

B. 114

४
गीतगोवन्द

114
8 ✓

॥ अथ श्रीललिताखंडप्रारंभः ॥

॥८०॥ श्रीगणेशायनमः॥ अथ ब्रह्मांडपुराणोक्तलक्षितारखंडप्रारंभः॥ जानानंदमयदेवे
॥३॥ निर्मलस्फटिकाकृतिं॥ आधारं सर्वविद्यानां हयग्रीवमुपास्महे॥ १॥ अस्तु न श्रेय
से नित्यं वस्तुवामांगसंदरं॥ यतस्तृतीयो विदुषां तुरीयंतु पुरं नमः॥ २॥ आनंदचि
मयं देवमव्यक्तं व्यक्तरूपिणं॥ अनाद्यं सावमीशानं पापघ्नमनुसंदधे॥ ३॥
श्रीअगस्त्यउवाच॥ भगवन्निंदिरानाथचतुर्भुजजगत्प्रभो॥ नित्यजानातु सं
धानसमस्तकरुणाकर॥ १॥ हयग्रीवततो सर्वविद्याधरमहोदय॥ भवतोक्ता ब्रा
ह्मणानां क्षत्रियाणां विशामपि॥ २॥ शूद्राणामपि चाचारा आश्रमाणां च सर्वशः॥ श्री
शास्त्राणां परमं सर्वं त्वत्तत्त्वार्ककणितं मया॥ ३॥ देव्यामाहात्म्यं चोपवर्णितं॥ ४॥
याह्यानन॥ ब्राह्म्यादिमातृवृंदस्य माहात्म्यं चोपवर्णितं॥ ५॥ समस्तदेवता

सुदैः पूज्याकावद्देवता ॥ कास्या देव्या प्रसादेन सर्वत्र विजयो भवेत् ॥ ५ ॥ कां दे
वीं मनसा स्मृता भुक्तिं मुक्तिं भवेत्तरः ॥ यत्तु भुक्तिं करं देवं न तन्मुक्तिं प्रयच्छति ॥ ६ ॥
यत्तु मुक्तिं प्रदे देवं न तद्भुक्तिं प्रदे भवेत् ॥ श्रीहृग्रिव उवाच ॥ उभे ते भुक्तिमुक्ती
च यादातुं देवतापटुः ॥ सा भवेच्छ्रुतिता देवी शक्तिचक्रे क नायिका ॥ ७ ॥ सा सा
क्षात्परमं ब्रह्म तथा सृष्टं जगत्रयं ॥ न ये व नार्थयंतो मी ब्रह्म विष्णु महेश्वराः ॥ ८ ॥
भंडाकरेण महता पीडितं भुवनत्रयं ॥ पातु मे व परं ब्रह्म ललिता तनुमास्थि
ता ॥ ९ ॥ अगस्त्य उवाच ॥ कौयं भंडाकरेणाम कुत्रास्य वसति प्रभो ॥ केन वा
निहतः सो भूत्कस्य पुत्रः सदानवः ॥ १० ॥ केन ध्वस्तं जगत्सर्वं केन वा परिपा
लितं ॥ एतत्सर्वं विस्तरेण कथयस्व हयानन ॥ ११ ॥ श्रीहृग्रिव उवाच ॥ अर्धं

॥ ८० ॥ दुमुकुटः श्रीमान्दक्षपुत्र्यानिषेवितः ॥ नंदीभृंगीमहाकाल प्रमुखैर्गणमंड
॥ २ ॥ लेः ॥ १२ ॥ सनकाद्यैश्चयोगींद्रैः सेव्यमानो व्ययः शिवः ॥ आस्थानमंडपे देव्याः
सत्यासाधर्मि महासने ॥ १३ ॥ उवाच भगवानीशः कदाचित्करुणानिधिः ॥ तत्र सत्या
सहात्मापंतत्कालोचितमीश्वरः ॥ १४ ॥ कुर्वीणः शंभुरास्थाने कियंतं चित्क्षणं
स्थितः ॥ तस्मिन्नेवांतरे व्योम्नि दक्षस्य वसतिं प्रति ॥ १५ ॥ चलतां देवसेन्यानां
श्रीषीध्वोषमीश्वरी ॥ जिज्ञासमाना द्योषस्य कारणं शिवभामिनी ॥ १६ ॥ प्रेषया
मास तद्द्वार्ता जानाया गणमेककं ॥ मगत्वारभसागी व्योमसंचारचंचुकाः ॥ १७ ॥ श्री
ज्ञात्वा च हेतुतत्रस्थं पुनस्तथा द्रुणाग्रणीः ॥ आगत्य परमेशानं वंदित्वा सतीत ॥ १८ ॥
पि ॥ १९ ॥ इदं विज्ञापयामास मक्तिनम्रीमेव हिराः ॥ देवीत्वदीयजनकः श्रेष्ठोद

क्षप्रजापतिः॥१९॥ हवनं कर्तुं मारे भेतेनाह तादिवौकसः॥ प्रयाति सह सेनाभि
स्तदा जावशवर्तिनः॥२०॥ तेषां प्रचरता मेघो घोषः प्रादुरभूद्विचि॥ घोषस्य का
रणमिदमिति तूष्णीं बभूव ह॥२१॥ अथ देवी रतीश्रुत्वा पितुर्यजमहोत्सवं॥
अत्यंतकोतुकाविष्टा प्रोवाचेदं जगन्मयं॥२२॥ यथायं वल्लभः प्राह भृत्यो मेपि
तुरुत्सवं॥ अतस्तत्र महोत्साहो वर्तते चंद्रशेखरे॥२३॥ चिराद्रक्ष्यामि महं धू
नूश्वसृगातं श्वशंकर॥ भ्रातृश्वभ्रातृपुत्रांश्च स्रुतिग्धांश्च समाकुलान्॥२४॥
तरमान्मां भूनु जानीहि बंधून् यजक्रियोत्सवं॥ दृष्ट्वा यास्यामि शीघ्रं ते नि कटं चंद्र
शेखर॥२५॥ इति पृष्टः शिवो देव्या प्राह गंभीरया गिरा॥ न गंतव्यं त्वया तत्र
पुरा देव्यस्ति कारणं॥२६॥ वयमिष्टप्रदानित्यमतिष्ठार्थनिवारकाः॥ विश्वा

॥ ७० ॥ धिकाजगत्पूज्याः सत्यज्ञानस्वरूपिणः ॥ २७ ॥ कृतकृत्यास्मसर्वत्र स्वात्मानं
॥ ३ ॥ दपरायणाः ॥ इति कृत्वा प्रणेतुं मां देवाः सर्वे समागताः ॥ २८ ॥ तन्मध्ये तव ता
तोपि दक्षो दुरभिमानवान् ॥ मयि जा मातृता बुध्या मन्त मरका माहतः ॥ २९ ॥ अ
हं तु सर्वसामान्यं कुशलं पृष्ट्वां छि वे ॥ नमस्कारो म देवी भवश्चुरत्वे पि नो कृतः ॥ ३० ॥
मम को वानमस्कार्यो विद्यते भुवनत्रये ॥ इष्यो कलह को पे षु त्वयि मे परमानति
॥ ३१ ॥ अतः पुमेतरे कापि न नमस्कार वा है न ॥ इत्थ स्थिते मया तातस्तवांतः क्रो
धमूर्छितः ॥ ३२ ॥ यत्किमप्यवदं नैव मयि निंदा समाचरत् ॥ अंतर्विदब्धमाना ॥ श्री ॥
त्मागतो दक्षो निजं गृहं ॥ ३३ ॥ तस्मात्तदा तस्य मुखे विकार महमै क्षिपं ॥ दौरा
त्यं च भवता ते वृधा दुरभिमानता ॥ ३४ ॥ तस्मात्ते नैव दोषेण त्वां च मां चाभि वर्जय ॥ ३ ॥

त॥ उत्तानबुद्धिभिर्मूढैः पामरैरमरैः सह ॥ ३५ ॥ यज्ञकर्मसमारेभेमदूषणानिरर्थकं ॥
तस्मात्वंतत्रमागच्छयदियासिनिजेच्छया ॥ ३६ ॥ तर्हि गच्छ मद्गुक्तं ते पश्चादेव फलि
ष्यति ॥ इत्युक्तेशंकरे प्राह सती दाक्षायणी पुनः ॥ ३७ ॥ एवं चेत्तर्हिकर्तव्यं मया तस्य
प्रतो धनं ॥ त्वन्निंदया चेत्पतति तदा मम पितुः क्षयः ॥ ३८ ॥ यथा स्ववित्तदोषेण त्व
यिनो दूषणं वदेत् ॥ यथा ह्या च यज्ञेत्वां सत्कारं वित्तरिष्यति ॥ ३९ ॥ तथा बोधयित
व्यो मे ताता दूष्याय संकटात् ॥ वृद्धमंधमहाकूपेभयं निंदाभयेशिव ॥ ४० ॥ पतंतं
तारयिष्यामि ताते बहुभिरुक्तिभिः ॥ न जानाति भवच्छक्तिमवधूतत्वदर्शनात् ॥ ४१ ॥
भस्मन्येवाग्निमाच्छिन्नं बोधयिष्यामि तं गुरुं ॥ तस्मान्मा मनुजानीहि प्रणामस्ते
महीयसे ॥ ४२ ॥ इत्युक्तवत्यसौ देवीशंकरेणातुमोदिता ॥ अनिच्छता तु भाव्या तु जवेनोदंतु मे हत ॥ ४३ ॥

॥ ल ० ॥ तस्यां गंतुं प्रवृत्तायां पितुर्यजमहोत्सवं ॥ शैलादिनासमादिष्टास्तत्सहायामहागणाः ॥ ४४ ॥
॥ ४ ॥ महाकालो महाकर्णो घंटाकर्णः कल्पापवान् ॥ कुम्भोदरो निकुम्भश्च नीलग्रीवो मृगांतकः ॥ ४५ ॥
उर्ध्वकेशः केतुमाली तंदुर्भकरलोचनः ॥ सोमको नीलवाहुश्च भैरवः कालभैरवः ॥ ४६ ॥
स्वच्छंदभैरवश्चान्य उद्धतो विश्वधरभरः ॥ अलर्कः सिंहकेतुश्च मणिमान्मणिकंधरः ॥ ४७ ॥
एतेश्च रागणश्रेष्ठामहाशूरामहोजसः ॥ सतीदेव्याश्च रक्षाधे प्रेषिताः शस्त्रपाणयः ॥ ४८ ॥
रघ्वेकैकस्य बह्वेन नानाथाः सहानुमाः ॥ शैलादिना विनिर्दिष्टाः सती संरक्षणात्मकाः ॥ ४९ ॥
काचनेन विमानेन वायुवेगपुरंगिणी ॥ दक्षायणी समचक्रत् व्योममार्गेण सत्वरं ॥ ५० ॥ वैमा ॥ श्री ॥
निकैर्देवगणैश्चारणैरप्ररोगणैः ॥ रतूयमाना महादेवी विमानेनाचक्रद्विवि ॥ ५१ ॥ तस्याः ॥ ४ ॥
संख्यः सतीदेव्या बल्लभः सर्वांगशोभनाः ॥ कलार्चिचामरंतालवृत्तं कनकपादुके ॥ ५२ ॥

मुक्ता गाल करंडं च तथा भूषणपेटिकां ॥ वहंत्य केलिचतुराः प्राणेभ्योऽपि च वत्स
लाः ॥ ५३ ॥ मनोविनोदनप्राय कथाबंधविचक्षणाः ॥ तातस्य भवने यांति तां देवीम
नुव्रजः ॥ ५४ ॥ उल्लिखत्केतुमालाभिस्ततश्चेतश्च वारिदान् ॥ घंटाघण्टाघण्टा
रेः पूरयन्ति खिलोदिशं ॥ ५५ ॥ सुवर्णभूषिताशेषगात्रो मेरुसमाकृतिः ॥ सुवर्ण
द्वरवेखेलनविमानोश्चैव चालह ॥ ५६ ॥ आघूर्णपक्षिणस्तत्र च क्रंदुर्भास्करं
प्रति ॥ आभीलसूचकं तस्या दक्षचक्षुरथो स्फुरत् ॥ ५७ ॥ प्रतीपगवपवनः प्रवृत्तः
प्रणदन्ति व ॥ धूमायं ते स्मसकलादिशः पांसुविरूषिताः ॥ ५८ ॥ इत्यादिकं किलोत्सा
तमवलोक्य मुहुर्मुहुः ॥ शंकमानापि सा देवी गता तातनिकेतनं ॥ ५९ ॥ तत्रापश्य
द्यजवादेस्वस्मृमात्रं च बंधवान् ॥ इंद्रादीनपि गीर्वाणान् ब्रह्मादींश्च प्रजापतीन् ॥ ६० ॥

॥८७॥

॥६॥

अग्निं यममसृकृपंचपाशिनंपवनंतथा ॥ धनदे सोममादित्यं वसूतहोचचार
णान् ॥ ६१ ॥ सिद्धकिं नरगंधर्वीन्यज्ञवाटस्थितासती ॥ शचीं स्वाहोचधूमजां नी
मृद्धिंच सन्तति ॥ ६२ ॥ अन्याश्चामरनारीभिरप्सरोग्भिः सहैक्षता ॥ नानाविधैर्यज्ञपा
त्रैः प्रयोगकुशलैर्द्विजैः ॥ ६३ ॥ परीक्षकैः सदस्यैश्च ऋत्विग्भिः कर्मत्रेपदैः ॥ मंत्र
ध्वनितनितनितं निन्तं पापैर्मंत्रस्य घोषणैः ॥ ६४ ॥ सांगैश्चैव प्रयाजानुयाजैश्चाहो हते
स्तथा ॥ वौषट् कृतैर्वषट्कारैस्तोत्रैश्चास्त्रैश्च सामभिः ॥ ६५ ॥ पुरो नुवाक्ययाज्याभिः
कर्मभिश्चातिशोभते ॥ पत्नी संयाजकृत्यैश्च पशुसंज्ञयनैरपि ॥ ६६ ॥ दर्भसंवेष्टि ॥ श्री ॥
तैर्धूपैः सचषालैश्च शोभितं ॥ यज्ञवाटं समा लोक्यं प्रीता सा दक्षनंदना ॥ ६७ ॥ पश्यं ॥ ५॥
तैर्विविधाश्चर्यविनिवेश्य बहिर्गणान् ॥ आप्ताभिप्राणतुल्याभिः सर्वोभिः सह संगता ॥ ६८ ॥

पितुरंतिकमापेदेवथादुरभिमानिनः॥६९॥इति श्रीब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललि
तोपाख्या प्रथमोऽध्यायः॥ १॥ श्रीहयग्रीव उवाच॥ तामां यांतीं पिता दृष्ट्वा बद्धं भुक्
तिनिष्ठुरं॥ अवज्ञायति रश्मीन्नेव दने समधारयत्॥२॥ सर्वेषु बंधुषु प्रीतिं विधाय च
पुनः पुनः॥ तस्यां जामातृदोषेण भर्त्सनामपि ते निवान्॥ २॥ अवोहि पापे पापिष्ठे भती
रमनुजमुषी॥ अकुलीतं चित्तांगारदिग्धवेषं कपालिनं॥ ३॥ यद्यपि त्वं मनस्कृता
तथापि त्वविनिंद्यसे॥ भर्तुरेव हि दोषेण सदाचारविरोधिनः॥ ४॥ मिथ्याभिमानमि
थ्ये वाहंकारशक्तिगहितः॥ तापसाकारसंछन्नो धूर्तपरमदांतिकः॥ ५॥ अवधू
तः पराभूतः सदाचाररतैर्जनैः॥ अशेषं चापि चारित्र्यमाशिवं वेषकल्पितं॥ ६॥ अशि
वं वसति स्थानं वहं छिव इतीर्यते॥ अशोकं वृथा जातः प्रसिद्धः शिव इत्यसौ॥ ७॥

॥ ल ॥ ममतामोहयत्येषः तपोदंतेनभूयसानाहः परिणेतान्तेमयामोहादुपार्जितः ॥
॥ ६ ॥ ॥ तद्दोषाद्भवतीदुष्टा गोक्षीरंश्च - तयथा ॥ गच्छगच्छगृहंपत्युजीतंजातंममप्रि
यं ॥ १ ॥ केनाहतासमायाताभवतीभिष्कृकिंकरी ॥ इत्याद्यैः परुषैर्वीच्येर्ममभि
क्षिश्चदुर्मतिः ॥ १ ॥ तुतोदबहुधादक्षः पुत्रीजामातृदोषतः ॥ इतिसाभत्स्यमाना
पियुरुणातेनदोषिणा ॥ १ ॥ अनुपाधिकृपासिंधुरंवावचनमब्रवीत् ॥ तात
किंतैव्यवसितंअहोकष्टमुपरिस्थितं ॥ १ ॥ केनोपदिष्टोदुर्मार्गोमूलनाशकर
स्त्वयं ॥ तवनष्टानिभाग्यानिनष्टंतवमहद्यशः ॥ १ ॥ प्रजापत्यधिकारोपि ॥ श्री ॥
कथामाभावशेषितः ॥ ब्रह्मणस्त्वंकुलेजातः तातोपिकुलपांसनः ॥ १ ॥ त्वत्सं ॥ ६ ॥
गदोषादखिलानष्टाः सर्वेपि सज्जनाः ॥ योयजोयजभोकावोयश्चयजफलंशिव ॥ १ ॥

यो यद्वा यो जगद्वा तन्निन्दसि दुराशय ॥ शिव इत्यक्षरद्वन्द्वसमितं यस्य की
र्तने ॥ १४ ॥ स्मरतामपि कैवल्यं तन्निन्दसि दुराशय ॥ आत्मा रामास्तपो निष्ठा
ज्ञानानि पुस्तकलभ्याः ॥ १५ ॥ यन्ममस्यंति मुनयः ते न्निन्दसि दुराशय ॥ अष्टा
भिर्मूर्तिभिर्यस्य शश्वद्विष्वं विजृम्भते ॥ १६ ॥ तं विशुद्धं चिदाकारं निन्दसि दुराशि
खामणिं ॥ अहो पापमहो पापं शातं शातं हतं हतं ॥ १७ ॥ किमत्र बहु वक्ष्यामि प
तितो रम्यं धूपके ॥ समूलोन्मूलनं करीमेनां दुर्बुद्धिर्भजसा ॥ १८ ॥ विमुच्यंत स
माह्वयसत्कुर्वन् क्रतुमाहरा ॥ न चेदयं कृतो यज्ञः स्वाभिचानो भविष्यति ॥ १९ ॥
उपास्य देवतां शंभुं अनादिनिधनं शिवं ॥ अपास्य क्रियते यज्ञः धिक्कृतं तव कोशलं
॥ २० ॥ यदि स्थैर्यं वंशस्य स्वस्ववाकर्तुमिच्छसि ॥ तदा पूजयतं देवमन्यथा त्वत्तो धुना ॥ २१ ॥

॥ ७५ ॥
॥ ७ ॥

सहस्राकोटिसंख्यातगणनाथस्य तस्य वै ॥ एकभृत्यक्षणाक्रोधं न सहेत च
राचरो ॥ २४ ॥ इत्युक्तवत्यो सत्यां सो बह्वभुक्तुदिनिष्ठुरः ॥ पुनर्वर्गसिभिर्तीक्ष्णैरतां
ततश्च दुर्गाशयः ॥ २५ ॥ अथ सा जगदीशानी कृत्वा शस्त्रादुर्गाशयं ॥ त्वत्संगदोष
दुष्टं रवं वपुस्त्यक्तुं प्रचक्रमे ॥ २६ ॥ ईदृशस्त्वं शिवो हो वपुरेत त्वया जितं ॥
अतस्त्वत्कुलनाशाय तत्प्रजामिविगर्हितं ॥ २७ ॥ क्रोधाग्निनातिमहता धक्ष्या
मित्वा मिहाधुना ॥ अथापि पितृतामीक्ष्य शममेव ब्रजाम्यहं ॥ २८ ॥ सरवजग
दीशरते शिक्षां सम्यक् करिष्यति ॥ इत्युक्त्वा सा सती देवी तत्र योगे समास्थिता ॥ २९ ॥ श्री ॥
बह्वपन्नासनाधीरानासाग्रं न्यस्तलोचना ॥ सर्वाणीन्द्रियचक्राणि सन्ति यम्यमुहु
र्मुहुः ॥ ३० ॥ योगेनात्मानमुच्छुद्धमुद्युक्ता सा ब्रवीत्सर्वा ॥ अयि भद्रे जगन्नाथ

॥ श्री ॥

॥ ७ ॥

पार्श्वयात्यविशं किता ॥ ३१ ॥ अन्याभिसामभारतीभिसत्यं च सकले गणैः अ
हेतुरवा मिनो वाक्यमवधीर्यसमागता ॥ ३२ ॥ फले च प्राप्तवत्यस्मिन्नूतस्मात्पश्चा
म्यहो वपुः ॥ न केवलं पितुः कोपात्कारणांतरमस्ति मे ॥ ३३ ॥ पुरा कल्पे हि म
वता साधको दितुवत्सरान् ॥ मयित संततः स्तीक्ष्णं दुष्करं यत्करासुरैः ॥ ३४ ॥ तदा
हंतस्य सान्निध्यं सप्राप्तप्रीतमानसा ॥ वरं वृणीष्व भद्रं ते तपसा ते स्मितोषिता ॥ ३५ ॥
इत्युक्ते हि मवाता ह भक्तिदुर्भरमानसः ॥ यदित्वं मयि संतुष्टा पूर्णकारुण्यवर्षि
णी ॥ ३६ ॥ मम पुत्री भव कापि जन्मति प्रीतये शिवे ॥ इत्युक्ते तेन गिरिणा भक्तिन
म्रेण सख्यं ह ॥ ३७ ॥ तथा स्तुतवपुत्रीत्वं यास्यामीत्यब्रुवन्तदा ॥ तस्यैव समयः प्रा
प्तः तस्य शैवा शिरोमयो ॥ ३८ ॥ भवेद्येदुहिता पापं ममेतज्जन्मना कृतं ॥ अयं व

॥६०॥
॥८॥

धांजलिः शंभो भूयो भूयो नमस्कृतिः ॥ ३९ ॥ महाचावदनं शंभुत्वं मे प्राणस
मासखी ॥ अतस्त्वया सखी भिष्वपराभिर्मम वैशमं ॥ ४० ॥ अवलोच्य न क
तव्यः शोको मनसि कश्चन ॥ पश्चात्प्राप्तजनितेस्मात् हि मवंती महीयसः ॥
४१ ॥ संप्राप्य मां मनःशोकं सकलं त्यथ प्रिया ॥ इत्युक्त्वा तां प्ररुदती योगं
देवी समास्थिता ॥ ४२ ॥ मूलाच्चिदग्निमुद्दिष्य तासां ग्रन्थस्तलोचना ॥ तेनैव व
ह्निना सर्वं निजगात्रमदीपयत् ॥ ४३ ॥ कर्पूरदीपवतन्व्या वपुर्योगाग्निना दृ
तं ॥ न किंचिदपि तत्रासीदवशिष्टं रजोपि वा ॥ ४४ ॥ न भस्म तत्र संस्थानं देह ॥ श्री ॥
स्यास्य विलोकितं ॥ केवलं ज्योतिरुत्तस्थो दिनदीपितभास्करं ॥ ४५ ॥ ततश्च ॥ ८ ॥
येन तज्ज्योतिरंतर्हि गमद्वि ॥ तत्र स्थानां सदस्यानां तदद्भुतमिवाभवत् ॥ ४६ ॥

था

गत्वा चाकाशमर्गिणतुषारादेः सधर्मिणीं॥ मेतां नामसकचारित्रामाससादस्व
जन्मने॥४७॥ शैलेन्द्रस्यकुलेशुद्धं उच्चैः कर्तुं महेश्वरी॥ भूषयामासमेनायाः
गर्भविश्वत्रयं प्रसू॥४८॥ पितृभिर्यापुरादताशैलेन्द्राय महात्मने॥ अयोनिजा
महाभागासागर्भेतामधारयत्॥४९॥ देवीचांद्रीकलेवासौ गर्भक्षीरोदधेरिव
तस्याः पवित्रयंती च मेनाया वृद्धिमागमत्॥५०॥ यथा यथोदरे देवो ववृधे शैल
योषितः॥ तैतथामहत्तेजः मेनायाः समदीप्यता॥५१॥ ससागरं सविपिनां धार
यन्तपिसोद्यगं॥ न सशाको विक्रागर्भयुक्तं धर्तुं स्ववल्लभां॥५२॥ युगपत्प्रोत्थिता
नेकभास्करद्युतिसंनिभः॥ तेजोसशिः प्रववृधे मेनायां गर्भविभवात्॥५३॥ तेजो
विशेषमालोक्य तस्या तुहिनपर्वतः॥ वरप्रदानं सफलं मन्यते रमां विकारुतं॥५४॥

॥६०॥ गर्भभारालसोकांतापांडुगंडस्थलो ज्वलां ॥ आनीलचूचुकोदारकुचमंडलशोभि
नीं ॥६१॥ तस्य हृदि त्रयोभंगस्पृशरोमावलीलतां ॥ इषच्चरणविन्यासस्यतिनि
श्वासरवेदिनीं ॥६२॥ अलसात्मसंचारस्मिधतारकलोचनां ॥ गर्भवेहसमुद्धा
तस्वेदबिंदुमनोहरां ॥६३॥ सर्वाभिः शतसंख्याभिः प्रियालापविनोदनेः ॥ अ
न्वाश्वमानामसक्तसखिहरतावलंबितां ॥६४॥ तां हृद्गघनसंतीपोवंशमेने प्रति
ष्ठितं ॥ लग्ने शुभतरं कालं ताराचंद्रबलो ज्वले ॥६५॥ पंचग्रहेषु चोच्चेषु शुभहृदिषु भू
यसा ॥ असूतसाभगवती मे नात्रैलोक्यमातरं ॥६६॥ दिशः परान्तमायाताः प्रसन्त ॥ श्री ॥
सकलंपयः ॥ प्रमोदभरितालोका जानं च विमलं नभः ॥६७॥ देवदुंदुभयोने दुःन ॥६८॥
चतुश्चाक्षरीगणाः ॥ पुष्पवृष्टिश्च बहुधा जाता देवकरार्पिता ॥६९॥ अकरमादेवचा

नंदभरितं भुवनत्रयं ॥ सातुरत्नशतिकाकेव शशिरेखेव शोभिता ॥ ६२ ॥ स्वमातरम
लुचक्रे भासमानेन तेजसा ॥ अंकादंके गिरिस्त्रीणां व्रजंती लालनाशतैः ॥ ६३ ॥
माणिक्यदीप्यरेखेव वर्धमाना व्यराजत ॥ अंतःपुरे हिमवतो बहुस्त्रीजनसंकुले
॥ ६४ ॥ शशिरेखेवनक्षत्रानि विदेव्यान्ति सावुभौ ॥ तामालोच्य गिश्रेरिष्ठो मज्जे नि
वमुदंबुधौ ॥ ६५ ॥ अंके निवेश्य महर्ता लालनामकरोद्विदिः ॥ दीर्घोक्षमिंदुस्वराभ
निलकुटिलालकं ॥ ६६ ॥ मुखं स्वदुहितुर्दृष्ट्वा नतत्तिमगमद्विदिः ॥ उत्थं सावर्धमा
नासा भवने पृथिवीभूतः ॥ ६७ ॥ मैनाकसौदरमेनां विश्वश्लाघ्यां वितेनुषीं ॥ कला
तुलापैरमृतस्यंदिभिश्च न हारिभिः ॥ ६८ ॥ कथेरसायनं तस्य दुदुहे साकुमारिका
बालानवोत्पलशामास्तिग्धकांतिमनोरमा ॥ ६९ ॥ संचारिणी वशुशुभे हरिन्तिला

॥ ल ४ ॥ १ म पु न्त ली ॥ क्र मे ण गि रि क न्या भिः सा र्ध शै श व शो भ ना ॥ ७३ ॥ कृ त्रि मेः पु त्रि कैः
॥ ३० ॥ क्री डां कं डु कैः श्व स मा त नो त् ॥ प्रा ले य प र्व त र त्त स्या ना मा भि ज न मा त नो त् ॥ ७४ ॥
पा र्व ती त्ये व य त्पुं सा अ शो पा द्य वि ना श नं ॥ सा पा र्व ती स हा त्री भिः क्री डा मे द वि नो
दि नी ॥ ७५ ॥ पि त्रो रे का स्प दं प्रे म्णा पां र क् के ल्लि त ता नि च ॥ गं गा सै क त दं शेषु र्व गु
रो श्वा पि सा नु पु ॥ ७६ ॥ अ ल क्क कां कि तैः पा द न्या मैः पा वि त मे दि नी ॥ च चार गि रि रा
ज स्य वे श्म नि क्री ड ना कु ल्ता ॥ ७७ ॥ क्र मे ण शै श वं वा ला मुं च ती व पु षि स्व कैः ॥ कं द र्पा
हं क्रि या मूल कं दं यौ व न मा द दे ॥ ७८ ॥ स्व भा वा द रु णो त स्या न व प ल्प व को म लो ॥ सो ॥ श्री ॥
भा ष्य रे र वा वि न्या सै व्य की कृ त गु णो ल्ब णो ॥ ७९ ॥ सं चारे षु म ही च क्रं कुं कुं मे रु दं कं ॥ ३० ॥
रि वा ॥ सिं चं ती चं द्रि का शु द्ध न र व कां ति वि रा जि तौ ॥ ८० ॥ म णि तू पुर वा द्ये न हं स सं तो

था

गत्वा चाकाशमर्गिणतुषारादेः सधर्मिणीं॥ मेतां नाम स्रुचारित्रामाससादस्व
जन्मने॥४७॥ शैलेन्द्रस्य कुलेश्वरं उच्चैः कर्तुं महेश्वरी॥ भूषयामासमेनायाः
गर्भविश्वत्रयं प्रसू॥४८॥ पितृभिर्यापुरादत्ता शैलेन्द्राय महात्मने॥ अयोनिजा
महाभागा सा गर्भेतामधारयत्॥४९॥ देवी चोद्री कलेवासो गर्भक्षीरोदधेरिव
तस्याः पवित्रयंती च मेनाया वृद्धिमागमत्॥५०॥ यथा यथोदरे देवो ववृधे शैल
योषितः॥ तैतथा महत्तेजः मेनायाः समदीप्यत॥५१॥ ससागरं सविपिनं धार
यन्तपि सोद्यगो॥ न सशाको विकाग्भयुक्तो धर्तुं स्ववल्लभां॥५२॥ युगपत्प्रोत्थिता
नेकभास्करद्युतिसंनिभः॥ तेजोसशिः प्रववृधे मेनायां गर्भवैभवात्॥५३॥ तेजो
विशेषमालोक्य तस्या तुहिनपर्वतः॥ वरप्रदानं सफलं मन्यते रमां विकाकृतं॥५४॥

॥ ८० ॥ गितां चेतः परमाणु रिवागतः ॥ ८१ ॥ अन्योन्यममृतानंदं दाव न्योन्यश्लिष्टमंडलौ
 ॥ ८२ ॥ उच्चचूचकताचारुनिबिरीसो निरंतरौ ॥ ८३ ॥ दोर्मूलकूलकषतां प्राप्ताव न्योन्य
 तृप्तिभिः ॥ यो वत द्विपनाथस्य कुंभा विवं मनाद्गरो ॥ ८४ ॥ कामराजाभिषेकाय कल
 शा विवसोदको ॥ तद्देहकांतिमरसि क्रीडाकोक इयौ ज्वलौ ॥ ८५ ॥ मनोजहार
 लतिकापरिवेषमनोहरौ ॥ महेश्वरमनक्षीरसिंधुमंथनमंदरौ ॥ ८६ ॥ सोभाग्य
 रत्नदेहस्य स्रवणकलशद्युतौ ॥ परिणाहेन महता विवता विवपुष्करौ ॥ ८७ ॥
 उपर्युपर्युद्धयेयाचुबुकोचुंबका विव ॥ वसुधाधरे कन्यायाववृधाते पयोधरौ ॥ श्री ॥
 ॥ ८८ ॥ शिरीषदामकौ मलयं हंसं ता विवतद्भुजौ ॥ अनंगदोलासौ वर्णशृंगवला ॥ ८९ ॥
 कांतिमापतु ॥ ९० ॥ प्रातर्विकस्वरांभोजस्वर्धिकांतिमनोहरः ॥ निषिंचं नि

वल्लोहित्यधाराभिः ककुचौ कुल्लौ ॥ ९१ ॥ महेशपाणिग्रहणसौभाग्यप्रथमोचितः
 रत्नां गुलीयकछायावर्धिष्णु निजगतिमः ॥ ९२ ॥ सोभाग्यरेश्वरुचिसेरुरुचे
 पार्वतीकरः ॥ आमृतशरवसुभगारवेदनालीत्यराजनः ॥ ९३ ॥ शरदिंदुसम
 छाये संनतभूलतैक्षणं ॥ तिलपुष्पसमं नामं शुचिदंतमनोहरं ॥ ९४ ॥ कलात्वा
 पमधुस्रोतसंतर्पितजगज्जननं ॥ मणिदर्पसमं छाया कपोलफलकोज्वलं ॥ ९५ ॥
 नवप्रवालसुस्तिग्धपादलाधरपल्लवं ॥ मृगां कशकलौ दारललादलल्लिताक
 तिः ॥ ९६ ॥ चक्रचूपा लंकंतस्याः वदंरुरुचेरुचा ॥ ९७ ॥ धम्मिल्लस्तुरुणश्यामता
 पिच्छममिदं कः ॥ ९८ ॥ कुटिलोवर्वरस्तिग्धासुगंधीशोभनद्युतिः ॥ विदंबयामा
 सघनपिच्छं चापि शिखंडिनो ॥ ९९ ॥ एवमारुहता रुण्या संपूर्णा सकलैर्गुणैः ॥

॥१८॥ चिकीर्षुगिरिराजस्यमंदिरंजगदंबिका॥१०॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे हयग्री अ० ३
 ॥१२॥ वगस्त्यसंवादेऽलितोपाख्याने द्वितीयोऽध्यायः॥ २॥ श्रीउगस्त्य उवाच॥ तुरंगव
 दनः श्रीमन्सर्वविद्याकलानिधे॥ संतीविसृष्टदेहांतांश्चुत्वा किमकरोहि वा॥ ३॥
 किं कृद्वान्महेशानां दक्षं प्रतिदुराशयं॥ अथवा शांतिमगमत्स्वभावात्करुणाम
 यः॥ ४॥ श्रीहयग्रीव उवाच॥ यदा मुक्त्वा सती देहं हिमवंतं समाश्रिता॥ सा देवी ज
 गतां माता शंकरस्य सधर्मिणी॥ ५॥ तदा तस्याः सखी वृंदं समस्ताश्च गणेश्वराः
 दक्षप्रजापतेर्यज्ञवारात्कैलासमाययुः॥ ६॥ अथ निर्विण्णमनसो भीतभीताः पदे पदे
 दुर्वृतांतामिदं वक्तुं सख्यः सत्वरमागताः॥ ७॥ शून्ये नैव विमानेन ते सर्वे पि गणेश्वराः अ
 त्यंतमाकुला चोताः प्रपन्ताः परमेश्वरा॥ ८॥ बाष्पायमाननयनाः तासख्यश्चंद्रमौलये

॥ श्री ॥
 ॥ १२ ॥

षडाचिनो॥ ध्यातव्यो योगिनां हं देवं तः चित्तसरोरुहे॥ ९॥ अपुष्पांतरुचिंतस्था
 श्वरयो संनतभृवः॥ जंघाकांडौ मनोजन्म तूष्णीरसदृशप्रभौ॥ १०॥ तस्यो बबं ध
 तश्चक्षुर्वेधूनां सहचेतसा॥ कदलीदंडसौभाग्यनिरहंकारकारको॥ ११॥ कंद
 पेगजमूर्धन्यशृङ्गाकांडसमधुर्ता॥ महेशद्वयोदग्रगजबंधमहाद्रुमौ॥ १२॥
 कंदर्पस्य जगच्चक्रविजयस्तेभ संनिभौ॥ पार्वत्यामां सत्त्वावूरूपगंशोभामपुष्पतां
 ॥ १३॥ कोर्चा कलापकभगः करिमस्तकसन्नभः॥ स्वनितं वादिवोहि घृतस्य त्रार्पितं
 गौरवः॥ १४॥ गारुत्मतशिलाशैलकटकक्रोकोत्तिकृत्॥ नितंबौ जगदंबायाः प्रवृ
 द्धिं परमां ययौ॥ १५॥ बलिभये गारुचिरारोमावालिगनोद्गता॥ गंभीरनाभिकुहरात
 स्यामध्वेलतावभौ॥ १६॥ शंकरस्याणिमैश्वर्यमिव तन्मध्यमाश्रितं॥ अथवा यो

॥८०॥ रधरोत्तरेः ॥१५॥ नित्यं रत्नस्य लात्नात् रत्नस्यैव मित्रतां ॥ ते जाते कोप संरक्ते लोक
 ॥१३॥ नाथस्य लोचने ॥१६॥ तस्य क्रोधसमुत्साहं विलोक्य भास विह्वलाः ॥ इतस्ततो गृह
 कोडे गणनाथा विलिखिरे ॥१७॥ पलायितेषु सर्वेषु गणनाथेषु तद्गुणाः ॥ कथं कथं चि
 हीरात्मानं दीनांतिक मत्यजतः ॥१८॥ सोपितं देपुरस्था तु ज्वलत्कोधस्य क्लिप्तः ॥ अ
 शक्नुवंतस्य पश्चाद्भागं निभृतमाश्रितः ॥१९॥ अकंपितमर्ही सवीरकृष्णमर्ही क्षयशंकरं ॥
 अंतर्दधे सहस्रांशुरतिनास समाकुलः ॥२०॥ अपतन्न गगनात्तारः समधूर्णितचाणी
 वा ॥ चस्तं चराचरमभूत् क्रोधशालिनिशूलिनि ॥२१॥ अथ देवो महादेवो ललाटतट
 संभवं ॥ एकं स्वेदमयं बिभुं न स्वादेयात् क्षिपत् क्षिपे ॥२२॥ तत उत्तस्थिवानेवो लो
 कधर मरविग्रहः ॥ कात्याग्निरिव दीप्तो गोवीरभद्रो गणेश्वरः ॥२३॥ बलभूकुटि

अ३

॥श्री॥

॥१३॥

रूध्वोऽभितिभेदकृदुन्नतिः ॥ दीप्ताक्षश्चोर्ध्वकेशश्च भगवानंतको यथा ॥२४॥ स
 तु प्रणम्य चंडीशं अष्टांगस्य हभूत्तलः ॥ वीरभद्रो भक्तिमूर्ख इदं विज्ञापय ह च ॥२५॥
 देवदेव जगन्नाथ मया किंतु विधीयतां ॥ अहं विधेय सर्वेषु नियोज्यो नाथ कर्मसु
 ॥२६॥ त्वत्प्रसादप्रभावेन न किंचिदुक्तरं मम ॥ केष्यानि मर्ही कृत्वा किं कुर्यामध
 रोत्तरां ॥२७॥ किं वापि वामि सप्ताधीन् किं गित्वा मिजगत्रयं ॥ तव भववह्निचलनात्
 असाध्यमपि साधये ॥२८॥ इति विज्ञापितस्तेन संरुद्रो वाचमूचि वान् ॥ गच्छ दुष्ट
 स्य दक्षस्य यज्ञं मर्दये निर्दयः ॥२९॥ मम द्रोही नित्यमेवो मम दुष्णतत्परः ॥ पापी दु
 रभिमानो च वृथा गवो वृथामदः ॥३०॥ तस्मात्तस्य क्रतुध्वंसं कृत्वा भूयश्च सो व्र
 ज ॥ इत्याशा वचनं लब्ध्वा चंद्रमोले ज्वलत्क्रुधः ॥३१॥ वीरभद्रश्च केलासतिर्जगा

॥८३॥ ममहाजवः ॥ तस्यैव रोमकूपेभ्यो दीप्तान्निदललोचनात् ॥३२॥ कर्णोभ्यां चैव नामाभ्यां अ ३
 ॥३४॥ अस्याहं हृद्दयं करात् ॥ उथितौ नावहवो वै कथमराप्रथमेश्वराः ॥३३॥ सहस्रक्षसंख्या
 ताः सहस्रोश्च समप्रभाः ॥ सहस्रयुगभत्तारः सहस्रायुधनिष्पानाः ॥३४॥ पिवंत इव च
 व्योमवीक्षंत इव मेदिनीं ॥ यच्च तद्वभूतानि वीरभद्रं समन्वयुः ॥३५॥ गणैर्द्विसेनामह
 ती वीरभद्रमदर्शिताः ॥ समावधेयजवा दंक्षस्यात्यंतदुर्मतेः ॥३६॥ कल्याताग्निरिव
 ज्वाला कलापैरंबुधः पयः ॥ यज्ञस्थानं तथा वेगाहेहितं प्रथमेश्वरैः ॥३७॥ तमापतंतमा
 लोक्य वीरभद्रं महाबलं ॥ वित्रे सरमराः सर्वे हाहेति क्रंदनातुराः ॥३८॥ केचिद्वदन्ति ॥ श्री ॥
 मूर्च्छति केचि क्रंदन्ति भूरिशः ॥ इतस्ततस्तु केप्यन्ये पलायनपरायणाः ॥३९॥ ध्रुवोप ॥ ३४॥
 भुज्जह्नुमुखं यज्ञपात्रकदंबकं ॥ अस्त्रिभिः सहस्रात्यल्काकां दिशीकाः प्रतस्थिरेध ॥

देवीवृत्तांतमखिलं प्रोचुर्गद्गदया गिरा ॥ ७ ॥ देवीश्रुत्वा महेशानो योगत्यक्तकले
 कुरां ॥ अत्यंतधीरचित्तोपि सक्षयां शोकमन्यभूत् ॥ ८ ॥ अथाभिभूय नं शोकं मुग्रः
 त्रैलोक्यघरमरः ॥ हृदये नीलकंठस्य महाकीपाग्निरुत्थितः ॥ ९ ॥ अपकारपरंद
 क्षमतिदुर्भाषणोत्थतं ॥ उद्दिक्ष्य तु महाशब्दे ज्वालकोधपावकः ॥ १० ॥ दक्षवंशम
 हारण्यमूलच्छेदकुरारिका ॥ ईशस्य निदलक्रोडे भूकुटीपयभृजवत् ॥ ११ ॥ प्रस्फोर
 चमुहुस्फीततवपल्लवपादलं ॥ तस्याधरदलशंभो निश्वासपवनाहतुं ॥ १२ ॥ प्रसुर
 त्वेदविंदूनि प्रज्वलंतीव त्वेनैसा ॥ अंगानि वृषभांकस्य ज्वालारूपाणि चाभवत् ॥
 १३ ॥ उदयकोपज्वलितेतस्य मूर्धनि जाह्नवी ॥ उद्धूतबुद्बुदश्रेणीताड्यमानेव चा
 भवत् ॥ १४ ॥ अंगे भूषणतां प्राप्ताः पुष्पाः पुन्नगपुंगवाः ॥ विवेष्टंते रसरभसा स्वेर्भोगे

॥३५॥ च दंतात्तरस्यत्यपातयत् ॥ तस्मात्पूवाप्रपिष्ठाशीयस्मादेषोत्थ दंतकः ॥ ५१ ॥ हंतन्ति
 ॥३५॥ भेदसंजातः रुधिरश्लितविग्रहः ॥ तदाविवस्वाप्रबभौ पूर्वाद्विरुदयन्ति वा ॥ ५२ ॥ न
 मुत्सृज्य दीनार्धाशं भिन्नदंतं नपाति तं ॥ वीरभद्रो निवेगेन जग्राहरजनीकरं ॥
 ॥ ५३ ॥ तं पातयित्वा धरणौ मृगयोत्तमिव द्विपः ॥ पादेनातिकलेरेण पुष्पपेषेपिपेयम् ॥
 ॥ ५४ ॥ यथा कलावशेषो यमस्य तं कृशताव्रजेत् ॥ तथापि पेषपादेन वीरभद्रो नि
 शंकरः ॥ ५५ ॥ अथ नेतस्तुतिस्तस्य कुनापीयपरोचिथा ॥ तथास्तुत्याचक्रप्रातः
 तं मौलोः समधारयत् ॥ ५६ ॥ अतएवमहेशानश्चंद्रचूड इतीर्यते ॥ अथोसरस्व
 ती देवीर्भाति भृङ्गविपंचिकां ॥ ५७ ॥ गृहीत्वा वीरभद्रस्तुनाशिकामच्छिनहते ॥
 अथानेबाहुयुगलं खड्गेनैव व्यदारयत् ॥ ५८ ॥ ईदृशं तं समालोक्य वीरभद्रः

॥ श्री ॥

॥ ३५ ॥

मदाहते ॥ चक्रमुद्यम्य हस्तेन चक्रपाणिः समुत्थितः ॥ ५९ ॥ आरुढो गरुडं प
 क्षक्षेपविशितसागरं ॥ दिव्यास्त्रशरवर्षेण वीरभद्रमवाकिरात् ॥ ६० ॥ वीरभ
 द्रश्च कोपेन स्पंदने महति स्थितः ॥ अस्त्रज्वालाकलापेन दहन्तिवतमभ्यधा
 त् ॥ ६१ ॥ तयोरन्योन्यतुमुल्लः प्रकंपितजगत्रयः ॥ संग्रामस्तु महानासीत् मत्तयो
 रिव हस्तिनौ ॥ ६२ ॥ कोपादृहाय न निदैः पूरयंतौ दिशो दश ॥ आस्यतावतिगर्जे
 तो भर्त्सयंतौ परस्परं ॥ ६३ ॥ दिव्यान्वस्त्राणि मुंचंतौ क्षोभयंतौ जगत्रयं ॥ हस्त
 लाघवमत्यंतं सूचयंतौ पराक्रमं ॥ ६४ ॥ चक्रतुः प्रथनं घोरं चक्रपाणिगणेश्व
 रौ तयोरुद्दीक्ष्य संरंभं वीरभद्रं जयं पुनः ॥ ६५ ॥ पक्षयोनिर्विनिश्चित्य तस्य सा
 रथिना भगात् वीरभद्रस्य तं कोपं श्वतुरश्वतुराननः ॥ ६६ ॥ निजसारथिकृत्येन

॥६५॥ प्रममार्जमुकुर्मुहुः॥ सूततामाकल्य्यास्यसुप्रीतः पद्मजन्मनि॥ ६५॥ वीरभद्र
 ॥६६॥ श्वक्रभृतो युद्धसुद्धतमातनोत्॥ पिनाकशाङ्गनिष्पाताः प्रचंडातपकारिणः॥
 ॥६६॥ विश्वंप्रोर्णुतुवुः शश्वहिया हागादरं हसः॥ शरैरजैयमालोक्ष्य वीरभद्रं जना
 र्दनः॥ ६७॥ तत्राक्षिपत्सहस्रारं चक्रं लोकभयंकरं॥ घूर्णमानं नभश्चक्रे तदा
 लोक्य सदर्शिनं॥ ६८॥ त्याजेन निजवत्क्रेण वीरभद्रः समागिलत्॥ नष्टे चक्रे
 वीरभद्रं बभाषे गरुडध्वजः॥ ६९॥ वीरभद्रमहावीरस्थाने तव पराक्रमः॥
 स्थाने त्वया कृताशीक्षा दक्षस्याथ दुर्गत्मनः॥ ७०॥ साक्षात्सहेश्वरस्यो गम् ॥ श्रीं॥
 तौ सिभवने शितुः॥ तव शौर्यं महावेगं सोढुं लोके क ईश्वरः॥ ७१॥ अप्रसक्त ॥६६॥
 निपातं यत्नममचक्रं गलिष्यसि॥ वज्रादपि महावेगं तत्त्वया गलितं हरात्॥ ७२॥

अहो दुष्टेन दक्षिणा नाशितं कुलमात्मनः॥ वयं नष्टाहितसंगादितितेषामभूद्वचः
 ॥६३॥ ईद्रोमयूरवेषेण भीतिभीतः पलायितः॥ यज्ञस्तु मृगरूपेण धावंतत्यंतका
 तरः॥ ६४॥ वीक्षितो वीरभद्रेण प्रधावन्ननुधावता॥ तूर्णमुखात्समुत्थत्यशित
 मेकं शिलीमुखे॥ ६५॥ तेन यज्ञस्य मूर्ध्नि चकर्त चतुरक्रमः॥ मृगरूपस्य यज्ञस्य
 पतितस्य महीतले॥ ६६॥ बहुसंक्राव रुधिरं पुराडाशस्रवासिनं॥ क्रतुध्वंसीति
 तेनैव नाम वीरस्य प्रथो॥ ६७॥ यज्ञं हत्वा च यज्ञस्थानं हंतुं प्राविशदंतरं॥ तत्राप
 श्यद्वारमद्रोरोऽकोपद्रुताशनः॥ ६८॥ दहं निवृहशा विश्वमादित्यं पुरतस्थितं॥
 अनूरुसारथियुतैरथेतिष्ठंतमं जसा॥ ६९॥ सहस्रांश्च तथा केशेष्वग्रीदुग्ध
 विक्रमः॥ केशेष्वकृष्यतं भूमौ पातयित्वा दिवाकरं॥ ७०॥ ताडयित्वा कपोलैः

॥८०॥ भोश्च माभेदमवधारय ॥ शंभो राजा ममेवाज्ञा दक्षं मदेयं निर्देयं ॥ ८१ ॥ इत्युक्त्वा वा
 ॥८२॥ रभद्रं तं विष्णुना प्रभाविष्णुना ॥ निर्वृत्तमेव समराद्दिना च केण मास्वता ॥ ८३ ॥ निवृ
 त्तमाने गोविंदे धातारं स्वस्य सारथिं ॥ प्रीत्या समो दिदेशात्म प्रसादस्यैकभाजनं ॥ ८४ ॥
 अथ प्रविश्य निःशंकं वेश्म दक्षप्रजापतेः ॥ अद्भुतमात्मानेन - मूर्छिता येन तद्वता ॥
 ॥ ८५ ॥ अपतन्तति विभ्रासाः तस्य पादे मुनीश्वराः ॥ अकुर्वन्त्युनयस्तस्य केचित्सोत्रं
 पदे पदे ॥ ८६ ॥ उपेक्षितान् दुराचारान् विप्रान् विभ्रासं विह्वलान् ॥ यागशालागतं
 दक्षं वीरभद्रः समासदत् ॥ ८७ ॥ गच्छन्नेव कठोरेण तर्जयन् वचसा मुहुः ॥ करलेन ॥ श्री ॥
 कृपाणेन शिरस्तस्य समाहितं त ॥ ८८ ॥ यजमानस्य पत्नी तालपंती मुक्तकुंतलां ॥ ८९ ॥
 पादेति पतितां भीरुमवधूतभयंकराः ॥ ९० ॥ भिन्नतरुदुराशस्य दक्षस्य रतशो

णितं ॥ मूर्धनमग्नौ चिक्षेप भक्षयेत्येव भर्त्सयन् ॥ ९१ ॥ सोपिवै तात दहनः पूर्वं लूनमु
 जहियः ॥ शिरछेदभयाद्भयो भक्षयामास तत्संछिरः ॥ ९२ ॥ अथ दक्षयाः पत्यस्ताः
 सर्वा भीतिविह्वलाः ॥ उत्तानपाणयो मुक्तकेश्योगद्वदभाषिताः ॥ ९३ ॥ प्रसरत्पद
 विन्यासाः किं कर्तव्यं समाकुलाः ॥ विभ्रहभूषणशता विमुक्ताश्च ययः कणाः ॥ ९४ ॥
 अन्योन्यमंगलांस्तु कंदं त्यस्तारनिस्वरं ॥ वीरभद्रस्य हृदयं न वतीतं वितेनि
 रे ॥ ९५ ॥ कंदं त्यस्ता ददं प्रोचु दक्षस्य हरिणीदृशः ॥ देवदेव चक्रमहा - - संहारभैर
 व ॥ ९६ ॥ वीरभद्रकृपासांद्रोद विक्रमसेवधे ॥ साक्षाच्छिवमयाकार सर्वेषां प्रा
 णतत्परं ॥ ९७ ॥ दुष्टसंहारसिंह शिष्टसालनचंचुर ॥ त्रिलोचान्निशिरवादद्यामम
 रतभुवनक्षये ॥ ९८ ॥ पुनः संमृष्टि विश्वेश पुनस्तद्विश्वपालक ॥ ब्रह्मरूपी नृविश्व

॥ ८० ॥ रूपानविश्वरूपीनिरंजन ॥ १५ ॥ त्वयिकृत्वा महावीरं फलंतस्योचितं महत्
 ॥ १८ ॥ अन्वभूत्परिरमाकं प्राजापत्येन विंति ॥ १८ ॥ शिक्षास्य सदृशी जाता कोयंते
 नाधसंहर ॥ कल्यांतकाले भवतः कोपलक्षं जगत्रयं ॥ १९ ॥ अयं विप्रवदुःखेन
 लक्ष्यस्तव भविष्यति ॥ तस्मादमुष्य जीवा तु वै धव्यं तो व्यपोहितुं ॥ २० ॥ उपायं
 कुरु चंडीशयेनारमा जीवने भवेत् ॥ इति स्तुतो महासत्त्वः तामिर्दक्षपुरंधिभिः
 ॥ १ ॥ कृपया विष्टदयो वीरभद्रो गणेश्वरः ॥ तस्य जीवा तवेच्छाग शिरसंधायत
 कृते ॥ २ ॥ पुनरुज्जीवितं च केतासोरक्षण हेतवे ॥ अतोत्थितः सदक्षोऽपि जीवि ॥ श्री ॥
 तस्तेन कर्मणा ॥ ३ ॥ तुष्टाव वीरभद्रं तं मेघमूर्धा प्रजापतिः ॥ मया कृतमना ॥ ३८ ॥
 इत्यभगवंतं त्रिलोचनं ॥ ४ ॥ अभिचारमयं कर्म क्रतुव्याजात्सधा तुलं ॥

अतो दुरात्मा दक्षोयं न केताप्यत्र रक्षते ॥ अहमीदं दक्षो जातः कस्तस्यान्यो भि
 रक्षक ॥ १ ॥ तस्मादिमं शिवद्रोहं संपन्नं बहुपातकं ॥ देवीद्रोहेण चात्यंतं पापिष्ठं
 जहिदुर्धयं ॥ २ ॥ कालांतरं महेशस्य कृत्वा च बहुधोत्तयः ॥ अहं प्राप्स्यामि मच्चक्रं
 त्वदुरोः परमेश्वरात् ॥ ३ ॥ अतस्त्वस्ति महावीर वीरभद्रं प्रजाम्यहं ॥ संसाधय शि
 वस्या जां दुष्टदक्षे च भस्मय ॥ ४ ॥ यादृगा जामहेशस्य तादृगेव ममापि सा ॥ नावयो
 विद्यते भेदः पुराणे वागमेपि च ॥ ५ ॥ अहं शक्तिः शक्तिमान्यो विश्वस्यापि महेश्वरः ॥
 शक्तिशक्तिमतो भेदं को जनः प्रतिपद्यते ॥ ६ ॥ वद्वेश्वदाहिकायाश्च भेदः को नु स
 मीक्षते ॥ आद्या शक्तिर्महेशस्य चतुर्धा भिन्नविग्रहा ॥ ७ ॥ भोगे भवति रूपा सा दु
 गीरूपा च संगरो ॥ कोपे च कालिका वेषा पुंरूपे च महात्मिका ॥ ८ ॥ तस्मात्तमचशं

शिवो ह्ययज पुरुषोऽयज कर्मफलप्रदः॥ ५॥ अनाहत्यं शिवं यदुं विनयात्तोभ
वत्पदं॥ नमो नमस्ते वरवीरभद्रपुनः पुन वीर नमो नमस्ते॥ ६॥ कृतो गसंमामश
रणमत्र कृपा कटाक्षप्रसरेण रक्ष॥ दर्पातिरेकेण समाकुलात्मा प्रजापति त्वेन॥
तुमत्तचित्त॥ ७॥ प्रभुं महेशं जगतां त्रयाणामदूषयं दूष्यारिवादनाभिः॥ शिवद्रुहो
देहभृतां कदापि निरतारवात्तीपिन नारकाब्धेः॥ ८॥ मत्तैव भाग्येन कृता त्वया धृदा
षस्य भूरेर्महती हशीक्षा॥ तस्मा त्रिलोकेशमचिंत्य शक्तिं त्वां स्तोतुमीश प्रभवं
तिकेवा॥ ९॥ अद्य प्रभृत्येष भवद्भविष्यत्तनोम्यहं तावकपादसेवां॥ १०॥ इति स्तु
तस्ते नमः वीरभद्रः तस्मिन्प्रसादं चरयन्क्षणे च॥ संधाय मूर्धानमथाध्वरस्य
पुरः प्रतस्थे पुरवैरिवासां॥ ११॥ एतन्महावीरपराक्रमस्य श्रीवीरभद्रस्य शुभं॥

॥८०॥ पवित्रं॥ पठं ये ये रच लुपापिनोपि पदं महेशस्य समाप्नुवंति॥१२॥ इदं पवित्रचरि
॥१९॥ तं समस्तं दुष्कल्मषध्वं सकरं पठत॥ महानुभावाम हितैर्यशोभिर्भजंति भा
ग्यानि सुदुर्लभाणि॥१३॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे तृतीयोऽध्यायः॥ श्री कृष्ण उवाच
पुरस्कंदं देवताप्यमस्तु॥ श्री अगस्त्य उवाच॥ परितुष्टास्मि भद्रं ते वारभ
द्रकथां मृतैः॥ श्रोतव्यमपरं किंचिदवशिष्टं ह्यनन॥१॥ आरूढयौवने ह्यम
ह्निमवल्लेखनं दिनी॥ किंकृत्य मकरोत्पश्चात् किं विवादस्ततो भवत्॥२॥ शंभू
नाया चिता किं वा किं वा स्वयमुपागता॥ किं प्रकारो विवाहो स्याः संचितस्तुरगान् ॥श्री॥
ना॥३॥ एतत्सर्वं विस्तरेण कथयस्व मम प्रभो॥ त्वमेव खलु सर्वा सां कथानामसि ॥१९॥
सेवधिः॥४॥ श्री हयग्रीव उवाच॥ कुंभसंभवतत्सर्वं कथयास्युपधारय॥ यस्य

संश्रवणादेवपापराशिःपलायते॥५॥ तांतथादूततारुण्याविश्वानंदविवर्धि
नीं॥ विलोक्यहिमवांछैलाममस्यैवंविचारयत्॥६॥ इयंममकुलेजाताकांत्या
त्रैलोक्यमोहिनी॥मणिप्रदीपमालेव भासयंतीयशोमम॥७॥ असाधारण
सौभाग्यकरयामद्रूपया॥चरितार्थितमेवासौदनयाममसकुलं॥८॥ अत्र
रूपवरोयोग्योवयोस्यावर्त्ततेधुना॥अस्यास्तुसहशोभर्तात्रिषुलोकेषुनेक्षते
९॥नेद्रेनाग्निनचियमोनपासीनसमीरयाः॥नूबुरोनचब्रह्मा सहशोस्याद्वे
त्यतिः॥१०॥कोवानुरुूपोभवतानापिविष्णुर्भविष्यति॥ इतिचिंतयमानंतमेकां
तेहिमवद्विरिं॥११॥समाससाहमहितोवैणिकोमुनिपुंगवः॥पर्वतेनचमित्रेण
सहसर्वत्रसंचरत्॥१२॥आश्चर्यदर्शनाथायतस्यस्थानंसमागतः॥आकाशा

॥८०॥ दपतसूवेचंद्रमंडनिर्मलः॥१३॥ गोक्षीरधवलाकारो विद्युत्सिंगजराटविः॥ महत्यावी अ२
 ॥२०॥ णयानादब्रह्मनित्यानुषक्तया॥१४॥ गीतबंधेन हृत्स्थेन स्तुवानश्वेन्द्रशेखरं॥ अं
 तरात्मानुसंधाननिरेचत्पुलकान्वितः॥१५॥ गंगासलिलसंसिक्तसिंधोनथुत्थव
 पुद्गुतिः॥ अभ्यंतरस्थितं मैकं नारदः समुपाविशत्॥१६॥ तमापततदित्यर्षिधान्ता
 दिव्येन शोभितं॥ विजानतसहशं दृष्ट्वा प्रत्युत्थानं गिरिव्यधात्॥१७॥ प्रत्युत्थितो गि-
 रींद्रेण कृतपाद्याध्ययूजनः॥ विष्टरेवेशितश्वासो नारदस्तुमुदान्वितः॥१८॥ त्वंगिरि-
 णो समस्तानो वासवो मरुतामिव॥ अग्रेसरो सिमद्भंते सो जन्मममहर्षदं॥१९॥ सु श्री॥
 मुरवोसिगुणाढ्योसि सर्वभूचक्रधारकः॥ त्वं शेषश्चादि कूर्मश्च दिङ्नागाश्च म ॥२०॥
 होत्कराः॥२०॥ पूयं धारयथा क्षोणिं विश्वश्लाघ्यस्तु तोत्यसि॥ इतः परं भवद्भाम्यं

॥२०॥ देवाहिकविधानतः ॥२१॥ एतदर्थं करिष्यंति नारकास्तरपीडिताः साहाय्यकं
 ॥२२॥ स्फुरश्चेष्टारतरमा देवे समाचर ॥२३॥ इति दिव्यहृत्मातेन नारदेन निवेदितं व
 हुमेनेति जंवंशं अं विका जन्मपावितं ॥२४॥ इति भाव्यथमह्येष्ट्यगतस्वेरगतिमु
 निः ॥ सोपि स्थापवाश्रमं गंतुं प्रालेयादिः प्रचक्रमे ॥२५॥ संख्या विजयया युक्ता ज
 यायाचसुशीलया ॥ पुत्रीनिजो समादाय स्थापवाश्रममुमागतः ॥२६॥ अनेकका
 दिसंख्यांतेर्गणनाथैर्महाबलैः ॥ परितः पालितं भूरि फलपुष्पसमृद्धिमतः ॥२७॥ के
 लासशैलपादस्य भूरिकेशविवर्तिनः ॥ तत्समीपे निविष्टं च शांतमत्वं मनोहरं ॥२८॥ श्री
 सुस्तिग्धलाकैयंकैलिदेवदारुविराजितं ॥ नमेरुशिंशुपालोदप्रायकातारशो ॥२९॥
 भितं ॥३०॥ पुण्यपक्षिमृगाकीर्णलघुनिर्झरशीतलं ॥ शिवभक्तेः सदाचारेः स्मि

पुद्रो कितमस्तकैः ॥३१॥ कस्तूरिका मृगावाससुवाशितशिलातलं ॥ भस्मोत्पृ
 लितसर्वांगैः पटुभिश्चाप्यधिष्ठितं ॥३२॥ चंद्रचूडो शिवेशाननीलैकंठेति ति
 शः ॥ जपद्भिः कूजितव्याजान् पक्षिभिः समलंकृतं ॥३३॥ स्त्रीवार्तया विरहि
 तंतपो वैभववर्धनं ॥ स्थाणोस्तपक्रियायोग्यं स्थापवाश्रममगान्तगः ॥३४॥ आ
 श्रमस्य बहिर्द्वारे तत्र तां विनिवेश्य च ॥ स्वयं विनीतनेषः सन् भक्तिसंकुचितो वि
 शतः ॥३५॥ अंतर्गृहबहिर्द्वारे वर्तमानं महौजसं ॥ शिलादतनयशैल्यो नंदि
 केश्वरमब्रवीत् ॥३६॥ नदीन्प्रधानभक्तो मिसो माधुमुकुटस्य यत् ॥ तस्माद्य
 याद्यत्किंचित् शोभोः कार्यं निवेद्यतां ॥३७॥ सेवितुं चरणद्वंद्वं ममेच्छावर्त्तते प्रभो
 तस्मिन्मनागमं ब्रूहि सात्वावसरमुत्तमं ॥३८॥ इत्युक्ते गिरिगजेन नंदी च कशि

॥८८०॥ रत्नामणिं ॥ उपगम्य प्रणम्या ह हस्तेनपि हिताननं ॥ ४५ ॥ सेवितुं देवपादाङ्गं
 ॥ २२ ॥ वर्तते हि गवानिति ॥ विज्ञापितो महादेवो नंदिना तपसि स्थिता ॥ ४६ ॥ किंचिद्भूमं ज
 यातस्य समागमनमादिशत् ॥ अथ नंदोऽसम्भ्रमं गत्वा शैलपुरोगमं ॥ ४७ ॥ अंतः प्रवे
 शयामास सोऽपि तस्योक्तिकं गतः ॥ प्रणम्य जगतां नाथं मध्यं गच्छन् भूतलम् ॥ ४८ ॥ उदयुक्तो
 निजं कार्यं विज्ञापयितुं मद्रिगम् ॥ देवत्वं सर्वलोकस्य वंदनीयं महेश्वरम् ॥ ४९ ॥ अना
 दिनिधनः शुद्धः स्वतंत्रस्तेजसां निधिः ॥ त्वत्पादपंकजौ स्मृत्वा पातकं प्रविर्याय ॥ ५० ॥
 त्वद्दर्शनं समस्तानां तपसा मेककं फलं ॥ त्वामताश्रित्य कस्यापि नाभिवांछुनि सिद्धयः ॥ ५१ ॥ श्री ॥
 त्वत्सूक्तं त्वन्मार्गं शवांछा सिद्धिः पदे पदे ॥ आस्तेन मेका विज्ञप्तिः देवेन हृदि धार्यतां ॥ ५२ ॥ ॥ २२ ॥
 धावतीति कृता कापि मर्दया गुणशालिनी ॥ त्वत्पादपद्मशुश्रूषां कर्तुं मिच्छति शंकरः ॥ ५३ ॥

किंचु वा विद्यते गिरे ॥ २३ ॥ चतुर्दश जगन्माता तवेयं कन्यका भवत् ॥ इयं लक्ष्मी
 रियं पुष्टिं रियं धात्रीयमेविका ॥ २४ ॥ देहादेधारिणी चैयं प्रोक्ता चंद्रशिरोमणे ॥ इ
 यमेव स्वधारवाहानीतिः सत्ति तिरेव च ॥ २५ ॥ आत्मविद्यागुत्यविद्यापापघ्नीया
 यनाशिनी ॥ इयं भविष्यति विभोः शंभोरंकविभूषणं ॥ २६ ॥ आरूढयो वनत्वेव
 नतू पेक्ष्या कथंचन ॥ इमां गृहीत्वा देवस्य गलुस्था वाश्रमं प्रति ॥ २७ ॥ मृदुक्तं मा वजा
 नीहितं शंभूरुत्तपश्यति ॥ वैराग्येण समाविष्टः सति देहा विसर्जनात् ॥ २८ ॥ संनि
 यम्येन्द्रियग्रामं सुघोरं तप आस्थितः ॥ त्वंगत्वा शैलमूर्धस्य निकटे तनयौति जां
 ॥ २९ ॥ निवेश्य परिचार्यार्थं अनुज्ञाप्य कथंचन ॥ पुनरायाहि नगरं एवं सति गिरी
 श्वर ॥ ३० ॥ क्रमात्परिचये जाते त्वत्सुभ्या सह शंकरः ॥ करिष्यति समाश्लेषं

तस्या वांछाभिपूर्तिर्यद्भवतः सेवया भवेत् ॥ अतस्त्वत्पादशुश्रूषां कर्तुमिच्छति म
त्सुता ॥ ५४ ॥ स्त्रीणां च पुरुषाणां च जडानामजडात्मनां ॥ सर्वेषां भवतः पूजा
परमेकं परायणं ॥ ५५ ॥ वशीनामग्रगण्यो रीतरत्ना देवतपश्यतः ॥ न तु प्रत्यूहज
ननीममकन्या भविष्यति ॥ ५६ ॥ तस्मादेतावता देव न क्षतिस्तपसस्तव ॥ दुहितु
श्चापि मे वांछापूर्तिर्देव भविष्यति ॥ ५७ ॥ यदि चेदमनुज्ञातं भवता भवतापन ॥ त
दानयामि द्वारस्थां सस्त्रिभ्यां सहयार्वतीं ॥ ५८ ॥ सदाशी भवतः शंभो ग्रहसंमार्जना
दिभिः पुष्पाद्युपनयेश्चापि मात्माग्रथनकर्मणा ॥ ५९ ॥ निःशरां बुसमानीत्वा कार्यै
रन्येव धूत्रितैः ॥ करिष्यतीह शुश्रूषां यद्यनुज्ञातव प्रभो ॥ ६० ॥ इति विज्ञापितस्तेन
गिरीणां गिरिशस्तदा ॥ को दोषो यादृशीं छाते तथा कुर्वित्यभाषत ॥ ६१ ॥ ततः प्रण

॥८०॥ म्यत्तृष्टात्माहिमवानद्विशेखरः ॥ चंद्रशेखरपूजार्थं न्ययुंक्त इव कन्यकां ॥ ६२ ॥
॥२३॥ सा पार्वती सर्वा युक्ता विनीता भक्तिशालिनी ॥ अनुकूला सदा चागतिव्यंतं समु-
पाचरत् ॥ ६३ ॥ अलस्येन कदाप्यस्या वेदिमं मार्जनादिषु ॥ नित्यमुद्योगवत्यासीत्
षा हरण कर्मणि ॥ ६४ ॥ देवपूजनवेदीषु बध्वांचंदनमालिकां ॥ पूर्णकुंभचविन्यस्य
साक्षतेः कुसुमैश्च ॥ ६५ ॥ चित्रितं गिरिजाचक्रे चित्रैर्मंगलपिष्टकैः ॥ उपानित्ये-
व शुद्धानि तर्पणार्थं जलानि च ॥ ६६ ॥ मंदा कित्याश्च सोवर्णपद्मजालमुपाहरत् ॥
कोमलां त्रिकुशानोरीहोमार्थं पल्लवानपि ॥ ६७ ॥ आनीयानीय सत्कारं चंद्रचूडस्य ॥ २३ ॥
सा तनोत् ॥ एवं प्रकारतः काले महान्तं सा यशस्विनी ॥ ६८ ॥ आगधय निजाधीष्ट ॥ २३ ॥
सिद्धये नीलकंधरं ॥ सोऽपि देवः पशुपतिः स्त्रीसंश्लेषपराङ्मुखः ॥ ६९ ॥ नासाग्रं

न्यस्तनयौनोतिचम्ये द्वियमंडलं ॥ भूमध्ये हृदयत्कुर्वे अंतर्विन्यस्तलोचनः ॥ ७० ॥ प
रानंदमये धाम्नि निर्विकारे निरंजने ॥ अहितीये सदो ह्यसे प्रतीची दृष्टिमपेयत्
७१ ॥ समुद्र इव वीचीभि रत्यंतस्ति मिताकृतिः ॥ विकल्पो भोगरहितः प्रसेख्या
कं प्रवर्तयन् ॥ ७२ ॥ अवहिर्मानसः शंभूरात्मज्योतिः परो भवत् ॥ एतस्मिन्नंतरे
देवास्तारकेषा निपीडिताः ॥ ७३ ॥ ब्रह्मागं शरणं गत्वा चक्रं दुभयकारिणः ॥ अ
थोत्पु रते कृतस्तोत्राः तारकासरवैशसं ॥ ७४ ॥ हे उ त्वं ब्रह्म जगतां ब्रह्मपाल
कश्चापवैक्षितः ॥ त्वदेकजीविताः सर्वे वयमेते दिवौकसः ॥ ७५ ॥ अतो रमा कं त्व
यारक्षो कथंचन विधीयते ॥ उपेक्षं कर्तुमर्त्तिषु नास्मास्तव युज्यते ॥ ७६ ॥ त्व
यादत्ताधिकारास्तु त्वयैव परिपालिताः ॥ अधुना तु त्वया पेक्ष्यस्तव एते विनाशि

॥ ६० ॥ ताः ॥ ७७ ॥ अत्याहितमनुप्राप्तमस्माकं पद्मसंभवं ॥ हृदि शल्यमतिक्रूरमस्माकमनु
 ॥ २४ ॥ वर्त्तते ॥ ७८ ॥ तारको नाम देत्येन्द्रो भवदत्तवरो धन्तः ॥ महासत्त्वो महाधीरस्त्रो लोक्यं
 परितापयत् ॥ ७९ ॥ हिरण्यकशिपोर्गीत्रे जातस्तुल्यपराक्रमः ॥ अत्यंतचपलो न ह
 तीति र्माना महोधहूक ॥ ८० ॥ अस्माकं सततं हे ह्ययज्ञकर्मविनाशनः ॥ कैल्येष्टं
 स्वधा स्वाहा वषट्कारवर्जितं कृतवान् जगत् ॥ ८१ ॥ सर्वानपि मुनीन् श्रेष्ठान् विशाव
 त्यतिकोपिनः ॥ कल्पवृक्षं जहारास्य शक्रस्य कमलोद्भवा ॥ ८२ ॥ चिंतामणिं च जगृहे
 तथा कामगर्वानपि ॥ परहृद्वनिमात्रेण कांदिशं केषुना किपु ॥ ८३ ॥ स्वयं स्वर्गसमा ॥ श्री ॥
 गत्य सर्वलुंठितवान् धनं ॥ गोपुराद्वाल्मीकाद्याश्च सौधप्रप्रीवाकादयः ॥ ८४ ॥ मत्तवा ॥ २४ ॥
 रणवेद्यश्च सौपानस्य च भित्तयः ॥ चंद्रशालाश्च विविधा सभामंडपकोटयः ॥ ८५ ॥

॥३०॥ णश्रुतेनापिचश्रुतिनः॥९४॥ असाध्यरुचसप्रायःसमस्तवल्लसेवधिः॥ किमत्रदे
 ॥२५॥ वकर्तव्यंयदिस्यादुपदिश्यतां॥९५॥ येनदुष्टागरस्यास्यशमनंभवतिध्रुवं॥ वरे
 णगर्वितोब्रह्मनूभवदत्तेनदानवः॥९६॥ चुल्लिकाकुरतेसर्वत्रैलोक्यसचराचरं॥
 अनाथनाथत्वमसित्वंस्त्रवात्वंपितामहः॥९७॥ त्वमस्मद्विपदांभोधिकर्षाधारधुरं
 धरः॥ यदित्वमधुनोपायंनवक्ष्यसिचतुर्मुखं॥९८॥ तारकस्यसमुच्छेदेतदस्मज्जी
 वनंकुतः॥ इतिदीनप्रलापैस्तेरमरेनाथितोविधिः॥९९॥ जगादमधुरंवाक्यंतान्म
 तिद्विषमर्दितान्॥३०॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेउत्तरभागेललितोपाख्यानेचतुः॥ श्री॥
 र्थाध्यायः॥ ६॥ ब्रह्मोवाच॥ भोभोदेवादुराशेनतारकेणनिपीडिताः॥ भवेतोदुःखः॥२५॥
 मायाताःउपायःकथ्यतेमया॥३॥ सहिदैत्यपतिःसत्वशालीवात्येपिमां प्रति॥ वा

तासंतापिताशेषंमुघोरंतप्तवान्तपः॥२॥ तस्मिंस्तपस्तप्यमानेचतुर्देशजगंत्य
 पि॥ धूपायितानिचाभूवन्वाधितश्वशरीरिणः॥३॥ अतोहमस्यसान्निध्यंकृत
 वान्प्रीतमानसः॥ तेनचत्रैवरःकश्चिन्ममसान्निध्यकारिणा॥४॥ त्वंसमस्तज
 गत्त्रह्यसर्वकामप्रदःपिता॥ त्वत्तत्त्वफलप्राप्तिःसर्वेषांचतपस्विना॥५॥ यदिम
 द्यप्रगन्तोसिश्रीमन्तलिमदुष्टरः॥ प्रार्थ्यतेवरमेकंतत्तज्जसापरिपूरय॥६॥ अ
 न्नोमुक्तेनवार्थेणयःकश्चिदुपजायते॥ तस्मादेवभयंमेतुनान्यतोवीरकोदिनः
 ॥७॥ इत्येवहिवगेलक्ष्मस्तेनविक्रमशालिना॥ तथैवदत्तोविबुधामयातद्वक्तितोषि
 णा॥८॥ तस्मान्मयावर्धितोयंमयादत्तवरोपिसः॥ मयैवतन्यद्रननंकर्तुंनखलुयु
 ज्यते॥९॥ अपिदुष्टोपिधूर्तात्माकपटोपिशटोपिवा॥ स्वयंसंवर्धितोजंतुर्नहंतव्यःक

॥२५॥ दाचन ॥३०॥ अथवाहंतुमारथे मयाप्येतन्न शक्यते ॥ शिष्यते ज्वलनो वे ॥ २५॥
 ॥२६॥ शांति ॥ स्तुतु कृता ॥३१॥ अतः कमपि सेनान्यमुत्पादयत यत्नतः ॥ येन तारकौ दोर्दपे
 भामनं संभविष्यति ॥३२॥ भविता सहि सेनानीः पार्वत्या सह संगता ॥ स्थाणो रेव जग
 चक्रनाथश्चंद्रशिरोमणेः ॥३३॥ सत्विदानी सती देहत्या हैराग्यमाश्रितः ॥ स्त्रीसंति
 कर्षमात्रेपि वै मुख्यं मुसे पागतः ॥३४॥ अतिघोरतपोनिघोस्वात्मध्यानपराय
 णः ॥ आत्मानमात्मना पश्यन्नास्ते स्थाणवाश्चमोशिवः ॥३५॥ देवाद्युष्मात्कृतैर्नाम्ये
 रिदानींतस्य सन्निधौ गुरुणा परिचर्यार्थमनुशिष्टेव पार्वती ॥३६॥ सैव्यमानामपि ॥ श्री ॥
 स्थाणुस्तो सौंयदे तरंगिणीं ॥ नालोकते नालपति प्रसंख्या न परो हरः ॥३७॥ अतयास ॥ २६॥
 हसमा संगं कुरंगंधरशेखरः ॥ यदि युष्मात्कृतैर्यत्नेः प्रयास्यति तदा सुखं ॥३८॥

गृहाश्वरत्नस्वचिताः सौवर्णाः सुरसौतदाः ॥ भग्नाः सर्वे पिहसे न तारकेण दुरात्मना ॥३९॥
 नाशितं सकलं राज्यं वज्रपाणेर्विशेषतः ॥ चंद्रसूर्याद्यधीकारास्वयमेवामुना कृताः ॥
 ॥४०॥ गतं चंद्रस्य चंद्रत्वं सूर्यस्यापि च सूर्यता ॥ अग्नेरग्नित्वमगमद्यमस्य यमताहता
 ॥४१॥ तत्तत्कृत्स्नं स्वयं कुर्वन् बाधते नानपिहतं ॥ बद्धीकृतास्त्रियः सर्वाः सर्वेषामपि नः
 प्रभो ॥४२॥ धिक्कृष्टमेतत्परतो वक्तुं लज्जापि जायते ॥ सर्वत्र तत्प्रतापाग्निदहत्येवं जत्रे ग
 यं ॥४३॥ तस्य चासज्वरेणेव सर्वदा दुःखमेव नः ॥ आहोरेषु विहारेषु नास्माकं वर्तते
 मना ॥४४॥ किंतु रात्रिं दिवं तस्य बाधेर्भूयामहे ययं ॥ तस्माद्वै तं ववित्रस्ताः केचिदत्ये
 दिवो कसः ॥४५॥ मानुषं रूपमास्थाय संचरंति महीतले ॥ देवकार्याणि न ह्यतिपि
 पितृकार्याणि वा नृप ॥४६॥ दीप्यते स प्रतापेन तारक त्वर्गमर्दकः ॥ विष्णो रपि च चक्रे

॥२०॥ इत्युत्कोतर्दधेवेधास्तेपिसर्वेययुःसुगः॥ अथामरावतीनाथो निजकार्येस्यसिद्धये
 ॥२१॥ २॥ सस्मारजगतीचक्रं मोहनं हृदयेशयं॥ अथपुंड्रैक्षकोदंडकमनीयकरावुजः
 ॥२२॥ ३॥ ज्वलत्पुष्पात्सुगतं श्रेणी पूर्णतूणीरपृष्ठभूः॥ अशेषविश्वसौंदर्यमारसंपन्नं
 विग्रहः॥ २९॥ अरविंदमशोकंचतूतंचनयमल्लिकां॥ नीलोत्पलचमान्यानिआयु
 धानिसमुद्गहन्॥ ३०॥ चंद्रेणसेनापतिनाभाषमायाःपदेपदे॥ वसेतस्यमुखेर्वा
 स्यमित्रस्यप्रहरसन्मुहुः॥ ३१॥ रागेणपीडितमदेनपरिहासेसमाचरत्॥ स्त्रीवृंदवक्त्र
 संपन्नःस्त्रीसमालोकसायकः॥ ३२॥ रजनीमयमायोर्वानमंदानिलमहारथः॥ स ॥ श्री ॥
 वैषांनसोमोहंसेपादयितुमुत्सुकः॥ ३३॥ तपसःप्रथमोविघ्नोमायासारपराक्रमः॥ ३४॥
 उत्फुल्लकर्णिकारामकमनीयवपुर्वृतिः॥ ३५॥ रतिदेव्यासमाश्लिष्टःशक्रास्थाने

समाययो॥ आगत्यमरुतां नाथःसम्यवंदिहमन्मथः॥ ३६॥ जिजवाणच्युतैःपुष्प
 रसेर्धूसरयनस्थलीं॥ अक्षशक्रेणनिर्दिष्टंमहत्यासनमंडले॥ ३७॥ भूसंज्ञयाकृता
 नुज्ञःपंचबाणउपाविशत्॥ कार्यसिद्धिपरत्वेनसमेतानाकवासिनो॥ ३८॥ सहस्र
 नपिचक्षूंषिप्रसन्नान्यत्रदत्तवान्॥ भर्तुःसमस्तनेत्राणिसेचोरेणोपमोक्षितं॥ ३९॥
 प्रसादंश्लाघ्यमानोसौपुष्पधन्वाव्यजितयत्॥ देवत्रैलोक्यवीरश्रीनिवासनुजमंड
 लः॥ ४०॥ अखंडितप्रातापोणातिरस्कृतमहाकरा॥ जंभास्तरचकोराक्षीदर्पहास
 निशातना॥ ४१॥ पुलोमभुजद्वारिछेदनहिजपुंगवा॥ भवतःसुप्रसन्नानिवराके
 मयिवासव॥ ४२॥ चक्षूंषिकिन्नलन्यानि कार्येतेकिंचुमाध्यतां॥ अशक्यमपिवा
 कार्यंसेसाधयितुमुत्सुकः॥ ४३॥ विरक्तौमोहयिष्यामितप्यमानानूतपोनिशांमयि

॥८८॥ सन्नद्धकोदंते वैराग्यं कस्य जायते ॥ ४३ ॥ तपोमाहात्म्यगर्वेण ये च त्वामनुजानते ॥
 ॥८९॥ ये को क्षतिं भवस्थानं मोहयेतान्तराधमान् ॥ ४४ ॥ हयमेव भवच्छस्त्रं कुलिशं चाह मेव च
 तासैपेधादिमंकुंडमकुंठस्तापनघ्नो ॥ ४५ ॥ मयि सर्वत्र सिद्धार्थो वर्तते ति शिलीमु
 रवाः ॥ असाध्यं मम बाणानां न कापि भुवनत्रये ॥ ४६ ॥ स्त्रीमालवार्ताविमुरवा
 नतिघोरतपस्थितान् ॥ करोमि सततं नारीमुग्वा लोकनकातरान् ॥ ४७ ॥ ये वातवह्निषो
 दैत्याश्चंद्रजोदंते जसः चंद्राज्यं हर्तुमिच्छंति मोहयिष्यामि तानपि ॥ ४८ ॥ विसृज्य
 शस्त्राव्यापारं विधूयाहवचे हितुं ॥ अंतपुरे सखासक्तान् करिष्याम्येव कातरान् ॥ ४९ ॥ श्री
 रालीकेलि संचारचंचुरालोकपेशलं ॥ तनुवीचिसमुल्लासभ्रूवल्लीनर्तनीज्वलं ॥ ५० ॥ व
 क्रवेदग्धफणिति व्यक्तीकृतरदुद्धं ॥ ईषाकलहकोपेन विषादक्तकणोलभूः ॥ ५१ ॥

तथा चरमभाणोसौ वीर्यं त्यक्षति भास्वरं ॥ तद्दीप्यं ज्वलनप्रख्यं सोढुमक्षमता गता
 १९ ॥ भूभौत्यक्षति सा देवी साप्यग्नौ मोक्षति ध्रुवं ॥ सोग्निश्चंद्रसभायो सुकृति
 का सप्रमोक्षति ॥ २० ॥ ताश्च संतापविधुराः मोक्षंति ग्वनदीजले ॥ सा क्ता दीर्य
 दहनज्वाला संतापिता कृतिः ॥ २१ ॥ निजेशरवरप्रांते प्रक्षिप्यति वियन्तदी ॥ एता
 वतापि कालेन शुक्लं माहेश्वरं महैक्ष ॥ २२ ॥ प्रयास्यति परीणामं कुमारत्वेन निज
 शः ॥ सुकुमारो महेशानः धृतास्त्रो हृदयिक्रमः ॥ २३ ॥ अधीत सर्वविद्यं सैनानी
 वी भविष्यति ॥ तद्देतत्कार्यं संसिद्धं मूलं हंतुं सरोत्तमा ॥ २४ ॥ पार्वत्या सह संसर्गेशं
 भोः संपादयिष्यथ ॥ सचेदानीं विरक्तात्मा वर्तते निदले क्षयाः ॥ २५ ॥ तस्योत्पाद
 यितुं रागेनियोज्योरतिवल्लभः ॥ तस्मादिदानीं स्वावामं प्रयात विबुधोत्तमा ॥ २६ ॥

॥८५॥ इत्युक्तः पंचबाणेन किंचित्प्रोदं चित्ताकृतिः ॥ ६० ॥ सहस्राक्षो वचः काव्याजहार
 ॥८६॥ गभीरवाक् ॥ जगदेकमहावीरयत्नया प्रतिपादितं ॥ ६१ ॥ ततोऽप्यधिकमेवास्ति शौ
 द्र्यं तव मन्मथ ॥ सर्वेषामेव देवानां एकं कार्यमहत्तरं ॥ ६२ ॥ विश्वचक्रोपकाराय
 त्वत्प्रधानत्वया स्थितं ॥ त्वां विना तस्य कार्यस्य संपत्तिर्न हि विद्यते ॥ ६३ ॥ कमलाकर
 कोशानं स्फोटकः कोरविं विना ॥ तारकास्तरवयस्य वीर्यशोमहीयसः ॥ ६४ ॥ ध्वं
 व्यकंदकस्य ते वोलुंति बध्मंगज ॥ उत्पादयितुमुद्दामभक्तिं मे नान्यमेककं ॥ ६५ ॥ ध्वं
 लुंति पार्वतीसंगशोभो मकरकेतन ॥ सरदानीं महेशानस्तपश्यन्तपि वर्तने ॥ ६६ ॥ श्री ॥
 वर्तते तत्र गिरिजा तत्संगे तद्वशंवदा ॥ तदेतन्मरुतां कार्यं यदि संपाद्य दास्यसि ॥ ६७ ॥ ॥८७॥
 तदा त्वयैव मकलः स्वर्गसंरक्षितो भवेत् ॥ इत्युक्तः स्फुरन्नाथेन रतीनाथस्तथास्ति

ति ॥ ६८ ॥ वदं नुत्तरवांतरमे प्रणनाम विद्वजसे ॥ अत्यंतदुष्कृते कार्येऽप्यविशंक्य प्रव
 र्तिनं ॥ ६९ ॥ तमिदं प्रीतहृदयो बाहुभ्यां परिष्वजे ॥ इति संभावितस्तेन त्यक्तसन्मा
 नपूर्वकं ॥ ७० ॥ निर्जगाम मरावत्याः स्थाण्वाश्च मसमुन्मुखं ॥ अथ वज्रनिपातेन
 निहते वा शुभूदति ॥ ७१ ॥ अस्तारतिः स्वभर्तारिं वाचसूचे सगद्गदं ॥ अनालोच्य महत्
 कार्यं किमंगीकृतवानसि ॥ ७२ ॥ वीरमानि त्वदर्पेण त्वया सर्वविनाशितं ॥ कातरेषु म
 नुष्येषु विश्वं खलपराक्रमः ॥ ७३ ॥ त्वद्गत्या योगिनां नाथे जगन्नाथेऽपि दर्पेसि ॥ कुमती
 भतपो जातनिर्दग्धभुवनत्रय ॥ ७४ ॥ कृत्वं पेशलदोसारः स्त्रीमात्रेऽकृतविक्रमः ॥ प
 तंगो यदि दीपस्य ज्वालाग्रं भक्षयिष्यति ॥ ७५ ॥ मशको वा यदि विषं महती त्वामुदं
 जेत् ॥ यद्यधरकारनिवहः सूर्यमावृत्य तिष्ठति ॥ ७६ ॥ तदा तव भवेच्छक्तिप्रभावज्ज

॥६०॥ लिखे हरे ॥ त्रिपुरादपि किं सारः त्वं किं सारो यमादपि ॥ ७७ ॥ अंधकादपि किं सारः
 ॥७०॥ कथं त्वं गर्वितः शिवे ॥ इमं प्रतिक्रिया शून्यं स्वात्ममात्रविनाशनं ॥ ७८ ॥ व्यवसायं
 प्रसन्नो सिवासवेन विमोहितः ॥ ते हि धूर्ता सराः सर्वे निजकार्यस्य सिद्धये ॥ ७९ ॥
 रुजबुद्धिर्भवेत्तं हि पातयिष्यति संकटे ॥ इदं प्रादुर्गिकद्वारादुष्टसर्पस्य मारणं
 ॥ ८० ॥ अन्यलोकस्य पुत्रेण नदीगाधविशोधनं ॥ त्वयि नष्टे सद्गौरेणां किं नु छिन्नं
 भविष्यति ॥ ८१ ॥ ममैव दुःखं वैधव्यात् अभव्यमनुमोक्षते ॥ अतिकष्टमिदं कष्टं
 कष्टाकष्टतरं त्विदं ॥ ८२ ॥ यज्जिगीषुः संयमितं महादेवं प्राधावसि ॥ इति रत्यायुः ॥ श्री ॥
 कियुक्तं निशम्य वचनं स्मरः ॥ ८३ ॥ अंतर्हि शंकमानोऽपि धीरं प्रोवाच भाषितं ॥ ८४ ॥
 किं पापिष्टे प्रलयसो किं ममापि सुदुर्जयः ॥ ८५ ॥ महानुभावा अपि मे ---

शठधूर्तहताशेति सदा भक्तो न सत्वरं ॥ सुखमंतः पुरस्त्री दृश्यंतः स्मरात्पु रा ॥ ८६ ॥
 उत्साहमखिलं त्यक्त्वा नाशं याति मया हता ॥ अथवा कांश्चित् यं लब्धं निजवांछाभि
 मानिनीं ॥ ८७ ॥ इच्छासीति जगन्नाथया वद्विवश्यामितां ॥ याते हृदि पथं याता पाति त्र
 त्यमदोत्थता ॥ ८८ ॥ त्वत्कृतप्रार्थनावाक्यमुद्धृत्योद्धृत्य वर्त्तते ॥ तां शरीरं न वज्वा
 लाचूलात्तेरपि पीडयन् ॥ ८९ ॥ त्वदेकशरणं तस्यां कलियथा मिवीरतां ॥ यत्र काव्यनु
 जानीहि गंतुं तत्रापि साधये ॥ ९० ॥ नरकरेषु न दैत्येषु न नरेषु न भोगिषु ॥ न साध्येषु न य
 क्षेषु न च चारणजातिषु ॥ ९१ ॥ न ब्रह्मणि न वा विष्णौ त्वहना किमिहोच्यते ॥ अपि न
 भावज्ज्वलितेशंकरेऽपि महेश्वरे ॥ ९२ ॥ मया सरभसं मुक्तो वा यो तं प्रतिहन्यते ॥ अथ
 अज्ञापयति प्रयत्नं कचन कर्मणि ॥ ९३ ॥ प्रसादपि शुनानि त्वच्चक्षुः पितृव्यं तिमां ॥

पुमांसोवाणमूर्छिताः॥ वशिष्ठोवशिनांश्रेष्ठोरेमेचंडालकन्यया॥ ८५॥ त्वंदोगुरु
कलत्रस्यनिःशंकोभूत्परिग्रहे॥ माधवोगोपनारीषुजारवृत्तिर्मयाकृतः॥ ८६॥ गो
तमस्यप्रियाहृत्यावासवेनोपधर्षिता॥ दंडकोनामभूपालोमुनिकन्यांसमग्रहो
तु॥ ८७॥ सूर्योमदीयवाणोधोवडवारोहणंव्यधातु॥ प्रजापतिजगत्धातास्वसुता
मेवमुक्तवान्॥ ८८॥ वाल्मीकिपरिकरश्रेष्ठोजग्राहभ्रातृकामिनीं॥ प्रपौत्रोब्रह्मणो
ज्ञानमेवधीर्दशकंधरः॥ ८९॥ महायविह्वममीसौरामभार्यामुपाहरतु॥ असंख्या
ताःपरेषुभ्रात्रोतचित्ताममेषुभिः॥ ९०॥ निर्मर्यादेनसगेणसंकटेपातितामया॥ ई
दृशस्यममोदग्रदोर्दंडस्थितशुष्माणः॥ ९१॥ पिनाकपाणिकोद्धावास्तुभगेकिंवि
धीयते॥ दृथाभयमिदंमुंचममकोवापराभव॥ ९२॥ स्वप्नेपिममवीर्यस्यर्भगःका

॥ ८७ ॥ पिनविद्यते ॥ इति शक्रो मरालद्वयो अक्षिपत्थी रभाषितैः ॥ १३ ॥ क्षिप्रपस्पश्चिस्तेन
॥ ३१ ॥ कंययं नंगमुत्तमं ॥ वसंतो पिरतिप्रोक्तं वचनं प्रतिपादयत् ॥ १४ ॥ तत्थी रभाषादादु
नभस्मितो जोषमास्थितः ॥ अथ भंगा वलीमौ वश्मदन्या पवरोपयन् ॥ १५ ॥ सज्जं च
कारपों देक्षु देड को दंड मंगजः ॥ संभोगरुख समूर्च्छित रुणीमिनितध्वनि ॥ १६ ॥
विडंबयन्नं नंगस्य विस्मारेदि विप्रप्रथे ॥ भुजास्फोटं च बहुशः कृतवान् लोलकं
कणाः ॥ १७ ॥ अहंकारस्य महतीं काष्ठां प्राप्नोम नो भवः ॥ अथ मारेण दृष्टे
पुरतः पुष्पपत्रिणा ॥ १८ ॥ कैलासपादनिकटे स्थितं स्थाण्वाश्रमं महत् ॥ प्रावीक्ष
दथ कंदर्पोर्दृष्टां मीलितेक्षणः ॥ महायोगी नमीशानं विजिगीषुस्तपोवनं ॥ १९ ॥
इति श्री ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्यानोपेचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ अथो व

॥ श्री ॥

॥ ३३ ॥

पुमांसोवाणमूर्तिताः॥ वशिष्ठोवशिनां श्रेष्ठोरेमेचंडालकन्यया॥ ८५॥ चंद्रोगुरु
कलत्रस्यनिःशंकोभूत्यरिग्रहे॥ माधवोगोपनारीषुजारवृतिर्मयाकृतः॥ ८६॥ गो
तमस्यप्रियाहृत्यावासवेनोपधर्षिता॥ दंडकोनामभूपात्तोमुनिकन्यांसमग्रहो
तू॥ ८७॥ सूर्योमदीयवाणो धोवडुवागेहणं व्यधात्॥ प्रजापतिजगत्धातास्वसुता
मेवमुक्तवान्॥ ८८॥ वाल्मीकिपिरुक्थं श्रेष्ठो जग्राहभ्रातृकामिनीं॥ प्रपौत्रो ब्रह्मणो
ज्ञानसेवधीर्दशकंधरः॥ ८९॥ महापाविद्धमर्मासौरामभार्यामुपाहरत्॥ असंख्या
ताः परेशुभ्रभ्रांतचित्ताममेषुभिः॥ ९०॥ निर्मर्यादेतस्येण संकटेपातितामया॥ ई
दृशस्यममोदग्रदोर्दंडास्थितशुष्मया॥ ९१॥ पिनाकपाणिकोद्वासासुभगे किं वि
धीयते दृथाभयमिदं मुंचममकोवापराभव॥ ९२॥ स्वप्नेपिममवीर्यस्यर्मगः का

संतसन्निभमाह्वयकुसमायुधः॥ अकोडएवभृजस्वेत्यादिदेशानिजे लुया॥ ९॥ सवसे
तस्तदा लं व्यस्थाएवाश्रमवनंमहत्॥ आत्मानं बहुधा वृत्तसज्जंभीहशाखिषु॥ २॥ वि
भृष्टपांडुपुत्राणिलता - जानिसर्वशः॥ स्निग्धश्यामलकोतीनिकाननेषुविरा
जिरे॥ ३॥ भ्रष्टेषु पांडुपुत्रेषु नोत्थिते पल्लवो कुरे॥ कोडशेवालतारेषु स्यक्तभूषा इव
स्त्रियः॥ ४॥ इषदीपप्रवालेषु समं कूरत्सवीरुधां॥ मधुसंगात्फलकिता इवासन्नि
पिनश्रियः॥ ५॥ अकोडकृतसंरंभं वसंतं प्राप्य शाखिनः॥ आक्रमोन्मिषतामापुः
पुष्पपल्लवसंपदं॥ ६॥ प्रथमं पल्लवोद्भेदः पश्चात्कुटलमंजरी॥ इति क्रमो यथा वृक्षे
नतदाकोडजे मधौ॥ ७॥ क्षणमात्रेण कंदर्पमहाराजस्य शासनात्॥ मधुपल्लवितं
चक्रे सतारुण्यामिवारवीं॥ ८॥ आमूलचूलमावध्य प्रवालपटलावृताः॥ केकेलि

॥ ६० ॥ तरवोरेऋः कामकर्णरथाइव ॥ ९ ॥ भ्रमंतीचंचरीकालीरन्वशोकमशोकमशोभ
॥ ३२ ॥ त॥ ज्वलत्कामप्रतापाग्नेः धूमश्रेणीवनिर्गताः ॥ १० ॥ अनपेक्षितगौरागीचरणोबुज
नात् ॥ अशोकतरवोदूरमपुष्पं नार्द्रपद्मवाः ॥ ११ ॥ रक्ताशोकस्यलक्ष्येण रागनाधा
यपावकं ॥ विरक्तानां मनोतव्यमहोषादिक्षकार्मुकः ॥ १२ ॥ तपोवनाश्रियस्तेत्ररत्न
सौधचमत्कृतिं ॥ आययुः पद्मवोद्दामाः कंकलिचरणीरुहाः ॥ १३ ॥ विदग्धललनासिं
धुगंदूपासेकसंपदं ॥ अवमत्यैव वकुला आमूलकुसुमोज्ज्वलाः ॥ १४ ॥ प्रत्यग्रमदिग
गंधपाणिंधमसमुद्भवं ॥ माध्वीकमवहदूरिकेसरदुममंजरी ॥ १५ ॥ वकुलासवनि ॥ श्री ॥
षंदयानपर्यस्तलोचना ॥ भृगोगनामदामौदसंपदं भृशमादधे ॥ १६ ॥ मंदमाकृतसे ॥ ३२ ॥
चारस्पंदमानावनश्रियः ॥ मधुसंपर्कमासाद्यमताइव ऋघूर्णिरे ॥ १७ ॥ - - -

॥६०॥ ये ॥ अचेतनाश्चतरवीमधुसंपर्कदर्पिताः ॥ २४ ॥ गच्छन्त ननतावल्लीवनिताः परिरेभिरे ॥
 ॥६१॥ अन्यत्वमिवसंप्रामाः तरवः पूर्वरूपितः ॥ २५ ॥ अलंकृता इव बभूवः कामुकाः कामवेधतः ॥
 समस्त जंतु चितानि मदकारीणि माधवे ॥ २६ ॥ जंभमाणे वनोद्देशे सर्वे नवमिवाभवत् ॥
 पर्वते पर्वते कुंजे कुंजे कुंजे च वल्लयः ॥ २७ ॥ अथ वल्लीषु वल्लीषु प्रफुल्लकुरामेकरः ॥
 पु अथ पुष्पेषु पुष्पेषु निहृगः सीधुसिंधवः ॥ २८ ॥ सिंधुपुरेषु पुरेषु शीतला सौरभलुताः ॥
 सौरभे सौरभे वृत्तसंभ्रमो भंगस्तभ्रवां ॥ २९ ॥ किंचिद्भंगीषु भंगीषु संचरन्तः कलस्व
 नाः ॥ स्वने स्वने स्फुजाताश्च पेशला लयसंपदः ॥ ३० ॥ लये लये मनोलीनं ललिताना ॥ श्री ॥
 मृगीदृशो ॥ रत्नीषु रत्नीषु समुल्लाससमभजनरागवृत्तयः ॥ ३१ ॥ गगेरागे रतिपतेरु ॥ ३२ ॥
 हृदं वाहुतांडवं ॥ तांडवे तांडवे गीतबंधावासंतगीतयः ॥ ३३ ॥ गीतो गीतो कृशो गी

नांडो लारखेलनकादयेः ॥ प्रज्वलं निवकं के लो हंकुर्वन्निवको किलेः ॥ ३४ ॥ उत्पत
 न्निवचाकाशं समनो धूलिपालिषु ॥ गायन्ति वालिमात्रास्तु घृणमाना इवानिले ॥ ३५ ॥
 वर्षे निवचमाध्वीषु नृत्यन्ति वचं शोखिषु ॥ हसन्ति वसमुन्मीलुस्तिंधुधारपला
 शिषु ॥ ३६ ॥ मोदातपस्थितापुष्पवंपका इव यक्षिषु ॥ पीतवस्त्रांचित इव प्रफुल्लिक
 णिकारके ॥ ३७ ॥ नरचक्षुस्तान्वित इव स्फुरत्खिगलपालिषु ॥ नानाविधानि जाकागे
 वसंतः पर्यजंभता ॥ ३८ ॥ इत्यमधो जंभमाणे प्रमत्ता इव जंतवः ॥ अधरोत्तरमाका
 रं शृंगारस्य प्रयेदिरे ॥ ३९ ॥ तत्रत्या मुनयः सर्वे मधुसंरभसंपदा ॥ अको उत्त
 दयस्फूर्ते रस्वतं वा इवाभवत् ॥ ४० ॥ अहेतुरागकल्लोलसंफुल्लविकृती स्पृशः ॥
 रत्नीमयं सकलं विश्वं अपश्यन् तत्र तापसाः ॥ ४१ ॥ इतस्ततः किं न शीयां मंदमी

॥८८॥ शानभीतिभिः ॥ १२ ॥ शुभेतरल स्वोतैमुनिभिस्वरमूर्धितं ॥ १३ ॥ स्वमेघुवनितावा
 ॥१४॥ तीश्रवणेषुपराङ्मुखे ॥ उन्मादयतिमंदकरमसाधवोमुनिमानसं ॥ १५ ॥ चलितंध्या
 नधारभिनद्यंतियस्मसंपदा ॥ समाधिभिश्चविभ्रष्टमुनीनामुदितेमधो ॥ १६ ॥ स्था
 एवाश्रमगताशोभोर्गयाअपिमहोत्थनाः ॥ वसेत्तपुष्पसंभारान्आजिघ्रंतोमुहुर्मुहुः
 ॥ १७ ॥ नर्तनंबहुधागारेवाक्येवाक्येपरस्परं ॥ विस्मृतेशानसंभ्रामाचेष्टचेष्टां
 वितेनिरे ॥ १८ ॥ नानाविधानांपुष्पाणांधूलिभिर्भस्मलेपने ॥ विधानायमघुनाम
 ताननृतुर्गयाकोटयः ॥ १९ ॥ यत्किंचित्स्वेदञ्चजंतुजालंजारंयुजंतथा ॥ उद्धितं ॥ श्री ॥
 चोडजंचापितत्सर्वमदमाश्रयत् ॥ २० ॥ इत्युन्मादीनिहंरानीगणानोनंदिकेश्वरः ॥ २१ ॥
 अवलोक्यदुर्गचारानूयनैर्षीकृतभीरका ॥ २२ ॥ हाफटमेतच्चापत्यंकिमकांडेविधीयते

आपानगोहिषघरवाचंचरीकामृगीदृशां ॥ वकुलदुमपुष्पाणिविकासश्चियम
 स्मृशना ॥ २३ ॥ माकंदविरपिश्रेणीशाखामारुत्मको किले ॥ अचिंतपंचमोरागः
 प्रत्यरण्यंप्रपंचित ॥ २४ ॥ महासैन्यमंदेवंजिहीषोपुष्पधन्विनः ॥ पिकवाणोसमुक्त
 स्थोयात्रामंगलकाहली ॥ २५ ॥ हाशिणात्यसमीरेणचलद्विःपल्लुवासिभिः ॥ योधार
 वव्यराजंतसहकारमहीरुहा ॥ २६ ॥ माकंदपुष्पधूलोनांपालिव्योमिनियप्रये ॥ सैन्य
 धूलौवचंडीशंजिहीषोपितशाकिनः ॥ २७ ॥ अनंगराज्यमधुनाजातंत्रिभुवनंत्विति
 यशःकाहलनिःसाणोपिकनादेरभूयता ॥ २८ ॥ उदारकमनोगुह्यपीनस्तनम्रिताः ॥
 रामादेवरधुःकांतिरंभ्याश्चंपकयहयः ॥ २९ ॥ त्रियालीपुष्पमधुनामत्तवट्पदयो
 पितः ॥ अनंगजयसिध्यर्थयातागानंदिनेदिने ॥ ३० ॥ कामकोदंडंकारैराहूरुपंजगत्र

२३० जया ॥ चित्रार्पितमिवाशेषमरण्यमभवत्तदा ॥ ६९ ॥ एवं स्थिते च समये मधुना प्र-
 ३५ रिते वने ॥ मत्तेषु खिलचित्तेषु भृङ्गारे कीडमागते ॥ ७० ॥ उदस्ते गैरैकलोले प्रदीपे स-
 मथानले ॥ स्थापवाश्रमं प्रविश्यंतः सधर्मिण्या सहस्रिभिरा ॥ ७१ ॥ हर्षमेदरसंचारसा-
 चारन्मत्तहरितवत् ॥ कुंजे कुंजे निलीये च मुहुः प्रलुप्तसंचरः ॥ ७२ ॥ चीरवद्योगि-
 नं जेतुं अवकाशमलोकत ॥ अथ सर्वगणं द्राणां चंचयित्वा विलोचत ॥ ७३ ॥ न विदु-
 माधवी कुंजं अविवेश मनोभवः ॥ प्रविशन्ते वने त्रस्य धामस्य स्फुरणं मुहुः ॥ ७४ ॥ दु-
 र्निमित्ततया शंक्य किंचित्ते कामधारयत् ॥ पुनः पुनः श्वपुष्करभयोत्तरलतारकं ॥ श्री ॥
 ७५ ॥ वाताहतमिवांभोजं दक्षिणं लोचनं रतेः ॥ अपवेशयं च पद्मालिनिबन्धादि ॥ ७६ ॥
 नदिदुमुखं ॥ ७७ ॥ माधवीमं उपकामः स्वावकाशमलोकत ॥ अधास्य नानिहुर

स्थनमेरुधरागीरुहः ॥ ७८ ॥ कस्यापि मूलधियास्य व्याघ्रे च मिव कुंठित ॥ उप-
 रिस्थितमीशानं प्रज्वलंतमिवानले ॥ ७९ ॥ निष्कंपमिव चंशुविस्तरंगमिवोबुधि ॥
 अवातनिहतज्वालमिव दीपं महद्युति ॥ ८० ॥ निरुद्धो द्वियसंचारं निरुद्धहारमंडल ॥
 निरुद्धचित्तचापत्यमनिरुद्धसमाधिकं ॥ ८१ ॥ बहूपद्मा समासीतं अकंन्यस्तक-
 रद्वयं ॥ अप्रतर्क्यकुक्षुद्धीनामवाटमानसगोचरं ॥ ८२ ॥ वेदैरपि कृतान्वेषं विश्वार्ता-
 तं महानिधिं च लस्सुस्तनादिस्थिते जोरेखावलोकनं ॥ ८३ ॥ चित्मात्रसेवनं
 कोतं अह्यो ह्यसवासितं ॥ अचित्यमपरिज्ञेयं अहं मानविवर्जितं ॥ ८४ ॥ अहंतदं
 तयोरेक्यमनुभुंजानमात्मनि ॥ युगपत्प्रोस्थितो नेकसहस्रांशुसमप्रभं ॥ ८५ ॥ अ-
 गस्यते जसंहत्यापि वंतामिव विष्टपं ॥ शोषयंतमिवाकारं शोषयंतमिव द्विषं ॥ ८६ ॥

॥८०॥ धैर्यच्युतिकला मात्र हितं निश्चला कृतिं ॥ ब्रह्मरंध्रसमुद्भूतज्योतिषु ह्यनिशाकरं
 ॥८१॥ ७५ क्षयकालार्कमहशक्रशतमुखो बुजं ॥ परमानंदमहाज्योत्स्निलब्धे व्यमिव भूय
 सा ॥ ७६ कियद्विरेव दिवसेर्दग्ध्वा ते जोभिरुद्धदेः ॥ विश्वं निवन्तमिव च स्वकीयाश
 पतो ज्वलं ॥ ७७ उद्युप्युपरिवर्धिष्णुतपः पावकरो विषः ॥ लब्धाधिपत्यमिव च व्या
 तन्वाक्रनविष्टतां ॥ ७८ स्वतंत्रैर्महसां वृंदैरस्वतंत्रं जगत्रयं ॥ दीपयंतमिव
 ध्वस्तचेतो विकृतमात्रकं ॥ ७९ मोहिताशेषते जोभिरन्यथा कृतका
 ततैः ॥ मधुरैर्मधुसंभारैरप्यस्पृष्ट निजक्रमं ॥ ८० शांतानामपितंशं ॥ श्री ॥
 तं भीषणां नाचभीषणं ॥ गंभीराणां च गंभीरमन्यानां कलितक्रियं ॥ ८१ अन्या ॥ ८२ ॥
 गोचरमाहात्म्यमन्याधर्षितसंपयं ॥ स्वयमेव स्वमात्मानं पश्यंतं परमेश्वरं ॥ ८३ ॥

किंप्रभृतोद्यनस्वामी संयमैकपरायणः ॥ ८४ ॥ विकारानखिलान् त्यक्त्वा विमले
 ब्रह्मणि स्थितः ॥ निष्कंपयोगमापन्नो निरस्ताखिलवासनः ॥ ८५ ॥ अस्य संयम
 धारायां विघ्नकिमिति दुर्मदाः ॥ वाक्ये वाक्ये च कलहेः कुर्वते त्यक्त्वा नृगणान् ॥ ८६ ॥
 तस्य संरंभमात्रेण नासाग्रन्यस्ततर्जनैः ॥ हंकारवक्त्रगर्भस्य भृकुटीकुटिलभ्रुवः
 ॥ ८७ ॥ नंदिनः परमाभाज्ञा प्रमाणाकृत्यते गणाः ॥ यथा पूर्वेति जाकारमवलंब्येव
 संस्थिताः ॥ ८८ ॥ तस्य हंकारमात्रेण गणा एव तकेवलं ॥ नशकं चासविकलं त
 समस्तं तपोवनं ॥ ८९ ॥ न तु वृक्षस्य तस्यापि केषः प्रादुरभूत्तदा ॥ मूकतामेव सं
 प्राप्ताः को किलाभुद्रिवातनाः ॥ ९० ॥ इतस्ततः प्रसर्पन्तो मृगानि कं पिताकृताः ॥ न
 मंदपवनस्य दाहस्यश्वापत्यमागताः ॥ ९१ ॥ शंभोः प्रथानभक्तस्य नंदिनस्तस्य वा

॥८॥ वात्मनि ॥ आह क्षितस्तिल इव भ्रमन्तत्यंतविह्वलः ॥९॥ गलिता शेषशोडिर्ध
 ॥३७॥ वीरवादविवर्जितं ॥ निरस्तयुद्ध सकल्यं न्यस्तवासवभाषितं ॥९॥ प्राणमात्रा
 वशेषस्वमात्मानं समलोकयत् ॥ रतिश्च तादृशी जाता प्रागेवेद्विग्नमानसा
 ॥९॥ किंकर्तव्य विमूढा च किंशंती भर्तु साहसे ॥ विकिरंती वाष्प गणान्निश्वा
 संसृजते मुहुः ॥९॥ तेजसासायं यमिति धेः महेशस्य प्रसर्पिणा ॥ दृष्टिपातप्र
 तिहतं दिशता भृशपीडिता ॥९॥ धाडू मनः को यपूर्व च भर्तुर्विजयमिलुत्ति ॥
 शंका शंकुभिरत्यंतं कोलिते वसमंततः ॥९॥ साभासवेषधुः क्षिप्तभुक्ता ह ॥ श्री ॥
 रपयोधरा ॥ भेजे कामवधूरतं भंशं भोरुद्रीक्ष्य संयमं ॥९॥ इति प्रसरव्यान ॥३७॥
 परमहेश महंतमा लोकाय तपः परिग्रहं ॥ अतीव भीत्या कुलितौ च भूवतुः

जिह्वेयान्तोरतिपुष्पसायको ॥९॥ इति ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललि
 तोपाख्याने युद्धखंडे षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ श्रीहयग्रीव उवाच ॥ अथ प्रनष्ट
 वीर्यस्वसेनासात्पुष्पधन्वनः ॥ वर्धयंती बभूव न स्वला वण्ये मे होदये ॥ १ ॥
 शृंगाररमसामग्री वहंने वस्वकांतिभिः ॥ वसंतपुष्पमालाभिरलंकृतवपुर्ल
 ता ॥ २ ॥ राज्यलक्ष्मीरिवानंगराजराजस्य भूयसा ॥ सर्वाभरणशोभा लब्ध्वा तत्रा
 याताथ पार्वती ॥ ३ ॥ विनष्टस्य स्ववीर्यस्य समुत्तुगनसाधनं ॥ पार्वत्या रूपमा
 लोकाय जायाममभजत्स्मरः ॥ ४ ॥ पुनर्दृष्टमतिर्धृष्टमादाय निजकार्मुकं ॥ संन
 दोजनिकं रूपं शंकरप्रजिगीषया ॥ ५ ॥ तस्याविलोकनादस्य तरला लोकस
 पदः ॥ प्रनिष्टमपि होवीर्यमेव वर्धत पुनः पुनः ॥ ६ ॥ अथ सामधुसंयुक्त सर्वपुष्प

॥८५॥ विनिर्मितं ॥ आकल्पजालविभ्राणारुरुचेशैलनंदना ॥ ७ ॥ अलकस्तवकेतस्या
 ॥८६॥ नवसौरभनिभरिः ॥ मालतीसुमनोमालायरिवेषोव्यराजित ॥ ८ ॥ चूडालकं
 सुसुशोणीयोवभारमनोहरं ॥ सिंधुवारस्यतिलकं सामुक्ताजालवद्भो ॥ ९ ॥
 कंकलिसुमनःपत्रंनवकाशमोरपादलं ॥ ललाटेतिहितं तस्याः सिंधुरतिलकं
 वभो ॥ १० ॥ अंतर्विभ्रांतरोलंबपरभागमनोहरं ॥ मालतीसुमनोगुह्यं कथोत्तं
 समुवाहसा ॥ ११ ॥ अशोकपुष्पस्तवकचुतागंडेषु धूलयः ॥ अकाउमदिराग
 सोभाग्यं समवर्धयत् ॥ १२ ॥ वसंतपुष्पसंरंभमवधूय पुनः पुनः ॥ निजनिश्वा ॥ श्री ॥
 संगंधाय दुभ्यद्विरलिमिर्द्यता ॥ १३ ॥ करेदधाना कमलभृगकिंमोरकेशरा ॥ १४ ॥
 बंदीकृतमिवाताम्रं दधाना करोचिपा ॥ १५ ॥ सिंधुवारस्यमुकुलैः स्थूलमौक्तिककांतिभिः

बलदृष्टिकलामात्ररहितनीलकंधरा ॥ अवलोक्य भयोद्विग्नशंकया व्याकुला कृ
 तः ॥ ८६ ॥ धाससंजातपुलकोमुहुर्कृत्यन्तवेषधुः ॥ किंकर्तव्यविमूढात्मानिरसा
 रसनावहन ॥ ८७ ॥ अतिधैर्यविषयोसादवसन्तनिजाकृतिः ॥ करविभ्रस्तकोदंशे
 भयनिश्चललोचनः ॥ ८८ ॥ मुहूर्तमात्रं विवशमात्मानमशतस्मरः ॥ नाजासिनि
 जमात्मानं विसरमारतिजंवलं ॥ ८९ ॥ विभ्रांतचित्तोनापश्यद्विस्मरन्तं सशरंधनुः ॥ जि
 हीर्षाप्रत्यवायेन महासंयमिनः प्रभो ॥ ९० ॥ माशरूपेण महता बध्वेवाकंपनकृतं ॥
 मुहुरप्रतिपत्या चस्तभाननुभवन्मनः ॥ ९१ ॥ मनोभवस्य नो किंचिदाश्वासमवलं
 यतं ॥ आसेनमूर्छित इव तं दृष्ट्वा गाढसंयमं ॥ ९२ ॥ अपकेचपनितोयहा ताडितः पविने
 वच ॥ महादेवस्य तेजोभिरभिभूत इवांतरे ॥ ९३ ॥ तस्येव घोरतपसा तप्यमान इ

॥८७॥ तभृशमुन्मादकाकृति ॥ २३ ॥ हेरादंपतिसुपेणपुण्ये रत्यंतशित्पिनी ॥ विधा
 ॥८८॥ यरचनाभेदंतत्रविन्यस्तलोचना ॥ २४ ॥ नदिहारसमागमाद्यप्रार्थयागागदर्शने
 नदिन्तवसरंरम्यमवलोक्यपिनाकिने ॥ २५ ॥ मामागतां द्रष्टुं काष्ठाविनिवेद्य
 किं करी ॥ चिराद्वागीरथारवर्णपद्मेभ्यो वीजकोशकान् ॥ २६ ॥ आहृत्य सम्यगाग
 यस्वरांगोरातपैः स्वरैः ॥ सूचीवेधेन सम्यक्च निर्माय ग्रंथवक्रमं ॥ २७ ॥ अति
 श्रद्धां मनोहारिविधिवत्संख्ययान्वितं ॥ पश्चादमात्रावल्यमानेपमुपदानकं
 २८ ॥ एतद्वत्तमहेशस्य कृत्वा नक्तिनमस्त्रियां ॥ यथापुरं विनिर्गंतुं विनिवेद्य ॥ श्री ॥
 लिने ॥ २९ ॥ त्वमेवावसरसो गिसदैव निकटस्थितः ॥ इति नाथितवत्सेवं नंदिनशे ॥ ३० ॥
 हनं दना ॥ ३१ ॥ सचनं दीकरो दूतहमेव त्रलतो ज्वलः ॥ तथास्त्विति महेशस्य सं

स्थानमपिशालुनैः ॥ ३२ ॥ अस्मिन्नेवांतरे देवश्चिरध्यानसमाधिमान् ॥ विलीनम
 व्ययेतत्वे पुराणे दायमानसं ॥ ३३ ॥ बद्धन्मनश्च वायुं च विभ्रंति विभवन्तयन् ॥
 प्रसंख्या न प्रबंधेभ्यो विरराम महेश्वर ॥ ३४ ॥ मूलाधारस्थिता हावोरुत्तोलनवशा
 दिवि ॥ स्थितः समाधिविरमात् पश्चाद्भूमिमल्लं वत ॥ ३५ ॥ योगाद्विरमतस्तस्य चतु
 र्दिशजगत्रयं ॥ महाभारं समुद्रोदमशकं नैव योगिनः ॥ ३६ ॥ न कूर्मेशाने दिदुःखागा
 नादयो नास्य भोगिनः ॥ समाधिविरतो तस्य भारं वोढुं न सेहिरे ॥ ३७ ॥ अथ तं समुपा
 गत्य शैलादिसंख्यजिज्ञपयन् ॥ उपायनकहस्तांतां अद्विजो हारवर्तिनीं ॥ ३८ ॥
 ततश्च लब्ध्वा बद्ध्वा पल्लवोद्धास संजया ॥ आदिष्टः सहस्रानं दीतां प्रवेशय दं
 बिकां ॥ ३९ ॥ मूर्ते धर्मोहिनी शक्तिर्मन्मथस्यमहोजसं ॥ अलं इत्यलितमंजरीरसिं

॥८७॥ जितं संच चालह ॥३९॥ सागत्वा कुंतल स्त्री सीमालती पुष्पशेखरा ॥ सविलासं सलज्जं
 ॥८८॥ चसभक्तिं प्रणतिव्यधात ॥४०॥ उत्तिष्ठंती प्रणम्य शंभुं शरणं शणितभूषणा ॥ अंजं
 लीकतुं भारेभे प्रमुग्ध करपल्लवा ॥४१॥ अंजं प्रथमं समुत्तिष्ठ करया गिरिकन्यया
 इषु धुधोत्तरीयत्वा त्वय्यर्त्ता कृतकुचश्रीया ॥४२॥ पुनस्तदंगस्थगनकेलिव्याह
 तया तया ॥ नमयंत्या द्वियावक्रमग्रे तस्थोपि नाकिनः ॥४३॥ तमेव वसरं प्राप्य तेन
 रंध्रप्रहारिणा ॥ आकर्ण्य पूर्णं चक्षुषे कोदंडं कुसुमं स्तुणा ॥४४॥ पुनर्मध्ये स्थितं पु
 षं रवाणं सुकुसुमायुधः ॥ कदकामुखं रस्येण हस्तेना कृष्य रं हसां ॥४५॥ पुरः प्रसा
 रितेन्यस्मि मुष्टिपीडितलसके ॥ धारयन् धत्वनः शृंगं नवपुंद्रेषु लक्षणां ॥४६॥ लक्ष्यं
 प्रतिप्रयत्नेन चक्षुषा सावधानधीः सहितः सकलंतस्य संस्थानं परिशोधयन् ॥४७॥

॥ श्री ॥

॥ ४५ ॥

भूषयंती समुत्तुंगौ पीवरो कुचमंडलौ ॥१५॥ अंगदत्वमनुप्राप्तं नवकेतकपट्टकं
 दोलता सविभागेन कुर्वीया जातगौरवो ॥१६॥ बकुलस्य कृतं कांचिदामत्रेणी विभू
 षणं ॥ विभ्राणा बकुलामोदमुत्थलपुष्पं धयन्नो ॥१७॥ वासंतिकं बह्विधैरल्लकेषु नि
 वेशितैः ॥ तमभ्यावलितभाभिः स्तारकाभिरिवाद्धो ॥१८॥ तत्र स्थानं प्रविन्यते
 पुष्पसंभारभूषणैः ॥ भृशं कृतार्थयंती ववसंतं काममंत्रिणं ॥१९॥ इत्थं विचित्रं व
 षासास्वसमानसस्वीजना ॥ नित्यसेवाविधिकर्तुं शंभोरागमद्विजा ॥२०॥ शृंगं
 रसीमसंपत्तिरागस्येवावलंबनं ॥ उत्केदाया इवाधारं आनंदस्येव विग्रहं ॥२१॥
 तारुण्यस्यैव संस्थानं तां पर्वतकुमारिको ॥ प्रथमं वलमास्थाय सन्नद्धो जनि
 मन्मथः ॥२२॥ अत्रोत्तरे शैलसु तास्वभावादति संदर्श ॥ वसंतकोटिरांशुकी

॥ ल० ॥ यैविभं शादात्मानमपिनरमरन् ॥ मुहुरुत्कलिकासिंधोः सवाहितइवोर्मिभिः ॥ ६४ ॥
 ॥ ६५ ॥ चरुद्रुणिलसन्मंदहसितश्रेणिचारुणि ॥ व्यापारमायासहभां वितयं पार्वतीमु
 रवे ॥ ६६ ॥ सा च नत्कालमुद्रिद्यपुलकांचितविग्रहा ॥ आपादचूलिकोदचतप्र
 खेदप्रसवपुता ॥ ६७ ॥ भयकंपराजकंपंभुजानान्योन्यमिश्रितं ॥ अजातपूर्वं तं
 दृष्टिसंचारंदेवकल्पितं ॥ ६८ ॥ कृतार्थितस्वरोभाग्यसाम्राज्यमवगच्छति ॥ प्र
 णामांजलिसंधानव्यक्तदोर्मूलदर्शिता ॥ ६९ ॥ पिंदधानपदोत्तेनस्तननालीककु
 द्मला ॥ तपःप्रत्यूहसंचासरागमंदाक्षसन्मदे ॥ ७० ॥ मिथितैरकतांप्राप्तेरत्या ॥ श्री ॥
 कुलितचेतना ॥ नमयंतं मुखे चारुशरदिंदुसहोदरं ॥ ७१ ॥ साचीकृतेननेत्रे ॥ ७२ ॥
 णनिघ्नतानोलकंधरं ॥ नूतनाचार्यकर्णेनमत्तेनेवमनोभुवः ॥ ७३ ॥ भावांतरा

णिगृह्णाति शिष्यमाणा निजमुषी ॥ ओत्सुक्येन प्रविशतां दृष्टिं प्रतिपदं विभोः
 ॥ ७४ ॥ आर्चयंतिसंदाक्षाकटाक्षाश्च मुहुर्मुहुः ॥ अनंगवीरसर्वस्वं अंगपु
 लकभूषणं ॥ ७५ ॥ इत्थं प्रकाशयामास पुरस्तात्पुरवैरिणः ॥ तादृशीचतुषारादि
 कुलमाणि व्यदोषिका ॥ ७६ ॥ कणत्कनकरन्येयापाणिनामत्रयास्मिते पुण्यशि
 ल्पकृतं हेममिथुनं चाक्षमालिका ॥ ७७ ॥ मेराकिनीबीजकोशेः कृतामग्रेन्येव
 दयत ॥ तयानिवेशितं शंभुरग्रे रागतरंगितः ॥ ७८ ॥ उपधाकनरूपेणादृशो
 क्षगुणं हरः ॥ तस्यावलोकनाद्भूयः स्मारितः स्तपसः क्रिया ॥ ७९ ॥ स्मारितश्च
 स्मृतिभ्रंशतन्मुखादृष्टिमाहवत् ॥ सरागनेत्रसंचारमपत्त्यं विक्रमुरवात् ॥ ८० ॥
 पुनर्यवस्थापितवान् उत्तरगाढं धैर्यबंधनं ॥ अहेतुकं नावगच्छन् अकोडे धैर्य

॥ ल० ॥ वेपुवं ॥ ७१ ॥ हृष्टिं संचारयामासदिदकातरकंधरः ॥ अथदक्षितः कुंजेमाधवीमंड
 ॥ ४२ ॥ पोदरे ॥ ७२ ॥ संधायकुसुमंबाणं प्रत्यारुरुहकतरथलं ॥ सप्रहर्तुसमुद्युक्तमने
 गंबलदक्षितं ॥ ७३ ॥ भयशंकातर - पारत्यापद्वेनुपालितं ॥ शोडियं दुर्मदं मारं
 अद्राक्षीदुषभध्वजः ॥ ७४ ॥ समाधिभंगरोयेण संबलभृकुटीकदुः ॥ दूरविस्फा
 रितक्रोधनेत्रमस्याभवन्मुखं ॥ ७५ ॥ अत्रंतरेसागिरिजारोषचिह्नशिवानने
 विलोक्य लोकमानांगीकिचहूरमुपासृजत ॥ ७६ ॥ अथोत्तस्थेपुरध्वंसीत्कला
 दक्रोधलोचनात् ॥ दिवादीपिचचंडीशुमहसाजातवंदसा ॥ ७७ ॥ कोपंसेहर ॥ श्री
 चंडीशस्वास्तिस्वस्तीतिनाकिनां ॥ वचनंसाध्यसम्रद्वर्णयावन्तनिर्ययौ ॥ ७८ ॥ ४२ ॥
 तोवदेवसचंडीशफालकुंडकुताशतः ॥ क्षणेनपुष्पधन्वानमनेपीदुस्मचेतनो ॥ ७९ ॥

प्रत्यालीढप्रकारेणदक्षिणंचरणेशनैः ॥ जानुसंमनिसंकुच्यपदस्यान्यस्यजा
 नुना ॥ ४८ ॥ भूमिं स्पृशन्पदाग्रेणमर्धमाभनमहीतलः ॥ तिर्यग्विवृततहारेणवक्ष
 सोन्नतिशालिना ॥ ४९ ॥ धनुर्धरविन्यासविशालेनमहोरसः ॥ धैर्यविद्राविणं
 नामशंभोरुपरिपत्रिणं ॥ ५० ॥ मोक्तुं व्यवसितोमारः सचतंद्रहमेहत ॥ अधेशानः
 समाधीनामंतरंगीभवन्तपि ॥ ५१ ॥ चंडोदयहतशोभसागरप्रतिमाशयः प्रकं
 पमानहृदयः प्रभूतेरागघटने ॥ ५२ ॥ कदंबगोलकाकारविभ्राणः सकलंव
 पुः ॥ खेतबिंदुसूतः पाणेः परिभ्रष्टाक्षमालिकः ॥ ५३ ॥ विवक्षितंयत्किमपिसुरि
 ताधरपल्लवं ॥ मंदमप्रतिपत्येवरुद्धं कर्णपुनः पुनः ॥ ५४ ॥ प्रवेपमानांगुलिना
 प्रखेदप्रसररुता ॥ अवर्णवर्तिनिभस्मकुंडिकामसकृत्स्मशतः ॥ ५५ ॥ अत्यंतधै

॥८४॥ पञ्चवानिचपुण्याणि प्रमलानानिमहीरुहं ॥ अथोद्विग्नान्दुहितरंहरसंरभवेगतः
 ॥८५॥ ८८ ॥ अभ्यवापघततदाप्रालेयधरणीधरः ॥ वत्सेमतोरथाक्वालेफलंतिबहुवि
 स्रतः ॥ ८९ ॥ निश्रेयसानामिष्टानां प्रत्युहः ॥ लिः पदेपदे ॥ कदाचित्कुसुमेभ्योपि
 महतोमानसंभुदुः ॥ ९० ॥ कदाचित्कुदुदंभोलिनिपातादपिनिष्ठुरं ॥ कतन्तिद
 लतेनस्यभृकुटीकुटिलंमुखं ॥ ९१ ॥ क्वत्वमत्यंतसुदृङ्गीकथंतस्मोदवत्ससि ॥
 आगच्छाभवन्वत्सेत्वमस्मद्गृहदेवताः ॥ ९२ ॥ पूजितारत्नवदेयास्तुः पद्मवत्याभि
 वीक्षितं ॥ इतिलज्जाभयोद्वेगान्तिमीलितविलोचनां ॥ ९३ ॥ आदायस्कंधमारे ॥ श्री ॥
 पञ्चगामस्वगृहंगिरिः ॥ इशापराधसाशंकाचभूवुश्चदिवौकसः ॥ ९४ ॥ सार ॥ ८५ ॥
 तीष्ठुरतोभस्मशोषंपुरुषविग्रहं ॥ मूर्च्छयाबोधितमनाः विधिनालोकतस्मरं

९५ ॥ पुनःपपातमूर्च्छतिपुनरुत्थायपाणिना ॥ निघ्नंतीतिभरिमुखोवाचालमणि
 कंकणा ॥ ९६ ॥ विकीर्णकेशविभ्रष्टवसंतकुसुमावलिः ॥ भूमिसंवेष्टनालुप्त
 धूलिधूसरविग्रहा ॥ ९७ ॥ अविनाथमतोनाथजगत्सोहनमन्मथ ॥ अभिरूपः
 सधारूपकवृत्तालापपेशल ॥ ९८ ॥ दीनामन्येनंशरणोक्कविहायक्यास्य
 सि ॥ इत्यालयेतिभ्राम्यंतिपतंतिभूरिशक्षितौ ॥ ९९ ॥ अत्यंतकरुणोद्वेकाह
 षरोषिप्रदुदुवत् ॥ सरल्युः प्रियांतथाभूतोवसंतखिलमानसः ॥ १०० ॥ आश्वा
 सयामासभृशं ब्रह्मशापमनुस्मरन् ॥ १०१ ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे उत्तरभा
 गेललितोपाख्यानेयुत्तरखंडेसप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ अगस्त्यउवाच ॥ हय
 श्रीवमहामाज्ञ सर्वविद्यामहोदधे ॥ कस्माच्छापमनुप्राप्तः कामदेवः परा

॥८७॥ कर्मा ॥ १ ॥ किमर्थं ब्रह्मणा शापः पंचवाणे निपातितः विचित्र्य ब्रूहि तत्सर्वं संदेहो येन
 ॥८८॥ नश्यति ॥ २ ॥ हयग्रीव उवाच ॥ पुरा किल महाकल्पे प्रवृत्ते चाक्षुषांतरे तपो बलमद्ये
 न्मत्तौ दानवौ द्वौ बभूवुः ॥ ३ ॥ सहोदरौ तौ संक्षोप संक्षोपं संक्षोपं लोककंदको विजिज्ञा
 ते जगच्चक्रमशेषं विक्रमाश्रयो ॥ ४ ॥ तयोः प्रतापसंमूर्छः द्विषयोः शश्वदुल्बणं वि
 चस्ता विक्रमो देवं सेहिरे न द्विवोकसः ॥ ५ ॥ तावन्त्योन्यमिति प्रीतो अन्योन्यसंवि का
 रिणो ॥ ६ ॥ अन्योन्यसमदोः सत्वोक्षोभयामासतुर्जगत् ॥ ७ ॥ निस्वाध्यावषट्कारं निर
 त्तसवनक्रियो ॥ अपास्तदेवता पूजमवध्वस्ततपोवनं ॥ ८ ॥ अतिविष्णुदेवो ध्या ॥ श्री ॥
 वताचारप्रवर्तिनो ॥ चक्रतुस्तौ जगच्चक्रमाज्ञाचक्रेण निहुरं ॥ ९ ॥ आदेवतारिह ॥ १० ॥
 रता अभितां देवता गृहात् ॥ देववृक्षान् अलुनता मभ्यक्षोभयतान् सुरान् ॥ ११ ॥

पलायिताश्च सर्वे पि देवास्तत्कर्म साक्षिणः ॥ अतिभीत्या मुकुलितं चक्रे चक्षुर्गिरि
 इजा ॥ १२ ॥ हरसंरंभसंपन्तासाध्वसा भर्तृनाशतः ॥ मूर्च्छातिमिरिता लोकानि प
 पातरतिः क्षिते ॥ १३ ॥ क्षणं साकामदयिता मूर्छया मुक्तचेतना ॥ नाज्ञासि निजवै
 धव्यमतिदुःस्वनिकेतनं ॥ १४ ॥ पर्वते द्रुक्ता प्यालि परिपिक्तुवपुर्लता ॥ साध्वसा
 नीलिताक्षि प्रंस्ते भंभे जेमहत्तरं ॥ १५ ॥ अहह पूर्वसंरंभं उद्दीक्ष्यो द्विभचेतसः ॥
 तस्याः कंपः प्रवृद्धेभिर्दुग्धगधगितुर ॥ १६ ॥ सक्षयं न शिखिज्वालावज्जदग
 धांगजदुमः ॥ अंतर्धिमगमद्योत्तिनीलकंधरवारिदः ॥ १७ ॥ परिहर्तुं वधूं संगं
 तपः प्रत्यूहमीश्वरः ॥ वसंतत्क्षुल्लं समस्तेषु वर्तमानपलाशिवु ॥ १८ ॥ हरसंभ
 भीतात्मा पुष्पेशोषमगात्मनो ॥ उत्तिष्ठितं च वदनं को किनोक्तमेवने ॥ १९ ॥

॥८८॥ पल्लवानि च पुष्पाणि प्रमृशानानि महारुहं ॥ अथोद्दिग्नां दुहितरं हरसंरंभवेगतः
 ॥८९॥ ८८॥ अभ्यवापघततदा प्रालेयधरणीधरः ॥ वत्सेमतोरथा काले फलं तिबहुवि
 मृतः ॥ ८९॥ निश्रेयसानामिष्टानां प्रत्युहः ॥ लिः पदे पदे ॥ कदाचित्कुम्भमेभ्योपि
 महतोमानसं मृदु ॥ ९०॥ कदाचित्कुदुदं भोलिनिपातादपि निष्ठुरं ॥ कतन्तिद
 लतेनस्य भुक्कुशेकुदिलं मुखं ॥ ९१॥ क्वत्वमत्यंतमृदुं गीकथंतसोदवत्ससि ॥
 आगच्छा भवन्तवत्से त्वमस्मद्गृहदेवताः ॥ ९२॥ पूजितास्तव देयास्तुः पद्मवत्याभि
 वाञ्छितं ॥ इति लज्जाभयोद्देगान्तिमीलितविलोचनां ॥ ९३॥ आदायस्कंधमारे ॥ श्री ॥
 पञ्चगामस्वगृहंगिरिः ॥ इशापराधसाशंकाचभूषुश्चदिवोकसः ॥ ९४॥ सार ॥ ८३॥
 तीष्ठुरतोभस्मशोषपुरुषविग्रहं ॥ मूर्छया बोधितमनाः विधिनालोकतस्मरं

९५॥ पुनः पपात मूर्छति पुनरुत्थाय पाणिना ॥ निघ्नंतीति भिरमुरो वाचारुमणि
 कंकणा ॥ ९६॥ विकीर्णकेशविभ्रष्टवसेतुकुसुमावलिः ॥ भूमिसेवेष्टनालुग्न
 धूलिधूसरविग्रहा ॥ ९७॥ अविनाथमतो नाथजगत्सो हनमन्मथ ॥ अभिरूपः
 सधारूपकनृतालापपेशल ॥ ९८॥ दीनामन्येने शरणो क्व विहाय कयात्य
 सि ॥ इत्यालयेति भ्राम्यंति पतंति भूरिशक्षितौ ॥ ९९॥ अत्यंतकरुणो देकाह
 परोषि प्रदुदुवत् ॥ सरल्युः प्रियांतथाभूतो वसेतखिन्नमानसः ॥ १००॥ आश्वा
 सयामास भृशं ब्रह्मशापमनुस्मरन् ॥ १०१॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे उत्तरभा
 गेलुलितोपाख्याने युत्थस्वदेससमोऽध्यायः ॥ अगस्त्य उवाच ॥ हय
 श्रीवमहामाज्ञ सर्वविद्यामहोदधे ॥ कस्माच्छापमनुप्राप्तः कामदेवः परा

॥ ८५ ॥ भयसत्यगाः ॥ ननयोरन्यतोवीरा हृधशंकापिविद्यते ॥ २४ ॥ पुरारक्खुतपोघोरे
 ॥ ४६ ॥ तेयातेमांमुतिश्रुतं ॥ सान्निध्यं चायकरवंतयोर्दुदंतितेजसोः ॥ २५ ॥ वरं वृणीतोभ
 इन्नो इत्युक्ते सहसामया ॥ तावुचतुः सप्रणामो वरप्रार्थनतत्परो ॥ २६ ॥ आधामत्यंत
 सुप्रीतो नावयोर्वैरसंभवः ॥ तस्या दशो विनामृत्युरावयो रावर्भवेत् ॥ २७ ॥ यदि त्यमा
 वयोः प्रीतो वरं देत्यावयो रिदो ॥ इति संक्षेपमुदाभ्यामुक्ते तावद्वुचतुः पुनः ॥ २८ ॥
 तत्रैव युवयोरस्तु नान्यः कोपि हतिष्यति ॥ युवामुहामविकांति युवा तु युवयोर्धर्मो ॥
 ॥ २९ ॥ इति संक्षेपसंक्षेपाभ्यां वरं प्रादात्पुरासुराः ॥ तस्मादन्ये न हंतव्यो नमः ॥ श्री ॥
 तानच विष्णुना ॥ ४० ॥ नरुद्रेण न चंद्रेण न च दिव्यालकैरपि ॥ तस्मादुपायः क ॥ ४१ ॥
 तथ्यः तयोः संप्रतिमारणो ॥ ४२ ॥ समस्तलोकवनितासौंदर्येभ्यः सहस्रशः ॥

इति दुष्टसमाचारो शूरो संक्षेपसंदरो ॥ तपो बलमदो नमो तापयामास तुर्महो
 १० ॥ अथ सर्वे मंत्रयित्वा मेरुहो दिवौकसः ॥ ब्रह्माणं शरणं कृत्वा तत्तेजप
 रितापिनः ॥ ११ ॥ अपश्यन् ब्रह्मलोकं ते वेदघोषति नादितं ॥ मूर्तिभिश्च तप
 स्याभिर्मूर्तिर्यज्ञैश्च संयुतं ॥ १२ ॥ विधिवाहनहंसस्य शौवं दूतैः पतत्रिभिः ॥ ध
 वलछदसंभारैः सरत्क निविडीकृतं ॥ १३ ॥ सावित्र्या चैव गोयत्र्या सरस्वत्या
 च सेवितं देवैः समस्तैरखिलैरागमैश्चापि सेवितं ॥ १४ ॥ समकोटिमहामंत्रैः
 मतात्परिवारितं ॥ कृष्णाजिनावरुद्धांसे जातिमिश्रमश्रुताननैः ॥ १५ ॥ देवपुत्रमु
 र्वांबोजैर्मुनिभिश्चाप्यधिष्ठितं ॥ कमंडलुदसत्पस्ते दंडिभिश्चापिशुंडिभिः ॥ १६ ॥
 ब्रह्मानुसंधानरतैर्मुनिभिश्चापि सेवितं ॥ एतादृशगुणोपेतं ब्रह्मलोकं दिवौकसः ॥ १७ ॥

॥८०॥
॥८१॥

पिंछु मयी वच ॥ पाणि पाद नखाग्रेषु अक्षमाला मयी वसा ॥ ५५ ॥ शुभ्रमेतेजसा कामं तेजयेती
तिलोत्तमा ॥ अति लावण्य संपत्त्या तोमरा लविलोचनां ॥ ५६ ॥ अवलोकयतो धातुरनंगेन
मनो हतं ॥ अष्टावपि च चक्षुषि नर्तितानि मनोभुवा ॥ ५७ ॥ सस्यासौंदर्यजं बाले निम
ग्नीनी ववेधसः ॥ यो तु सृष्ट्वा दुहितरं अप्यसौ कामनो हितः ॥ ५८ ॥ इयेष भोक्तुं का
मां धो धर्मो धर्मैः न पश्यति ॥ न मातान सक्तानेव भगिनी भाव्यते जनैः ॥ ५९ ॥ यदि कुं
डलितं गाढं कोदं डं कुसुमेषुणा ॥ तस्य राग समाचार मन्यथा वस्थितात्मनः ॥ ६० ॥ अ
वलोक्य भयो द्विग्ना बलाधर्षणशंकया ॥ मृगीरूपेण समास्थाय पलायिष्यति लोत्तमा ॥ श्री ॥
६१ ॥ सोपि सारंगवेषेण ताम न्वद्वदद्भुतः ॥ पलायिता मनुसरत् कामो धः कमलो ॥ ६२ ॥
द्रवः ॥ ६३ ॥ अधमाचार निपुणो धर्षितः पुरवैरिणा ॥ स नीलकंठः कैरान वेषमालंब्य

वेगतः ॥ ६४ ॥ सारमेया कृति धरेः वेदैरनुसृतः पथि ॥ पिंछावतं सा स भगो गुं जा
भरणमंडितः ॥ ६५ ॥ शुभ्रश्रेणी समावेष्टो मृदुना व्याघ्रचर्मणा ॥ सस्यधनुर्वह नूहते
नर्तयन्नेकमंशुमं ॥ ६६ ॥ पल्लवावह पट्या गुं जाहार मनोजया ॥ दूर्वा - मलमृदंया
पिंछोत्त सञ्जामया ॥ ६७ ॥ कशींद्रमदनिष्पंद तिलकोज्वल फालया ॥ कंकणैः करि
दंतोत्थैः कृणद्विश्वा रुहस्तया ॥ ६८ ॥ स्वसमान किरातस्त्री सहस्र परिवारया ॥ अ
न्वीयमान स्वच्छेद किरात्या जगदेवया ॥ ६९ ॥ स्वेच्छा किरातः सशिवो ददश पुरतः
सक्तो ॥ धावंती मनु धावंत मारा तंच विरेचिन्तं ॥ ७० ॥ संधे सशरं तूष्णीमधमो छेद
लंपटः ॥ तमागतं महादेवं मायाशंकर विग्रहं ॥ ७१ ॥ विलोक्य भीतभीतात्मा पादयो
रपतन्विधिः ॥ अपरत्वं मया शोभोक्षस्यतां संहराशुगं ॥ ७२ ॥ स्वद्वार्या लक्ष्यं त्रिपुर

॥ ८० ॥ मंधकेवातदेतकः ॥ इतिधात्रासरभसंप्रणमेनप्रजासृजा ॥ ६७ ॥ नाथितोजगतां
 ॥ ८१ ॥ नाथः संजहारशिल्पीमुखं ॥ गतमदनसंक्षोभेयातेचस्वपदंशिवे ॥ ६८ ॥ विम
 लेतस्यहृदयेपुनरायातिलोत्तमा ॥ आगत्यपादयोरस्यपतित्वाभक्तिशालिनी ॥ ६९ ॥
 अनुजानीहिमांकापिकर्मणीतिव्यजिजयत् ॥ अथदेवान्समाहूयक्षेमममेति
 लोत्तमा ॥ ७० ॥ प्रेषयामाससंक्षोपसंदनाभायपद्मभूः ॥ साजगामचतन्वंगीदेवे
 रतिपुररक्ता ॥ ७१ ॥ संक्षोपसंदनगरीवात्योद्यानंमनोहरं ॥ तत्रडोलांसमास्त्य
 शुभ्रकांचनकोचिनी ॥ ७२ ॥ जगौमधुरनादेनलज्जयंतीवकोकिलानू ॥ गोधारं ॥ श्री ॥
 मध्यमेषडूजंग्रामंत्रितयमुत्तमं ॥ ७३ ॥ यथाकालंविष्टृण्वान्ससरलीसूत्रलं ॥ ६८ ॥
 पटा ॥ आकेपितैचस्फुरितैर्हतप्रत्याहतैरपि ॥ ७४ ॥ यथावसरसंलग्ने --

सारमादायपाकाचित्सृष्टव्याकामिनीयया ॥ ६२ ॥ तथासंमीहितौतोहितस्वा
 संभोगकोक्षिणोः ॥ रागद्वेषहतात्मानावत्योन्योमारयिष्यतः ॥ ६३ ॥ इत्युपायंवि
 निर्मायसहस्राचतुराननः ॥ तेषुसंपश्यमानेषुससर्जकांस्त्योचनो ॥ ६४ ॥ ध्यान
 मात्रेणसर्वाभ्योनारीभ्यःकांतिसंपदं ॥ तिलशस्तिलशोदृत्वानिर्ममैनीरुजामनः ॥
 ६५ ॥ तत्तस्ति लोत्तमानान्तासंजातावरवर्णिनी ॥ दीप्तालावण्यपूर्णोमासवि
 लासपदक्रमा ॥ ६६ ॥ मोहयंतिमनःपुंसाप्राप्तोचनगोचरं ॥ तुंगवीनस्तना
 भोगविनवत्तमध्यवल्लरी ॥ ६७ ॥ शरंनिशाकरहायादामादसुरवचंद्रिका ॥ वै
 ताहचचलंनीलनीरजालोललोचना ॥ ६८ ॥ विभूषणानामाकारंभूषयंतोनिजां
 गकैः ॥ तडिन्मयैवलावण्यैहशोरजमयीवच ॥ ६९ ॥ ज्योस्तामसीवदंतेषुकचं

॥८८॥ हस्ताहस्तनिषेधिनौ ॥ अन्योन्यं गदयागुर्व्या कालदंडप्रहारया ॥ ८९ ॥ अन्योन्यो
 ॥९०॥ मारितौ ॥ संदोषसंदो मृत्युमापतु ॥ तिलोत्तमादेवकार्ये इत्थं कृत्वा यशस्विनी ॥ ९१ ॥
 पुनरायाजगत्सत्तुर्ममनक्तो बुजेषणा ॥ सतस्या अशरोभावं देवलोके च निर्वृते
 ८५ ॥ रूपस्य तव सादं च श्रेष्ठे गीर्वाणशोषितां ॥ दत्त्वा विमृज्य स्वर्गाय मनस्येवं
 विचारयन् ॥ ८६ ॥ इत्थं यदीष्य दुहिता यदस्या मेव मे मनः ॥ मोहात् कृतवान्का
 मो दुराधारप्रवर्त्तकः ॥ ८७ ॥ अयं महाजनस्यापि संकटे पतनं महत् ॥ तनो विश्व
 भचारित्रो महात्विघ्नस्तपस्विनां ॥ ८८ ॥ शापानिनाप्रधक्ष्यामि तमेनमिति निश्चि ॥ श्री ॥
 तः ॥ आगतं स्मृतिमात्रेण ददशो मे मनो भवं ॥ ८९ ॥ तमाह कलहो द्रुतदिव्यमान ॥ ९० ॥
 पितामहः ॥ अरे दुरात्ममंदो धममान्याय प्रवर्त्तितं ॥ ९१ ॥ कृतवान्दुर्मधो दुहि

तु भोगमोहितं ॥ तद्भविष्यसि संकुत्थनीलकंठललाटजैः ॥ ९१ ॥ ज्वालाजरा लैज्ज
 लतैर्भस्ममात्रतनुस्मरः ॥ अथ भीतेन कामेन रत्या च भवलो लया ॥ ९२ ॥ शापो तपस
 भूः पृष्ठं ददमाहं तं भोगजं ॥ यदा त्वयि हते वीरगिरिशालोकशुष्मया ॥ ९३ ॥ भंडा
 करेण महता भविष्यति हतं जगत् ॥ तदा तस्य निरासा यललितान्ता मदेवतां
 ९४ ॥ देवा दुत्या दयिष्यंति सर्वदेवस्वरूपिणीं ॥ महायागविधानेन महते ज्वल
 नो ज्वरन् ॥ ९५ ॥ उद्धूय सामहा देवी ललिता परमेश्वरी ॥ कामेश्वरो कनिल
 यात्वां स्मरोत्या दयिष्यति ॥ ९६ ॥ तस्मादयं मया दत्तः शापो भवितितान्यथा ॥
 इत्युक्तो जगतां सृष्टा शांतकोपेन मन्मथाः ॥ ९७ ॥ अंतरु द्विजहृदयो निजप्रा
 य्यनिकेतनं ॥ तेनैव शापदोषेण महावीरसमन्मथः ॥ ९८ ॥ आगतश्चंद्रचूषा

॥६०॥ लफालानलपतंगतो ॥ हरिणा विहरेणापि ब्रह्मणा पिसुरे रपि ॥ १९॥ अवश्यमनु
 ॥६०॥ भोक्तव्यशायः कुंभसमुद्भवः ॥ इति ते कथय श्वापो दाहश्चापिमनोभुवः ॥ ३०॥ वि
 मृश्यतव शेषेण किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥ ३०॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे क
 मो लितो पाव्याने युत्थकोऽष्टौ ध्यायः ॥ ८॥ अगस्त्यो वाच ॥ गंधर्ववर्य सर्वज्ञ सर्व
 वागीश्वरेश्वरं भंडाकरस्य चोत्पत्तिं विस्तरात्कथयस्व मे ॥ १॥ हयग्रीव उवाच
 यत्र दग्धो मनसि जः पिनाकिनिटलाग्निना ॥ तत्रैव भरमनस्थानात् अस्मरः कोऽप्युद
 श्युतः ॥ २॥ सपेण्डना म्ता विख्यातो नित्यमेव न पुंसकः ॥ वज्रवन्निष्ठुराकाशकंप ॥ श्री ॥
 पुनर्भुवनत्रयं ॥ ३॥ उत्पातजेलदध्वानो मायाचारपरायणः ॥ पातोलकदमेभ्यः ॥ ६०॥
 मोदीर्घसूक्ष्मीनि जाकृतिः ॥ ४॥ त्वगस्थि शेषदेहश्च शिरालश्च करालहृक् ॥

स्ताडयंती विपंचिको ॥ मूर्च्छनाभिर्मनो ज्ञाभि सर्वसंघटयो निमिः ॥ ७५॥ मोहयंती ग
 जचक्रं रागात्तापसवर्तिनी ॥ तामात्मोक्त्यविपंचीवकलनिस्वनवादिनी ॥ ७६॥ उद्या
 नपालकाः सर्वे प्रोचुः संदोषसंदयोः ॥ अहं पूर्विकपागत्य तौ तस्यां रत्नलोचनो
 ७७॥ आत्मैकभोगकृत्याय तेनाते कलहं मिथः ॥ संदोवाच वत्सो पसंदमाद्राक्षीरेभौ नो
 तृकुटुंबिनी ॥ ७८॥ ज्येष्ठो भ्राता पितृसमो मातृतुल्या च तद्वधूः ॥ तरसा दूर्यारक्तदृष्टि
 मातरीव प्रदुष्यति ॥ ७९॥ इत्युक्तः संदोदैत्येन तत्कनिष्ठोजगादतं ॥ संदोवाच ॥ मम
 ज्येष्ठो सिदैत्येन्द्रा मत्प्रिये षा विलासिनी ॥ ८०॥ ममैव पूर्वमादृष्टा स्मुषेयं तव धर्म
 तः ॥ इत्यादि कोपचाक्येन संजातकलहो मिथः ॥ ८१॥ परुषाणि च वाक्यानि भाषमा
 णो परस्परं ॥ दुर्वीकलहं संरुध्य बह्वेषो च दुर्मती ॥ ८२॥ कचाकाची समाश्लिष्टौ

॥६०॥ तमनुप्रोत्थितो दुहो विशुक्रो नाम दानवः ॥ भंडाकर समाचारः तीक्ष्णज्वालासहे
 ॥६१॥ श्वरः ॥६२॥ नमनुप्रोत्थितश्चान्यो विषे गो नाम वीर्यवान् ॥ अनुजाभ्यो युतरताभ्यां व
 भो भंडो महाकरः ॥६३॥ संयुक्तः पापलोभाभ्यां महाक्ता भद्रोत्थितः ॥ ताननुप्रोथिताः के
 चित् द्रुक् कलवराः ॥६४॥ कूपगंभीरनयनाः गर्तगंभीरगल्लकाः ॥ विकटैव क्रमस्थाने
 न्निस्तोन्नतनिवेशनैः ॥६५॥ नानाकोटिल्यसंयुक्तै र्तीक्ष्णदंतैश्च भीषणाः ॥ अक्षो
 हिणिसहस्राणं त्रिभिर्युक्ता मदोद्धताः ॥६६॥ दामवा भंडदेत्येदं मनुजमुर्महाबलं ॥
 जायमाना अमी सर्वे दानवा दुष्टवृत्तयः ॥६७॥ अभिषिच्य महाराजं भंडं चंडपराक्र ॥ श्री ॥
 क्रमं ॥ आसेवंत प्रतिदिनं अनुजाभ्यां समीयुतं ॥६८॥ जायमाने च देत्येदं दिशोधूस ॥६९॥
 रतांगताः ॥ शिवाववाशिरोघोरं रक्तदृष्टिरजायत ॥७०॥ उल्काश्च व्यपतन्त्यो न्तिभू

मेः कंपश्च प्रथे ॥ दिशां दाहश्च वृद्धे प्रतिमारुरु दुर्मुकुः ॥७१॥ भो मनाक समु
 त्पाकजाले दिव्यमथोद्धतं ॥ सर्वेषामपि चित्तानि मलिनान्य भवं नृणां ॥७२॥ महेंद्रो
 पर्वतोपांतेशूल्यकं नाम पत्तनं ॥ पूर्वीवु राशितीरस्थ मध्यारत्ने स हि दानवः ॥७३॥
 समस्तरथ नागाश्च संख्यातीतमटावृतः ॥ अप्रधृष्यो भटैः सर्वैस्करयोनिगतैर
 पि ॥७४॥ बहुसारु प्रावरणं परिधेः श्वरक्षितं ॥ शून्यकं नगरं भटः प्रशसासमहा
 बलः ॥७५॥ चतस्रो वनितास्तस्य बभूवुः प्रियदर्शनाः ॥ संमोहिनी कुमुदिनीं
 चित्रांगी सुंदरी तथा ॥७६॥ ताभिः संमेल्यमानो सौवत्सरो भिर्यथा वृणा ॥ संवभूवु
 महाकायामहोत्तोजितकाशिनः ॥७७॥ बभूवुर्दीनवाः सर्वे भूगुणमतानुगाः ॥
 अर्चयंतो महादेवमास्थिता शिवशासने ॥७८॥ बभूवुर्दीनवास्तत्र पुत्रपौत्रध

॥६०॥ नान्विताः ॥ गृहे गृहे च यज्ञाश्च संबभूवुः समेततः ॥ ३० ॥ अचो यज्ञं षिसामानि मिमोसा
 ॥६२॥ न्यायकादयः प्रवर्तते रमदेत्याना गृहं प्रति गृहं प्रति ॥ ३१ ॥ ते हि संमत्रयामासुः कदाचिद्वा
 नवास्त्रयः ॥ भंडश्चैदविशक्तश्च विषंगश्च महाबलः ॥ ३२ ॥ भंडो वाच ॥ हे भ्रातसे महासत्वा
 मरमाकं वैरिणः सुराः ॥ आजानसिधको दिल्याः पापिष्ठारं ध्यातितः ॥ ३३ ॥ तथादपीवृथामा
 नाः परवंचनचंचुराः ॥ तेषां विमर्दनं कार्यमस्माभिरवमानिभिः ॥ ३४ ॥ त्रैलोक्यं खलु शक्र
 स्य विषयत्येन कीर्तितः ॥ स्वर्लोकश्चैव भूर्लोको भोगिनां लोक एव च ॥ ३५ ॥ तान् त्रिलोका
 न पिह दत्तमर्द्यामोस दोधनाः ॥ अस्माकमवकाशो यं समीचीनः समागतः ॥ ३६ ॥ काम
 स्य भस्मसाद्भूतो तेन पूर्वकृतो स्थितः ॥ तस्यैव च प्रभावेन सख्यमन्वभवन्मुहुः ॥ ३७ ॥ वर्त
 माने च कंदर्पे पुराणास्माकमुद्रवः ॥ स तु देववशाद्गृथाः तेनैव बलिना वधः ॥ ३८ ॥

सहस्रिपातमात्रेण दहन्ति वज्रत्रयं ॥ ५॥ आभीलरथमारुढो यातनाखड्गधारकः
 एतादृशगुणः पंडुजातो मन्मथभस्मतः ॥ ६॥ तं चित्रकर्माबाहुभ्यां समालिङ्ग्य मुदा
 न्वितः ॥ स्तुतीबालो महादेवं स तु सर्वार्थसिद्धिदः ॥ ७॥ इत्युक्ता शतरुद्रीयं उपादि
 दशमेयधीः ॥ ननाम शतसौरुद्रं शतरुद्रमने जपेत् ॥ ८॥ ततः प्रसन्नो भगवान्म
 हादेवो वृषध्वजः ॥ हृद्गार्धदुजराजूरं वरे वरे सवालकः ॥ ९॥ प्रतिदंष्ट्री बलाधत्तुं
 मुद्रक्तेनोपयोक्ष्यति ॥ तदस्त्रशस्त्रमुरव्यानि व्यर्थं कुर्वंतु नो मम ॥ १०॥ तथेति तत्प्र
 तिश्रुत्य विचार्य किमपि प्रभुः ॥ षष्ठिर्वर्षसहस्राणि राज्यमस्मै ददात्युनः ॥ ११॥ एत
 द्भुत्वा तु चरितं तथा भंडिति भंडितो ॥ यदुवाच ततो नाम्ना भंडो लोकेषु गीयते ॥ १२॥
 शतैर्दत्त्वा वरुंतस्मै सर्वे मुनिगणो वृतः ॥ दत्त्वा त्रीणि च शस्त्राणि तत्रैवोत्तरधीयता ॥ १३॥

८० सहस्राक्षो ह्यणीयुक्ता एकेकं प्रोथिता त्वया ॥ ४७ ॥ भंडासरमथमतः सहस्राक्षो हि
 ८१ णीसरवः ॥ स्वर्गलोकाश्च वै जंतु प्रतरथे भंडानवः ॥ ४८ ॥ अथ स्वर्गे भूतोत्पाताः निर्जग
 णो भयानकाः ॥ च भूवुरति संक्षोभतु मुलीकृतचेतसो ॥ ४९ ॥ अक्षो हि णी सहस्रेण तेना
 दृश्येन सासरः ॥ प्रविश्य स्वर्गलोके तु शोषयामास तद्रसं ॥ ५० ॥ मलिनानि मुखान्यास
 वैरूप्यं समजायत ॥ रत्नानि लरूपाणि निश्रीकानि नरेजिरे ॥ ५१ ॥ उत्साहाः सकला
 न ह्यमहत्या पीडयान्विताः ॥ विषण्णवदनाश्चापि भूर्भुवः स्वर्गवाणिनः ॥ ५२ ॥ आवि
 ष्टमूर्त्यस्तनपंडेन सह दुरात्मना ॥ पुंस्त्वेन वर्जिताः सर्वे जाता इव न पुंसकाः ॥ ५३ ॥ अ ॥ श्री
 भूवन् सर्वतो देवा वीर्यं तेषां न विद्यते ॥ अन्योन्यकार्यविरहादन्योन्यसंगवर्जिताः ॥ ५४ ॥ ५५
 अन्योन्यसंगविरहायमित्याह भवंतदा ॥ निसहायप्रसंगेन विरक्ताः सर्वकर्मसा ॥ ५६ ॥

कर्माणि दैन्यमाहित्या दुःस्वप्नायाणि भेजिरे ॥ अथापरं कृत्वा विष्णुर्दुर्लभा भंडं मे
 निका ॥ ५६ ॥ बन्धत्वं वीतरागित्वं सूरत इव वर्जितं ॥ तत्क्लेशेनातिविरहा सविलास
 रसक्षयं ॥ ५७ ॥ आलोकनस्य वैरूप्यं वर्धयामास रुधता ॥ न कापिरमणं भेजे ग
 ततृष्णा पराङ्मुखी ॥ ५८ ॥ क्लेशांश्च विविधांश्चापि प्राप्नुयुर्देवयोषितः ॥ पीयमाना सु
 धायासां न किंचिन्मदमातनोत् ॥ ५९ ॥ तस्याश्च निर्मदत्वेन स्रधायाः कुंभसंभव ॥ अ
 प्युत्तुंगा अपि घाताः स्तनानि रजयोषितो ॥ ६० ॥ भंडासुरो पट्टवेण मुहुर्वैरुशतो दधुः ॥ अल
 क्ष्मी कमहा संकुवली पलितसंकुले ॥ ६१ ॥ वानरीणां मिव मुखममरीणामजायत ॥ दुर्भा
 गाश्च कृताः सर्वाः न काचित्कमगा क्वचित् ॥ ६२ ॥ देवतानां गणाः सर्वे निर्भोगा भंड
 पीडिताः ॥ न केवलं प्राणभाजास्तत्राभूदसंक्षयः ॥ ६३ ॥ नंदनां यानवृक्षाणां अति

॥६०॥ शोषो महान भूत् ॥ तथैव सर्ववृक्षाणां वभूवस्थावरोहितां ॥ ६१॥ नच भृंगो गङ्गा संगो मंज
 ॥६२॥ रीषु महीरुहां ॥ नच कोकिल कूजो वानच सोरभ संपदः ॥ ६३॥ रावं प्रकारतः सर्वे प्राणि
 नादुःखमातनोत् ॥ भंडास्तरश्च मायावी महा कूरश्च दानवः ॥ ६४॥ शून्यकंपुरमा
 यातः समं सर्वैश्च सैनिकैः ॥ विमर्दयिष्यन्भू लोकमथ भंडास्तरानुजः ॥ ६५॥ विशुक्रस्त
 तिदुर्मधाक्रोधरक्तविलोचनः ॥ अदृश्यमानरूपेण तेनाविष्टाश्च मानुषाः ॥ ६६॥ मि
 त्तमाकारमाजग्मुः जडा विभ्रष्टकांतयः ॥ उदासीनास्वहृत्पुनिरुत्थोगाश्च मो
 हने ॥ ६७॥ मेहनेन विहीनत्वात्पुत्रसंतानवर्जिताः ॥ पुत्रसंतानहीनत्वादात्ममात्रा ॥ श्री ॥
 वशेषिताः ॥ ७०॥ जरसा च परिक्षिप्ता सिरान्त्यकलेवराः ॥ विशुक्रैः सरे द्वेय सह ॥ ७१॥
 स्मक्षोहिणी-पा ॥ ७२॥ पीतशुक्लेन सर्वे पिबन्त शुक्लानरा भवन् ॥ स्त्रीणां मपि च

यथानोत्पादयिष्येते तं दग्धं कुसुमायुधं ॥ तथैव हतवीर्योश्च कूर्मसर्पान् सुकरो
 तमान् ॥ ७३॥ अहं मघाभिर्गीर्वाणालोके भूमीरसा तले ॥ विमर्दयितुमुद्दामो युवांसो
 न्यसमायुतो ॥ ७४॥ विशीर्णो न न चेद्यामः तदा द्रश्यंति निर्जराः ॥ वायुररूपा अदृश्या
 श्च प्रवेशामस्तनूभृतः ॥ ७५॥ प्रविष्टाश्च प्रतिवपुः शोषया मोरसान् बहून् ॥ रसेषु शोषिते
 ष्वेषु शुक्लं संशोषयामहे ॥ ७६॥ शुक्लाश्रितानि ते जांसि नाशं यास्यंति देहिनां ॥ प्राणित्वे सति दे
 हित्वं जीवत्वं तस्य वर्तते ॥ ७७॥ तस्य देहमनु प्राप्य तद्गसान् भक्षयामहे ॥ भूमिं भूमिरसा
 न्सर्वान् जलजस्थलजानपि ॥ ७८॥ प्राणिनो प्राणिनश्चैव शोषयामः पदे पदे ॥ इति भंडस्य
 वचनं ज्येष्ठस्या कर्णे चानुजो ॥ ७९॥ बह्वं जलिपुत्रो भूत्वानमस्कृत्वा ग्रहं मुदा ॥ साधु
 साधुत्वया प्रोक्तमित्येनं प्रशशंसतुः ॥ ८०॥ अथ ते सो दराः सर्वे लोकनाशन तत्पराः

॥८०॥ क्तानियच्चनाटककेलिकाः ॥८०॥ यल्लक्षणाभाव्या नियच्चद्वितीयप्रवृत्तयः ॥ यच्चपद्मिनी
 ॥८१॥ कामुरव्या जातितद्वाववर्णने ॥८१॥ तत्सर्वनाशमापन्तं विशुक्त्रेणहतेरसे ॥ राजवं
 शेषुनष्टेपुराज्यर्थाप्रपलायिता ॥८२॥ गृहीणो चविसंतानानुग्रहशेषंकुलंकृतं ॥
 छिन्ते चगृहिसंतानेगृहाः सर्वेपिशून्यतां ॥८३॥ संप्राप्ताः कर्कशैरर्कैः शान्तैस्त्रिकुलकदे
 नैलेः ॥ कंकैर्गृध्रेश्चजंतुकैराक्रांताः शौच्यतांगताः ॥८४॥ बालप्रवालतृष्यानिमंजरीषु
 जभांजिच ॥ पट्यादीमलहारीणि विशुष्यन्तिपितानिच ॥८५॥ सस्यातिचप्रनष्टानिनष्टा
 उद्यानपंकजः ॥ पद्माकराहताश्चैवनिष्पलाशातिरुत्पलाः ॥८६॥ निमर्लीमृणात्मनिति ॥ श्री
 तीराः पंकशेषिताः ॥ स्तहिकाहेः करीरैश्चशाकोदैर्विषदारुभिः ॥८७॥ समाक्रांतान्यरण्या
 निशुकाः पुण्यास्तुशारिवनः ॥ भुक्तंनपोषकंतेषां अनाद्यजनिदेहिनां ॥८८॥ भुज्यमानं च ॥८९॥

तत्सर्वविषवहेहनाशनं ॥ तस्मिन्जीयते चस्मभोज्यवस्तुषुदेहिनां ॥८९॥ मुखे चश्मश्च
 रहिताः शस्त्रयुद्धपरास्तुरवाः ॥ स्त्रीसंभोगविहीनाश्चकूवतामभजन्तगा ॥९०॥ रक्ता
 कुरविहीनाश्चगतमस्यरामुद्रवाः ॥ विशुक्कसरगोतोयात्सदांतदार्हशालिनी ॥९१॥
 सर्वभोषरभूयिष्ठाः पुण्यजंतुविवाजिताः ॥ वीरुधावल्लयस्तत्रसत्त्वहीनावभूवि
 र ॥९२॥ आरायसर्वसंस्थानाकांडशेषामहादुमाः ॥ कृतातेनदुराशेनविशु
 क्रेणवसंधरा ॥९३॥ अथोविषंगनामापिभंडाकरवराचुजः ॥ रसातलंप्र
 तिकुल्लोगमनेतुमैतिर्व्यधात् ॥९४॥ सहस्राक्षोहिणीत्युक्तः सचदुर्मधसां
 वरः ॥ विषंगोविषवातीक्ष्णो नाशयामासपेन्नगान् ॥ विलहारेषुयैसिहातत्र
 पातालवासिनः ॥९५॥ वासुकिप्रमुखानागा अतिप्रख्याश्चदानवाः ॥ तेन

॥८॥ सर्वविपंगेण विगता न्योन्यसंक्रमाः ॥ ९७ ॥ अनानंदस्वभावाश्च दुःखमात्रपराय
 ॥९८॥ पाः ॥ परस्परव्यपेक्षेण व्याकुला अभवन्तदा ॥ ९८ ॥ सदैवासादित क्रोधा प्रभूत
 कलहाकुलाः ॥ धर्मश्चार्थश्च कामश्च त्रिवर्गीयं रसे स्थितः ॥ ९९ ॥ रसनाशादसौ न
 हः केवलाश्वाभवन्तदा ॥ शोषितं तत्र सर्वेषां नागानां चैव शोषितं ॥ १०० ॥ भंडा
 स्तरस्तज्जनितान् गुणान् श्वसमबाधत ॥ वीर्येण खलु जायंते गुणाः कांतिपुरोगमाः
 ॥ १०१ ॥ कांतिरुत्साहशक्तिश्च मणीनां च प्रकाशिता ॥ भविष्यबुद्धता चैव शास्त्राणि
 चरुणक्रमाः ॥ १०२ ॥ शास्त्राणि काव्यनाट्यानिर्गीतानि हसितान्यपि ॥ लक्ष्मीवंतं च व
 स्तुनि विचित्राणि पराणि च ॥ ३ ॥ तत्र स्थानं च वस्तुनां शोषितं सर्वतैजसां ॥ कोष्ठे
 ष्वपि स्नेहशोषात्तेषु लुप्तोद्भूताशनः ॥ ४ ॥ धूमायमानफुत्कारशतेरपि च नाज्वल ॥ ५ ॥

॥श्री॥

॥९८॥

संभोगाहेतुः शोषितसंपुवः ॥ ७२ ॥ तत्सैनिकैः पीयमानः सहसा शोषमागतः नरा
 गः क्वापि कस्यापि न च सोहादं भाषितं ॥ ७३ ॥ रमितपूर्वीसमाचासनावर्तिव्यतकहि
 चित् ॥ दोमुख्यमजनिस्त्रीणां पुंसां चैवालसात्मनां ॥ ७४ ॥ रक्तेः शुक्लेश्ववर्धते यस्मा
 त्सर्वे पि जंतवः ॥ तन्नाशे सति सर्वेषां अकांडे विक्रवो भवतु ॥ ७५ ॥ रक्तेः शुक्लं समासाद्य
 भोगस्त्रीः पूर्वमुद्धता ॥ तयोः प्रनष्टयोस्तेन विशुक्ले दुरात्मना ॥ ७६ ॥ भोगं स्त्रियो
 धिने शुश्रूष्यवस्तुष्वपि शयः ॥ सूत्रपुत्तलिकाकारानि विकाराश्च योषितः ॥ ७७ ॥
 यद्भ्रंवीक्षितं स्त्रीणां यच्च भ्रूवल्लिता उव ॥ यद्द्विस्तासाश्च विविधायच्च लज्जावि
 नम्रता ॥ ७८ ॥ यत्संभ्रमो वल्लभश्च समागमनसंप्रति ॥ यच्च सौंदर्यमंगेषु यत्सु
 हिस्तनुवल्लिषु ॥ ७९ ॥ यद्य - नरासारं भोयद्भूतं च मदोत्थत ॥ यच्च गीतानिर

त ॥ तथादेहेषु शुक्लादीतथावृक्षेषु तद्रसं ॥ ५ ॥ यथायथासर्वे शोषो भवेद्देसर्ववस्तुनां
कृतं हिते न दुष्टे न हितं सर्वं प्राणिनां वारुधामपि ॥ ६ ॥ अतः समानदुःखं च चराचरम
भूज्जगत् ॥ रस एव परं ब्रह्म रस एव परा गतिः ॥ ७ ॥ रसो हि कांतिदः पुंसो रसो हि प्रा
णवर्धनः ॥ रसेन जीवितो लोको रसं लब्ध्वा नंदी भवेत् ॥ ८ ॥ वेदप्रमाणसंस्थितो रस
प्राणतया स्थितः ॥ को ह्येवान्योच्चकः प्राण्यादित्यपि श्रुतिभाषितैः ॥ ९ ॥ प्राणात्मको र
सः प्रोक्तो रस प्राणविवर्धनः ॥ रसहीनतया नित्यं लुप्तवितस्तु हितैरिव ॥ १० ॥ विश्वा
समल्लितं ह्यायमात्मदर्शव्युदंबयत् ॥ चंद्रश्च सर्वदा जातः क्षयी पूर्णतिथिष्वपि ॥ ११ ॥
नारकाश्चैव मालिन्यमभजन् कुंभसंभवः ॥ सा च शैलरुक्ता वीतरागवित्यस्वभूषणा
१२ ॥ योगिनां व्रतमास्थाय तपस्तेपे रुदारुणं ॥ भविष्यति भवद्वर्त्ता किं करोषि ह

॥८८॥ धारते ॥ इत्यभवाणी प्रामाण्याज्जीवितव्ययनिस्पृहा ॥ यत्र क्वापि वनोद्देशे तप
॥८९॥ रतसुमनिदिता ॥ ३४ ॥ उमाश्वासिता वसन्तेन प्रसस्थे कामभामिनी ॥ वसन्तश्च गतो दुः
स्वामित्रमाश्वास्य हृदधी ॥ ३५ ॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्या
ने ८५ उनेन वमोध्यायः ॥ ९ ॥ अगस्त्य उवाच ॥ प्रजावतां पुसे गामिनश्चातनमया
श्रुते ॥ जननं भंडस्य देत्यस्य तेन लोकविमर्दनं ॥ ३ ॥ अथ तस्य वधः केन कृतो विक्रांत
शालिना ॥ तत्सर्वमधुना ब्रूहि कृतार्थत्वं यतो मम ॥ २ ॥ अभानतः ब्रह्मादयः प्रजाना
थामत्वाद्याश्च महाजनाः ॥ इंद्रादयः सुरश्रेष्ठा प्रल्हादाद्याश्च दानवाः ॥ ३ ॥ अग्न्या ॥ श्री
दयश्च दिक्पालाश्चारणामित्यगुत्वकाः ॥ सर्वे पंडासुरेयैते पीड्यमाना दुरात्मना ॥ ४ ॥ ८९ ॥
निशक्त्यश्च निःशुक्लाश्च व्यापारदुर्भराः ॥ ते जेतुमति सत्वात् अस्मर्थः प्रजजिरे ॥ ५ ॥

॥६॥ भगवान् अनन्दाधिर्महेश्वरः ॥ यदध्यास्ते महापीठं तद्दीर्घं मन्मथांतकं ॥१६॥
 ॥६॥ अदृश्यतां प्रयातेन तद्देहेन विनाशितं ॥ सोऽपि भंडोऽपि मायावी स्मरव्यापत्तिमेव
 वः ॥३५॥ तेजोमात्रविनष्टं वस्तु दुस्त्यन्ता गुणा अपि ॥ इदं मिंद्रस्य कुलिशं दैत्यस्त्री
 गर्भपातन ॥३६॥ तेजो ज्वाला वियोगे तवर्त्तते निर्विषा हिवत् ॥ शक्तिरेषा द्रुतभुजोतिः
 शक्तिः प्रतिभासते ॥३७॥ कालदंडस्य चंडस्य तेजः शान्तिमुपागतं ॥ खड्गश्च निरुतेरे
 षविकुण्ठित इवाभवत् ॥३८॥ पाशः पाशभृतो ह्येष मृणाल इव दुर्बलः ॥ ध्वजं वातस्य विष्ट
 यं यष्टियक्षस्य नोज्वलः ॥३९॥ इशानस्य च शूलेन प्रशांते नैव द्रुयते ॥ सर्वेषामपि बोवत्क
 मत्यंतं मलिनीकृतं ॥२०॥ राहुग्रस्तस्य चंद्रस्य समावस्थां विगाहते ॥ अतो भंडेन दुष्टे
 न पीडो जानामिवाकृतो ॥२१॥ अदृश्यस्य दुराशस्य तस्यादृश्येर्महाबुधैः ॥ सर्वेषामपि

गात्राणि कीलितानि वदेहिना ॥२२॥ अत्येषां किंतु वक्तव्यं ममाप्यत्र सरोत्तमाः
 लक्ष्म्यां वैराग्यमेवागीतवस्तु मत्यांच नित्यशः ॥२३॥ न तच्च राचरे लोके देहमस्ति
 शरीरिणां ॥ यन्न भंडासुरोदंडास्त्रसंघातमूर्ध्नि ॥२४॥ ब्रह्मांडगोलके ये ये वर्त्त
 ते देहधारिणः ॥ देवतिर्यङ् नराकारास्ते च सर्वेऽपि दुर्बलाः ॥२५॥ अहं ब्रह्मा च रुद्रश्च
 वयं कारणपुरुषाः ॥ अंडमध्ये च तिष्ठामः तेनास्माकमपि ज्वरः ॥२६॥ अंडातीतो म
 हाशंभुर्नृत्ताकश्च न पुरुषः ॥ परशक्त्या समाश्लिष्टो नित्यं च द्वनमूर्तिमान् ॥२७॥ न त
 स्य कामता शोड्भंडं दैत्यपराभवः ॥ सतिरुह्योतिरालंबो निर्विकारः परात्परः ॥२८॥
 तस्यैव हि प्रसादेन भंडं दैत्यविमर्दने ॥ उपायो भवतां भावी स तु सर्वज्ञ ईश्वरः ॥२९॥
 तस्मात्तस्यैव सर्वोपवयं स भूय नाकिनः ॥ स्तुतिविदप्रहेतेन प्रात इष्टं विधास्यति ॥३०॥

॥८॥ इत्युक्तांतैः समं सर्वैर्भगवान्केतभांतकः ॥ ब्रह्मशक्रादिभिर्देवैरंडभित्तिसमाश्रयतु ॥ २३ ॥
 ॥५९॥ सर्वैर्देवैः समाहूता मदक्लिप्तकटस्थलाः ॥ दिग्दंतिनः समागत्य कवोरे हेतया तनेः ॥
 ॥२२॥ अंडभित्तिविभिदिरे शतसंवत्सरावधि ॥ अवेकयोजने दीर्घकुंजं डस्य सरंध्रिते ॥
 ॥२३॥ तेन रंध्रे ण ते देवा बहिरंडं समाश्रिताः ॥ तत्र चित्तमयमाकाशं निगलं बं निरंज
 नं ॥ २४ ॥ अभूमज्जलमज्वालममाकृतसमागमं तत्राकाशं निगलं बं तुष्टावुः परयासु
 दा ॥ २५ ॥ दे उ ॥ अद्वयं निर्मलं शांतं मायातीतमजं महः ॥ निरस्त
 त्क्षुण्णं संसर्गं महाशं भुमुपास्महे ॥ २६ ॥ देवानामपि चावेद्यमध्यययो ॥ श्री ॥
 गिनामपि ॥ अनध्येयं च वेदज्ञैः महाशं भुमुपास्महे ॥ २७ ॥ न सन्तासन्त ॥ ६९ ॥
 सदसन्त इयं नाद्वयं तधा ॥ यस्य तेजः प्रकाशं ते महाशं भुमुपास्महे ॥ २८ ॥

किं कर्तव्यविमूढाश्चतुःखेन मालिनांतराः ॥ क्षीराब्धिं शायितं देवमनादिति धत्तं
 हरिं ॥ ६ ॥ शरणं जग्मु इत्यात्ताश्चातका इव तोयदं ॥ सोपिकामस्य विरहात् लक्ष्म्यां
 चैव पराडः सुखः ॥ ७ ॥ सुषुप्तिर्योगमास्थाय सुखापानंदवर्धोणि ॥ अथ प्रबोधितस्ते
 स्ते स्तुतिर्भैर्देवैर्वोकसां ॥ ८ ॥ अजाग्रदंबुजाक्षोपि दीनानेता त्विलोकयत् ॥ बुद्ध्वा
 च तेषां देवानां समागमनकारणं ॥ ९ ॥ विज्ञानचक्षुषा विष्णुः प्रभुविष्णु रूपावतान् ॥
 कुशलं भवतां देवा अथवा कुशलं कुतः ॥ १० ॥ मालिन्यमेव वस्त्रेषु व्याचष्टे कुशलं ह
 ति ॥ यथा पूर्वतः शोभन्ते भवन्तः कांतिभंगितः ॥ ११ ॥ कृष्णाय मानदोः सारंतिः सारं देवजा
 प्रति ॥ किंच वाप्यायमाणाति चक्षुषिकलुषाण्यपि ॥ १२ ॥ विह्वलाति च वल्काणि वि
 भ्रांताश्च पराक्रमाः ॥ अन्यत्वमिव संप्राप्ता भवन्तो माग्यसंक्षयान् ॥ १३ ॥ सुखं स्वस्वरा

स्वयं वेद्यं स्वसंजातं स्वयंप्रभुमनेजनं ॥ स्वयमेकांतनिर्विण्णमहाशंभुमुपास्महे ॥ ३९ ॥
वेद्यं वित्तिश्च वेत्ता च देवत्यं त्रिपुरीत्रयं ॥ स्पृशंति क्वापि यन्नेवं महाशंभुमुपास्महे ॥ ४० ॥ धर्मा
धर्मैस्तद्विपाकैः सुखदुरैश्च यत्समं ॥ अनाद्यातंतभीशानं महाशंभुमुपास्महे ॥ ४१ ॥ सौ
राणां भास्कराकारं ब्रह्म ब्रह्मवादिनां ॥ सौगता नाच विज्ञानं महाशंभुमुपास्महे ॥ ४२ ॥
लोकायतिकमुरव्यानां स्वभावमयविग्रहं ॥ क्षणिकानां क्षणाकारं महाशंभुमुपास्महे ॥ ४३ ॥
४४ ॥ अर्थेश्वरं निधिविदां कामेशं कामसुत्रिणाम् ॥ वैश्वानरं च चैद्यानां महाशंभुमुपास्म
हे ॥ ४५ ॥ शून्यमध्यमिकानां च सौरव्यानां पुरुषाक्षकं ॥ पातं जलानां शाब्दं च महाशं
भुमुपास्महे ॥ ४६ ॥ वारूणां विश्वकर्माणां शैवानां शिवरूपिणाम् ॥ विष्णुं च पंचरात्राणां
महाशंभुमुपास्महे ॥ ४७ ॥ दयावतां धर्मदेवमुग्राणां च उदैवतं ॥ कर्मठानां मुपास्यारव्यं

॥ ६८ ॥ महाशंभुमुपास्महे ॥ ६७ ॥ विप्राणामग्निलयंतृस्थं योगवतामपि ॥ प्रतिमाभम
॥ ६९ ॥ बुद्धानां महाशंभुमुपास्महे ॥ ६८ ॥ सर्वेषामादिभूतंच स्वयमादिविवर्जितं ॥ सर्वोत्तं
च स्वतो नाते महाशंभुमुपास्महे ॥ ६९ ॥ त्वं न दृश्योसि सर्वेषां न द्येयोसि महेश्वर ॥ अ
जीवा तु संसिद्ध्ये चक्षुषां नः पदं भव ॥ ७० ॥ विपरीतसमाचारैर्दुष्टैर्भडादिदानवैः
बाधितारामो महाशंभो महाशंभुमुपास्महे ॥ ७१ ॥ दुर्वलास्म विभक्तास्म निरसास्म च
शंकर ॥ अस्मानुत्थरकारुण्यचक्षुषां नः पदं भव ॥ ७२ ॥ यदि नोरक्षसि भवान्भक्ता
तस्मान्पराजितान् ॥ तवैव तिस्रो हानिचक्षुषां न्तपदं भव ॥ ७३ ॥ इत्येवं विष्णु ॥ श्री ॥
नाथा त्रा इंद्रेण च कृतस्तुतिः ॥ आविर्बभूव भगवान्पराशक्त्या निषेवित ॥ ७४ ॥ ॥ ६० ॥
कालमेघसमच्छायः कथांशूलकपालभृत् ॥ द्विभुजश्च त्रिनेत्रश्च स्मयमानमुखं

बुजः॥ ५५॥ पराशक्तिश्च चंद्राभात्वंद्रवह्णातलाकृतिः॥ अक्षस्त्रकृपुस्तकधरातेर्दे
वैखलोकिता॥ ५६॥ सर्वेषां मूलभूतौतौदंयतीकरुणाकरौ॥ परामहाशंभुनाथवदा
तांदर्शनोत्सवं॥ ५७॥ महाशंभुश्चतानाहस्मितोत्कलमुखोबुजः॥ महाशंभुरुवाच
न॥ युष्मदागमनंजातेयुष्मांजानेपराजितान्॥ पंडासरस्यदोष्यंचजानामिजगदंतकृता॥ ५८॥
प्रलयस्त्रिविधः प्रोक्तोजगदंतस्यसुव्रतः॥ महाप्रयनामाद्यः कामप्रयले एवच॥ ५९॥
अवांतरश्चप्रलयोनित्यमावर्ततेत्रिकं॥ प्रत्युदंप्रलयारतेप्रतिकल्पंचनिहिता॥ ६०॥
प्रलयोद्धारकाश्चैवत्रयोदेवाः प्रकीर्तिताः॥ महतः प्रलयस्याहंतुद्धारकतयास्थितः॥
६१॥ अवांतरलयस्यास्यउद्धर्तकमलासनः॥ कामप्रलतोद्धारत्रीललितापरमे
श्वरी॥ ६२॥ प्रत्युदंप्रतिकल्पंचसाविर्भावंसमस्तुते॥ इदानींप्रलयोजातः कामि

॥ ल ॥

॥ ६३ ॥

कः कामनाशतः ॥ ६४ ॥ मंदशेन महेशेन रोषा दग्धे मनो भवे ॥ तद्गम प्रोत्थितौ भेदि प्रमुखे राकु
लं जगत् ॥ ६५ ॥ विनष्टं च विमारं च मृत प्राय मभूत्कराः ॥ तस्मादत्यातुल्यं हितासृष्टिं देवि
करिष्यति ॥ ६६ ॥ तामुत्पादयितुं यत्नमातिष्ठध्वं सरोत्तमाः ॥ देवा उचुः ॥ कथं तस्या म
हादेव्या समुत्पत्तिर्भविष्यति ॥ ६७ ॥ कुतं स्थानात्समुत्पत्तिः केन वा कर्मणा भवेत् ॥
श्रीमहाशंभुनाथैतत्तु विस्पष्टं प्रतिपद्यतां ॥ ६८ ॥ त्वमेव सर्वोपायानां प्रजाता परमेश्वरः
महाशंभुः ॥ तत्र कल्यो भवद्विस्तृतदुःखादन कर्मणि ॥ ६९ ॥ संश्रुतव्यः प्रयत्नेन सर्वकामस्य
सिद्धये ॥ महायागः प्रकर्तव्यो महाहोमविधानतः ॥ ७० ॥ महायागे च कर्तव्ये होता वैवा ॥ श्री ॥
गुरूपध्व ॥ मम चिह्नं हिरेवाग्निः सामान्याग्निश्च हव्यवाह ॥ ७१ ॥ शुक्लः सर्वजलः सिंधुः स ॥ ६३ ॥
समः कुंडमिष्यते ॥ अभिघारः सिंधुपट्कं पशवः पंचसृष्टयः ॥ ७२ ॥ पंचानामपि सृ

॥८॥ स्यपश्चात्सृष्टिर्विधास्यते ॥ ८१ ॥ सर्वेनवनवाकारं भविष्यति जगत्रयं तस्याः प्रसादमा
 ॥८२॥ हाव्यं नू पूर्वतोप्यति संदरं ॥ ८२ ॥ उत्तिष्ठंती च सा देवा कामो ज्जीवनं कर्मणि ॥ सहसा
 स्मृतिमात्रेण सृष्टस्त्यस्य चतुष्टयं ॥ ८३ ॥ रोहवं धतुरेकं स्यादत्यल्पेषु पंचकं पा
 शात्तृतीयमस्त्रं स्यात्तुरीयास्त्रं महासृणि ॥ ८४ ॥ एतेरेव चतुर्भेदे रायुधेर्ललितेश्वरा ॥
 भंडा सरस्य संहारं करिष्यति न संशयः ॥ ८५ ॥ उज्जीवनं च कामस्य करिष्यत्य
 वल्लोकनात् ॥ युष्माकमपि सर्वेषां चिदग्नौ हव्यता जुषां ॥ ८६ ॥ त्यक्तं प्राणशरीरा
 णां नवाकारान्विधास्यति ॥ अतएवं प्रकारेण कर्तुं यागं महत्तरं ॥ ८७ ॥ संमत्तियं श्री ॥
 द्वियुष्माकं तदाहं प्रयते रराः ॥ अन्यथा भंडं दैत्ये द्रुपीत सर्वस्वते जसां ॥ ८८ ॥ ॥८९॥
 प्राणामात्रं तु शिष्टं वः तच्च प्रायो विनश्यति ॥ युष्मात्प्रनाशादंडस्य नाश एव न संश

यः ॥ ८९ ॥ ततो यत्नमिमं कृत्वा तदुत्पत्तिं विधीयतां ॥ इत्युक्तं शंभुना तेन समाकर्ष्य व
 चः सराः ॥ ९० ॥ बभापिरेभृशं दृष्ट्वा नमस्कृत्य मुहुर्मुहुः ॥ तथास्तु भवतो भीष्टं यत्क
 र्तुमुचितायते ॥ ९१ ॥ कर्तव्यमेव तद्देवनात्रकार्यो विचारणा ॥ वयंकृतार्था जातास्तः
 चिदग्नौ हव्यतां गताः ॥ ९२ ॥ त्वत्संविदग्निविष्णुप्राप्या मोक्षं तनांतनुं ॥ इतिकर्त
 व्यताया हव्यकस्य स्यास्य महीयसः ॥ ९३ ॥ तेन देवाः प्रदृष्टांतः करणास्तेन वर्त्मना
 दिष्टांति भिन्नब्रह्मांडद्वारजातेन चागताः ॥ ९४ ॥ पुनस्तद्वारमर्शो द्रेपि धाय रूमहत्त
 रैः ॥ यथा यथा गृहं जमुः महादेवाभिकोक्षिणः ॥ ९५ ॥ सच देवो महाशंभुः महायाग
 चिकीर्षया ॥ लोकानां सुपकाराय पराशक्त्या समन्वितः ॥ ९६ ॥ अंडाद्वह्निश्चिदाका
 शमयजानमहागृहात् ॥ प्रविवेशांडमध्यं तु सूक्ष्मरूपः सनातनः ॥ ९७ ॥ इति श्रीब्रह्मा

॥ ६२ ॥ उपुराणे उत्तर भागे ललितोपाख्याने दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ अगस्त्य उवाच ॥ हयग्रीव
 ॥ ६३ ॥ महाप्राज्ञ विचित्रं प्रस्तुतं त्वया ॥ महायागो भवत्कीदृक् किं फलं जगतां प्रिये ॥ ३ ॥ वि
 स्तरेण ममावद्वत त्रमेकौतुकं महत् ॥ संश्रूय माणमपि यत् परानंदाय कल्पयत् ॥ २ ॥
 हयग्रीव उवाच ॥ कथयामि महाप्राज्ञ महायागं महोदयं ॥ पवित्रं सर्वपापघ्नं शृ
 तं सर्वमलापहं ॥ १ ॥ आवर्तितं तु संसिध्यत तत्र त्नामृतभाजनं ॥ एकवारं श्रुतं ध
 र्ति महायागप्रवर्तनं ॥ ४ ॥ राजसूय सहस्रस्य दत्ते फलमनुत्तमं ॥ श्रीमहाशंभुनाथसः
 प्रविश्यादं महत्तमं ॥ ५ ॥ स्वयं होता भवत्तत्र यजपत्नी परा भवत् ॥ ललिताया महावि ॥ श्री ॥
 धा उच्चरं स्वात्मसंविदं ॥ ६ ॥ सप्त स्कंध महावायु मयमात्मानमातनोत् ॥ पराशक्त्यं ॥ ६३ ॥
 विकार्याम्यक्रियाशक्तिः किला भवत् ॥ ७ ॥ तयोऽप्रवल्गुयायुक्तः श्रीमहाशंभुना

णीनां लक्षणं कथयामिवः ॥ मानसी प्रथमा सृष्टी रथजारायुजीतया ॥ ७३ ॥ आंटी चैव
 तृतीया ग्यास्वेदजान्यातथोद्भिजा ॥ एषा पंचविधा सृष्टिः पुरोडाशतया भवेत् ॥ ७४ ॥
 सृष्टेः पंचविधायास्तु व्यतिरिक्तं तोहिषत् ॥ भूभूधरां बुवातां तेन तोह्य कल्पयेत् ॥ ७५ ॥
 अग्निस्तु मेचिदाकोरेवङ्गावेकी भविष्यति ॥ एतदेवं प्रकारेण महायागः प्रवर्त्येत ॥ ७६ ॥
 सर्वैरपि च होमाद्यो भवद्भिज्ज्वलदर्विषी ॥ पतनीयं प्रयत्नेन मल्लुक्तिप्रेरितास्तदा ॥ ७७ ॥
 पश्चाज्जुहुयमानेषु सर्वेषां पिचवस्तुषु ॥ आविर्भवित्यवलादूर्ध्वोऽतोऽर्ध्वं धितेजसः
 ७८ ॥ चक्राभिधरथा रुद्रा तडित्कोटिसमाकृतिः ॥ समस्तसौंदर्यमयी ललिता परमे
 श्वरी ॥ ७९ ॥ उत्थाय सामहावङ्गोसि सृक्षोन्मुखशालिनी ॥ पुंरूपं स्वात्मनो देवी किं
 चित्सं पादयिष्यति ॥ ८० ॥ तदेव कामराजाख्यं परमं ब्रह्म तस्यति ॥ ताभ्यामुभाभ्यां विश्व

॥ ६८ ॥ लवित तज्ज्वालः प्रज्वलः शोभवानलः ॥ १६ ॥ एवं प्रणायमहिद्यापृतमग्निचिदात्मकं ॥
 ॥ ६८ ॥ तारकापुष्पनिर्वरेः परितः कुंडमर्चयत् ॥ १७ ॥ तत्राग्नेरस्य धामूर्तिसंकल्पाभ्यर्चयच्छिवः ॥
 षण्मूर्तिमपि चाभ्यर्च्य मध्ये मूर्तिं त्रयंतथा ॥ १८ ॥ एवं प्रकारं संस्कारमग्नेर्व्यथितशंभुरा
 ह ॥ जातवेदाः सप्तजिह्वः हव्यवाहन एव च ॥ १९ ॥ अश्वोदरश्चतुर्थस्यादथ वैश्वानरः परः ॥
 कौमारते जाप ह्यश्वविश्वेदेवैश्वरवा अपि ॥ २० ॥ भूत्यहोमूर्तयो वक्त्रे रथमूर्तिश्च पद्भवे ॥
 सहस्रार्चिस्वस्ति पूर्णोत्तिष्ठ पुरुषस्तथा ॥ २१ ॥ धूमव्यापी सप्तजिह्वो धनुर्धर इतीह षड् ॥
 अथ वैश्वानरोत्तिष्ठ पुरुषो चतुर्थीयकः ॥ २२ ॥ चित्पिंगल इति रव्यातः त्रिधामूर्तिस्तु ॥ श्री ॥
 धिगः ॥ अथ जिह्वां संविदग्नेः सप्तधाभ्यर्चयच्छिवः ॥ २३ ॥ हिरण्याकनकारक्ता कृष्णा चैव ॥ ६४ ॥
 तु सप्रभा ॥ अतिरक्ता च षष्ठी स्याद्दुर्गुपा च सप्तमी ॥ २४ ॥ एवं संपूज्य जिह्वास्तु क्रमा

तसंविन्महाशुचेः ॥ पुष्कलावर्तकोदक् ॥ गृहीत्वा होममास्थितः ॥ २५ ॥ अथ समुद्रस्य सर्पि
 रादाय सर्वशः ॥ महाजलहृदव्याच जुहावाग्निमहानले ॥ २६ ॥ श्रीशंभुराजरं हं स्वीमासु
 तप्रेरितस्थितः ॥ पुष्कलावर्तकः सर्पि समुद्रं सकलं पयो ॥ २७ ॥ सहस्रधा लक्षधा च को
 टिधा ज्ञानपावकैः ॥ धाराघृतस्य संपेतुः एकेकाः पर्वतोपमाः ॥ २८ ॥ पतंति वाज्यधारा
 स्तु प्रजज्वालकुताशनः ॥ शतयोजनपर्यंतमूर्ध्वे ज्वाला प्रधाविता ॥ २९ ॥ उद्भिज्ज्वाल च
 तुर्योशं पुनस्तत्र समाक्षिपतत् ॥ पुनश्च पुष्कलावर्तदव्यादधिपयो निधिं ॥ ३० ॥ जुहा
 वश्रीमहाशंभुरत्यंतज्वलितेनले ॥ द्विशतं योजनानां च जज्वाल ज्ञानपावकः ॥ ३१ ॥ उद्भि
 ज्ज्वाल च तुर्योशं पुनः समिधमक्षिपत् ॥ अथेक्षसारजलधिं पुष्कलावर्तकसृचा ॥ ३२ ॥
 जुहावति प्रज्वलने श्रीशोभवसमीरणः ॥ तेन मत्त इवात्यर्थं नृत्यं निवमुदुर्मुहुः ॥ ३३ ॥

॥८॥ त्रिशतं योजनानां च उर्ध्वज्ज्वालचिह्निस्वी ॥ अथ मध्यसमुद्रे च महाजनदर्विभिः
 ॥६५॥ ३४॥ आदाय सकलं शंभुराजहो ज्ञानपावके ॥ तेनात्यंतमदोन्मत्तज्वालागोभवश्चुष
 णः ॥३५॥ चतुःशतं योजनानां ज्वालोर्ध्वेऽङ्गुताशनः ॥ सर्वमप्युद्दिदा जालं समादाय द्वा
 ताशने ॥३६॥ लवणो बुद्धिनिस्त्रोत समस्तसूच्यधारयत् ॥ ऊहावचनतास्तीव्रसेविदेह
 व्याहने ॥३७॥ अतश्च चराकारे महातासीद्वयं करः ॥ तेन भंडादिदेत्यानां चेतंसि
 प्रचक्रे परे ॥३८॥ अथ क्षीरसमुद्रं च महावारिदर्विभिः ॥ गृहीत्वास कलं शंभुरा
 जुहोत्स्वर्गरेतसि ॥३९॥ महादृष्टा सधवलज्वाला रतेना ज्वलच्छिखी ॥ घोरनिधूतनि ॥ श्री
 भिन्नस्फटिकाचलसन्निभः ॥४०॥ इत्थं संधिषु सर्वेषु स्थलशेषेषु शंभुराट् ॥ लोका ॥६५॥
 तूजिहीर्षुः क्रमशः प्रावर्तत महानले ॥४१॥ अथ स्वेनैव सत्वेन धारयन्मेदिनीम

यकः ॥ वायूरूपं समास्याय धुनुते स्म जगन्त्रयं ॥ १॥ प्रवेपमानं त्रैलोक्यं महाशंभु
 नभस्वता ॥ विलोक्या ज्ञा शिशुर्देवासमारब्धं महामखं ॥ २॥ समहाशंभु रत्थाय वि
 धून्वन्भुवनत्रयं ॥ सप्तमं शुद्धजलधिकुंडांथं समशोषयत् ॥ ३॥ शोपिते सप्तमे सिं
 धौ शोभवानलतेजसा ॥ आपाताल गभीराभूरतिदोर्घमहारवति ॥ ४॥ तासां ग
 ररवनिंदेवो होमकुंडं प्रकल्पयत् ॥ समस्तमुद्दिदा जालं चतुर्थी व्यभजत्पुनः ॥ ५॥
 उद्दिज्जालचतुर्थीं शशीकृत्य महारवने ॥ सिंहासनमहाविद्यां जपत्तुं कारमा
 स्थितः ॥ ६॥ तेन घोरैराहुंकारशब्देन ध्वांतविग्रहः ॥ आमूलमाव्रत्त बिलंतत्र
 ज्ज्वालचिह्निस्वी ॥ ७॥ तं सेविद नलं फालं क्रोधलो वनकोटरात् ॥ ववामवाम
 देवोयं सचलन्तो महारवनि ॥ ८॥ अथ सागरकुंडांतमुद्दिज्जालसमागतः ॥ जज्वा

॥६८॥ जवाहनहंसेनतत्प्रसूतैःखगैःसह॥६९॥प्रविवेशमहाज्वालाकंधिताशंकुताशनं
 ॥६९॥ एवंप्रकारतःसर्वामानसानोद्विजानपि॥६९॥जरायुजानेडजांश्वश्वेदजांश्वशरीरिणः
 जहावस्ममहाहोताश्रीमहाशंभुमांत्रिकः॥६९॥अवशिष्टाकेवलमेवनिवृत्ताचापिभू-
 क्तराः॥अवशिष्टोमहायागहोतावातोपिशंभवः॥७०॥अन्यत्सर्वेदुतंतत्रमर्हताज्ञान-
 शुष्मणि॥दर्शनानिचसर्वाणिसिद्धासर्वाश्वभूतयः॥७१॥नानाविधानिचान्यानिम-
 तानिमलभास्त्रिनां॥कुरुतानिदुताशेस्मिन्नादिशोभववायुना॥७२॥इत्थंशंभुम-
 हेशेनहुतेसर्वेश्ववस्तुभिः॥ऊर्ध्वोर्भातियर्यंतज्वलच्चित्रउषवुधः॥७३॥संचिं ॥श्री॥
 त्यहोतापरमःशंभुनाथोपिचिन्मयः॥पराशक्त्यारिवलंकृत्वास्वाकारंप्रत्यपद्य ॥६९॥
 त॥७४॥संप्रसन्ननिजाकारोवायुरूपंपरित्यजेत्॥ श्री - - -

थ॥वायुरूपात्समाजङ्गेशेषाघात्फणिपुंगवान्॥७२॥तेतेनरंहसाकृष्टगस्फुर-
 त्फणिमणिप्रभाः॥द्योतयेतइवाकाशंवत्धांजलिपुरामुदा॥७३॥तक्षकककीटक-
 मुरवापेतुस्तस्मिन्नुताशने॥इत्थंहुत्वामहानागानहोदिक्कुरिणोपिच॥७४॥अज-
 होष्ठंभुनाथोयंमदक्लिन्नकरैस्थलात्॥अव्यथारवदिङ्नागाप्रीतांतःकरणासुहुः
 ७५॥रक्तपद्माकरमिवप्राविशन्हव्यवाहनं॥अथभारतवर्षस्थमनुष्यान्राज-
 मिःसह॥७६॥भद्राश्वमुख्यवर्षस्थनूअव्यत्यातमितौजसः॥उत्तरांश्वकुरुन्
 प्राच्यान्उदीच्यान्मध्यदेशगान्॥७७॥नानादेशगतान्मर्त्यान्नुताताहीपस-
 माश्रितान्॥७८॥नक्षत्रतारासंयुक्तान्विश्वतिर्भासकत्वियः॥तेजःशरीरिणो
 देवान्जहावज्ज्वलितानले॥७९॥अथशंकादयोदेवादिक्पालाश्चाग्निसंयुताः॥

लु॥ ललितापरमेश्वरी॥ ८४॥ चतुर्थे जितविस्तारं दशयोजनमुन्नतं॥ नवपर्वसमायु
 ६८॥ तं सर्वतेजोमयाकृतिं॥ ८५॥ चतुर्वेदमहाचक्रं पुरुषार्थमहाहयं॥ आनंदध्व
 जसंयुक्तं तप्तकार्तस्वरोज्ज्वलं॥ ८६॥ सर्वांगे बिंदुपीठेन सहितं ब्रह्मचारिणा॥ मेरु
 प्रस्थानरूपाब्जं चक्राजरथोत्तमं॥ ८७॥ आरूढाललितादेवी स्वयं प्रथममुद्रा
 ता॥ पश्चात्सुहृंसमुद्रुक्ता पुंरूपं स्वात्मना सृजत्॥ ८८॥ स्वपुंरूपमयं देवं श्रीका
 मेश्वरनामकं॥ जगतामुपकाराय सृष्ट्यर्थं प्रतिमा तनोत्॥ ८९॥ तेनाश्लिष्टा भगव
 ती श्रीकामेश्वरकामिना॥ वांछामात्रेण चत्वारि महास्त्राण्येविका सृजत्॥ ९०॥ श्री॥
 पाशांकुशेक्षवधनुर्बाणा युद्धलसत्करा॥ उद्यत्सहस्रचंडांश्च प्रतिमानवपुर्द्युतिः॥ ९१॥
 ९१॥ चंद्राधीनहसुकुटाकुचभारेण मंदरा॥ सदा षोडशवर्षा यस्मै यमानसुखांबुजा॥ ९२॥

ए

सर्वाभरणशोभाढ्या सर्वसौंदर्यरूपिणी॥ त्रैलोक्यममृताकारैस्तपयंती ववीक्ष
 णी॥ ९३॥ दृढशेखंभुनाथेन महाहोतृमहीयसा॥ तेन नानाविधैस्तोत्रैः वेदार्थैर्भीष
 गवितैः॥ ९४॥ स्तुता साललिता देवी नाथिता च मुकुटमुहुरा॥ आत्मानं बहुधा कृत्यास्त्री
 पुंरूपव्यवस्थया॥ ९५॥ ब्रह्मविष्णुमहेशानशक्रादिरकररूपतः॥ प्रचक्रमे भगव
 ती ललितापरमेश्वरी॥ ९६॥ कामेश्वरेण संयुक्ता परानंदस्वरूपिणी॥ अथ सो
 मात्मका ह्यमनेत्रा दुष्मातथारमा॥ ९७॥ दक्षितसूर्यरूपा च ललिता या विलोचनात्॥
 विष्णुश्चैव भवानी च द्वौ जन्म प्रापतुः शुभं॥ अथ रुद्रश्च वाग्देवी ललिता याललाटजाता॥
 वह्निरूपा दभजतां संभवंकुं भसंभवा॥ ९९॥ ब्रह्मलक्ष्म्या तद्वित्कांती विष्णुगोप्ये धन
 द्युता॥ शर्ववाग्देवते शुभे सौंदर्यं च परं स्मरं॥ १००॥ तासां विनियमं चक्रुः भार्यात्वे॥

॥ ६९ ॥ न च ते रिविलाः ॥ लक्ष्मीर्विष्णोरभूजाया शर्वीणी शर्वभा मिनी ॥ १ ॥ सरस्वती ब्रह्मण
 श्वपत्य भूकुंभ संभव ॥ सकल आश्रितान् देवा प्रणत्ता त्वीक्ष्य चो विका ॥ २ ॥ आदिदेश ज
 गत्स्रष्टुं पातुं हतुं तथा जया ॥ कुमारललिता देव्याः तत्प्राथमिक संभवाः ॥ ३ ॥ स्वस्वस्था
 नं पयुः प्राप्त नवीनतिज विग्रहाः ॥ सर्व विश्वेन वसिष्ठ प्राकृतानंद निर्भरं ॥ ४ ॥ ललितोप
 रमेशान्याः प्रादुर्भावेन चाभवत् ॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्याने
 एकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ अगस्त्योवाच ॥ अश्वाननमहाप्राज्ञ महायागः श्रुतो मया ॥ वि
 श्वललितया सृष्टं श्रोतुमिच्छामि बोधय ॥ १ ॥ श्रीहयग्रीव उवाच ॥ अविर्भूय महादेवा ॥ श्री
 तस्मादन्ते श्विदात्मकात् ॥ ललिता परमेशानी ससर्ज सकलं जगत् ॥ २ ॥ केशवाशेनति ॥ ६९ ॥
 मिरं ससर्ज जगतः पुरा ॥ त्रिभिर्नेत्रैः ससर्ज त्रीनूर विसूर्य विभाव सून ॥ ३ ॥ - - -

आजहावचिदग्निस्थोकारिकाष्टकपाठतः ॥ ७५ ॥ विश्वरूपिणि सर्वोत्तमे विश्वभू
 तैकनायिके ॥ ललिते परमेशानी संविद्वक्त्रे समुद्रवे ॥ ७६ ॥ आनंदरूपिणि पर
 जगदानंददायिनि ॥ ललिता परमेशानी संविद्वक्त्रे समुद्रवे ॥ ७७ ॥ ज्ञातृज्ञेयज्ञान
 रूपे महाज्ञान प्रकाशिनि ॥ ललिते परमेशानी संविद्वक्त्रे समुद्रवे ॥ ७८ ॥ लोकसं
 हाररसिके कालिके भद्रकालिके ॥ ललिता परमेशानी संविद्वक्त्रे समुद्रवे ॥ ७९ ॥ लो
 कसंहाररसिके मंगले सर्वमंगले ॥ ललिते परमेशानी संविद्वक्त्रे समुद्रवे ॥ ८० ॥ विश्व
 सृष्टिपराधीने विश्वनाथे विसंकटे ॥ ललिता परमे ॥ ८१ ॥ भंडाद्यैतारकाद्यैश्च पीडितानां
 सदा मुदे ॥ ललिता परमेशानी संविद्वक्त्रे समुद्रवे ॥ ८२ ॥ संविद्वक्त्रे ताशेष सृष्टि संपा
 दितारुते ॥ ललि ॥ ८३ ॥ इत्यष्टकारिकापाठकुर्वीते शंभुनायके ॥ आविर्भवचिद्वक्त्रेः

॥८५॥ मंतरिक्षं च दिशश्च राकला अपि ॥ आनंदशक्तिं मनसा पाशान ह्येव बाहुना ॥ १२ ॥ रोमा
 ॥७०॥ चल्या समस्ता च शेषादि फणिनायकान् ॥ करं गुलिभिः कामस्य वाणान्यं च ससर्जसा
 ॥ १३ ॥ करं गुलिनखाग्रैश्च मत्स्यकूर्मादिकास्तनूः ॥ मत्स्यः कूर्मवराहश्च नारसिंहश्च
 वामनः ॥ १४ ॥ रामोरामश्च रामश्च श्रीकृष्णः कल्किनोदश ॥ प्रातः संध्या सायं संध्या पा
 श्व
 ॥ १५ ॥ इन्द्रश्चाग्निमुखतः प्राणा ह्ययुरजायत ॥ नाभ्या आसीदंतरि
 ॥ १६ ॥ क्षीरसागरैः समवर्तत ॥ १७ ॥ पद्मा भूमिश्च जनिता धर्मा धर्मो च विक्षणात् ॥ स्मितेन
 परमानंदं ससृजे चारुचक्षुषा ॥ १८ ॥ पुरुषं नाभिकुण्डेन प्रकृतिं नाभिमूलतः ॥ महत्तत्त्वं
 नितं येन ससर्ज जगदं विका ॥ १९ ॥ उरुमूलादहंकारेण तन्मत्तं श्वेव जातुतः ॥ जेघायाः
 पंचभूतानि जगत्मातुश्च जजिरे ॥ २० ॥ गुल्फेन सप्तजलधौ नृपाणिना चक्रवालकं ॥

पादो बुजतलेनापिरसातलमथा सृजत ॥ २१ ॥ रोमजाले जगत्मातुर्थविहस्ति घटो हव
 गावो हजजिरेत रमात्त रमाज्जाता अजावयुः ॥ २२ ॥ द्यात्मणा मुखतस्तस्यासं प्राप्तादी
 सरोचिषः ॥ ततस्ते मुखसंजाता विद्यातंत्राः प्रकीर्तिताः ॥ २३ ॥ बाहुदेशात्समुत्पन्ताः
 क्षत्रियाः क्षत्रजीविनः ॥ अथ तस्याज्जगत्मातु रुरुजावणिजो रुरुवन् ॥ २४ ॥ अतस्ते ला
 भसंपन्ता कृतैरुरुहदासने ॥ मध्यांश्च द्रा अजायंता तस्याः कामेशयोषितः ॥ २५ ॥ अत
 स्ते पादसंस्वारे हिंजश्रुश्रुषका स्मृताः ॥ उद्रता रोमकूपेभ्यो ललितायामहोजसः ॥ २६ ॥
 उद्भिजानां समस्तानां सृष्टिः कुंभसमुद्भव ॥ स्वेदी सृष्टिः स्वेदजातान् मध्याज्जरायवी
 पुनः ॥ २७ ॥ अंडी च गुल्फं पिंडाभ्यां सृष्टिस्तस्यात्समुद्रता ॥ नासत्यो नासिका भागात् ॥
 असृजेतां महोजसा ॥ २८ ॥ कान्तिर्दंतप्रभायाश्च पुष्टिरानंदसंपदः ॥ शान्तिः स्तस्यागंदुत

॥८८॥ आत्मं प्रवृत्ताद्यदोद्वव ॥ २८॥ हृदयाच्च पराशक्तेः संलंकाराशशिप्रभा समस्तमा
 ॥८९॥ तृकारूपावालातार्त्तश्चरूपिणी ॥ २९॥ बुद्धेश्वललितादेव्याशामलापरमेश्वरी
 वीणाश्रुकलसत्पाणीजातासंगीतयोगिनी ॥ ३०॥ अहंकारात्ममुत्पन्नामेघश्याम
 लविग्रहा ॥ महावार्त्तलिकादेवीपोत्रीवक्रसमुज्ज्वला ॥ ३१॥ स्मिताहिमेश्वरोजातोमद
 किन्तकरस्थलः ॥ सिन्धुलक्ष्म्याकितोत्संगोवालार्कसदृशद्युतिः ॥ ३२॥ तस्यामदचक्रनि
 लयात्सुताम्नायाः समुद्रताः ॥ श्रीराविशेषादालाभूदक्षरत्रितयात्मिका ॥ ३३॥ संपत्क्री
 नामदेवीजातारेव्यंकुशायुधात् ॥ जातापाशायुधादेव्याललितायाहयासना ॥ ३४॥ तालु ॥ श्री ॥
 देशात्ममुत्पन्नादेव्याश्रीनकुलेश्वरी ॥ रश्मिमालाचसर्वापिगायत्रीत्रिपदावधिः ॥ ३५॥ त ॥ ३५॥
 स्यात्तुकुंडलीशक्तेरुत्पन्नाललितोजसः ॥ देव्यादेश्वेवयोन्युथानानातिर्यगणा अपि ॥ ३६॥

फालमुक्ता कलापेनतारकासंसदोसृजत् ॥ पालीवतंसमुक्ताभिः प्रससर्जनवग्रहात्
 ४॥ अज्ञाचक्रंसमस्तंचदंडनीतिप्रधीयसी ॥ विश्वचक्रोपकारायभ्रूवत्यासुतदेवि
 का ॥ ५॥ निश्वासमारुतेवेदानपदंसामयजूस्तथा ॥ अथर्वणंमहामंत्रंमन्त्रिस्तास्य
 नचासृजत् ॥ ६॥ काव्यनाट्याद्यलंकारान्नसृजन्मधुरोक्तिभिः ॥ सरस्वतीजिह्वा
 चससर्जसकलप्रसूः ॥ ७॥ बुबुकेनचकोरक्षीवेदंगानिससर्जषट् ॥ मीमांसान्या
 यतंत्रंचपुराणांधर्मसंहिता ॥ ८॥ कंठोर्ध्वरेखातंत्रेणससर्जसकलांबिका ॥ आ
 युर्वेदंधनुर्वेदंकंठमध्यमरेखया ॥ ९॥ गंधर्वीशिल्पिशस्त्रंचकर्णधस्थितरे
 खया ॥ चतुःषष्टिश्चविद्यानांकंठकूपमुवासृजत् ॥ १०॥ छंदसिचांगदेशेषुहोम
 लेर्मदनागमं ॥ अष्टौकुलमहीध्राश्चस्तनाभ्यामसृजत्प्रसूः ॥ ११॥ पाश्वभिः

॥ ल ॥ महाजनतयोत्प्रेकान्सत्यलोकंचसासृजत् ॥ त्रैलोक्यमोहनेचक्रेयाप्रोक्ताअणिमा
 ॥ ७२ ॥ दयः ॥ ४५ ॥ आत्मादयः समुद्राश्चतालुमूलेससर्जसा ॥ तदधिष्ठानदेवींचत्रिपुरास्वा
 शतोसृजत् ॥ ४६ ॥ तादव्यः प्रकराभिरव्यावद्भुत्यन्तेमहद्युतो ॥ देवीचक्ररथेपर्वत
 वमंसमुपाश्रिताः ॥ ४७ ॥ सर्वाशापूरणाभिरव्यं चक्रसृष्ट्वाचतद्रुताः ॥ कामाकर्षिणिमु
 ख्याश्चगुह्यारव्याअसृत्पुरा ॥ ४८ ॥ परवाधिष्ठानप्रदेशेनसुधासूतीकलामया ॥ तद
 धिष्ठानदेवीश्चत्रिपुरेशीमथासृजत् ॥ ४९ ॥ ताश्चचक्ररथस्यास्यदेवीर्गुप्ततराभिधाः
 पर्वीषकमुपाश्रिताः ॥ अथसामणिपूरेणसर्वसंशोभणाभिधाः ॥ ५० ॥ सृष्ट्वाचक्रं त ॥ श्री ॥
 कृताश्चदेवीर्गुप्ततराभिधाः ॥ तदधिष्ठानदेवींचससर्जपुरसंदरा ॥ ५१ ॥ ताश्चदेवी ॥ ७२ ॥
 व्यमानाभासप्रमं पर्वसंश्रिताः ॥ चक्रराजरथेद्वयललिताधिष्ठितस्यच ॥ ५२ ॥

अनाहतमहाचक्राल्ललितायासमुद्रतं ॥ सर्वसौभाग्यदं नामतत्स्थादेव्यश्चतुर्दश
 ५३ ॥ संप्रदायाभिधासर्वास्तदाधिष्ठानदेवताः ॥ पुरवासिन्यभिहिताः ताश्चदेवी
 समप्रभाः ॥ ५४ ॥ चक्रराजरथेद्वयषष्टपर्वसमाश्रिताः ॥ आज्ञाचक्रात्महेशान्या
 श्वक्रंसर्वार्थसाधकं ॥ ५५ ॥ उद्रुततद्रुतादेव्यो कुलीनीणीरुताभिधाः ॥ तदधिष्ठा
 नदेवीचत्रिपुराश्रीसमीरता ॥ ५६ ॥ ताश्चस्फुरत्तुशोकाभाश्चक्रराजरथोत्तमे ॥
 पंचमं पर्वसंरुद्धाललितादेवताज्ञया ॥ ५७ ॥ विश्वहूचक्रादीशान्यासर्वरक्षाकरा
 भिधाः ॥ चक्रंसमुद्रुतेतत्स्थाः देवताअपितद्रुवाः ॥ ५८ ॥ निगर्भयोगिनीनाम्नाप्र
 थिताः प्रकटोजसः ॥ तदधिष्ठानदेवींचप्रोक्तत्रिपुरमालिनी ॥ ५९ ॥ ताः सर्वाः प
 रमेशान्याः भू संज्ञायाअनुग्रहात् ॥ चतुर्थं पर्वसंरुद्धाचक्रराजरथोत्तमे ॥ ६० ॥

॥६॥ अथ श्रीललितादेव्या ब्रह्मरंध्रात्समुद्भूते ॥ सर्वरोगहरं चक्रं तत्स्थितं देव्यश्च तद्गवाः
 ॥७३॥ ६१ ॥ रहस्ययोगिनीनाम्ना प्रथिता वागधीश्वराः ॥ तदधिष्ठानदेवी च त्रिपुरासिंहा
 प्रकीर्तिताः ॥ ६२ ॥ ताश्च देव्या ज्ञया सर्वाश्च क्ररा ज रथोत्तमे ॥ तृतीयं पर्वं संरुढा वा
 लार्कसदृशत्विषः ॥ ६३ ॥ द्वादशां तमहा चक्रा लुलिताया रसमुद्भूते ॥ सर्वसिद्धिमयं
 चक्रं तत्स्थितं देव्यश्च तद्गवाः ॥ ६४ ॥ अतिपूर्वरहस्याख्याः कामेशी प्रमुखाश्च ताः ॥
 तदधिष्ठानदेवी च त्रिपुरां बा प्रकीर्तिता ॥ ६५ ॥ ताश्च देव्या ज्ञया सर्वा ज्वलत्कालान
 लप्रभाः ॥ चक्रराज रथेन्द्रस्य द्वितीयं पर्वं संश्रिताः ॥ ६६ ॥ अथ श्रीललितादेव्या म
 हानंदधेः ॥ उद्भूतं प्रथमं चक्रं सर्वानंदमया त्वयं ॥ ६७ ॥ बिंदुपीठं च तन्नाम नाम श्री
 पीठमित्यपि ॥ महापीठं च तन्नाम तत्रस्थां देवतां शृणु ॥ ६८ ॥ चक्रराज रथेन्द्रस्य म

॥ श्री ॥

॥ ७३ ॥

उत्पन्ना परमेशान्याः स्त्वग्धातोः कुंभ संभव ॥ रक्तधातोः प्राणशक्तिर्मी सधातोर्म
 हावलं ॥ ३७ ॥ मेदसो ललितादेव्या भूतिसन्नतिरेव च ॥ अस्थ्यास्याः समुत्पन्नान्यं
 कुशं प्रमुखान्यपि ॥ ३८ ॥ महायुधानि दिव्यानि जगतामभिगुप्तये ॥ यज्ञविद्यागुह्य
 विद्या स्वात्मविद्या च मज्जतः ॥ ३९ ॥ तस्माच्चरजतः शुद्धा दमृतं चैव वारुणि ॥ अंग
 सौंदर्ये तोलक्ष्मीकटाक्षेण मनोभवन् ॥ ४० ॥ पादेन पादगुल्फेन जंघयोर्जीवुना
 पि च ॥ उरूणां चोरुमूलेन निते बाज्जघनेन च ॥ ४१ ॥ मध्येन स्तनयुग्मेन बाहुभ्या
 मंसदशतः ॥ कर्णेन शिरसा चैव यथा संख्यं ससर्जसा ॥ ४२ ॥ महापाताललंकृतो
 कंतथा पातालमप्यथ ॥ रसातलाख्यं लोकं च महातलमथोमुने ॥ ४३ ॥ सुतलं च
 महाभागवितलं चातलं तथा ॥ भूलोकं च भुवर्लोकं स्वर्लोकं तथैव च ॥ ४४ ॥

॥६॥ न्योक्तृक्षणाद्युधमंडिताः॥ एवं शक्तिमयं चक्रं कल्पयित्वा रयोत्तमे ॥ ७॥ भंडास्कर
 ॥७॥ वधार्थं यप्रवृत्तां परमेश्वरीं ॥ ७॥ अक्षंत्यः परशस्त्रेभ्यः सो वधाना प्रकीर्तितोः उवा
 च निजभर्तारं कामेश्वरमृषीश्वर ॥ श्रीललितोवाच ॥ आवासुत्यादिनौ नाथ भंडास्कर
 वधाय वै ॥ ७९॥ महायागकृतोत्साहे प्रविष्टे श्वानलं सरैः ॥ तस्मात्तेषां हितं कार्यं हंत
 व्योभंडानवः ॥ ८०॥ सृजत्वमपि मत्संगात् शिवचक्रं महोदयं ॥ इत्युक्तौ ललिता दे
 व्या शिवः काममहेश्वरः ॥ ८१॥ मुखं हुंकारमात्रेण नाथ चक्रमथा सृजत् ॥ तस्य दिव्यो
 घसि वीधमालवीधप्रभेदतः ॥ ८२॥ त्रिधा विभक्तं तज्जेयं तु त्स्थानाथामहोजसः का ॥ श्री ॥
 मेश्वरसमाकारानानाशस्त्रज्वलत्कराः ॥ ८३॥ प्रोक्ताः कामेशमिश्रेण प्रसुरवादेन ॥ ७४॥
 मर्दनाः ॥ संप्रदायकरा देव्यास्त्रयोविंशतिरीरिताः ॥ ८४॥ श्रीकामेश्वरनाथस्य भू

संज्ञा प्राप्य ते मुदा ॥ सर्वानंदमयारव्यस्य वश्वस्थानमुपाश्रिताः ॥ ८५॥ बुध्यंकार
 जनिते ये प्रोक्ते देवते पुरा ॥ शमलाकोलमुख्यो हेतयो राधांतु देवतां ॥ ८६॥ प्रथानमं
 च स्थानीयां अभिषिच्य सधारसे ॥ शक्तिराज्यस्य सर्वस्य भर्त्री साललिता करोत् ॥ ८७॥
 प्रथानत्वद्योतनाय स्वहस्तांगुलि संस्थितं ॥ मुद्रांगुलीयकं प्रादात् तस्माच्च नत्पानदग्र
 हीत् ॥ ८८॥ अथ तृतीयाकोलास्यात् भुजाजित पराक्रमा ॥ या स्थिता ललिदंडनाथामक
 ल्पयत् ॥ ८९॥ दंडनाथाभिषेकं चकृत्वा तीर्थैः पयोधि - ॥ भूयुगात्सुसलं शीरमुधृत्या
 स्याददौ च सा ॥ ९०॥ तस्मात्सा शक्तिराज्ये सिन्धु आज्ञाचक्रप्रवर्तिनी ॥ दुष्टसंहारिणी
 शिष्टपातिनी परिकीर्तिता ॥ ९१॥ मंविनाथा दंडनाथदेव्यो संग्रामहेतवे ॥ चक्रराज रथा
 स्वीया दुत्याद्यरथयुग्मके ॥ ९२॥ ददौ चललिता देवी भंडास्करवधार्थिनी ॥ ते उभे रथमारु

॥८॥ ह यथास्वरथपर्वक ॥ स्थापयामास तु सृष्टाः शक्तीस्वयमुदायुधाः ॥९॥ तयोश्चरथयोर्ना
 मप्रब्रवीमि मुनेश्वर ॥९॥ किरिचक्रं हं उनाथा निवासरथमुच्यते ॥ १० ॥ गेयचक्रमिति प्रो
 क्तो मंत्रिण्यारक्तमहारथः ॥१०॥ एवं भंडासुरवधे समुद्युक्तमहेश्वरी ॥ विधानत्रितयं कृ
 त्वा पुनरेव व्यचारयत् ॥११॥ सदु रात्मा महावीर्यो दुर्जयश्च सुरासुरैः ॥ तस्य निर्हेणार्थो
 यरुजामी बहुयोगिनीः ॥१२॥ इति कृत्वा मतिं देवोललिता परमेश्वरी ॥ भंडासुरप्र
 तिक्रुद्धा हुंकारं विततानह ॥१३॥ तस्माद्हुंकारनिनदाद्योगिन्यः षड्कोटयः ॥ चतुःष
 स्थधिको जातास्तावं तो भैरवा अपि ॥१४॥ परार्धं संख्याति क्रान्तानां नावेष विभूषणाः ॥ श्री ॥
 ज्वलद्दीपप्रहरणा देत्यरक्तपिपासिताः ॥१५॥ अनेकाः शक्त्यो जाताः स्फुरद्गन्ध
 विमानगाः ॥ तासां महायोगिनीनां मुहूर्तैरहहासजैः ॥१६॥ घोषैः स्तुमुल्लितं विश्वं

ध्यमं पर्वसंस्थिता ॥ एवं नवविधं चक्रं भंडासुरजयार्थिनी ॥१७॥ परापररहस्या
 ख्यास्वयमेवात्र वर्तते ॥ महाचक्रेश्वरी चैव महात्रिपुरसंहारी ॥१८॥ पुनश्च तद्द
 याकाशात् सृष्ट्वा मार्तंडभैरवां ॥ तस्य बिंबात्समाकृष्टं तिथिचक्रं मुहूर्तदयं ॥१९॥ त
 तः शेषं दशसंख्याता स्वर्णदीप्ता समुद्रताः ॥ तेभ्यश्चाभ्युद्रतानित्या प्रकाशप्रमु
 खामुने ॥२०॥ ताश्च देवीसमाकारा देव्या एवांशमाश्रिताः ॥ तिथिनित्या समाख्या
 ता तत्तत्तिथ्यभिमानकाः ॥२१॥ सर्वा तं दमयारव्यस्य परितो दशपंचच ॥ स्थानाना
 श्रित्य वर्तन्ते रथमध्यमपर्वणः ॥२२॥ अंगदेव्यश्च षट्स्य तद्दयाद्विरसोपि च ॥ शि
 रवायाः कवचा चैव दत्तक्रयान्तिजकायुधात् ॥२३॥ उत्पादिता महाभागज्वलत्का
 लाग्नि तेजसः ॥ चतुर्दिक्षु च मौलोचवर्द्धा शासुरवायुषु ॥२४॥ षट्सु स्थानेषु वासि

॥ ल ॥ डाश्ववाद्यमेदास्तथापरे ॥ दध्वातुशक्तिसेनाभिराहतासमरोधमेधूललितापरमेशान्या
 ॥ ७६ ॥ अंकुशास्त्रात्समुद्रता ॥ संपत्करीनामदेवीचचालसहशक्तिभिः ॥ ७७ ॥ अनेककीदिमातेग
 तुरंगरथपंक्तिभिः ॥ सेवितातरुणादित्य पाटलासंपदीश्वरी ॥ ७८ ॥ मत्तमुहुरसंग्रामरसि
 कंशैलसंनिभं ॥ रणकोलाहलं नामसारुहोहमतंगजं ॥ ७९ ॥ तामन्वगाययोसेनामहतीघो
 रराविणी ॥ लोलाभिः केतुमालाभिरुद्धि खंतीघनाहनात् ॥ ८० ॥ तस्यासंपत्तायायापी श्व
 नस्तनक्तसंकट ॥ कंकठोघनसन्नाहोरुरुचेवक्षमिस्थितः ॥ ८१ ॥ कंपमानास्वर्ग
 लताव्यरुचेरुचितत्करे ॥ कुटिलाकालनाथस्य भृकुटीवभयंकरा ॥ ८२ ॥ उत्पातवा श्री
 तसेपातचालितास्वपर्वताः ॥ तामन्वगाययुः कोरी संख्याताः कुंजरोत्तमाः ॥ ८३ ॥ ॥ ७६ ॥
 अथश्रीललितादेव्याश्रीपाशायुधसंभवा ॥ अतित्वरितविक्रान्तिरश्वास्त्रहाचलत्

पुरः ॥ ८४ ॥ तयासहहयप्रायैरैन्यंहेषातरंगितं ॥ व्यचरत्करकुट्टालनिर्दलितमहीतलं
 ॥ ८५ ॥ वनायुजाश्वकोबोजाआरइसिंधुदेशजाः ॥ टंकणापार्वतीयाश्वपारसीकास्त
 ॥ ८६ ॥ आजानेयाद्यदपुंघरुहाकालवन्तिजाः ॥ वाल्मीकेयावनोद्धूतागंधर्वाश्चा
 परेहयाः ॥ ८७ ॥ प्राकृदेशजाश्वकैराताः प्रांतदेशोद्भवा अपि ॥ विनीतासोधुयोद्धारो
 योगिन्यः स्थितचेतसः ॥ ८८ ॥ स्वामीचित्तपरिज्ञाता बहुयुद्धमहिष्णावः ॥ लक्षणे
 र्वहुभिर्युक्ताजितक्रोधाजितश्रमाः ॥ ८९ ॥ पंचधारास्तशिक्ष्याख्याविनीतार्थपुला
 यिताः ॥ फालेशुक्तिश्रियायुक्ताश्वेतशुक्तिसमन्विताः ॥ ९० ॥ देवपुत्रदेवमणिदेव
 स्वस्तिकमेवच ॥ अथस्वस्तिकशुक्तिचपुंस्वरंपुष्पगंधिकं ॥ ९१ ॥ एतानि शुभल
 क्ष्याणि जयराज्यप्रदानि च ॥ बहंतोवातजवनावाजितस्तांसमन्वयुः ॥ ९२ ॥

॥ ल ॥ अपराजितनामानं अति ते जस्विनं वलं ॥ अत्यंतो तुंगवर्षाणं कलिता विलसन्मु
 ॥ ७७ ॥ रवं ॥ २३ ॥ पार्श्वद्वयेऽपि परितः स्फुरत्केसरमंडलं ॥ स्थूलबालधिविक्षेपक्षिप्यमानप
 योधरं ॥ २४ ॥ जंघाकांडसमुत्तद्धमणिकिंकिणिभासरं ॥ वादयन्तमिवोच्चैरेखुरनि
 द्युग्धहृत्तैः ॥ २५ ॥ भूमंडली महाबाद्यं विजयस्य समुद्भवे ॥ हेषमानं प्रतिमुहुः संहर्षित
 गतिक्रमं ॥ २६ ॥ आलोलचामरव्याजात् वहंतं पक्ष्मी इव ॥ भांडैर्मनोहरैर्युक्तं घ
 र्दीराजालमंडितं ॥ २७ ॥ हेषाघोषस्य कपटात् कुङ्कुर्वाणमिवास्तरात् ॥ अश्वारूढा
 महादेवी समा रूढा हयं ययौ ॥ २८ ॥ चतुर्भिर्बाहुभिः पार्श्वं कुशं वेत्रमेव च ॥ तयप ॥ श्री
 लोचं दधती बहुविक्रमशालिनी ॥ २९ ॥ तरुणादित्यसंकाशा ज्वलत्कांतितरंगिणी ॥ ३० ॥
 संच चालह्यारूढानर्त्तयंती ववाजिनं ॥ ३१ ॥ अथ श्रीदंडनाथायानिर्घाणपट्टे

घोरनिर्घातभीषणैः ॥ तागिन्यः समस्ताश्च देवींच क्रथस्थिताः ॥ २ ॥ ब्रह्मा जलिपुराणे सु
 निरुद्ध हरिदंतराः ॥ तन्महाद्योगिनी च क्रमालोक्यललितेश्वरी ॥ ३ ॥ अत्यंतदृष्टद
 यामृगमुखाहमाश्रिता ॥ ४ ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे ललितारवंदे उत्तरभागे ललितासु
 हिकथनं नाम दशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ अगस्त्यावाच ॥ अथ सा जगतां माता ललिता पर
 मेश्वरी ॥ त्रैलोक्यकंदकं भंडं दैत्यजेतुमुपक्रमे ॥ १ ॥ कृत्वा माहं लिङ्गाकारं सप्तभोराशय
 रत्तथा ॥ प्रभूतमर्दलध्वानैः पूर्णयामासरं वरं ॥ २ ॥ भृङ्गमुरजाश्चैव पटहात्कुलीगणाः
 सेलु वासलुरीसंघाद्गुडकाद्गुडका घराः ॥ ३ ॥ आणकाः पटहाश्चैव गोमुरवाश्चार्ध
 चंद्रकाः ॥ यवमध्यामुष्टिमध्यामंडुवोडिंडिमा अपि ॥ ४ ॥ क्षरक्षराश्च चलीताला अ
 क्यालिंग्या प्रभेदकाः ॥ उर्ध्वश्चैव क्षुत्तपोहानिः साणाववराः परे ॥ ५ ॥ हुंकाराकाकतु

॥८॥ देभूयस्तत्कादमणिरोचिषा ॥ ३८ ॥ वज्रप्रभायुधगणाच्छायापूरितदिङ्मुखः ॥
 ॥७८॥ तालवृन्ताशतविधाक्रोडमुख्याबलेच ॥ ३९ ॥ चंडोचंडादयस्तीव्राभैरवाश्च
 पाणयः ॥ ज्वलत्कशपिशंगाभास्तडिद्भासरदिङ्मुखः ॥ ४० ॥ दहंत्यइवदेत्योधानसु
 तीक्ष्णैरीक्षणवद्भिः ॥ प्रचेलुर्दंडनाथायासेनानासीरयायिनः ॥ ४१ ॥ अथपोत्रीमु
 र्वोदेवीसमानाकृत्तिभूषणाः ॥ तत्समानायुधकरस्तत्समानस्ववाहनाः ॥ ४२ ॥
 तीक्ष्णदंष्ट्राविनिस्तृतवद्भिधूमायितांबरः ॥ तमात्म्यामल्यकाराकपिलाक्रूरलो
 चनाः ॥ ४३ ॥ सहस्रं महिषारूढास्तद्देव्यसूकराननाः ॥ अथश्रीदंडनाथाचकिरि ॥ श्री ॥
 चक्ररथोत्तमात् ॥ ४४ ॥ अवरुत्यमहासिंहं आरुरोहस्ववाहनं ॥ वज्रघोषमिति ॥ ४५ ॥
 रव्यातंधुतकेसरमंडलं ॥ ४६ ॥ व्यात्तास्यविकटाकारंविशं कदविलोचनं ॥ दं

द्वाकटकटकारवधिरीकृतदिङ्मुखः ॥ ४६ ॥ आदिकूर्मकटोरास्थिकर्परप्रतिमेन
 रवेः ॥ वीक्षंतमिवभूचक्रंआपातालनिमज्जिभिः ॥ ४७ ॥ योजनत्रयमुत्तुंगवेगा
 दुत्पूतवालधिः ॥ सिंहवाहनमारुत्यव्यचरदंडनायिका ॥ ४८ ॥ तस्यामसरसं
 हारप्रवृत्तायांज्वलत्कधी ॥ उद्धेगंबुद्धलंप्रापवद्धलंसचराचरं ॥ ४९ ॥ किम
 सोभक्षतिरुषाविश्वमद्यैवपोत्रिणी ॥ किंवासुसलघातेनभूमिंदूधाकरिष्य
 ति ॥ ५० ॥ अथवाहलनिर्घातैर्क्षोभयिष्यतिवारिधीन ॥ इतिवस्तमनाःसर्वे
 गगनेनाकिनांगणाः ॥ ५१ ॥ दूरदूरविमानाश्चसत्रासंतामुदेक्षता ॥ ववंदिरेच
 तेदेवाबधाजलिपुटाचिताः ॥ ५२ ॥ मुहुर्द्वादशनामानिकीर्तयंतोनभस्तले
 अगस्त्योवाच ॥ कानिद्वादशनामानितस्यादेव्यावदप्रभा ॥ ५३ ॥ अश्वानन

॥६॥ महाप्राज्ञयेषु मेको केतुमहत् ॥ हयग्रीव उवाच ॥ शृणु द्वादशनामानितस्याह
 ॥७९॥ व्याघटोद्भव ॥ ५४ ॥ येषामाकर्णमात्राद्वैप्रसन्नासा भविष्यति पंचमीदंडना
 थाच संकेता समये श्वरी ॥ ५५ ॥ तथा समय संकेता वागही पोत्रिणी तथा ॥ वाती
 लीच महासेना प्राज्ञा च केश्वरी तथा ॥ ५६ ॥ अरिघ्नी चेति संप्रोक्तेनाम द्वादशकं
 मुने ॥ नाम द्वादशका भिरव्य पञ्चपंजर मध्यगं ॥ ५७ ॥ संकेते दुःखमाप्नोति न कदा
 चैव मानवः ॥ एतेर्नाम भिरभ्यर्थाः संकेता बहुतुष्टुवुः ॥ ५८ ॥ तेषामनुग्रहाधीय प्र
 च्वाल च सा पुनः ॥ अथ संगीतयोगित्यो राज्ञो मंत्री पदस्युः ॥ ५९ ॥ निर्योगसूच ॥ श्री ॥
 न करीदे वीध ध्वानका हली ॥ भृंगार प्रायभूषाणां शाङ्खल सामल त्रिषां ॥ ६० ॥ ॥७९॥
 वीणा सना च पाणीनां शक्तीनां निर्ययो बलं ॥ काश्चिद्वायंति नृत्वंति मत्तको कि
 द्य

अथ श्रीदंडनाथाया निर्योगपटह ध्वनिः ॥ उदंड सिंधुनिर्ध्वानश्चकार बधिरं
 जगत् ॥ ३१ ॥ षज्जवाणैकवीरैश्च भिंदंत्यः ककुभो देश अत्युदंडभुजोष्माणः
 शक्तयः काश्चिदुत्थिताः ॥ ३२ ॥ काचिच्छ्रीदंडनाथाया सेना सीरसंगताः स्व ना
 डुगं फलकमादाय पुष्पुश्वं उशक्तयः ॥ ३३ ॥ अत्यंत सैन्यसंवाधं बेत्रसंताडना
 शनैः ॥ निवारयत्यो वेत्रिण्यो व्यचरन्त्युक्तयः शतं ॥ ३४ ॥ अथ तुंगध्वजश्रेणीम
 हिषां कामृगां किताः ॥ सिंहां काश्चैव विभ्राणां शक्तयो द्व्यचलन्युरः ॥ ३५ ॥ तदनु
 श्रीदंडनाथाश्चेतस्त्रयकदंबकैः ॥ स्फुरत्कराः प्रचलिताः शक्तयः काश्चिदुत्थ
 ताः ॥ ३६ ॥ दंडनाथा विनियोगे संख्यातीत सितप्रभे ॥ छत्रैर्गगनमारेजे निःस
 रव्या शशिमंडलं ॥ ३७ ॥ अन्योन्यसक्तैर्धवलैस्त्रैरंतर्धनी भवत् ॥ तिमिरं नु नु

॥८॥ या ॥६९॥ निर्जगामधनश्यामाशमला मंत्रनायिका ॥ तौ तुष्टुबुधोऽशभिनीमभिनीक
 ॥८०॥ वासिनः ॥ ७० ॥ तानिषोडशानामानि समाकर्णय कुंभज ॥ संगीतयोगिनीश्यामाश्या
 मलामंत्रनायिका ॥ ७१ ॥ मंत्रिणो सचवेशानी प्रधानेशोशुकप्रिया ॥ वीणावर्तावेण
 कीचमुद्रिणी प्रियकप्रिया ॥ ७२ ॥ नीपप्रिया कंदवेशी कंदववनवासिनी ॥ सदाम
 दाचनामानिषोडशेतानि कुंभज ॥ ७३ ॥ एतैर्यः सचिवेशा नीसकल्लोतिशरीरवा
 न् ॥ तस्य त्रैलोक्यमखिलं वशेति ह्यत्यसंशयः ॥ ७४ ॥ मंत्रिनाथाय त्रयत्रकलक्षं वि
 किरत्यसौ ॥ तत्र तत्र गता संख्यं शक्तिं संन्यत त्यलं ॥ ७५ ॥ ललिता परमेशान्या ॥ श्री
 राज्यचर्चा तु यावती ॥ शक्तिनामपि चर्चाया सा सर्वा तद्दृशं वदा ॥ ७६ ॥ अथ संगी ॥ ८० ॥
 तयोगिन्याः करस्थशुकपोतकात् ॥ निर्जगामधनुर्वेदो वह्नू सज्यं शरासनं ॥ ७७ ॥

चतुर्बोद्धयुतो वीरः स्त्रीशिरास्त्रिविलोचन ॥ नमस्कृत्य महेशानीमिह माह सभ
 किमान् ॥ ७८ ॥ देवि भंडाकरे इत्युद्वायत्वं प्रवर्त्तसे ॥ अतस्तव मया सात्वं कर्त
 व्यं मंत्रिनायिके ॥ ७९ ॥ चित्रजीवमिदं नाम्ना कोदंडं समहत्तरं ॥ गृहाण जगतामं
 बदानवानां निर्बणं हे ॥ ८० ॥ इमा चाक्षय वाणा दैवा तूष्णीरौ स्वर्णचित्रकौ ॥ गृहा
 ण दैत्यनाशाय महानुग्रहं हेतवे ॥ ८१ ॥ इति प्रणम्य शिरसा धनुर्वेदेन भक्तितः अ
 र्पितं चापतूष्णीरं जग्राह प्रियकप्रिया ॥ ८२ ॥ चित्रजीव महाचापमादाय च शुक
 प्रिया ॥ विस्फारं जनयामास मौर्वी मुद्गाद्यभूरिशः ॥ ८३ ॥ संगीतयोगिनी चाप
 ध्वनिना पूरितं जगत् ॥ नाकालयानां च गनो नयनानंदसंपदा ॥ ८४ ॥ यंत्रिणा तंत्री
 णी चेति द्वैतस्या परिचारके ॥ शुकं वीणां च शिरसा वहंत्यौ परिवे रतुः ॥ ८५ ॥

॥ ल ॥ आलो^७ वलय काणवर्धिणुगुणनिस्वनं ॥ धारयंती^१ धनुःशामाचकारिमनोज्वरं ॥
 ॥ ८१ ॥ चित्रजीवशरसेनभूषितागीतयोगिनी ॥ कादंबिनीवररुचिकंदलचक्रकार्मुका
 ८७ ॥ कालीकटाक्षवर्तीक्षिणनृत्यद्वुजगरान्तिभः ॥ उलसन्तक्षिणेपाणोविल
 लासशिलीमुखः ॥ ८८ ॥ गेयचक्ररथारूढांतांश्वौपेचनिषेविरे ॥ तद्वचाम
 लशोभाढ्यादेव्योवाणधनुर्धराः ८९ ॥ सहस्राक्षोहिणीसंख्यास्तीक्ष्णवे
 गामदातृसाः ॥ आपूरयंत्यककुभःसर्वैकिलकिलारवैः ॥ ९० ॥ अथचक्र
 राजरथनायिकाश्रिताः ॥ ज्वलितकुशाफणिसमानपाशभृतंकनिकणद्वल ॥ श्री ॥
 यमेश्वंधनुर्दधतीप्रदीप्तकुसुमेषुपंचका ॥ ९१ ॥ उदयत्सहस्रमहसांसह ॥ ८१ ॥
 स्वतोप्यतिपाठलंतिजवपुःप्रभास्वरं ॥ किरतिदिशासुवदनस्यकांतिभिः

लुनिःस्वनाः ॥ ६१ ॥ काश्चि। कादंबरीपानकपायितविलोचनाः ॥ बंदिमागधरूपा
 श्वकाश्चिदन्यावलस्वनाः ॥ ६२ ॥ वीणाविणुमृदंगाद्यासविलासपराक्रमाः ॥ प्रचेलुः
 शक्तयः ॥ श्यामाहर्षयंत्योजगज्जनान् ॥ ६३ ॥ मयूरवाहाकतिचित्कतिचित्थंसवाहनाः ॥
 कतिचिन्नकुलारूढाः कतिचित्कोकिलारसनाः ॥ ६४ ॥ सर्वश्चशामत्याकाराः काश्चित्क
 णीरथास्थिताः ॥ कदंबमधुमत्ताश्चकाश्चिदारूढसंधवाः ॥ ६५ ॥ मंत्रिनाथान्तम
 रूतसंप्रचेलुःपुरःपुरः ॥ अथारुत्थसमुत्तुंगगेयचक्रमहारथं ॥ ६६ ॥ बालार्कव
 णिकवचामदातृसविलोचना ॥ ईषत्प्रस्वेदकणिकामनोहरमुखवुजा ॥ ६७ ॥ प्राणयं
 तीकटाक्षेणकिंचिद्वल्लितांडवैः ॥ समस्तमपितत्सैन्यंशक्तीनामुद्यतोद्यतं ॥ ६८ ॥
 पिबुत्रिकोणलुभेणभिदुरेणमहीयसा ॥ असमात्येनचान्यासांशर्कतामुज्वलोद

॥८०॥

॥८२॥

हं प्रथमिकाकृतसेवकानां ॥ अर्चयेद्गुरुं हरिमुख्यशरोत्तमानां वल्काणिव
धितनुनीनिकलक्षयती ॥ ७॥ उद्दीप्तपुष्पशरपंचकतः समुत्थैर्ज्योतिर्मयं
त्रिभुवनमहसादधानैः ॥ विद्युत्समद्युतिभिरक्षरसांसमूहेर्विशिष्यमाणा
जयमंगललाजवर्षा ॥ ९॥ कामेश्वरीप्रभृतिभिः कमनीयकाभिः संग्रामवेषर
चनासुमनोहराभिः ॥ दीप्तायुधद्युतितिरस्कृतभास्कराभिः नित्याभिरंघ्रिस
पा विधेसमुत्थमाना ॥ ११॥ श्रीचक्रराजतिलकंदशयोजनातितुंगध्वजोत्थिषि
तमेघकंदवमुच्चैः ॥ १००॥ तीव्राभिरावरणशक्तिपरंपराभिर्युक्तं रथं समरक
र्मणिचालयती ॥ पंचाधिकैर्विंशतिनामरत्नैः प्रपंचपापः प्रशमाय दक्षैः ॥ श्री ॥
१०१॥ संस्तूयमाना ललितामरुद्भिः संग्राममुद्दिश्य समुच्चैश्चाल ॥ अगस्त्य ॥

वाच ॥ वाजिवल्कमहाबुद्धेपंचविंशतिनामभिः ॥ ललितापरमेशान्यादेहि
कर्णरसायनं ॥ १०२॥ हयग्रीवउवाच ॥ सिंहासने शीललितामहारानीवरा
कुशा ॥ चापिनीत्रिपुराचैव महात्रिपुरसंहारी ॥ १०३॥ सुंदरीचक्रनाथाचसा
म्राजीचक्रिणीतथा ॥ चक्रेश्वरीमहादेवी कामेशोपरमेश्वरी ॥ १०४॥ काम
राजप्रिया कामकोटिकाचक्रवर्तिनी ॥ महाविद्याशिवानंगवल्लभासर्वपा
हला ॥ १०५॥ कुलनाथात्मनाथाचसर्वोपायनिवासिनी ॥ भृंगारनायिकाचेतिपं
चविंशतिनामभिः ॥ १०६॥ स्तुवंतिये महाभागोललितापरमेश्वरी ॥ तेषामुवेति
सोभाग्यमष्टोसिद्धिर्महद्यशः ॥ ७॥ इति प्रचंडसौरभं चालंती महद्वलं ॥ यं
भंडासुरं प्रति कुद्धा च चालललितां विका ॥ ८॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे ल

॥६॥ लिताखंडे उत्तरभागे शक्तिसेनाविजयाद्यात्रावर्णनं नाम त्रयोदशोऽध्यायः ॥१॥
 ॥७॥ अगस्त्योवाच ॥ चक्रगजरथेन्द्रस्य याः पर्वणि समाश्रिताः ॥ देवताः प्रकटा मु-
 ख्यास्तासामारव्याचमेव दः ॥ १ ॥ संख्याश्चस्तासामखिलान्वर्णभेदांश्च शोभ-
 नान् ॥ आयुधानि च दिव्यानि कथयस्व ह्यनन ॥ २ ॥ ह्यग्रीव उवाच ॥ नव-
 मं पर्वदोमस्य रथस्य समुपाश्रिताः ॥ दशप्रोक्ता सिद्धिदेव्यस्तासां नामानि मे-
 शृणु ॥ ३ ॥ अणिमामहिमा चैव लघिमा गरिमा तथा ॥ ईशित्वा च वशित्वाख्या-
 प्राप्तिरिति स्तु सप्तमी ॥ ४ ॥ प्राकाम्या भुक्तिरिति सर्वकामाभिधापरा ॥ र-
 तादेव्यश्चतुर्विहाजयाकुसुमसंनिभा ॥ ५ ॥ चिंतामणिं कपालं च त्रिशूलं
 सिद्धिकज्जलं ॥ दधानादयथा पूर्णयोगिभिश्च निषेविताः ॥ ६ ॥ तत्र पर्वो-

श्री ॥
 ॥६॥

सृजतीव चंद्रमयमभ्रमंडलं ॥ ७ ॥ शतयोजनायतिमता जगत्त्रयीमभिवृ-
 ष्वता विशदभोक्तिकात्मना ॥ धवला तपत्रवलयेन भासराशिमंड-
 लस्य सरितामुपेयुषा ॥ ८ ॥ अभिविजिता च मणिकण्डशोभिना विज-
 यादिमुख्यपरिचरिकाजनैः ॥ नवचंद्रिकालहरिकांतिकेदलिचतुरेण च-
 मरचतुष्टयेन च ॥ ९ ॥ शक्त्येकराज्यपदवीमभिरूचयंती साम्राज्यचिह्न-
 शतमंडितसैन्यदेशा ॥ संगीतवाद्यरचनाभिरथामराणां संस्तूयमानवि-
 भवा विशदप्रकाशा ॥ १० ॥ वाचामगोचरस्तु गोचरमेव बुद्धेरीदृक्कृतयान-
 कथनीयमनन्यतुल्यं प्रैलोक्यगर्भपरिपूरितशक्तिचक्रं साम्राज्यसंपद-
 भिमानमभिरूपांती ॥ ११ ॥ आवडुमक्तिपिशुनां जलशेखराणां मारुत-

॥८६॥ कुशा ॥ १४ ॥ सर्वस्वचरमुद्राचसर्वबीजातथापरा ॥ सर्वयोनिचिन्तवर्मा तथा सर्व
 ॥८७॥ त्रिरवडिका ॥ १५ ॥ सिद्धिवात्मादिमुद्राश्च एताः प्रकटशक्तयः भंडास्तरस्य संहा
 रं कर्तुं चक्रस्थिताः ॥ १६ ॥ या गुप्ताख्याः पूर्वमुक्ताः तासां नानामानिमेष्टुणु ॥ का
 माकर्षिणिका चैव रूपो कर्षिणिका तथैव ॥ बुद्ध्या कर्षिणिका कला ॥ १७ ॥ अहंका
 राकर्षिणी च शब्दाकर्षिणिका तथा ॥ स्पर्शकर्षिका चैव रूपाकर्षिणिका तथा ॥ १८ ॥
 रसाकर्षिणिका चैव गंधाकर्षिणिका कला ॥ चित्ताकर्षिणिका चैव धैर्यकर्षिणि
 का कला ॥ १९ ॥ स्मृत्या कर्षिणितित्यानामाकर्षिणिका कला ॥ बीजाकर्षिणिका ॥ श्री ॥
 नित्या आत्मा कर्षिणिका कला ॥ २० ॥ अमृताकर्षिणी नित्या शरीराकर्षिणी कला ॥ ८६ ॥
 एताः षोडशशीताशोः कलारूपाश्च शक्तयः ॥ २१ ॥ अष्टमं पर्वं संप्राप्ताः गुप्ताना

स्ता प्रकीर्तिताः ॥ विदुमदुमसंकाशाः मदमहसिताननाः ॥ २२ ॥ चतुर्भुजास्त्रि
 नेत्राश्च चंद्रार्धमुकुटोज्ज्वलाः ॥ चापबाणौ च मखद्वौ दधाना दीप्तकांतयः ॥ २३ ॥
 भंडास्तरवधार्या यप्रवृत्ताः कुंभसंभवः ॥ सायंतनज्ज्वलद्दीप्तप्रख्ये चक्रस्थस्य
 तु ॥ २४ ॥ सप्तमे पर्वणि कृता वारा गुप्ततराभिधाः ॥ अगैर्ने शक्तयस्त्वष्टेतासां
 नामानि मेष्टुणु ॥ २५ ॥ अनंगकुक्कुभानंगमेखलाचद्वितीयका ॥ अनंगम
 दनानंगमदनातुरया सह ॥ २६ ॥ अनंगरेखाचातंगवेगानंगो कुशा अपि ॥
 अनंगमालित्यपरा एता देव्योजपात्विषः ॥ २७ ॥ इक्ष्वापंपुष्पशरानूपुष्पकंतु
 कमुत्पलं ॥ विभूत्योदग्रविक्रान्तशालिन्योत्पलता जया ॥ २८ ॥ पंडास्तरप्रतिभु
 त्वाप्रज्ज्वलंतद्रवस्थिताः ॥ चक्रराजरथेन्द्रस्य षष्ठपर्वसमाश्रिताः ॥ २९ ॥ सर्वसं

॥८८॥ क्षोभिणीसुख्याः संप्रदायाख्ययामताः ॥ वेणीकृतकचस्तोमासिंदूरतिलकोज्व
 ॥८९॥ ला ॥ ३ ॥ अतितीव्रस्वभावाश्चकालानलसमत्विषः ॥ वङ्गिचापेवङ्गिवाणोवङ्गिरू
 पमसीतथा ॥ ३१ ॥ वङ्गिचकारख्यफलकंदधादीतविग्रहाः ॥ अस्मरेदं प्रति कुधाः काम
 भस्मसमुद्भवं ॥ ३२ ॥ आजशक्तयश्चैताललितायामहोजसः ॥ सर्वसंक्षोभिणीचै
 व सर्वविद्राविणीतथा ॥ ३३ ॥ सर्वाकर्षिणिकाशक्तिः सर्वाह्लादिनिकातथा ॥
 सर्वसंक्षोभिणीशक्तिः सर्वस्तंभनशक्तिका ॥ ३४ ॥ सर्वजंभणशक्तिश्चतथासर्वव
 शं करी ॥ सर्वरंजनशक्तिश्चसर्वोन्मादनशक्तिका ॥ ३५ ॥ सर्वार्थसाधनाशक्तिः सर्व ॥ ३६ ॥
 संपत्तिपूरिणी ॥ सर्वमंत्रमयीशक्तिः सर्वद्वंद्वक्षयं करी ॥ ३७ ॥ इत्येवं संप्रदायानां ॥ ८९ ॥
 तामानिकथितानि वै ॥ रथस्य पंचपर्वस्था कुलोत्तर्णा इति स्मृताः ॥ ३८ ॥

र्वभागे च ब्राह्म्याद्या अष्टशक्तयः ॥ ब्राह्मी माहेश्वरी चैवौमारी वेषावी तथा
 ७ ॥ वाराही चैव माहेंद्रोच्चा मुंडा चैव सप्तमी ॥ महालक्ष्मी रष्टमी च द्विभुजा शो
 णविग्रहा ॥ ८ ॥ कपालमुत्पलं चैव विभ्राणारक्तवाससः ॥ अथ वान्यत्प्रकारे
 ण केचि ध्यानं प्रवक्षते ॥ ९ ॥ ब्रह्मादिसहशकारा ब्रह्मादिसहशायुधाः ॥ ब्र
 ह्मादीनां परं चिह्नं धारयंत्यः प्रकीर्तिताः ॥ १० ॥ तस्याप्यूर्ध्वस्तानगतमुद्रादेव्यो
 महत्तराः ॥ मुद्राविरचनायुक्ते हस्तैः कमलकांतिभिः ॥ ११ ॥ दाहिनीपुष्पसंका
 शाः पीतांबरमनोहराः ॥ चतुर्भुजा भुजद्वंद्वधृतचर्मकपाणिकाः ॥ १२ ॥ मदरक्त
 विलोलाक्ष्यस्तासामातिमैश्वर्य ॥ सर्वसंक्षोभिणी चैव सर्वविद्राविणी तथा
 १३ ॥ सर्वाकर्षिणी मुद्रा च तथा सर्ववशं करी ॥ सर्वोन्मादनमुद्रा च षष्ठी सर्वमहो

॥१४॥ दशारे देवता ज्ञेया सर्वे स्मित फल प्रदाः ॥ यत्ता श्वत्सुर्भुजा ज्ञेया वज्रं शक्तिं च तोमरां ॥ ४६ ॥
 ॥१५॥ चक्रं चैवाभिभाषा भंडा मकर वधो वृताः ॥ अथ चक्र रथे द्रुस्य तृतीयं पूर्व संस्थिताः ॥ ४७ ॥
 रहस्ययोगिनी नाम्ना प्रख्याता वागधीश्वराः ॥ रक्ताशोक प्रसूना भावाण्यकामुक पाण
 यः ॥ ४८ ॥ कवचं च न्त सर्वो ग्यो वीणा पुस्तक पाणयः ॥ वशिनी चैव कामेशी मोदिनी
 विमलास्तथा ॥ ४९ ॥ अरुणा वज्रयिन्याख्या सर्वेशी कोलिनीस्तथा ॥ अष्टवेता स्मृता
 देव्या देव्यं संहार मृत्यवः ॥ ५० ॥ अथ चक्र रथे द्रुस्य द्वितीयं पूर्व संस्थिताः ॥ तिस्रस्सूरी ॥ श्री
 तिलया अष्टबाहु समन्विताः ॥ ५१ ॥ चापबाणौ पातपात्रं मातुलिंगं कृपाणिकां ॥ फल ॥ ५२ ॥
 कंठागपाशं च घंटा चैव महा ध्वनिः ॥ ५३ ॥ विभाषा महिरामता अति पूर्व रहस्यकाः ॥
 कामेशी चैव वज्रेशी भगमातिव्यथापु रा ॥ ५४ ॥ तिस्रस्तस्मृता देव्यो भंडो कोपस

मन्विताः ॥ खलित सममा हात्म्या ललिता समने जगः ॥ ५५ ॥ यत्तास्तु नित्या श्री देव्या
 अंतरंगाः प्रकीर्तिताः ॥ अथानंदमहापीठे रथ मध्यमं पूर्वेणि ॥ ५६ ॥ परितोरचिता वा
 साः प्रोक्ताः पंचदशा पराः ॥ तिथि नित्याः काल रूपा विश्व व्याप्यैव संस्थिताः ॥ ५७ ॥ भं
 डा मकरादि देव्येषु प्रारब्धा भूकुटी घनाः ॥ देव्या समनिजा कारा देवी समनिजा युधाः
 ॥ ५८ ॥ जगतामुपकाराय वर्तमाना युगे युगे ॥ तानि नामानि मनस्वमवधारय कुभज
 ॥ ५९ ॥ कामेशी भगमाला च नित्यं क्लिप्ता नथैव च ॥ भेरुं डा वद्विवा सा च महा वज्रेश्व
 री तथा ॥ ६० ॥ महती त्वरिता देवी नवमी कुल रुंदरी ॥ नित्याती लपता काच वि
 जया सर्व मंगला ॥ ६१ ॥ ज्वाला मालिका चित्रा दश पंच श्र्य कीर्तिता ॥ यत्ताभिः सहि
 ता देवी सदा सेवैक बुद्धिभिः ॥ ६२ ॥ दुष्टे भंडा मकरं जेतुं निर्ययो ललितेश्वरी ॥ मन्विता

॥ ल ॥ था महाचक्रे गिरिचक्ररथोत्तमे ॥ ६२ ॥ सप्तपर्वीणि चोक्तानि तत्र देव्यश्च ताश्च पु
 ॥ ६३ ॥ गेयचक्ररथे पर्वमध्यपीठनिकेतना ॥ ६४ ॥ संगीतयोगिनी प्रोक्ता श्रीदेव्या अति
 बल्लभा ॥ तथैव प्रथमं पर्वमंत्रिण्य- निवासभूः ॥ ६५ ॥ अर्थाद्वितीयपर्वस्यागेय
 चक्ररथोत्तमे ॥ रतिप्रीतिमनो ज्ञाचवीणा कामुकपाणयः ॥ ६६ ॥ तमा लुश्यामला
 कागदानवोन्मर्दनक्षमाः ॥ तृतीयपर्वसंरूढा मनोभूवाणदेवताः ॥ ६७ ॥ द्वाविणी
 शोषिणी चैव बंधिनी मोहिनी तथा ॥ ६८ ॥ उन्मादिनी च पंचेता हासकामुकपाण
 यः ॥ तत्र पर्वण्यधस्तास्तु वर्तमाना महोजसः ॥ ६९ ॥ कामराजश्च कंदर्पो ॥ श्री ॥
 मन्मथो मकरध्वजः ॥ मनोभवः पंचमस्या त्रयत्तैत्रै लोच्य मो ॥ ७० ॥
 हनाः ॥ ७१ ॥ कस्तूरीतिलकोद्धासी फाल्गुमुक्त विभूषणाः ॥

ताश्च रफटिकसंकाशाः परशुपाशमेव च ॥ गदां घंटां मण्यं चैव दधाना दीप्तविग्रहाः
 ७२ ॥ देवद्विपं प्रति क्रुद्धा भृकुटी कुलाननाः ॥ एता सामपि नामानि समाकर्णी
 यं कुंभज ॥ ७३ ॥ सर्वसिद्धिप्रदा देवी सर्वसंपत्प्रदा पुनः ॥ सर्वप्रियं करी देवी सर्व
 मंगलकारिणी ॥ ७४ ॥ सर्वकामप्रदा देवी सर्वदुःखविमोहिनी ॥ सर्वमृत्युप्रशम
 नी सर्वविघ्ननिवारिणी ॥ ७५ ॥ सर्वगस्कंदरी देवी सर्वसौभाग्यदायिनी ॥ दर्शिताः क
 थिता देव्यो दयया पूरिता शयाः ॥ ७६ ॥ चक्रे तुरीयपर्वस्था मुक्तागौरसमत्विषः ॥
 निगर्भया गिनी नान्ताप्रथिता दशकीर्तिताः ॥ ७७ ॥ सर्वज्ञा सर्वशक्तिश्च सर्वेश्व
 र्यप्रदायिनी ॥ सर्वज्ञानमयी देवी सर्वव्याधिविनाशिनी ॥ ७८ ॥ सर्वधारस्व
 रूपा च सर्वपापहरास्तथा ॥ सर्वानंदमयी देवी सर्वाकर्षस्वरूपिणी ॥ ७९ ॥

॥८५॥ ह मादधानाः पदेपदे ॥ वज्रकं कटसंछन्नाकटोराहसो ज्वला ॥ ७८ ॥ वज्रदंश
 ॥८६॥ तघ्नीचसंविभ्राणाभुशुंडिकां अथगीतरथेद्रस्यपञ्चपर्वसगाश्रिताः ॥ ७९ ॥ असितां
 गप्रभृतयोभैरवाः शस्त्रभीषणाः विशिखंपातपात्रंचविभ्राणानोलवचरेसः ॥ ८० ॥
 असितांगोरुश्वंदः क्रोधोन्मत्तश्चभैरवः ॥ कपालोभीषणश्चैव संहारश्चाहभैरवाः ॥
 ८१ ॥ अथगीतरथेद्रस्य सप्तमं पर्वसंश्रिताः ॥ मातंगीसिद्धलक्ष्मीचमहामातंगी
 का तथा ॥ ८२ ॥ महतीसिद्धलक्ष्मीश्चशोणबाणधनुर्धराः ॥ तस्यैवपर्वणो धस्ताद्र
 णादिक्षेत्रपास्तथा ॥ ८३ ॥ दुर्गावाबहुकश्चैव सर्वतेशस्त्रपाणयः ॥ तत्रैवपर्वणो ॥ श्री ॥
 धस्तालक्ष्मीचैवसरस्वती ॥ ८४ ॥ शंखः पद्मनिधौश्चैव तसर्वेशस्त्रपाणयः ॥ लोक ॥ ८५ ॥
 द्विषं प्रतिकुल्धाभंडं चंडपराक्रमं ॥ ८६ ॥ शक्रादयश्चविह्वंतादशदिक्चक्रनाय

काः ॥ शक्तिः ॥ रुपास्तत्रपर्वण्यधस्तात्कृतसंश्रयाः ॥ ८७ ॥ वज्रं शक्तिं कालदंष्ट्रं असिं
 पाशं ध्वजं तथा ॥ गदां विशूलं दंभीस्त्रं चक्रं च दधतस्त्वमी ॥ ८८ ॥ सेवते मंत्रिणीना
 थानित्यं भक्तिपरायणाः ॥ भद्रासुरादिदुर्दंतां विजेतुं विश्वकंदकान् ॥ ८९ ॥ मंत्रिणा
 थाश्चयद्दारा ललिताज्ञापके लुवः ॥ गीतचक्ररथेद्रस्यदिकूपालासंश्रयंदधुः ॥ ९० ॥
 सर्वेषांचैव देवानां मंत्रिणी हारतः कृता ॥ विज्ञपतामहादेव्यां कार्यसिद्धिं प्रयच्छति
 ९१ ॥ राज्ञी विज्ञापता चेत्स्या प्रथान हारतः कृता ॥ तदारखलुफलप्राप्तिः सेवकानां प्र
 जायते ॥ ९२ ॥ अन्यथा कृतं तेषां सामर्थ्यं ज्वलितौजसः ॥ अप्रधृष्यप्रभावायाः
 श्रीदेव्या उपसर्पणे ॥ ९३ ॥ सा हि संगीतविद्येशी श्रीदेव्या अतिबलुभा ॥ नातिलं वयति
 कापितदुक्तकार्यसिद्धिषु ॥ ९४ ॥ श्रीदेव्या शक्तिं साम्राज्यं सर्वकर्मणि मंत्रिणां ॥ अ

॥८३॥ कर्तुमन्यथाकर्तुं कर्तुंचैव प्रगल्भते ॥९४॥ तस्मात्सर्वेपि दिक्पालाश्चादेव्या जयकांक्षि
 ॥८९॥ णः ॥ तस्याः प्रथानभूतायाः सेवामेव चितन्वते ॥९५॥ इति श्रीललितादेव्याश्चक्रराजर
 थोत्तमे ॥ पर्वस्थितानां देवीनां नामानि कथितान्यलं ॥९६॥ भंडासरस्य संहारितासां
 दिव्यायुधान्यपि ॥ प्रोक्तानि गेयचक्रस्य सर्वदेव्यश्च कीर्तिताः ॥९७॥ इमानि सर्वदे
 वीनां नामान्याकर्णयंतिये ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तायुद्देवि जयिनो नराः ॥९८॥ इति श्री
 ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितारवंदे ललितोपाख्याने चतुर्दशोऽध्यायः ॥१४॥
 अगस्त्य उवाच ॥ किंचिच्चक्ररथेन्द्रस्य पंचपर्वसमाश्रिताः ॥ देवताश्च शृणु प्रा ॥ श्री ॥
 जयन्तामशृण्वतां जयः ॥ १ ॥ प्रथमं पर्व विं दारव्यं संप्राप्ता दंडनायिका ॥८९॥
 सा तत्र गजदुहंडु कंदकप्रातघस्मरी ॥ २ ॥

कवचं न्तसर्वांगपलाशप्रसवत्विषः ॥७०॥ पंचकामा इमे प्रोक्ता भंडासरव
 धार्थिनः ॥ गेयचक्ररथेन्द्रस्य चतुर्थपर्वसंश्रिताः ॥७१॥ ब्राह्मीमुख्यास्तु पूर्वोक्ता
 अंडिकास्त्वहमीपरा ॥ तत्र पर्वण्यधरतास्तु लक्ष्मीश्चैव सरस्वती ॥७२॥ इति प्रो
 तिः कीर्तिशान्तिपुष्टिस्तुष्टिश्च शक्तयः ॥ एताश्च क्रोधरक्ताक्ष्यो देत्यं प्रतिमहाव
 लाः ॥७३॥ गेयचक्ररथे प्रोक्ता शयः कुंभसंभव ॥ पंचमं पर्वसं प्रोक्तं वामाधाः
 षोडशाः पराः ॥७४॥ इति चक्ररथेन्द्रस्य नासो नामांशु ॥ वामाज्येष्ठा च रोद्री
 च शान्तिश्रद्धा सरस्वती ॥७५॥ क्रिशक्तिश्च लक्ष्मीश्च तुष्टिश्चैव तु मोहिनी तथा
 प्रमथिनी चाश्वासिनी वीचिस्तथैव च ॥७६॥ विद्युन्मालित्यथ सरानंदाधोना
 मबुद्धिका ॥ एतास्तु कुरुविंदाभाजगत्सोभणलंपराः ॥७७॥ महासमरसन्ता

॥ ल ॥ ताः भंडारकरस्य सैन्यानां सर्वेषां रुधिरपुति ॥ ११ ॥ लिखीक्षमाणा जिह्वाभिलेखि
 ॥ १० ॥ हाताभिरुज्ज्वलाः ॥ महता विक्रमो धेनपि बल्य इव दानवान् ॥ १२ ॥ आजायाद
 उनाथायाः स्तेप्रदेशमुपासते ॥ तस्यैव पर्वणो धरतात्परितस्थानमाश्रिताः
 १३ ॥ याकिनीलाकिनी चैव शाकिनी डाकिनी तथा ॥ हाकिनी शाकिनी चैव ता
 सामेव्यस्वरूपिणी ॥ १४ ॥ हाकिनी सप्तमीत्येताश्चंदोर्द्विविक्रमाः ॥ पिवंत्य
 इव भूतानि पिवंत्य इव मेदिनी ॥ १५ ॥ त्वचं रक्तं तथा मांसं मेदोस्थिचविरोधि
 नां ॥ मज्जाप्लीहा च शुक्लं च पिवंत्यो विकटाननाः ॥ १६ ॥ निष्टुरैः सिंहनादैश्च ॥ श्री ॥
 पूरयंत्यो दिशो दश ॥ धातुनाथा इति प्रोक्ता सर्वधातुषु संस्थिताः ॥ १७ ॥ सप्तापि ॥ १८ ॥
 वारिथी नृनिमात्रा संचूर्णितां वरात् ॥ धातुनाथा इति प्रोक्ता क्षणाधेनैव नि

पांतु निष्पन्नवहुमाह साः ॥ १८ ॥ शकदीचक्रवहूतभयंकरविलोचनाः स्वस्वा
 मिनीद्रोहकृतां स्वकीयसमहृदुहां ॥ १९ ॥ वैदिकद्रोहिणो च वद्रोहिणो वीरवै
 रिणो ॥ यज्ञद्रोहकृतां दुष्टदैत्यानां भक्षणोक्षमाः ॥ २० ॥ नित्यमेव हि सेवंते पा
 त्रिणो दंडनाथिकाः ॥ तस्यैव पर्वणः पार्श्वे द्वितीये कृतमंदिरे ॥ २१ ॥ क्रोधिनी स्तं
 मिनी रच्याते वर्तेते देवते उभे ॥ चामरेषी जयंत्यौ च लोलकं कण दोलते ॥ २२ ॥
 देवद्विषो च मूरुहा लापानमदोदते ॥ सदैव घूर्णमानाक्ष्यो सदा प्रहसिता नने
 २३ ॥ अथ तस्य रथे द्रस्यकिरिचक्राभिदाजकपः ॥ पार्श्वे द्वयकृता वासमायुधद्वय
 मुदते ॥ २४ ॥ हस्तं च मुसलं चैव देवतारूपमास्थिते ॥ स्वकीयमुकुटस्थाने स्वकी
 यायुधविग्रहे ॥ २५ ॥ आविभाणजगद्देषी घस्मरं विबुधैरुत्तं ॥ एतदायुधयुग्मे

॥६॥ नललितादंडनायिका ॥ २४ ॥ खंडा यिष्यति संग्रामे विषंगे नाम दानवत ॥ तस्यैव पर्व
 ॥ २५ ॥ णोदंडनाथायास्वग्रसीमनि ॥ २५ ॥ वर्तमानो महाभीमसिंहतादध्वनन्निभः ॥ दंष्ट्रा
 कटकटकारबधिरीकृतदिङ्मुखः ॥ २६ ॥ चंडोच्चंड इतिख्यातः चतुर्हस्तत्रिलोच
 नः ॥ शूलैरवदुं प्रेतपाशैर्दधानो दीप्तविग्रहः ॥ २७ ॥ सदा संसेवते देवीं पश्यन्नेव हि पोत्रि
 णीं ॥ किरीचक्ररथे दुस्य पंचपर्वसमाश्रिताः ॥ २८ ॥ धार्तीत्याघाअष्टदेव्यो दिक्ष्व
 एतस्मिन् विश्रुताः ॥ अष्टपर्वतनिघातिघोरनिर्घृतनिःस्वनाः ॥ २९ ॥ अष्टनागस्फुरद्
 षाअनष्टवत्तेजसः ॥ प्रहृष्टदोः प्रकांडोपहतदानवकोटयः ॥ ३० ॥ सेवते ललितो ॥ श्री ॥
 देव्यादंडनाथामहर्निशं ॥ तासामारव्याश्च विख्याताः समाकर्णयतापसा ॥ ३१ ॥ धार्ती
 लीचैव वाराहो सावराहमुखी तथा ॥ अधिनी बंधिनी चैव जंभिनी चैव मोहिनी ॥ ३२ ॥

नानाविधाभिज्वालाभिनर्तयन्ती जयश्रियं ॥ उदंडपोत्रनिघातनिर्भित्तो दूतदानवा
 ॥ ३३ ॥ दंष्ट्राबालसृगांकस्य विहासनविभावरा ॥ प्राचृषेण्यपयोवाहद्यूहनालचपुर्लेवा
 ॥ ३४ ॥ किरीचक्ररथे दुस्य सालंकारायते सदा ॥ पोत्रिणी पुत्रिका शेषविश्ववाती लिकां वि
 का ॥ ३५ ॥ तस्यैव रथनाथस्य द्वितीयं पर्वसंश्रिताः ॥ जंभिणी मोहिनी चैव रत्नेभिनीति
 स्मरवच ॥ ३६ ॥ उत्फुल्लदाडिमीप्रख्या सर्वदानवमर्दनाः ॥ मुसले च हले हातापात्रे
 फणिमहागुण ॥ ३७ ॥ ज्वलत्माणि क्यवलये विभागापाणिभिर्निजैः ॥ अतिदीप्तक
 रात्मास्थो ज्वालाभिर्देत्यसेनिकान् ॥ ३८ ॥ दहंत्य इव तिः शंकं सेवते रत्नकरानना ॥ गि
 रिचक्ररथे दुस्य तृतीयं पर्वसंश्रिताः ॥ ३९ ॥ दंडित्याघाः पंचदेव्यो देवीमंत्रकृतास्पदाः ॥
 कठोरेणा दृष्टासेनभिर्दंत्यो भुवतत्रयं ॥ ४० ॥ ज्वालादवचकत्याग्नेरंगनावेष्यमाश्रि

॥ ८८ ॥ इन्द्रश्चासुरसश्चैव सचतुष्टयिकोदयः ॥ सिद्धाश्वाग्निश्चसाध्याश्चविश्वेदेवार्त्त
 ॥ ९२ ॥ थापरे ॥ ४३ ॥ विश्वकसांयमश्चैव मानरश्चबलोन्तना ॥ रुद्राः सपरिवारश्चरुद्राश्चै
 वपिशाचकाः ॥ ४४ ॥ निर्ऋतीरक्षसान्ताथोराक्षसावहवस्तथा ॥ मित्राश्चतत्र
 गंधर्वा सदागानविशारदाः ॥ ४५ ॥ विश्वावसुप्रभृतयो विख्यातास्तस्युगमाः
 तथाभूतगणाश्चान्येवरुणोवसवः परे ॥ ४६ ॥ विद्याधराः किन्नराश्चमारुतेश्च
 रणवच ॥ तथाचित्ररथश्चैत्ररथकाननकारकः ॥ ४७ ॥ तुंबुरुर्नारदोयक्षसो
 मोयक्षेश्चरस्तथा ॥ देवाश्चभगवानूतत्रगोविंदः कमलापतिः ॥ ४८ ॥ ईशानश्च ॥ श्री ॥
 जगच्चक्ररक्षकः शूलभीषणः ॥ ब्रह्माचाश्विनिपुत्रोच वैद्यविद्याविशारदो ॥ ४९ ॥ ॥ ९२ ॥
 धन्वंतरिश्चभगवानूतथात्येगणनायकाः ॥ कटक्रोडगलह्वनसेनर्पितमधुप्रता ॥ ५० ॥

एवं प्रकाराबह्वो देवतास्तत्रजायन्ति ॥ पूर्वादिदिशामारभ्यपरितः कृतमंदि
 राः ॥ ५१ ॥ तत्रैव देवताचक्रैश्चक्षणासरमरुद्दिशः ॥ आश्रित्य किल वर्त्तन्ते तदधिष्ठा
 तदेवताः ॥ ५२ ॥ जंभिनीस्तेभिनींचैवमोहिनीतिस्त्रणवच ॥ तस्यैवपर्वणः प्रांतेकिं
 चक्रस्यभास्वतः ॥ ५३ ॥ कपालंचगदांविभ्रदूर्ध्वकेशोमहावपुः ॥ पातालतलजंवा
 लबहुलाकारकालिमा ॥ ५४ ॥ अहहासमहावज्रदीर्घाश्रत्वा रुमंडलः ॥ भिंदनूड
 मरुकध्वानैरोदसीकंदरोदरा ॥ ५५ ॥ फुत्कारत्रिफणायुक्तंफणिपाशंकरेवहन ॥
 क्षेत्रपालः सदाभातिसेव्यमानःकिरीश्वरी ॥ ५६ ॥ तस्यैवचसर्मापस्थः तस्यावा
 हनकेसरी ॥ यमारुत्थप्रवृद्धेभंडाकरधेविर्गी ॥ ५७ ॥ प्रागुप्तमेवदेवेगी
 वोहसिंहं सलक्षणां ॥ तस्यैवपर्वणोधस्तादंडनाथासमखिषः ॥ ५८ ॥ देवि

॥६॥ नीसहशाशेषभूषणायुधमंडिताः॥शामाःक्रोडाननाश्वंदुरेखोत्तंसितकुंतलाः
 ॥९३॥ ५९॥ हलंचमुसलं हस्ते घृणीयंत्यो मुकु मुकुः॥ ललिता द्रोहिणी भाद्रोहिणी स्वामि
 ति बुद्धी ॥ ६०॥ रक्तस्रोतोभिरुक्तलैः पूरयंत्यः कपालकं॥ निजभक्तद्रोहकृताः कृतमा
 त्याविभूषणाः॥ ६१॥ स्वगोष्ठिसमयाक्षेपकारिणो मुमुक्षु मंडलैः॥ अखरक्तविच्छ
 र्दः कृतवैकस्य कश्चिदयः॥ ६२॥ सहस्रे देवताः प्रोक्ता सेवमाना किरीश्वरीं॥ तासां ता
 मानि सर्वासां देहिन्या कुंभसंभव ॥ ६३॥ सहस्रनामाध्यायेतु वक्ष्यंते नाधुना पुनः॥
 अथासां देवतानां च कोलास्यानां समातेषु ॥ ६४॥ वाहनः कृष्णसारंगो देहिन्याः स ॥ श्री ॥
 मुपस्थितः क्रोशार्धाधीयत शृंगे तदर्धाधीयतो मुखे ॥ ६५॥ क्रोशप्रमाणकाय ॥ ९३ ॥
 श्वसदाचो धृतवालधीः॥ उदरे धवलछाया कुंकारेण महीयसा ॥ ६६॥

स्तेभिनीतिरिपुक्षोभस्तेभनाच्चादनक्षमाः॥ तस्यैव पर्वणौ वामभागे सतत संस्थि
 तः॥ ३५॥ दंडनाथोपवाद्यस्तुकासरोधूसराकृतिः॥ अर्थः क्रोशायतौ शृंगौ द्वितीय
 क्रोशविग्रहः॥ ३६॥ खड्गवन्निष्ठुरैर्मज्जाले संदितविग्रहः॥ कालदेउवदुच्चं
 उवालकोउउपस्थितः॥ ३७॥ नीलांजनाचलप्रस्थाविकटौ न्ततपृष्ठभूः महा
 नीलगिरीश्रेष्ठगरिष्ठस्कंधमंगलः॥ ३८॥ प्रभूतोष्णलनिश्वासप्रससकं पितां बुधिः॥
 घर्घरधनिता कालमहिषं विहसन्निव ॥ ३९॥ पर्वते खुरविक्षिप्तपुष्पलावर्तवारि
 दः॥ तस्यैव पर्वणो धस्तादुच्चास्थानगतालयाः॥ ४०॥ इडादयो नेकभेदादिशामह
 कदेवताः॥ ललितायां कार्यसिद्धिं विज्ञापयितुमागताः॥ ४१॥ लोकस्यापि च संर
 क्षां संपादयितुमागताः॥ तन्तामानि शृणु प्राज्ञ संकोचात्कथितानि मत् ॥ ४२॥

॥८॥ पितृभानवः ॥ कल्पांतकाले दंडिन्या आजया विश्वघस्मराः ॥ ७ ॥ अत्युग्रैः प्रकृतयः
 ॥९॥ किटिदं दृग्गारुत्तरवाः ॥ त्रिशूलाग्रविनिर्मिता महावारिदं मंडलाः ॥ ८ ॥ हेतुकः त्रीपु
 रा विश्वतृतीयश्चाग्निभैरवः ॥ यमजाश्चैकपादश्चतौ चकालकगलकौ ॥ ९ ॥ भीमरूपे
 हाटकेशस्तथैवाचलनामवान् ॥ एते दशैव विख्याता दशकोटिभटान्विताः ॥ १० ॥
 तस्यैव गिरिचक्रस्य वर्त्तने पर्वसोमनि ॥ एवं हि दंडनाथायाः किरिचक्रस्य देवताः ॥ ११ ॥
 जंभिन्माघचले द्रोताः प्रोक्तास्ते लोकपालिताः ॥ तत्र स्थे देवता दृष्टे बहवस्तत्र संग
 रे ॥ १२ ॥ दानवामारयिष्यंति पास्यते रक्तवृक्षयः ॥ इत्थं बहुविधत्राणोपर्वस्थे देव
 तागणैः ॥ १३ ॥ गिरिचक्रं दंडनाथारथचक्रं च चालह ॥ चक्रगजरथो यत्र गेयचक्र
 रथोत्तमः ॥ १४ ॥ यत्र गेयरथस्तत्र किरिचक्ररथोत्तमः ॥ एतत्रयं रथं तत्र त्रैलोक्य

मिव जंगमं ॥ १५ ॥ शक्तिसेनासदस्यस्य मध्ये विरुरुचेतरो ॥ मेरुमंदरविंध्यानां समवा
 यदुवाभवत् ॥ १६ ॥ महाघोषः प्रवृद्धे शक्तीनां सैन्यमंडले ॥ चचाल वसुधासर्वोत्त
 चक्रैरवदारिता ॥ १७ ॥ ललितो चक्रगजारव्यरथनाथस्य कीर्तिताः ॥ षट्सारथय
 उदंडपाशग्रहणकोविदः ॥ १८ ॥ दुरादेवी प्रथमतस्तथा त्रिपुरभैरवी ॥ संहारभैरवश्चा
 न्येष्टक्यो गिनिकल्लभः ॥ १९ ॥ सारसः पंचमश्चैव चामुंडा च तथा परा ॥ गतास्तु देव
 तारस्तत्र रथसारथयस्मृताः ॥ २० ॥ गेयचक्ररथे द्रुस्य सारथिस्तु हसंतिका ॥ किरि
 चक्ररथे द्रुस्य सारथिस्तंभिनी स्मृता ॥ २१ ॥ दशयोजनमुन्नतस्ताललितारथपुंगवः
 सप्तयोजनउल्लायो गीतिचक्ररथोत्तमः ॥ २२ ॥ षडयोजनसमुन्नतः किरिचक्रो मना
 मुने ॥ मक्षमुक्तातपत्रे तु दशयोजनविस्तरं ॥ २३ ॥ वर्त्तते तल्ललितेशान्यारथगवन

॥ ल ॥ चान्यतः ॥ तदेव शक्तिः सोम्राज्य सूचकं परिकीर्तितं ॥ ९२ ॥ सामान्य मातपत्रं चरथ
 ॥ ९५ ॥ हुं ह्रीं पि व र्त ते ॥ अथ साललितेशानी सर्वशक्तिमहेश्वरी ॥ ९३ ॥ महासोम्राज्यपदवी
 मारुता परमेश्वरी ॥ च चाल भंडु देत्यस्य जयसिंध्य भिको क्षिणी ॥ ९४ ॥ शहायंते
 दिशः सर्वा कं प ते च व संधरा ॥ क्षयंति सर्वभूतानि ललितेशा विनिर्गमे ॥ ९५ ॥ दे
 वतुं दुं भयो नेतुः निपेतुः पुष्प वृक्षयः ॥ विश्वावसु प्रभृतयोगंधवीः सरगायकाः ॥
 ९६ ॥ तुंबुरु नीरदः साक्षात्साक्षाद्देवी सरस्वती ॥ जयमंगल पद्यानि पठंति पटुर्गी
 तिभिः ॥ ९७ ॥ हर्षसंपुल्लवदना स्फुरत्यलक भूषणाः ॥ मुहुर्जय जयेत्येवंस्तु वाना ॥ श्री
 ललितेश्वरी ॥ ९८ ॥ हर्षेणांधाम दोन्मत्ताः प्रनृत्यंतः पदे पदे ॥ सप्तर्षयो वसिष्ठा ॥ ९९ ॥
 द्या ऋग्यजुः सामरूपिभिः ॥ १०० ॥ अथर्वरूपेर्मंत्रैश्च वर्धयं योजय श्रियं ॥ हविषे

हसन्मा रुश्चैव चाप त वाहस्य हरिणस्य पराक्रमे ॥ तस्यैव पर्वणो देशे वर्तते वाहनो
 त्तमः ॥ ६७ ॥ किं रिचक्र रथे इत्यतस्य तत्रैव पर्वणि ॥ वर्तते मदिग सिंधुर्देवतारूपमा
 स्थित ॥ ६८ ॥ माणिक्यगिरिवल्लोणं हस्ते पिशितपिंडुकं ॥ दधानो घूर्णमानक्षः स्वर्णोभो
 जस्रगावृतः ॥ ६९ ॥ मदशक्त्या समाश्लिष्टो धृतचक्रै रक्तसरोजया ॥ यदा यदा भंडु दे
 त्य संग्रामः संप्रवर्तते ॥ ७० ॥ युद्धे खेदमनुग्रामाः शक्त्यस्युः पिपासिताः ॥ तदा तदानु
 हाता द्विशतानं बहुधा क्षिपन् ॥ ७१ ॥ रणखेदं देवतानां अंजमा पाव रिष्यति ॥ त
 दत्यदुतमेवर्षे भविष्यति न संशयः ॥ ७२ ॥ तदा श्रोष्यसि संग्रामे कथ्यमानं मया मुदा
 तस्यैव पर्वणो धस्ता दृष्ट दिक्ष्वध एव च ॥ ७३ ॥ उपर्वपि वृतावासा हेतुकाया वशस्म
 ताः ॥ महोतोभैरेवाश्रेणाः ख्यातावातापितापन ॥ ७४ ॥ उद्दोमा युधते जोभि दिवादी

॥ ल ॥ रमासुरं ॥ धूमैरिवावृतमभूत् उत्पातजनितैर्मुहुः ॥ ५ ॥ अकांडमेवनिभिन्नाभित्त
 ॥ ९६ ॥ योदैत्यपत्तने ॥ घूर्णमानापतत्येवमहोत्कागगनस्थत्वात् ॥ ६ ॥ उत्पातानां प्रथमिको
 भूकपः पर्यवर्त्तत ॥ महीजज्ज्वालसकलातत्रशून्यकपत्तने ॥ ७ ॥ अकांडशवत्क
 पंभोजदैत्यपुरोधसः ॥ ध्वजाग्रवर्त्तिनः काकागृध्राश्चैवबलाहकाः ॥ ८ ॥ आदि
 दृष्ट्या त्यमंडलंदृष्टौ चक्रंदुरुच्चकैः क्रंदोऽयं वहवस्तत्रलोचनैर्नुविलोकिताः ॥ ९ ॥ मुहुराका
 शवायीभिः परुषाभिश्चभाषिरे ॥ सर्वतोदिक्षु दृश्यंते केतवस्तु मलीमसः ॥ १० ॥
 धूमायमानाः प्रक्षोभदैत्याजनकरक्षसां ॥ दैत्यस्त्रीणां च विभ्रष्टा अकस्माद्भूय ॥ श्री ॥
 ण स्त्रजः ॥ ११ ॥ हाहेति दूरं क्रंदंत्यः पर्यक्रममरोदिपुः ॥ दर्पणानां वर्मणां च ध्वजानां ॥ ९६ ॥
 खड्गसंघदां ॥ १२ ॥ मणीनां मंवरानां च मालिन्यमभवन्मुहुः ॥ सौधेषु चंद्रशाला

रुकैलिवेशमस्तु सर्वतः ॥ १३ ॥ अहालकेषु गोक्षेत्रेषु विपणीषु सभासु च ॥ भतुः पृष्टिकदेशे
 पुप्रगीवेषु बलेषु च ॥ १४ ॥ सर्वतो भद्रवासेषु संस्थावर्तादिवेशमस्तु ॥ पिच्छंदकेषु सुदां
 तेषु वगेधनणालिषु ॥ १५ ॥ स्वस्ति केषु च सर्वेषु गभीरारपुरेषु च ॥ गोपुरेषु कपाटेषु च
 लुर्भानां च सोमसु ॥ १६ ॥ वातायनेषु कक्ष्यासु धिण्येषु च खलारिषु ॥ सर्वत्र दैत्य
 नगरवासिभिर्जनमंडलैः ॥ १७ ॥ अश्रूयंतमहाघोषाः परुषाभूतभाषिताः ॥ शिथि
 लाः सर्वतो जाता घोरवर्णाभयानकाः ॥ १८ ॥ करदं कंदुकालापैरवलोचयदिवक
 रं ॥ समरारिकरोटीनां कोदयश्चापतन्मुवि ॥ १९ ॥ अपतन्वेदिमध्येषु विंदवः शो
 णितोभसां ॥ केशोदकाश्च निषेतुः सर्वतो धूमधूमलाः ॥ २० ॥ भोमांतरिक्षादिव्याना
 मुत्पातानामतिव्रजं ॥ अवलोच्य भूशं च स्ताः सर्वे नगरवासिनः ॥ २१ ॥ निवेदयामा

॥६॥ सरसीमंडायप्रथितोजसे ॥ सचमंडः प्रचंडोष्मानैरुत्पातकंदंबकैः ॥२२॥ असंजात
 ॥१७॥ धृतिभ्रंशोमंत्रस्थानमुपागमत् ॥ मेरोरिववपुर्भेदंबहुरत्नविचित्रितं ॥२३॥ अध्या
 समासदैत्येन्द्रसिंहासनमनुत्तमं ॥ स्फुरन्मुकुटरत्नानां लम्बानां किरणोत्करैः ॥२४॥
 दीपयन्निवलाशांतानध्युषद्दानवेश्वरः ॥ शतयोजनविस्तारे महसांस्थानमंडले
 ॥२५॥ तुंगसिंहासनस्थं तं निषेवातेतदानुजो ॥ विशुक्लविषंगश्वमहावल्गुपराक्र
 मो ॥२६॥ त्रैलोक्यकंदर्कीभूत्भुजदंडभयंकरो ॥ अग्रजस्य सदैवाज्ञामविलंघ्य
 मुकुर्मुहुः ॥२७॥ त्रैलोक्यविजये लब्धं वर्धयतो महद्यशः ॥ न तेन शिरसा तस्य म
 थ्यंतोपादर्पादकं ॥२८॥ कृतांजलिप्रमाणो च समुपाविश तां भुवि ॥ अर्थस्थानस्थि
 ते तस्मिन् अमरद्वेषिणो वरे ॥२९॥ सर्वसामंतदैत्येन्द्रास्तं द्रुष्टुं समुपागताः ॥ तेषा

॥ श्री ॥

॥ १७ ॥

वमहावद्विशिरवामत्यंतपावनां ॥१००॥ आशीर्वादेन महता वर्धयामा सरुत्त
 माः ॥ तैस्तूयमाना ललिता प्रचंचालरथोत्तमे ॥१०१॥ भंडासुरे विनिर्जितुमुदंडैः
 सहसैर्निकैः ॥१०२॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्याने शुधरवंदे
 हयग्रीवाग्रस्य संवादे गिरिचक्रपर्वदेवताप्रकाशने नाम पंचदशोऽध्यायः ॥१०३॥ ह
 यग्रीव उवाच ॥ आकर्ण्य ललिता देव्या यात्रा निःसाण निःखनं ॥ महान्तं क्षोभ
 मायाता भंडासुरपुरा लयाः ॥१०४॥ यस्तत्रासीदुगशस्य भंडदैत्यस्य दुर्धियः महेंद्र
 पर्वतोपांते महाणीवतटे पुरं ॥२॥ तत्तु शूल्यकनाम्ने व विख्यातं भुवनत्रये विषं
 गाग्रजदैत्यस्य सदावासः किलाभवत् ॥३॥ तस्मिन्नेव पुरे तस्य शतयोजनविस्त
 रे ॥ विवेशुरसुराः सर्वे श्रीदेव्या गमसंभ्रमात् ॥४॥ शतयोजनविस्तीर्णं तत्सर्वं पु

॥८३॥ तस्मान्निजेष्यति ॥ तर्हि पल्लवभंगैश्च पापाण्यस्वविदारणं ॥ ३८ ॥ उच्चमानमिदं हंत परी
 ॥८८॥ हासाय कल्पते ॥ विडुं वनान किमसौ लज्जा करमिदं न किं ॥ ३९ ॥ अस्मत्सैनिकता
 र्त्सरभदेभ्योपि भवद्वियः ॥ कोदिशोकत्वमापन्ताः शक्राद्यास्त्रिदिवोकसः ॥ ४० ॥ ब्रह्मा
 दयश्च निर्मितविग्रहामहत्मायुधैः ॥ विष्णोश्च कथावार्त्सि विव्रस्त समहेश्वरः ॥
 ४१ ॥ अन्येषामिह कावर्त्तो दिव्या सर्वे पसजिताः ॥ अस्माकमिषुभिस्तैस्ते रध्व्ये
 रंगयानिभिः ॥ ४२ ॥ सर्वत्र विदुर्वर्माणो दुर्मर्षा विविधा कृताः ॥ तादृशानामपि महा
 पराक्रमभुजोष्माणां ॥ ४३ ॥ अस्माकं विजयायाध र्त्त्रा काचिदपि धावती ॥ यद्यपि ॥ श्री ॥
 तथाप्येषा नावमान्या कथंचन ॥ ४४ ॥ अत्योम्य रिपु रात्मज्ञेनाममात्यो जिगी ॥ ८८ ॥
 षुभिः ॥ तस्मात्तदुत्सारणार्थं प्रेषणीयास्तु किंकराः ॥ ४५ ॥ सकचग्रहमाकृष्य सा

नेतव्यामदोहता ॥ देवत्वदीयशुद्धांतवर्त्तिनीनां मृगी दृशो ॥ ४६ ॥ चिरेण चेदुका
 भावं गादुष्टा संश्रयिष्यति ॥ एकैकस्मान्महता दस्मत्सैन्येषु परिवर्त्तिनः ॥ ४७ ॥
 शं कनेपरिविव्रस्ते चै लो क्यं सचराचरे ॥ अत्र देवस्य चित्ते तु प्रमाणमिति दानवः
 ४८ ॥ निवेद्य भंडदेत्यायक्रोधं तस्य व्यवीर्यधत् ॥ विपंगस्तु महासत्त्वो विचारज्ञो
 विचक्षणः ॥ ४९ ॥ इदमाहमहादेत्यमग्रजन्मानमुत्थितं ॥ देवत्वमेव जानासि सर्व
 कार्यमरिंदम ॥ ५० ॥ न तु ते क्वापि बल्कव्यनीतिवर्त्तेति वर्त्तते ॥ सर्वविचार्य कर्त्तव्यं
 विचारः परमागतिः ॥ ५१ ॥ अविचारेण यत्कर्म समूलमपहृतेतती ॥ परीय कटक
 चाराः प्रेषणीयाः प्रयत्नतः ॥ ५२ ॥ तेषां बलाबले जेयं जयसे सिद्धिमिच्छता ॥ चा
 रचक्षुर्दृष्टः सदा शो कितमानसः ॥ ५३ ॥ अशंकितकारवांश्च गुप्तमंत्रः सम

॥८८॥ त्रिषु ॥ षडुपाया प्रयुज्जानः सर्वत्राप्यहितेषु ॥ ५६ ॥ विजयं लभते राजा जालोमं
 ॥८९॥ क्षुविनश्न्यति ॥ अवीमृश्ये वयः कश्चित् आरंभस्य विना शकः ॥ ५७ ॥ विमृश्य तु
 कृतं कर्म विशेषाज्जयदायकं ॥ तिर्यगित्यपि नारातिक्षुद्र इत्यभिराजभिः ॥ ५८ ॥
 कार्या वैसिणि नावज्ञा शक्ते सर्वत्र संभवात् ॥ स्तंभोत्यन्तेन केनापि नरतिर्यग्बुधैः
 ता ॥ ५९ ॥ भूतेन सर्वभूतानां हिरण्यः कंठको हतः ॥ पुरा हि चंडिका नाम नारी माया
 विजृम्भिणी ॥ ६० ॥ निक्षुम्भं भूमिं व्यापादितवतीरणे ॥ तत्प्रसंगेन बहवस्त
 था देत्या विशिनाः ॥ ६१ ॥ अतो वदामि नावज्ञा स्त्रीमात्रे क्रियतां क्वचित् ॥ शक्तिः श्रीः
 रेव हि सर्वत्र कारणं विजयश्रियः ॥ ६२ ॥ शक्तिराधारतां प्राप्ता स्त्री पुंलिंगैर्न नृभ ॥ ६३ ॥
 यं शक्तिस्तु सर्वतो भातिसंसारस्य स्वभावतः ॥ ६४ ॥ तर्हि तस्यावुराशयाः प्रवृत्तिर्जायतां वया

मेकैकदेत्यानोगणनानि विद्यते ॥ ३४ ॥ स्वस्वनामसमुच्चार्य प्रणेतुः शून्यकेश
 रं ॥ स च तान् सरान् सर्वान् तिथीरकनीनिकैः ॥ ३५ ॥ संभावयन् तस्मात्प्रोक्तं कियं
 तं चित्क्षणं स्थितः ॥ अवोचत विशुक्रस्तमग्रजं दानवेश्वरं ॥ ३६ ॥ अपमानमहा
 सिंधुसमानगलनिस्वनः ॥ ३७ ॥ देवत्वदीयदोर्दंडविध्वस्तबलविक्रमाः ॥ ३८ ॥ पा
 पिनः पामराचारादुरात्मानः सराधमाः ॥ शरण्यमन्यतः कालानुवृत्तौ विषादिनः
 ॥ ३९ ॥ ज्वलज्वालाकुले वज्रोपतितानाशमागताः ॥ तस्माद्देवास्तमुत्पन्ना काचिक्रा
 बलगर्विता ॥ ४० ॥ स्वयमेव किलास्नाक्षीतान् देवान् वासवादिकान् ॥ तैः पुनः प्र
 बलोत्साहैः प्रोत्साहितपराक्रमाः ॥ ४१ ॥ बहुस्त्रीपरिवाराचविविधायुधमंडिताः
 अस्मान् जेतुं किलायातिहाकणं विधिवैशसं ॥ ४२ ॥ अवलानां समूहश्चेत्त्वलिनी

केयंकस्मात्समुत्पन्ना किमाचारा किमाश्रया ॥ ६२ ॥ किंबला किं सहाया वा देव
तत्प्रविचार्यतां इत्युक्तसविषंगे कर्तनीति कर्मविदा मुना ॥ ६३ ॥ अवज्ञा भुक्कुटि
चक्रे स्त्रीति हेला परायणः अरे नीति विचारो यसं समसत्त्वेषु शत्रुषु ॥ ६४ ॥ युज्यते
वनितायां तु को विचारो महीयसां ॥ अस्मद्वले महासत्त्वा अक्षो हि ण्यधिपाश्व
तं ॥ ६५ ॥ पातुं समस्तजलधिनू अलेदधुं विविष्टयान् ॥ अरे पाप समाचार किं
वृथा शंकसे स्त्रियं ॥ ६६ ॥ तत्सर्वं हि मया पूर्वचारद्वारा विलोकितं ॥ अग्नेः समु
त्पत्ता काचिन्मूललिता नामधारणि ॥ ६७ ॥ यथार्थनामवत्येषा पुष्पवत्ये शलाक
ति ॥ न सत्त्वं न च दोषं न संग्रामेषु वा गतिः ॥ ६८ ॥ अश्वा विचार निवहात्किं तु मा
या परायणा ॥ तत्सत्त्वेना विद्यमाने स्त्री कदंबकमात्मनः ॥ ६९ ॥ उत्पादितवती

॥६॥ किंचित्तेन सर्वं विचेष्टते ॥ अथवाभवदुक्तेन न्यायेनास्तु महद्वलं ॥७०॥ त्रैलोक्यं
॥१००॥ धिमहिमा भंडः केन विजिष्यते ॥ इदानीमपि महाबलं सर्वमूर्तिनाः ॥७१॥ श्वसि
तचाति परवोन कदाचन नाकिनः ॥ केचित्पातालगर्भेषु केचिवंबुधिवारिषु ॥७२॥
केचिद्द्विगंतकोणेषु केचित्कुंतेषु भूभृतां ॥ निलीना भद्रा विवस्तात्यक्तदारस्तस्त्रि
यः ॥७३॥ भ्रष्टाधिकाराः पशवः छन्नवेषाश्चरंतिके ॥ नादृशं न - - जातिमम
बातु पराक्रमं ॥७४॥ अबलानचिरोत्पन्ना ते नैषादप्यमश्नुते ॥ न जानंति स्त्रियो मू
ढा वृथा कल्पितसाहसाः ॥७५॥ विनाशमनुधावंति कार्याकार्यविमोहिनाः ॥ श्री ॥
धवानां पुरस्कृत्य यद्यागच्छंति नाकिनः ॥७६॥ यक्षामहोरगद्भिद्याः साध्याः ॥१००॥
युधदुर्मताः ब्रह्मावापन्ननाभो वारुद्रो वाससराधिपः ॥७७॥ अन्ये वाहरिनां ना

धास्तेषां वेष्टुमहे पदुः॥ अध्वानमसेनासु सेनात्योरणदुर्मदाः॥ ७८॥ पक्ककर्करि
कापेषमिवपेप्यंतिवैरिणो॥ कुरित्ताक्षः कुरुंश्चकरंकः काकवासिनः॥ ७९॥
वज्रदंतो वज्रमुखो वज्रलोमा वज्राहकः॥ सूचीमुखः पालमुखो विकण्ठी विक
टानतः॥ ८०॥ करालाक्षः करटकोदमनो दीर्घजित्वकः॥ कुंभकोदुलुमहश्च
कलसः कल्किवाहनः॥ ८१॥ पुल्कसपुंड्रकेतुश्च चंडबाहुश्च ककुरः जंबुका
स्यो जंभनश्च तीक्ष्णशृंगः त्रिकंठकः॥ ८२॥ चंद्रगुप्तश्च तुर्बाहुश्च कोराक्षः श्वतु
स्थिराः॥ वज्रघोषश्चोर्ध्वकेशो महामायो महाहनुः॥ ८३॥ मरुतश्च त्रुर्मरुतश्च केश
सिंहघोषः सिरालकः॥ अंधकः सिंधुनेत्रश्च कूपकः कूपलोचनः॥ ८४॥ गुहाक्षो
गंडगल्कश्च चंडवर्मा यमांतकः॥ लक्ष्मणः पटसेनश्च पुरुजित्सर्वमारकः॥ ८५॥

॥८॥ स्वर्गशत्रुः स्वर्गबलो दुर्गाख्यः स्वर्गकटकः ॥ अनिमा यो ब्रह्मा यैर्ऽपि मायुत्तक
॥१०१॥ जित् ॥ ८६ ॥ पुरुषेणो विषेणश्च कुंतिषेणः कुरूपकः ॥ मंत्रदर्शकश्चरश्च मंगलोद्य
षणस्तथा ॥ ८७ ॥ कोलाटः कुरिलाश्च दशरोचश्चुवाहनः ॥ धृष्टहा सो धृष्टके
तुः परिश्रत्यापकश्चुकः ॥ ८८ ॥ महामोहो महाहंष्टो दुर्मतिः स्वर्णमेजयः ॥ शठके
तुः शठवक्त्रः शठदत्तः शठप्रियः ॥ ८९ ॥ दुःशवो दुर्विनीतश्च भिन्नकर्कश्च मूरु
कः ॥ अहंहासी महाहासी महसिश्च मदोत्कटः ॥ ९० ॥ कुंभोत्कचः कुंभनासः कुं
भग्रीवः कुटोदरः ॥ हास्तिमेहो महोदश्च कुंभांडः पूतिनाशिकः ॥ ९१ ॥ पूतिदंतः ॥ श्री ॥
पूतिचक्षुः पूत्यास्यः पूतिमेहनः ॥ इत्येवमादयः शूरा हिरण्यकशिपो समाः ॥ ९२ ॥ १०३ ॥
हिरण्याक्ष समाश्चैव मम पुत्रा महाबलाः ॥ एकैकस्य सुतास्तेषु जाताः शूराः पर

॥१३॥
शनं सेना न्यश्चमवो हताममपुत्रैरनुहताः॥ नाशयिष्यंति समरे प्रोत्थतानमराध
मान्॥ १४॥ एते चेत्कुपिता युद्धे सहस्राक्षो हिणीश्वराः॥ भस्मशेषं भवेद्युद्धं हंत
किमुता वला॥ १५॥ महामाया विनामरम हलानामामिषं भवेत्॥ तद्धाशंकया
भिन्नं माते भवतु मानसं॥ १६॥ इत्युक्त्वा भेदं दैत्येन्द्रः समुद्राय नृपासनान्॥ उवाच
निजसेना न्यंकुटिलाक्षं महाबलं॥ १७॥ उत्तिष्ठ रे बलं सर्वे सन्नाहय समंततः॥
शन्यकस्य समंताच्च द्वारेषु बलमर्पय॥ १८॥ दुर्गाणि संगृहाण त्वंकुरुक्षेत्रे पणिका
शनं॥ दुष्टाभिचाराः कर्तव्याः मंत्रिभिश्च पुरोहितैः॥ १९॥ सज्जीकुरु च शस्त्राणि
युद्धमेतदुपस्थितं॥ सेनापतिपुत्रं केचिदग्रे प्रस्थापयाधुना॥ २०॥ अनेकबल
संघेन सहितं घोरदशनं॥ तेन संग्रामसमये सन्ति पत्यविनिर्जिताः॥ २१॥

॥ ल ॥ के शेषाकृष्यतांमृतांदेवसत्वेनदर्पितां ॥ इत्याभाष्यचमूनाथंसहस्रत्रितयाधिपं ॥ १०० ॥
॥ १०२ ॥ कुटिलाक्षंचमूनाथंस्वयंचांतःपुरंगतः ॥ आपतंत्यामहादेव्यायत्रानिःसाणनिस्वनाः
॥ १०३ ॥ अश्रूयतचंदैत्येदंरतिकर्णोच्चरावहः ॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुस्तकउत्तरभागेलल्लिता
खंडेयोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ हयग्रीवउवाच ॥ अथश्रीलल्लितासेनानिःसाणप्रति
निस्वनः ॥ उच्चचालासुरेद्राणामुत्थितोदुंदुभिस्वनः ॥ १ ॥ तेनमर्दितदिक्केनक्षभ्य
दुर्भययोधिना ॥ वधिरीकृतसूषेणलोकेनचकंपेचजगत्रयं ॥ २ ॥ मर्दयन्ककुभांवृंदंभि
दन्मूधरकंधरात् ॥ ववधेगगनाभोगेदैत्यनिःसाणनिस्वनः ॥ ३ ॥ महानरहरिक्रो ॥ श्री ॥
धहुंकारोत्थतिवध्वनिः ॥ वीरसंवाररासोच्चैर्विवुधद्वेषिज्वलरी ॥ ४ ॥ ततःकिलकि ॥ १०२ ॥
लारावमंबरादैत्यकोटयः ॥ समनैशंतसंकुत्थाःप्रतीतांपरमेश्वरी ॥ ५ ॥ कृश्विद्र

तत्रविशेषेणवर्मणांलुन्तविग्रहः॥चकाशेजंगमइवप्रोचुंगारोहणाचलः॥६॥काल
रात्रिमिवोदग्रांशरक्षाकारविगोपितां॥अधुनीतत्रदःकश्चिदतिधौतांक्षपाणिकां
॥उद्धासयन्कराग्रेणकुंतफलवमेकतः॥आरूढतुल्यगोविद्यांचारिभेदेचकारह॥७॥
केचिद्वारुरुह्योधामातंगंस्तुंगवर्षाणः॥उत्पातवातसंघातप्रेरितानिवपर्व
तान्॥८॥पट्टिशंमुदरंचैवविदुरैर्विंदुपालकैः॥धृगणैश्चभृशुर्दीभिःकणयैमुसला
दिभिः॥९॥गदाभिश्चशतघ्नीभिःत्रिशिरैर्वीशिखैरपि॥अर्धचक्रैर्महाचक्रैश्चक्रां
गैरुगगानुगैः॥१०॥कणिशोर्षप्रभेदैश्चधनुर्भिर्शोडःधन्वभिः॥दंडैश्चफणिकाशस्त्रै
वज्रबाणैर्गरुडकैः॥११॥पवमध्येर्मुष्टिमध्येर्वतितैःखंडैरपि॥कदारैःकोणमध्ये
श्चफणिदंतैपरश्वधैः॥१२॥पाशायुधैःपाशतुंडैःकाकतुंडैःसहस्रशः॥एवमादि

॥ ल॥ भिरत्युग्रे रायुधै जवहारिभिः ॥ १४ ॥ परिकल्पितहरताग्रवर्मितादेत्यकोटयः ॥ अथा
 ॥ १०३ ॥ रोहागजारोहाद्रुधभारोहिणः परे ॥ १५ ॥ उष्टारोहाद्यकारोहाशुनकारोहिणस्तथा ॥ काका
 दिरोहिणोगृध्रा रोहाकंकादिरोहिणः ॥ १६ ॥ व्याघ्रादिरोहाश्च परेतथासिंहादिरोहिणः ॥
 शरभारोहिणश्चान्येभेरुंटा रोहिणः परे ॥ १७ ॥ सूकरारोहिणो व्यालारूढाः प्रेतालिरोहि
 णः ॥ रुवेनानाविधैर्वाहवहिभिर्ललितां प्रति ॥ १८ ॥ प्रचेत्ते प्रबलक्रोधसंमूर्छितानि
 जाशयः ॥ कुटिलाक्षश्चमूभर्ता दुर्मदं नाम दानवं ॥ १९ ॥ दशाक्षो हिणिकायुक्तं प्रा
 हिणो ललितं प्रति ॥ दिधक्षुभिरिवाशेषं विश्वमहवलोत्करे ॥ २० ॥ भंदैर्युक्तं ससे
 नाधीललितं मिमुखं ययौ ॥ भिंदत्यठस्वसंरां वैश्चतुर्दशजगद्वरी ॥ २१ ॥ अट्टहासं
 वितन्वानो दुर्मदस्तत्सुखाय ययौ ॥ अथ भंडासुरासः कुटिलाक्षो महाबलः ॥ २२ ॥
 कस्य पुरहारं प्राचीने समकल्पयत् ॥ रक्षणार्थं दशाक्षो हीत्युपेतं तालजंघकं ॥ २३ ॥

॥ श्री ॥

॥ १०३ ॥

अर्वाचीनोपुरद्वारेदशाक्षोहिणिसंयुतं॥२२॥नाम्नातालभुजंदैत्यंरक्षणार्थम
कल्पयत्॥प्रतीचीनेपुरद्वारेदशाक्षोहिणिसंयुतं॥नीलग्रीवंनामदैत्यंरक्षणार्थम
मकल्पयत्॥उत्तरेतुपुरद्वारेतालकेतुमहाबलं॥२४॥आदिदेशसुरक्षार्थंदिशाक्षो
हिंसंयुतं॥पुरस्यतालवलयेकपिशोर्षकवेशम्॥२५॥मंडलाकारतोवस्तुंदशा
क्षोहिणिमादिशत्॥एवंपंचाशतांकृत्वाक्षोहिणीभिरुत्तुरक्षितं॥२६॥शून्यक
स्त्वपुरस्तेवतद्दत्तंस्वामिनोवदत्॥कुटिलाक्षत्वदाज्ञयासैन्येनगररक्षणं॥२७॥
दुर्मदःप्रेषितःपूर्वतांदुष्टंललितंप्रति॥अस्मत्किंकरमात्रेणानिरासाहिमा
वत्ता॥२८॥अथापिगज्ञामाचारःकर्तव्यंपुररक्षणं॥इत्युक्त्वाभंडदैत्येइंकु
टिलाक्षोतिगर्वितः॥२९॥स्वसैन्यंसंजयामाससेनापतिभिरन्वितः॥यस्तुसंप्रे

॥८॥ वितःपूर्वकुटिलाक्षेणानवः॥३०॥ सध्वनध्वजिनीयुक्तोत्तलितासेन्यमक्षिणो

॥१०४॥ त॥ कृत्वाकिलकिलारावंभरास्तस्यसहस्रशः॥३१॥ दोधूयमानैरशिमिःनिपेतुः

शक्तिसेनिके॥ ताश्चशक्तयउदुंडास्फुटिताहसस्वनैः॥३२॥ ऐदीप्यमानशस्त्रा

भासमयुध्यंतदानुवैः॥ शक्तीनांदानवानांचसंक्षोभितजगत्रयः॥३३॥ समवर्त्तन

संग्रामोधुलियामततांबरः॥ रवंविशेषमूर्छेत्यकरिकर्णैःप्रचालिताः॥३४॥ उश्वनि

श्वासनिक्षिप्ताधूलयस्तत्प्रघूर्णिरे॥ तमापतंतमालोक्यदशाक्षोहिणिसंवृतं॥३५॥

संपत्करस्वतिकोधाद्बुभुद्रुद्रावसंगरे॥ संपत्करीसमानाभिःशक्तिभिःसमधिष्ठि ॥श्री॥

ताः॥३६॥ अश्वाश्चदतिनोमत्ताःव्यमृद्धंदानवीचमं॥ अन्योन्यतुमुल्लेयुद्धेजा ॥१०४॥

तेकिलकिलावरे॥३७॥ धूलीसूधूपमानास्तत्ताड्यमानेषुभेरिषु॥ इतस्ततःप्रवृष्ट

धिरक्तसिंधुर्महायसी ॥ ३८ ॥ शक्तिभिः पात्यमानानां दानवानां सहस्रशः ॥ ध्वजानि
खुंदितान्यासंतु विभूतानि शिल्पासुरैः ॥ ३९ ॥ विस्मस्ततत्र ह्युन्नानि समं छत्रकदंब
कैः ॥ रक्तारुणायां बुधो व्योपति तैलुत्रमंडले ॥ ४० ॥ अलंबीतमसा संध्या रक्ताभ्रमि
वरोचिषा ॥ ज्वाला कपाला कल्याणैरिव वारिपयोनिधेः ॥ ४१ ॥ दैत्यैः सैन्यानि निवहा
शक्तिनां पर्यवारयन् ॥ शक्तिश्च तोज्वल छत्रज्वालानि कुंतकंधरा ॥ ४२ ॥ दानवानां
रणतले निपेतुं मुंडमंडलाः ॥ दिदृक्षे भृकुटिशूरैः कृतसंरक्तलोचनैः ॥ ४३ ॥ मुंडैरे
खंडमनवतु संग्रामधरणीतले ॥ एवं प्रवृत्ते संग्रामे जगच्चक्रभयंकरे ॥ ४४ ॥ श
क्तयो भृशसंकुडौ दैत्यसेनाममर्दयन् ॥ इतस्ततश्च क्तिशस्त्रे स्ताडितामूर्च्छिता
इती ॥ ४५ ॥ विनेषु दीनवास्तत्र संयद्देविवलाहताः ॥ अथ भस्मसमाश्वास्य स्वीयं

॥ ८॥

॥ ३०५॥

बलमरिदमः ॥ ४८ ॥ इन्द्रमास्तुसहसा दुर्मदोभ्यद्रवचमं ॥ दीर्घग्रीवः समुन्नम्रः पृष्ठे
निहुरतोदनः ॥ ४९ ॥ अधिष्ठितो दुर्मदेन वाहनो ह्यश्वचालहः ॥ तमुष्ट्रवाहनदुष्टम
न्ययुक्रोधचेतसः ॥ ५० ॥ दानवानि श्वसन्सर्वे भीमशरणा युयुत्सवः ॥ अवाकिरदसो
भल्लैः उद्धसत्कुरशायिभिः ॥ ५१ ॥ संपत्करी चमूचक्रं वनं वोभिरिवांबुदः ॥ तस्य दुःसह
सत्वस्य ताडिता बहुभिः शरैः ॥ ५२ ॥ स्तम्भिते वा भवत्सेना संपत्करी क्षणं रणे ॥ अथ
क्रोधारुणं चक्षुदधाना संपदं विका ॥ ५३ ॥ रयाकोलाहलं नागमारुदायुध्यतामुना
अलोलिकं कणकाणरमणीयतरकरः ॥ ५४ ॥ तस्याश्वकर्षिको दंडमोर्वीरमाकर्ण
माहवे ॥ लघुहस्ततया तस्यानाकृष्टेन चमोक्षणां ॥ ५५ ॥ दहशोधनुषश्चक्रं केवलं
शरधारणी ॥ अकंशुभिरसंपर्कस्फुरत्प्रतिफलत्फलः ॥ ५६ ॥ शरासंपत्करी चापा

॥ श्री ॥

॥ ३०५ ॥

शरासंपत्करीचापाच्युतासमदहेनरिं॥ दुर्मदस्यचतस्याश्वसमहद्युद्धमुद्धतं
५५॥ अभूदन्योन्यसंघट्टसंफुल्लिङ्गशिलीमुखं॥ प्रथमंप्रसृतैर्बाणैः संपदेवीसर
द्विषोः॥ ५६॥ अंधकारःसमभवत्तिरस्कुर्वन्तमस्तत्त्वं॥ तदंतरेचबाणानामतिसं
घट्टयोनयः॥ ५७॥ विस्फुल्लिङ्गाविदधिरेखद्योतभ्रमचातुरी॥ तथाधिस्रुतास्तश्रोण्या
रणकोलाहलःकरी॥ ५८॥ पराक्रमंबहुविधंदर्शयामाससंगरे॥ करेणकतिचिदैत्या
नूपादघातेनकांश्चन॥ ५९॥ उदग्रदंतमुसलाघातैरन्यांश्चदानवान्॥ बालदंडहते
रन्यानसीतकारैःपरात्परिपून्॥ ६०॥ गात्रव्यामर्दनैरन्यान्नरश्वाघातैस्तथापरात्॥
प्रधिमानाभिघातेनकांश्चिदैत्यान्विमर्दयन्॥ ६१॥ चतुरंचलितंचक्रेसंपदेविमतंग
जः॥ स दुर्मदःक्रुधारक्तदृष्टिरेकेनपाणिना॥ ६२॥ संपदेवीमुकुटकंमणिमेकमु

॥ ल ॥ पाहरत् ॥ अथ क्रोधारुणदशा तया मुक्तैः शिलीमुखैः ॥ ६३ ॥ वीक्षितो वक्षसि क्षिप्रं जीवि
 ॥ १०६ ॥ तुं दुर्मदो जहौ ॥ ततः किल कित्वा रावं कृत्वा शक्तिचमूचरैः ॥ ६४ ॥ तत्सैनिकचरारत्वन्ये नि
 हता दानवोत्तमाः ॥ हता वशिष्ठा दैत्यास्तु शक्तिबाणविवलीकृताः ॥ ६५ ॥ पलायितारणा
 क्षोण्यो शून्यकंपुरमाश्रयन् ॥ तं वृत्तांतं समाकर्ण्य संक्रुद्धो दानवेश्वरः ॥ ६६ ॥ प्रचंडेन
 प्रभावेन दीप्यमान इवात्मनि ॥ सती प्रस्यर्शमुक्षूय खड्गमुग्रविलोचनः ॥ ६७ ॥ कुटि
 लाक्षंनिकटकंबभाषे पूतनापतिं ॥ कथं सा दुष्टवनिता दुर्मदं मदशालिनं ॥ ६८ ॥ नि
 पातितवर्तीयुत्येकदृष्ट्यविधः क्रमः ॥ नरकरेषु न मर्त्येषु नोरगेंद्रेषु यद्वृत्तं ॥ ६९ ॥ ॥ श्री ॥
 अभूत् प्रतिहतं सोऽपि दुर्मदो बलयाहतः ॥ तां दुष्टवनितां जेतुमाकुलं चकचे हतात् ॥ १०६ ॥
 ७० ॥ सेनापतिं कुरुंडारव्यं प्रेषयाह वदुर्मदं ॥ इति संवोधितस्तेन कुटिलाक्ष्यो महा

चला ॥ ७१ ॥ कुंरुडचंडकोदंडं आजहावप्रभोःपुरः ॥ सकुरंडः समागत्य प्रणामं स्वा
मिनेदिशत् ॥ ७२ ॥ उवाचकुदित्वाक्षरतंगलुसज्जयसेनिकां ॥ मायायांचतुरेसितं
चित्रयुद्धविशारदः ॥ ७३ ॥ कूटयुद्धेचनिपुणः तांश्रियंपरिमर्दय ॥ इतिस्वामिपुरस्ते
नकुदित्वाक्षेणदर्शितः ॥ ७४ ॥ निर्जगामपुरातूर्णो कुरंडश्चंडविक्रमः ॥ विशंत्यक्षो
हिणीभिश्चसमंतात्परिवारितः ॥ ७५ ॥ मर्दयंत्यमहीगोलं हस्तिवाजिपदातिभिः ॥
दुर्मदश्चाग्रजश्चंडकुरंडः समरेययौ ॥ ७६ ॥ धूलिभिस्तुमुत्तीकुर्वदिगंतंधीरमान
सः ॥ शोकरोषग्रहग्रस्तो जवनाश्वगतोययौ ॥ ७७ ॥ शार्ङ्गधनुःसमादायघोरदं
कारनिःस्वनं ॥ ववर्षशरधाराभिसंपत्कार्यमहाचमूं ॥ ७८ ॥ पायेमदनुजं हत्वा दु
र्महंयुद्धदुर्मदं ॥ वृथावहसिचिकोतिलवंशेषान्महामदं ॥ ७९ ॥ इदानीमेवभवति

॥३०७॥ मेतेर्तीराचमंडलेः॥ अंतकस्यपुरीमध्येप्रापयिष्यामिपश्यमां॥८०॥ अतित्दयम
तीस्वादुतद्वपुर्वलिनिर्गतं॥ अपूर्वमंगतारक्तं पिबंतुरणपूतनाः॥८१॥ ममानुज
वधोत्थस्यप्रत्यवायस्यदुष्कले॥ अधुनामोक्षसेदुष्टेपश्यमेभुजयोर्वले॥८२॥
दूतिसंतर्जयन्संपत्करांकरिवरस्थितां॥ सैन्यंप्रोत्साहयामासशक्ति
सेनाविमर्दने॥८३॥ अथतांपूतनांचंडीकुरुंदुस्यमहोजसः॥ विमर्द
यितुमुद्युक्तास्वसैन्यंप्रोदसीमहान्॥८४॥ आपूर्वाहिवसंजातकोतुका
धजगादतां॥ अश्वारूढासमागत्यस्तेहेनाद्रिमिदंवचः॥८५॥ सर्वांसंपत्क ॥ श्री॥
राप्रीत्याममराणिनिशम्यतां॥ अश्वयुद्धमिदंदेहीममकर्तुंगुणोत्तरे॥८६॥ क्षणं॥ ॥९०७॥
हस्त्रसमरेमयेवैवगियोत्सते॥ याचितासिसखित्वेननात्रंसंशयमाचर॥८७॥

॥ १४ ॥ अमंडलीसंतु राननास्मयमानेच समरेगृहीतमणिकामुंका ॥ १५ ॥ अवाकिर
 ॥ १६ ॥ छरासारैकुंरुंडंतुरगासना ॥ तुरगाखट्याक्षिप्तसमाक्रोतादिगंतग ॥ १७ ॥
 दिशोदशव्यातशिरैरुक्मपुंरवाशिरैरुक्मपुंरवा ॥ दुर्मदस्याग्रजः क्रुद्धः कुंरुंडं
 डविक्रमः ॥ १८ ॥ विशिरैः शार्ङ्ग-निष्कृतैरभ्याखटा मवाकिरन् ॥ चंडैः कुरपुटैः
 न्यखंडयन्ततिवेगतः ॥ १९ ॥ अश्वारूढातुरंगोपिमर्दयामास दानवात् ॥ तस्य हे
 पारवोदूरमुत्पातांबुदन्तिः स्वनः ॥ २० ॥ अमूर्च्छयन्तनेकानितस्यातो कानि वै रि
 णां ॥ इतरस्ततः प्रचलिते दैत्यचक्रे हयासना ॥ २१ ॥ निजं पाशा युधं दिव्यं सुमोच ॥ श्री ॥
 ज्वलिताकृतिं ॥ तस्मात्पाशात्कोटिशोन्यापाशाभुजगभीषणाः ॥ २२ ॥ समस्तमपि ॥ २३ ॥
 तत्सैन्यं बध्वा बध्वा व्यमूर्च्छयन् ॥ अथ सैनिकबंधेन कुल्धस्य च कुंरुंडक ॥ २४ ॥

शारेणोकेन चिह्ने दत्तस्यामणिधनुर्गुणं ॥ छिन्नमोर्णधनंत्यत्काभृशं कुडाहया
 सना ॥ २५ ॥ अंकुशं पातयामास तस्य वक्षसि दुर्मतेः ॥ तेनो कुशेन ज्वलिता पीतशो
 णितजीविनः ॥ २६ ॥ कुंरुंडः स पतन्मूर्मो वज्ररुग्ण इव दुर्म ॥ तदेकुशविनिर्गो
 तपूतनाकाश्चिदुद्भूय ॥ २७ ॥ तत्सैन्यं पाशनिष्कृतं दंभक्षयित्वा क्षयं गता ॥ युत्येकु
 रंडे निहिते विंशत्यशो हिणीयते ॥ २८ ॥ हता वशिष्ठाः स्तभूत्याः प्रपत्तायिथ तद्यु
 ते ॥ कुंरुंडं सानुजं युधे शक्तिसैन्यानि पातितं ॥ २९ ॥ श्रुत्वा श्रुत्य कनाथोपिविनिश्वा
 सभुजंगवत् ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्याने युद्धकांडे दुर्मद
 कुंरुंडवधो नाम सप्तदशोऽध्यायः ॥ ३० ॥ हयग्रीव उवाच ॥ अश्वेथो रूढयाध्व
 स्ते कुंरुंडे भंडदानवः ॥ कुरित्वा क्षमिदं मोचे पुरैनेव युयुत्सवा ॥ ३१ ॥ स्वप्नेपियन्तसे

॥ ८८ ॥ भाव्यमिदं वृत्तमितपुरा ॥ यच्च नाशं कितं चित्ते तदेतत्क ह्यमागतं ॥ २ ॥ कुरंदुर्मु
 ॥ १०९ ॥ दो सत्वशालिनो भ्रातरो हतौ ॥ दुष्टदास्याः प्रभावो यं माया विन्याम हत्तर ॥ ३ ॥
 न इतः परं करं कादी पंच सेनादिनायकान् ॥ शतमक्षोहिणीनां च प्रस्थापय
 रयांगणो ॥ ४ ॥ ते युद्ध दुर्मदाशूराः संग्रामेषु तनुत्यजः ॥ सर्वदेवविजेष्वेते दु
 विदग्धवित्ता सिनी ॥ ५ ॥ इति भंडवचः श्रुत्वा भृशं च त्वरया न्वितः ॥ कुटिला
 क्षकरं कादीनां जहा वचभूपति ॥ ६ ॥ ते स्वा मिनं नमस्कृत्य कुटिलाक्षेण दर्शि
 ताः ॥ अग्नौ पतिष्यत इव क्रोधांधानिर्ययुः पुरात् ॥ ७ ॥ तेषां प्रयाणानिः साणे ॥ श्री ॥
 रणितं भृशदुः सहं ॥ आकर्षादिगजास्तूर्य शीर्षकर्णजुघूर्णिरो ॥ ८ ॥ शतम ॥ १०९
 क्षोहिणीनां च प्रचलत्केतुमालिकं ॥ उत्तरे गतुरंगलिबभौ मत्तमत्तंगजं ॥ ९ ॥

इतितस्य वचः श्रुत्वा संपदेवीकृतस्थितिः ॥ निवर्त्तयामास च मू कुरुं जाभिमुखो
 स्थितो ॥ ८८ ॥ अथ बालार्कवर्णमिशक्तिभिः समधिहितो ॥ तरंगा इव सैन्याब्धे
 स्तुरंगावातरं हस ॥ ८९ ॥ रवरेः खुरपंटेः क्षोणीमुल्लिखंती मुकुमुदुः ॥ पेतुरेकप्रवाहे
 न कुरंदस्य च मूमुखे ॥ ९० ॥ वलानि भागकृत्येषु संवर्त्तत विवर्त्तते ॥ गतिभेदेषु चारीषु
 पंचधा रासपातने ॥ ९१ ॥ प्रोत्साहने च संज्ञासकरपादाग्रयोनिभिः ॥ चतुराभिस्तुरं
 गस्य तद्दयजाभिराहवे ॥ ९२ ॥ अश्वा रूढो विकारैः सैन्यशक्तिभिः सह दानवा ॥ प्रो
 त्साहिताः कुरुंडेन समयुध्यंत दुर्मदा ॥ ९३ ॥ एवं प्रवृत्ते समैरशनीनां च स्फुर
 हिषा अपराजितं च नामानं हयमारुह्य वेगिनः ॥ ९४ ॥ अभ्यद्वदुराचारा अश्वा
 रूढा कुरुंडकं प्रचरद्वेणिसुभगाशरच्चंद्रकलोज्ज्वला ॥ ९५ ॥ संध्यातुरक्तसीता

॥ ६८ ॥ धरा ॥ ३७ ॥ महोदधिवदत्वेतगंभीरकुहरोदरा ॥ पुरश्चचारशक्तीनां चासयं
 ॥ ३९० ॥ तामहारणे ॥ ३८ ॥ कटूरिवपरादृष्टा बहुसर्पविभूषणा ॥ सर्पिणा मुद्रवस्था
 नं मायामयशरीरिणी ॥ ३९ ॥ सेनापतीनां नासारे कंपयंती कंच क्रमैः ॥ वस्त्राते बहु
 धाचक्रे शिवाद्योरविगविणी ॥ ४० ॥ तयैव मायया पूर्वते स्मरेन्द्रान्विजेष्यति ॥ करं का
 द्यादुरात्मानः पंचपंचत्वकार्मुका ॥ ४१ ॥ अथ प्रवृद्धे युद्धं शक्तीनाममरहिषां
 अन्योन्यं वारभाषाभिः प्रोत्साहितरणकुधा ॥ ४२ ॥ अत्यंतसंकुलितया संविज्ञा
 तपरस्पराः ॥ शक्तयो दानवाश्चैव प्रजङ्गुशस्त्रपाणयः ॥ ४३ ॥ अन्योन्यशक्तिसंघ ॥ ४४ ॥
 हंसमुत्थितहुताशने ॥ प्रवृत्तविशिखस्तोमप्रछन्नहरिदंतरे ॥ ४५ ॥ बहुरक्तनदीपू ॥ ४६ ॥
 रङ्गीयमाणसूतद्विपे ॥ मांसकंदेमसंमग्ननिष्यंदरथमंडले ॥ ४७ ॥ विकीर्यमाणशै

तालविलसद्वक्तिसरैः ॥ अतिनिष्ठुरवीरोत्थसिहनादभयंकरे ॥ ४८ ॥ धरजोधका
 रतुमुत्तेराक्षसीतृमिदायिनी ॥ निस्त्रिंशद्गणनिछुन्नदेत्यकंदोत्थितासृजि ॥ ४९ ॥
 प्रवृत्तेषोरसंग्रामेशक्तीनांच सरहिषां ॥ अधस्ववल्गमादाय पंचभिः प्रेरितासती
 ॥ ५० ॥ सर्पिणी बहुधा सर्वोत्सविससर्जशरीरतः ॥ तक्षककीटकसमात्वासुकीप्र
 समत्विषः ॥ ५१ ॥ नाविनोधवपुर्नागानानादेष्टभयानकाः ॥ नानाविधविषज्वाला
 निर्दग्धभुवनत्रयाः ॥ ५२ ॥ दरदं वत्सनाभंचकालकूटमथापरं ॥ प्रदीपनं शौक्ति
 केयं अन्यान्यपि विषाणि च ॥ ५३ ॥ व्याघ्रैस्वकीयवदनैः विलोत्तरसनाद्वयैः ॥ वि
 किरंतः शक्तिसेन्ये विसक्तः सर्पिणीतनो ॥ ५४ ॥ धूम्रवर्णाद्विवदनाः सर्वो अति
 भयंकराः सर्पिण्यानयनदंष्ट्रादुत्थिताः सर्पकोदयः ॥ ५५ ॥ अग्रे पुच्छे च वदनं धा

॥२३॥ रथेनः फणात्विताः ॥ आस्यादा नीलवपुषः सर्पिण्याः फणिनोभवन् ॥ २४ ॥ अ
 ॥२३३॥ न्येशवत्तवर्णाभाश्चतुर्वल्काश्चतुर्दराः ॥ नासिकाविवरान्तस्याउदुताउग्ररोचि
 षः ॥ २५ ॥ पीतवर्णोस्त्रिफलकादङ्गानिविकृतानताः ॥ सर्पिण्याकर्णकुहारादुत्थि
 ताक्रोधदोयिताः ॥ २६ ॥ लंबमानमहाचर्मवृत्तिस्थूलात्ययोधरात् ॥ नाभिकुंडा
 चवह्वोरक्तवर्णाभयानकाः ॥ २७ ॥ हाहाहलंबमंतश्चप्रोत्थिताः पन्तगाधिपाः ॥
 विदलंतशक्तिसेनांदहंतोविषवद्भिः ॥ २८ ॥ बध्नंतोभोगयारोश्चनिध्नंतः फणि
 मंडलैः ॥ अत्यंतमाकुलोचकुः कृत्तितेशोचमूमही ॥ २९ ॥ भंजमाना अपिमुहुः ॥ श्री ॥
 शक्तीनांशस्त्रकोटिभिः ॥ उपर्युपरिवर्तते सर्पास्मप्रविसर्पिणः ॥ ३० ॥ नश्यन्तिव ॥ ३३३ ॥
 हवः सर्पाज्जायतेचापरेपुनः ॥ एकस्यनाशसमयेबहवोन्याः समुत्थिताः ॥ ३१ ॥

हेषमाणहयाकीर्णीकंदद्रुक्कुलोद्वटं ॥ बृंहमानगजंगर्जद्वथचक्रंचचालत
 त् ॥ ३० ॥ चक्रनेमिहतक्षोणीक्षोदक्षपितरोचिषा ॥ बभूवतुहिनासारलुन्तेनेव
 विवरवता ॥ ३१ ॥ धूलीमयमिताशेषमभवद्विध्वंसदलं ॥ क्वचिल्लघूमयंचेवनि
 साणकठिणस्वनैः ॥ ३२ ॥ उधूतैर्धूलिकाजालैराक्रांतैर्देत्यसेनिकैः ॥ इयत्तया
 नसेनायाः संख्यापिपरिभाविता ॥ ३३ ॥ ध्वजाबहुविधाकारामीनव्यालविचि
 त्रिताः ॥ प्रवेसुधूलिकाजालेमल्लोद्वमहोदधौ ॥ ३४ ॥ तानापततआलोक्यल
 लितासोनिकंप्रति ॥ वित्रेकरमराः सर्वेशक्तीनांभंगशंकया ॥ ३५ ॥ तेकरंकमु
 रवाः पंचसेनापतयउत्थिताः ॥ सर्पिणीनामसमरेमायांचक्रुर्महीयसीं ॥ ३६ ॥ तेः
 समुत्पादिताद्दुष्टासर्पिणीरयाशंबरी ॥ धूर्मवर्णाचधूम्राक्षीधूम्रलंबपयो

॥८४॥ तिमिदुःखैः प्रोक्ता हितमथाहवे ॥ शूतमक्षोहिणीनां च निषपांतेकहेलया ५० सर्पि
 ॥११२॥ णीचदुराचाराबहुमाया प रिग्रहा ॥ क्षयोक्षयो कोटिसंख्या विस सज्जफणा धरान्
 ५१ ॥ तथा व्याकुलितं सैन्यमवलोक्य रुषाकुलान् कुलीगरुडारुढा संपपा तरणाजि
 रे ॥ ५२ ॥ प्रतप्तकनकप्रख्याललिता तालुसंभवा ॥ समस्त वाडूमया कारादंतैर्वज्र
 मयेष्टता ॥ ५३ ॥ सर्पिण्यभिमुखं तत्र विससर्ज निजं वलं ॥ तथा धिहितुं गोसपक्ष
 विक्षिप्तभूधरं ॥ ५४ ॥ गरुडः प्राचल्युद्धे सुमेरु रिवजंगमः ॥ सर्पिणीमायया जाता ॥ श्री ॥
 नू सर्वा विषमयानकान् ॥ ५५ ॥ क्रोधरक्तेक्षणं व्यातनं न कुली विदधे मुखं ॥ अध ॥ ११३ ॥
 श्रीनकुली देव्या द्वाविंशदंतं कोटिभिः ॥ द्वाविंशत्कोटयो जाता नू कुल्याकनकप्रभा ५६ ॥

इतः स्ततः खंडयंत्यः सर्पिणीसर्पमंडलं ॥ निजदंष्ट्रावमर्गेन नाशयंतश्चतुर्दिषु ५७ ॥
 व्यभ्रमेत्यमरे घोरे बभूव स्वर्णविभ्रमाः ॥ उत्कर्षाः क्रोधसंकर्षा धृषिता शेषतोम
 ताः ॥ ५८ ॥ उत्पुल्लानकुला व्यावदनाप्यदशान्तहीन ॥ एकैकमाया सर्पस्य बभूव
 कैक उद्रुतः ॥ ५९ ॥ तीक्ष्णदंतनिपातेन खंडयामास विग्रहं ॥ भोगिभोगसूते रक्ते
 सूक्ष्मिणि शोयातांगते ॥ ६० ॥ लिहंतो न कुल्याजिह्वा पल्लवैः पुफुवुर्मधे ॥ न कुलैर्दृश्य
 मानानां अत्यंतचटुलं वपुः ॥ ६१ ॥ मुहुः कुंडलितैर्भोगैः पन्नगानां व्यवेहन ॥ न कु
 लावल्लिदृष्टानां नष्टास्त्वनां फणाभूता ॥ ६२ ॥ फणागणसमुत्क्रियामणयो व्यरुचन
 रणो न कुलाघातसंकीर्णफणाचक्रविनिर्गताः ॥ ६३ ॥ मणयस्तत्तमहाकोपवद्भेज्जी
 लाइवाबभूवः एवं प्रकारतो बभूव मंडलैस्खंडिते ॥ ६४ ॥ मायामये सर्पे जात्ये सर्पि

॥ ८५ ॥ णीकोपमादधे ॥ तथा सहमहायुत्थं कृत्वा मानकुलेश्वरी ॥ ६५ ॥ गरुडास्त्रमतिशु
 ॥ ३३३ ॥ धीरं समधमशिलीमुखे ॥ तद्गरुडास्त्रमुद्दामज्वालादीपितदिग्मुखं ॥ ६६ ॥ प्रवि
 श्य सर्पिणी देहं सर्पमायामशोषयत् ॥ मायाशक्तिविनाशेन सर्पिणी विलयंगता
 ६७ ॥ क्रोधंच तद्विनाशेन प्राप्ता पंचचमूवराः ॥ यद्वलेन रुगान् सवान् सेनात्यस्ते
 वमेनिरे ॥ ६८ ॥ सा सर्पिणी कथाशेषं नितानकुलिर्वीर्यतः ॥ अतः स्ववलनाशे
 न भृशं कुद्वाश्चमूवराः ॥ ६९ ॥ एकोद्योगेन शस्त्रोघेन कुलात्तावाकिरन् ॥ एकैव
 सा तार्क्ष्यरथापंचभिष्टतनेश्वरेः ॥ ७० ॥ लघुहस्ततया युद्धं च कार शरवर्षिणी ॥ श्री ॥
 पटिशोर्मुसले श्वेव भिंदिपालैः सहस्रशः ॥ ७१ ॥ नकुलान् रवन्दयामासः ॥ ३३३ ॥
 ततश्चेतश्चदानवाः ॥ ज्वलदग्निप्रकाशास्ते नकुलावैरिणां बलं ॥ ७२ ॥

मूलभूतापतो दुष्टा सर्पिणानविनश्यति ॥ अतस्तत्कृतसर्पिणां नाशे सर्पितेजसः ॥ ७३ ॥
 ततश्च शक्तिसेत्यस्य शरीराणि विषानलैः ॥ दह्यमानानि दुःखेन विपुष्टान्यभ
 वन्तृणो ॥ ७४ ॥ किंकर्तव्यविमूढेषु शक्तिचक्रेषु भोगिभिः पराक्रमे बहुविधं च कुरुते
 पंचदानवाः ॥ ७५ ॥ करं कौगर्दभशतैर्युक्ते संहनमास्थितः ॥ उत्पातवारिद्वयप्रव
 र्षशरावलीः ॥ ७६ ॥ काकवासितनामान्यः सेनानाथोजैगे स्थितः ॥ चक्रेण तीक्ष्ण
 धारेण शक्तिसेनाममर्दयत् ॥ ७७ ॥ वज्रदंताभिश्चान्यो भंडदैत्यचमूयति ॥ वज्र
 बाणाभिघातेन महो हस्तारण्यधात् ॥ ७८ ॥ अथ वज्रमुखश्चान्यश्च क्रीवन्तं म
 हत्तरं ॥ आरुत्य कुंतधाराभिः शक्तिचक्रममर्दयत् ॥ ७९ ॥ वज्रलोमाभिश्चान्यो
 चमूनामधिपोबली ॥ गृध्रयुग्मरथारूढः प्रजहार शिलीमुखे ॥ ८० ॥ तत्सेनाप

वज्रसारमयेर्देतैव्यदशत्मर्मसीमस्तु॥ ततोहाहाकृतंघोरंकुर्वीणादेत्यकिंकराः॥
७३॥ उदग्रदंशनकुलैराकुलीकृतमानसः॥ उत्पत्यगगनात्केचित्घोरशीत्कार
कारिणः॥ ७४॥ दशंतीरमहिषां सैन्यंनकुलाप्रज्वलत्कुधाः॥ कर्णेषुदह्यतासाया
मन्येदष्टाक्षयंगताः॥ ७५॥ अपरेविलयंप्राप्तादष्टात्मर्मस्तुवस्तुभिः॥ पतंतिकेचिन्त
कुलादानवानांशिरस्तटे॥ ७६॥ पृष्ठतोव्यदशत्केचिदागत्यकृतशीत्कृताः॥ विक
लाश्चिन्नवर्माणोभयवित्रस्तशस्त्रिकाः॥ ७७॥ नकुलैरभिभूतास्तेत्यपतन्नमरधु
वः॥ केचित्प्रविश्यनकुलाव्यात्तात्यास्यानिवैरिणां॥ ७८॥ भोगिभोगानिवाह्यप्र
प्रादशत्रशनास्ततां॥ अन्येकर्णेषुनकुलाप्राविशन्देववैरिणां॥ ७९॥ सूक्ष्मरूपावि
निर्गत्यनासारंध्राणिबभ्रवः॥ इतितैरभिभूतानिनकुलैरवलोकयन्॥ ८०॥ निज

॥८५॥ सैन्यानिदीनानि करं कः कोपमास्थितः ॥ अन्येपि च चमूनाथा लघुहस्ता महाबलाः
॥११४॥ ८३॥ प्रतिबभूव शरतो मनवर्षत्वा बिदा इव ॥ दैत्यसैन्यपतिप्रोढको दंडोत्थाशिली
सुखा ॥ ८४॥ बभूवां दंतिको दीषुकदोरं घहनं व्यधुः ॥ चमूपतिशरव्यूहैराहतेभ्यः
परं शतैः ॥ ८५॥ बभूवां वज्रदंतेभ्यो निश्चक्राम हतानानः ॥ पंचापिते चमूनाथसिख
हैरेकहेलया ॥ ८६॥ स्फुरत्कुलैः शरकुलैः बभूवौ नौथमर्दयन् ॥ इतस्ततश्चमूनाथ
सिखैश्च शरकोटिभिः ॥ ८७॥ विशीर्णगात्रान् कुलान् कुलीपर्यवारयन् ॥ अथ गान
कुलीवाणीवाङ्मयस्यैकनायिका ॥ ८८॥ न कुलानां परावृत्त्या महान्तं रोषमास्थि ॥ श्री ॥
ता ॥ अक्षीणान् कुलं नाम महास्त्रं सर्वतोमुखं ॥ ८९॥ वद्विज्वाला परीताग्रंसद ॥ ११५ ॥
धेशाङ्घ्रिधन्वनि ॥ तदस्त्रतो विनिष्पूतान् कुलाः कोटिसंख्यकाः ॥ ९०॥ वज्रांगा

वज्र रोमा न वज्र देता महाजवाः॥ वज्र साराश्व निविडा वज्र धात्रा भयंकराः॥
८९॥ वज्राकार नरेव स्तूर्णीधारयंतो महीतलं॥ वज्ररत्न प्रकाशेन लोचने रूप
शोभिताः॥ ९०॥ वज्र संपात सदृशा नासा सीत्कारकारिणः॥ मर्दयंतः सरागतेः
सैन्ये दशन कोटिभिः॥ ९१॥ पराक्रमं बहु विधं ते निरेते निरेन स॥ एवं नकुल को
टिभिः वज्रघोरैर्महानरेवः॥ ९२॥ विदहा प्रत्यवयवं विनेशुर्दतवाधमाः॥ एवं वज्र
मये बभ्रुमंडलेः खंडिते वले॥ ९३॥ शताक्षोहिणिका संखे स्वस्वमात्रावशेषि
ताः॥ अतित्रासेन रोषेण गृहीताश्च चमूवराः॥ ९४॥ संग्राममधिकं ते मुः समाक
ष्टशरासनाः॥ तैसमं बहु धायुधं तन्वानाना नकुलेश्वरी॥ ९५॥ उत्पत्य गरुडा रुदा
निपपातरणांगणे॥ महाजवेन तलाक्ष्येण गत्वा सानकुलेश्वरी॥ ९६॥ पहिशे

ल नकरं कस्य चित्ते दकति न शिरः॥ का कवा मितसुरव्यानां चतुर्णामपि वैरिणो॥
१३५ १७॥ उत्पत्योत्पत्य ताक्ष्येण व्यलुनीता शिना शिरः॥ तादृशं लाघवं दृष्ट्वा न कुल्या
शामलां बिका॥ १८॥ बहु मेने महासत्त्वां दुष्टाकरविनाशिनीं॥ निजां गदेवता
त्वे च तस्यैशामां बिकाददौ॥ १९॥ लोकोत्तरे गुणे दृष्टे कस्य न प्रीति संभवः॥ अ
वशिष्टाभीतभीताश्चूत्य कायपलायिताः॥ २०॥ तमुदंतं ततः श्रुत्वा भंडश्चंडोरु
षाभवत्॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे ललितारवंदे हयग्रीवागस्त्यसंवादे पंचसेना
पतिवधो नाम अष्टादशोऽध्यायः॥ २१॥ हयग्रीव उवाच॥ हतेषु ते पपुरो षांधो ॥ श्री॥
तिश्वसच्छूत्य के श्वरः॥ कुटिलाक्षमिदं प्रोच्य युयुत्सुर्व्याकुलाश्रयः॥ २२॥ भद्रसि ॥ १३५॥
हासने स्वास्वमभद्रं समुपागतं॥ करं काद्याश्च मूनाथा कंदं द्रुजविक्रमाः॥ २॥

सर्पिणीमायया सर्वेगीर्वाणमदभेजनाः॥ पापीयस्यातदा गूढमायया विनिपातिताः
३॥ बलाहकप्रभृतयः सप्तये सैनिकाधमाः॥ तानुदग्रभुजासत्वाप्राहिणुप्रधनं प्रति
४॥ शतं चाक्षोहिणीनां च प्रस्थापयस्यैव नैः॥ ते मर्दयित्वा ललितासैन्यं मायापराय
याः॥ ५॥ विजयाग्रेसराभूयः संप्राप्ये प्राहिणुप्रधनं प्रति ममांतिकं॥ कीकसागर्भसं
भूतास्ते प्रचंडपराक्रमाः॥ ६॥ बहो लोकसुरवाः सप्तभ्रातरोजयिनः सदा॥ तेषां गवशं
विजयो भविष्यति रणांगणे॥ ७॥ इति भंडासुरेणोक्तः कुटिलाक्ष अथाज्ञयत्॥ बलाह
कसुरवान् सप्तसेनानाथान् मदीकटान्॥ ८॥ बलाहकप्रथमतः ततः सूचीमुखो
परः अन्यः पाल्मुखश्चैव विकर्णो विकटाननः॥ ९॥ करालाक्षः करकटो सप्तैते
वीर्यशालिनः भंडासुरं तमरुह्य युद्धं कौतूह्येनैवैव त्वयाः॥ ३०॥ कीकसासूतवः

॥८॥ सर्वभ्रातरोन्योन्यमाधृताः॥ अन्योन्यरुसहायश्च निर्जग्मुर्गगनांतरगत १३ त्रिंशत्य
॥१३६॥ क्षोहिणीसेनातानन्वगमदुत्थता॥ उल्लिखन्तीकेतुजालैरंबरमेघमंडलं १२ घोरसं
राविष्णीपादघातैरर्दितमेदिनी॥ पिवन्तीधूलिकालैरशेषानपिसागरान् १३ भेरीनिः
साणतपोहृपणवानकनिस्वनेः॥ नभोगुणमयं विश्वमादधानाः पदेपदे १४ त्रिंश
त्यक्षोहिणींसेनांतांगृहीत्वा मदोत्कटाः॥ प्रवेष्टुमिव विश्वस्यैकैकसेयाः प्रतस्थिरे
१५ गोषारुणसुरवासूर्यमंडलोद्दीप्तकंकटाः॥ १६ उद्दीप्तशस्त्राभरणाश्चेत्तुद्दीप्तो
र्ध्वकेशिनः॥ सप्तलोकात्प्रमथितुं प्रेषिता पूर्वमुत्थिताः॥ १७ भंडासुरेणामहता जगद्दि ॥ श्री॥
जयकारिणा॥ सप्तलोकविमर्दनतेन दुष्टामहाबलाः॥ १८ प्रेषिताल्ललितासैन्यजेतु ॥१३६॥
कामेन दुर्धिया॥ तेषां तंतोरणात्तलं उज्ज्वललस्रपाणयः॥ १९॥ शक्तिसेनामभिमुखं

सक्रोधमभिदुद्रुवुः॥ मुहुः किल कित्वा रावेयोषयंतो दिशो दृशा॥२०॥ देव्यास्तु सैनिकं
यत्र तत्र ते जग्मु रुद्रताः॥ सैन्यं चलत्तिता देव्याः सन्नद्धं शत्रुभीषणं॥२१॥ अभ्यमि
त्रिणमभवन् बह्वृकुटिसंन्तिभं॥ पाशिन्यो मुसलिन्यश्च चक्रिन्यश्चापरासुने॥२२॥
मुद्रिन्यः पटिशिन्यश्च कोदंडिन्यस्तदासुने॥ अनेका शक्तयस्तीव्रा ललिते सैन्यसं
गताः॥२३॥ पिबंत इव दैत्याब्धिं सन्निपेतुः सहस्रशः॥ अग्रायाताया तद्देहदृष्टाः पापि
न्यो वनिता धमाः॥२४॥ मायापरिग्रहे हूरं मोहयंत्योजडाशयान्॥ नेष्यामो भवतीरय
प्रेतनाथनिकेतनं॥२५॥ शश्वद्भुजंगसंकाशैर्बाणैरत्यंतभीषणैः॥ इति शक्तिर्भर्तृ
यंतो दानवाश्चक्रराहवं॥२६॥ काचिचिछेददैंत्येन्द्रकर्षेपहसपातनात्॥ तद्गुल्लं
ठितोरक्तपूरुर्ध्वगतो भवन्॥२७॥ तत्र लग्ना बहुतरागृध्रामंडलतांगताः॥ तेनैव

॥ ल ॥ प्रेतनाथस्य छत्रं विरुदं चिता ॥ २८ ॥ काचिच्छक्तिस्फारातिमुक्तशक्त्या युधंरयो ॥
॥ १३ ॥ लूनतच्छक्तिमेकेन बाणेन व्यलुती न च ॥ २९ ॥ एकाहस्तिनमारुढा कस्यचिद्देव्य
दुर्मतेः ॥ उरस्तलेन करिणो व प्राघातमशीक्षयत् ॥ ३० ॥ काचित्प्रतिभटारुदं दं
तितं कुंभसीमने ॥ खड्गेन सह सा लूत्वा खकुचस्य प्रियव्यधात् ॥ ३१ ॥ करमुक्ते
न चक्रेण कस्यचिद्देववैरिणः ॥ धनुर्दंडद्विधा कृत्वा स्वभ्रवो प्रीतिमातनोत् ॥ ३२ ॥
शक्तिरन्याशरेः शातेः शातयित्वा विरोधितः ॥ कृपाणयष्टिरोमात्या स्वकीयाया
मुदं व्यधात् ॥ ३३ ॥ काचिन्मुद्गरपातेन चूर्णयित्वा विरोधिनः ॥ रथचक्रं नितं वस्य स्व ॥ श्री ॥
स्य धेनात्मनो मुदं ॥ ३४ ॥ रथकूबरमुग्धेन कस्यचिद्दानवप्रभोः ॥ खड्गेन चिदती स्व ॥ ३५ ॥
स्य प्रियमूर्वोत्त्वतान च ॥ ३६ ॥ अभ्यंतरं शक्तिसेना हैत्यानां प्रविशे च ॥ प्रविवेश

प्रविवेश च दैत्यानां सेना शक्तिबलान्तरं ॥ ३६ ॥ नीरक्षीरवदत्यंत श्लेष्मशक्तिस्फुर
द्विषां ॥ संकुलाकारतां प्राप्ता युद्धकालो भवत्तदा ॥ ३७ ॥ शक्तीनां खड्गपानेन नूनशुंभ
रदह्याः ॥ दैत्यानां करिणो मत्ता महाक्रोडा इवाभवत् ॥ ३८ ॥ इत्थं प्रवृत्ते समरे वी
राणां च भयंकरे ॥ अशक्य स्मर्तुं मत्यंतं कान्तरात्मवतां नृणां ॥ ३९ ॥ भीषणानां भी
षणे च शस्त्रव्यापारदुर्गमे ॥ मत्ता ह को महागृध्रं वज्रतीक्ष्णकृष्णटिकं ॥ ४० ॥
कालदंडोपमं जंघाकांडे चंडे पराक्रमं ॥ संहारगुप्तनामानं पूर्वमग्ने समुत्थितं ॥ ४१ ॥
धूमवल्धू सराकारं पक्षक्षेपभयंकरं ॥ अरुत्थं विविधं युत्थं कृतवान् युत्थदुर्महः
४२ ॥ पक्षौ वितत्यक्रोशार्धसंमितौ भीमनिःस्वनौ ॥ अंगारकुंडवत्तुंडं विदार्य भक्ष
यन्मम ॥ ४३ ॥ संहारगुप्तः सहसा गृध्रः क्रूरविलोचनः ॥ बलाहकमुवाहो वैराक

॥ल॥ हृधनुषंरणे॥४४॥बलहि को धनुर्धन्वनूगृध्रपृष्ठकृतस्त्रितिः॥सपक्षकूटशै
॥११८॥लस्यो बलाहक इवावभौ॥४५॥सूचीमुखश्च हैत्येन्द्रः निष्पृष्टपक्षति॥का कवाह
नमारुत्य करिने समरं व्यधात्॥४६॥मत्तकासरश्चंगाभं चंचूदंडं समुद्रहन्॥
कालदंडप्रमाणेन जंघाकांडेन भीषया॥४७॥पुष्कलावर्तकसमोजो बालसह
शद्युती॥कोशमात्राय तो पक्षोऽभावपि समुद्रहन्॥४८॥सूचीमुखा धिष्ठितो सो क
रः कदुवासितः॥ममर्दे च चुघातेन शक्तीनां मंडलं महत्॥४९॥अथ फालमुखः
फालं गृहीत्वानिजमायुधं॥कं कमारुत्य समरं च कारगिरि सन्निभं॥५०॥विक्रता श्री॥
रव्यश्च हैत्येन्द्रश्च मूर्ध्नि मिहा बलः॥भेरुं उपेतं गारुड्य प्रचंडयुधमातनोत्॥५१॥३३ च॥
विक्रतानननामानं बिलसत्य हशायुधं॥उवाह समरे चंडः कुकुटोति भयं करे॥५२॥

गर्जन्कर्णस्तरोमाणि हर्षयन् ज्वलितेक्षणः ॥ पश्यन्पुनः शक्तिसेन्यं च चाल्मचरणायु
धः ॥ ५३ ॥ करालश्च चमूभर्त्ता षष्ठोत्पं तगरिष्ठदो ॥ वज्रनिष्ठुरघोषश्च प्राचलत्प्रेतवा
हन ॥ ५४ ॥ तपस्येशानमंत्रेण तेन संसाधितः पुरा ॥ प्रेतो भूतसमाविष्टः तमुवाहर
णाजिरे ॥ ५५ ॥ हसन्मुखो दीर्घबाहुः प्रसारितपदद्वयः ॥ प्रेतो वाहनतो प्राप्तः क
रालाक्षमथावहत ॥ ५६ ॥ अन्यः करटको नाम दैत्यसेनाशिखामणिः ॥ मर्द्या
मासशक्तीनां सैन्यं वेतालवाहनः ॥ ५७ ॥ योजयुतमूर्तिश्च वेतालकूरलोचनः ॥
१२मशानभूमौ वेतालमंत्रेणानेन साधितः ॥ ५८ ॥ मर्द्यामासहतनां शक्तीनां तेन ॥ श्री
दशितः ॥ तस्य वेतालवर्यस्य वर्त्तमानोऽसौ मनि ॥ ५९ ॥ बहुधा युध्यत तदाशक्ति
भिः सह दानवः ॥ एवमेते खत्वात्मानः सप्तसप्तार्णवोपमाः ॥ ६० ॥ शक्तीनां सै

॥८॥ निकंतत्रव्याकुलोचक्रुद्धताः॥ ते सप्तपूर्वतपसा सवितारमतोषयन् ॥ ६१ ॥ तेन
॥३३९॥ दत्तो वरस्तेषां स्तपस्तुष्टेन भास्वता ॥ कैकसेयामहाभागभवतां तपसा धुना ॥ ६२ ॥
परितुष्टोस्मि भद्रं वो भवंतो हृण्वतां वरं ॥ इत्युक्त्वा दिननाधेन कैकसेयास्तपस्तुतः
६३ ॥ प्रार्थयामास रत्यर्थं दुर्दंतं वरमीह भान् ॥ रणेषु संनिधा तव्य मस्माकं नेत्रकुक्षि
षु ॥ ६४ ॥ भवता योरते जोभिर्दहता प्रतिरोधिनः ॥ त्वया पदा संन्ति हितं तपतास्मा
कमाक्षिषु ॥ ६५ ॥ तदाक्षि विषयः सर्वो निश्चेष्टो भवतां प्रभो ॥ त्वं संन्निधिस
मृधेन नेत्रेणास्माकमाक्षिताः ॥ ६६ ॥ स्तब्धशस्त्रा भविष्यंति प्रतिरोधव ॥ श्री ॥
सैनिकाः ॥ तस्तस्तद्देषु शस्त्रेषु वीक्षणा देवतः प्रभो ॥ ६७ ॥ निश्चेष्टारिप ॥ ३३९ ॥
वोस्माभिर्हितव्यासकरत्नतः ॥ इति पूर्ववरं प्रातः कैकसेयैर्दिवा करात् ॥ ६८ ॥

वरप्रदानं तत्तत्र युद्धे सस्मरु रूथता ॥ अतः सूर्यसमाविष्टनेत्रे रते वि ति रीक्षिताः
६९ ॥ शक्तयस्तथ शस्त्रो घा विफलोत्साहता गताः ॥ कीकसा तनये रते स्तु सप्त
भिः सत्वशालिभिः ॥ ७० ॥ विष्टं भिता स्त्र शस्त्राणां शक्तीनां नोद्यमो भवत् ॥ उद्यमे
कीयमाणे पि शस्त्रस्तेभेन भूयसा ॥ ७१ ॥ अभिभूतास्त्यनिश्वासं शक्तयो जोषमा
सत ॥ अत्र तेव सरंप्राप्य नानाप्रहरणोद्यताः ॥ ७२ ॥ व्यमर्देयं लुक्तिसेत्यंदेत्यास्वस्वा
मिदर्शिताः ॥ शक्तयस्तास्तत्र सेत्येति व्यापारनिजा युधाः ॥ ७३ ॥ अक्षोभ्यंतलुरैस्तेषां
वज्रकंकटभेदिभिः ॥ शक्तयो दैत्यशस्त्राणि विहगात्रासृतासृजः ॥ ७४ ॥ सपद्मवा
रणोरेजुः कंकलीलतिका इव ॥ हाहाकारं वितन्वा नाप्रपन्ना ललितेश्वरीं ॥ ७५ ॥ बुकु
शः शक्तयः सर्वतैस्तंभितानि जायुधाः ॥ अथ देव्याः ज्ञया दंडनाथप्रत्यंगरक्षिणी ॥ ७६ ॥

॥ ८८ ॥ तिरस्कृतिरिणो देवी समुत्तरोरणा जिरे ॥ तमो लिप्ता ह्येन्नाम विमानं सर्वतो सु
 ॥ ९२० ॥ एवं ॥ ७७ ॥ महामाया समाकृष्ट शक्तीनामभयं व्यधात् ॥ तमालया मलाकारश्या
 मकंचुकधारिणी ॥ ७८ ॥ शाम छाये तमो लिप्ते शामयुग्मतु रंगमे ॥ वसंति मोहना भिन्व
 र्व्यं धतुगदाय सखतं ॥ ७९ ॥ सिंहनादं वितथेषु नवर्षत्सर्पसन्निभान् ॥ कृष्णारूप
 भुजंगाभानयो मुसल सन्निभान् ॥ ८० ॥ हेत्यावापान्न न से हिरे
 इतस्ततो युध्यमाना महामाया शिर्षा मुखैः ॥ ८१ ॥ प्रकोपं परमं प्राप्ता बलाहकमुरवा
 खलाः ॥ अधो तिरस्कृतिर्यं बाहूनाथानि देशतः ॥ ८२ ॥ अंधाभिधं महास्त्रं सामु ॥ श्री ॥
 मुचो द्विषतां गणे ॥ बलाहकाद्या धिये सप्तदिननाथवरोत्थिताः ॥ ८३ ॥ अंधास्त्रेण निजं ॥ ९२१ ॥
 ते त्रंदधिरैछादितं यथा ॥ तिरस्कृतिरिणिका देव्या महामोहनधत्वनः ॥ ८४ ॥ उद्धतेनां

मोहनास्त्रविनि
 ष्पनान् ॥

थवाणेन चक्षुस्तेषां अधीप्यत ॥ अंधिकृताश्च ते सप्त न तत्प्रेक्षन्त किंचन ॥ ८५ ॥
तद्दीक्षणस्य विरहात् शस्त्रः स्तम्भः क्षयं गतः ॥ पुनश्च सिंहनादास्ताप्रो^{द्य} सायु
धपाणयः ॥ ८६ ॥ चक्रुः समरसन्ताहं दैत्यानां प्रजिघांसाया ॥ तिरस्कुरिणिका देवी
मग्रे कृत्वा महाबलां ॥ ८७ ॥ सदुपायप्रसंगेन भृशं हृष्टारणं व्यधुः ॥ साधुसाधु महा
भागे तिरस्कुरिणिकां बिके ॥ ८८ ॥ स्थाने कृतमिरस्कारो दशामेषां दुर्गत्मनां ॥ त्वं हि
दुर्जननेत्राणां तिरस्कारमहौषधिः ॥ ८९ ॥ त्वया बहु दृशानेन दैत्यचक्रेण भूयते ॥
देवकार्यमिदं देवी त्वया सम्यगनुष्ठितं ॥ ९० ॥ अस्मादशामजप्येषु दैत्येषु व्यसनं कृ
तं ॥ तत्त्वयैव दुर्गाचारानेतान् सप्त महास्रगन् ॥ ९१ ॥ निहतान् ललिता^{शु}स्त्वा संतो
षं परमाप्स्यति ॥ स त्रिव्यपि महाभागा यस्य त्वेव परां मुदं ॥ ९२ ॥ तस्मात्त्वमेतान् सत्वे

॥८॥ वनिगृहाणारणाजिरे ॥ रणसैन्यं तु सकलं नाशायामर्दुदायुधाः ॥ १३ ॥ इत्युक्त्वा
॥ १२३ ॥ प्रेरिताताभिः शक्तिभिर्युधैः कौतुकात् ॥ तमोलितेनयातेन बलाहकबलं यौ ॥ १४ ॥ य
तामायां तीसमावेश्यते स माप्यसुराधमाः ॥ पुनरेव च सा वित्रं वरं स गम रुहे जसा
१५ ॥ प्रविष्टमपि सा वित्रं नाशकतन्निरोधने ॥ तिरस्कृतं तु नेत्रस्थं तिरस्करणिते
जसा ॥ १६ ॥ वरदानस्य रोषां धं बलाहकमहासुरं ॥ आकृष्य केशेषु सिनाचकर्ता
तिर्धिदेवता ॥ १७ ॥ तस्य बाहू न गृध्रस्य लुनाता पत्रिणा शिरः ॥ सूचिमुख्यस्याभि ॥ श्री ॥
सुरवं तिरस्करिणिकाग्रजत् ॥ १८ ॥ तस्य पट्टिशेन तेन व्यसूय कटिणं शिरः ॥ पंचत्व ॥ १२९ ॥
त्वमगमच्छत्रैः अन्येषामपि पंचकं ॥ १९ ॥ ते सप्तदेव्यमुं डैश्च श्रद्धितान्योन्यकेशकैः ॥
हारदामगैः कृत्या ननतीर्धिदेवता ॥ १०० ॥ ॥ ॥

समस्त मपितसेन्यं शक्तयः क्रोधमूर्छिताः ॥ इत्वा तद्भक्तैः सत्त्वित्वे कहीं प्रावयेन
दीः ॥ ३०३ ॥ तत्राश्चर्यमभूद्भूमिमाया विकारकृतं ॥ बलाहकादिसेनानीद्रुष्टिरो
धनवैभवात् ॥ २ ॥ हतशिष्टाः कतिपये बहुवित्राससंकुलाः ॥ शरणं जग्मुस्त्यर्त्ताः
क्रंदतः शून्यकेश्वरं ॥ ३ ॥ दंडिनीचमहामायां प्रशंसन्ती पुननः ॥ प्रसादमंदरंचक्रुः
तस्यामादायपि प्रिये ॥ ४ ॥ साधुसाध्वितितत्रस्थाः शक्तयः कंपमौतयः ॥ तिरस्करिणि
कां देवीं मन्त्राद्यंतपदेपदे ॥ ५ ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्यानोऽध्याये
इकांते हयग्रीवाग्रस्य संवादे करंकदि सप्तसेनापतिवधो नाम एको नविंशोऽध्यायः
३९ ॥ हयग्रीव उवाच ॥ ततः श्रुत्वा वधस्तेषां तयो बलवतामपि ॥ निश्चसत्कृष्णसूर्ये
द्वइव भंडो महाकर ॥ १ ॥ एकांते भोजयामास समाहूय सहोदरौ ॥ भट्टः प्रचंडः शौर्यः डि

॥ लं ॥ कां क्षमा णो रणे जयं ॥ २ ॥ युवराजो विशुक्रो धविषंगेण यवीयसा ॥ भंडाकरेन स
॥ १२२ ॥ स्तुत्य मेव स्थानमुपाविशत् ॥ ३ ॥ अत्यातेर्मंत्रिभिर्युक्तैः कुटिलाक्षपुगेगमे ॥ ललि
ताविजये मंत्रचकार कथिता शयाः ॥ ४ ॥ भंड उवाच ॥ अहो वत्तकुलभ्रंशः समाया
तः स्फुरद्गुहं ॥ उपेक्षामधुना कर्तुं प्रवृत्तो भगवान् विधिः ॥ ५ ॥ मद्भृत्यनाम्ना त्रेण
विभवंति दिवौकसः ॥ तादृशानामिहास्माकं आगतोयं विपर्ययः ॥ ६ ॥ करोति बलि
नक्ती बंधनिनंधनवर्जितं ॥ दीर्घायुष्यमनायुष्यं दुर्दंता भविता व्यता ॥ ७ ॥ क्व स
त्वमस्मद्वाहूनां केयं दुर्ललिता वधः ॥ अकांड एव विधिना पात्यते निहुरं पवेषः ॥ श्री ॥
८ ॥ सर्पिणीमाययोदग्रस्तया दुर्दंत शौर्यया ॥ अभिसंग्रामभूचक्रं सेनान्यो वि ॥ १२२ ॥
निपातिताः ॥ ९ ॥ वरप्रदानाद्देवस्य दिवसानामधीशितुः ॥ कबलीकृतगीर्वाणः

केकसेयाश्वपातिताः॥१०॥एवमुद्दामदार्पण्यः वनिताकापिमायिनी॥यदि
संप्रहरत्यथानूधिग्वलंनोभुजाजितं॥११॥इमंमसंगंवक्तुंचजिह्वाजिह्वेतिमा
मकी॥वनिताकिमुपत्न्येश्वमर्दयिष्यतिदुर्महौ॥१२॥मधमूलछेदायन्त्यायलोद
विधीयतां॥मयाचारमुखानूजातातस्यावृत्तिर्महाबला॥१३॥सर्वेषामपिमे
न्यानांपश्चाद्देवावतिष्ठते॥अग्रतश्चवृत्तंसेन्यंहयहस्तीरथादिकं॥१४॥अस्मि
न्नेवत्थवसरेपार्ष्णिग्राहोविधीयतां॥पार्ष्णिग्राहमिमंकर्तुंविषंगश्चतुरोभव
न्॥१५॥तेनक्रोधबलोन्मत्ताबहुसंग्रामदुर्महाः॥दशपंचचसेनान्याःसहायंतु
युयुत्सया॥१६॥एष्टतःपरिवाराकनतथासंतितेपुनः॥आत्यैस्तुरक्षितासा
स्यतेनैवासौकनिग्रहा॥१७॥अनरत्वंबहुसन्ताहमवधायबलोत्कटः॥विषं

॥ ८८ ॥ गगुप्तवेषणपाष्णिग्राहसमाचर ॥ १९ ॥ अत्मीयसीहयासार्धसेनागच्छतुविक्रमि
 ॥ १२३ ॥ नृसज्जाश्वत्तुसेनान्योदिकृपालविजयोद्धता ॥ २० ॥ असोहिष्यश्वसेनानां दश
 पंचचलंतुते ॥ त्वंगुप्तवेषतोदुष्टोसन्नित्येपेध्रवंजहि ॥ २१ ॥ सैवनिःशेषशक्तीनां
 मूलभूतामहीयसी ॥ तस्यास्यमूलनाशेनशक्तिमूलंविनश्यति ॥ २२ ॥ कंदभेदेसरो
 जस्यदलजालमिवांभसि ॥ सर्वेषामपिपश्चाद्योरथश्वरतिभारवरः ॥ २३ ॥ दशयो
 जनसंपन्ननिजदेहसमुद्भूयः ॥ महामुक्तातपत्रेणसर्वोर्ध्वपरिशोभितः ॥ २४ ॥
 बहत्पुङ्गुर्विज्यमानंचामराणांचतुष्टयं ॥ उत्तुंगकेतुसंघातलिखितांबुदमंडलः ॥ श्री ॥
 २५ ॥ तस्मिन्नरमेसमायातिसादुष्टाहरिणोक्षया ॥ निभृतंसन्निपत्यत्वं ॥ १२३ ॥
 चिद्वेगानेनलक्षितां ॥ २६ ॥ तौविजित्यदुराचारांकरोवाकृष्यमर्दय ॥

पुरतश्चरतसैत्ये सत्वशालिनिमावधूः॥२७॥ श्रीमात्रारक्षाभवतो वशमेव तिसत्त्वं
रं॥ बवत्सहाभूतानां सेनेन्द्राणां मिहाभिधाः॥२८॥ शृणुये भवितो युद्धे साधुं कार्यम
तद्वितैः॥ अधोदमनको नाम द्वितीयो दीर्घजिह्वकः॥२९॥ कुं वको हुल्लु मल्लश्च कल्क
सः कल्किवाहकः॥ पुल्कसः पुंड्रकेतुश्च श्रंडवाहुश्च कुंकुरः॥३०॥ जंबुकाक्षोजि
ह्वनश्च रतीक्ष्णश्चंगः स्त्रिकंठकः॥ चंद्रगुप्तश्च पंचैते दशचोक्ताश्च भूवराः॥३१॥ ए
केकाक्षो हिणीयुक्ताः प्रत्येकं भवता सह॥ आगमिष्यंति सेनान्यो दमनाद्यामहा
बलाः॥३२॥ परस्य कटकं नैव यथा जानाति ते गतिं॥ तथा गुप्तसमाचारः पार्थिवो
हंसमाचर॥३३॥ अस्मिन् कार्येति महती प्रौढिमानं समुद्रहन्॥ विषंगं त्वंहिलभ
से जयसि हि मनुत्तमां॥३४॥ इति मंत्रितं मंत्रो यंदुर्मंत्रो भंडुदानवः॥ विषंगं प्रेषया

॥ ८४ ॥ माससरथं सैन्यपालकैः ॥ ३५ ॥ अथ श्रीललितादेव्याः पाणिग्राहकतोद्यमे
 ॥ ३२६ ॥ युवराजानुजे दैत्ये सूर्योस्तमयतां ययौ ॥ ३६ ॥ प्रथमे बुद्धदिवसे व्यतीते लोकभी-
 षणो ॥ अंधकासत्समभवत्तस्य सात्यचिकीर्षया ॥ ३७ ॥ महिषस्कंधधूम्राभं
 धनक्रोडवपुर्द्युती ॥ नीलकंठगजछायंति बिटुं वदधेतमः ॥ ३८ ॥ कुंजेषु पिंडितमि-
 व प्रधावदिवसं दिषु ॥ उज्जिहाणमिव क्षोणीविवरेभ्यः सहस्रशः ॥ ३९ ॥ निर्गुह्य दि-
 वशैलानां भूरिकंवरमंदि रात् ॥ क्वचिद्दोषप्रभाजाले कृतकातरचेष्टितं ॥ ४० ॥ ह-
 तावलंबनमिव स्त्रीणां कर्णोत्पलत्विषी ॥ एकीभूतमिव प्रौढदिङ्नागमदकज्ज ॥ श्री ॥
 ले ॥ ४१ ॥ आवह्मैत्रिकमिव स्फुरत्ताडुल्लसं डले ॥ कृतप्रियाश्लेषमिव स्फुरंति व ॥ ३२६ ॥
 सियक्षिषु ॥ ४२ ॥ गुप्तप्रविष्टमिव च शामासुवनपंक्तिषु ॥ क्रमेण बहुलीभूतं प्र

ससारमहत्तमः॥४॥त्रियामावामनयनतीत्यकंचुकरोचिषं॥तिमिरेणावृतेवि
श्वंतकिंचित्प्रत्यपद्यत॥४४॥असुराणां राक्षसानां रात्रिरेवबलाहैधोक्त्वा॥तेषांमा
या विलासोयंतस्यामेवहिवर्धते॥४५॥अथप्रचलितं सैत्यं विषंगेणमहीयसा॥धौत
स्वदुल्लताच्छायावर्धिष्णुतिमिरछटं॥४६॥हमनाद्याश्वसेनात्याशामकंकटधारिणः॥
शामोष्णीषधराशामवर्णवर्मपरिछटाः॥४७॥एकत्वमिवसंप्राप्ताःतिमिरेणाति
भूयसः॥विषंगमिवसंचेतुःकृताग्रजनमरकतं॥४८॥कूटेनयुध्वकृत्येनविजिगी
षुर्महेश्वराः॥मेघदंवरकं नामदध्रेवक्षनिकंकटं॥४९॥यथातस्यनिशायुद्धानुरु
पोवेष्ट्यसंग्रहः॥तथाकृतवतीरोनाशामकंचुकधारिणी॥५०॥नचदुंदुभिनिःसा
नोनचमर्दलगर्जितं॥पयावानकभेरीणांनचघोषविजृम्भणं॥५१॥गुप्ताकाराः

॥८॥ प्रचलितास्तिमिरेणसमावृताः॥ परैरदृष्टगतयानिष्काशाकृतस्त्रिष्टयः॥५३॥ पश्चि
॥१२५॥ माभिमुखंयांतिललिताकिर्ती॥ आहत्योत्तरमार्गेणपूर्वभागमभिप्रयत्॥५४॥ नि
श्वासमपिसखातमकुर्वंतःपदेपदे॥ माधवानामाचलिताःपाष्णिग्राहायदानवाः
॥५५॥ भूयःपरस्त्वदिग्भागगत्यामंदपराक्रमाः॥ कलितासेन्यमेवस्वा
नसूचयंतःप्रपृच्छतां॥५६॥ आहत्यनिभृतंपृष्टेकवचछन्तविग्रहाः॥ च
क्रगजरथेतुंगेमेरुमंदरसन्निभं॥५७॥ अपश्यन्ततिदीप्ताभिशक्तिभिःप
रिकारितं॥ तत्रमुक्तानपत्रस्यवर्त्तमानामधस्तले॥५८॥ सहस्रादित्यसंका ॥श्री॥
शांपश्चिमाभिमुखंस्थितां॥ कामेश्वर्यादिनित्याभिस्वसमानसमृद्धिभिः॥५९॥ ॥१२५॥
मालायविनोदेनसेव्यमानोरथोत्तमे॥ तांतथाभूतवृत्तातामंताहशरणोत्थतां॥६०॥

पुण्यममहत्सैन्यं वीक्ष्यमाणो सकौतुकं ॥ मत्त्वानवहिता मेव विषंगः समराशयैः
६४ ॥ पुष्पवंशरथे द्रव्यं घट्टयामास सैनिकैः ॥ तत्राणिमादिशक्तीनां परिवारवरूधि
नी ॥ ६५ ॥ विपाटे पाठयामासः अध्वैरंधकारगैः ॥ ततश्च क्रूरथे द्रस्य नवमे पर्व
णि स्थिताः ॥ ६६ ॥ महाकलकलं चक्रुरणिमाद्याः परः शतं ॥ पट्टिशैर्धृगणैश्चैव भि
डिवालैर्भुशुंढिभिः ॥ ६७ ॥ कठोरवज्रनिर्घातकठोरे शक्तिमंडलं ॥ मर्दयंतो महासत्त्वान्
समरे बहुते निरे ॥ ६८ ॥ अकस्मिकरणोत्साहविपर्यस्तायुधग्रहं ॥ अकोटक्षमिर्त
चासीत् रधस्तं शक्तिमंडलं ॥ ६९ ॥ अदृश्यमाना शस्त्राणां अदृश्यन्ति जयमया ॥ ति
मिरलुप्तरूपाणां दानवानां शिलासुरैव ॥ ७० ॥ इतस्ततो बहुक्लिष्टं छिन्नवर्मितम
र्मितम् ॥ शक्तीनां मंडलं तेन क्रंदनललितं प्रति ॥ ७१ ॥ पर्वानुक्रमतस्तत्र संप्राप्तं

॥८॥ स महद्भयं ॥ कर्णाकर्णिकयाकर्ण्य ललिता कोयमास्थिता ॥ ६८ ॥ एतस्मिन्नेतरेभं
 ॥१२६॥ उश्रं डो दुर्मत्रपंडितः ॥ दशोक्षो हि णि कायुक्तं कुदित्वाक्षं महोजसं ॥ ६९ ॥ ललितासे
 न्यनासीरे युत्थाय प्रजिघांसया ॥ यथापश्चात्कलकलेश्चत्वाग्रे वर्त्तते च नूतनं ॥ ७० ॥
 नागलुतितथाचक्रे कुदित्वाक्षो महद्भयं ॥ एवं चोभयतो युद्धं पश्चादग्रे तथा भवत् ॥
 ७१ ॥ अत्यंततुमुलं चासीत् शक्तीनां सैनिकं महत् ॥ नक्तं स सत्वादैत्यं दृष्टि मि
 रेण तथा वृत्ताः ॥ ७२ ॥ इतरस्तसुः शिथिलतां कटकं निन्युरुद्धताः ॥ विषंगेण दुराशे
 न दमनाद्यैश्च भूवरैः ॥ ७३ ॥ चमूभिश्च प्रणिहितानि पतंतुस्त्रकोटयः ॥ तामिदं ॥ श्री ॥
 त्यास्त्रमालामिः चक्रराजरथो वृत्तः ॥ ७४ ॥ वनावल्लीति विदितः शैलराज इवा ॥ १२६ ॥
 बभौ ॥ आक्रान्तः पर्वणो धरता द्विषंगेण दुरात्मना ॥ ७५ ॥ मुक्तरकमहाराज्ञि

शरो देव्यास्तालवृत्तचमूर्णयत् ॥ अथ तेन हि देत्येन संप्राप्ते शक्तिमंडले ॥ ७४ ॥ का
मेश्वरी मुखानित्यामहोतं क्रोधमाययुः ॥ इषद्भुक्तिरसंसर्गश्री देव्यावदनांबुजा ॥ ७५ ॥
प्रबलो क्यभृशं विग्नानित्याहधुरति क्रुधं ॥ नित्या कलास्वरूपिण्यः प्रत्येकं तिथि
विग्रहाः ॥ ७६ ॥ कोपमुद्दिश्य साम्ना ज्ञायुद्वायदधुरुधमं ॥ प्रणिपत्य च तां देवीं म
हाराजीं महोदयां ॥ ७७ ॥ उत्तुर्वाचमकांडोद्भुद्भुक्तौ तु कगद्भुदां ॥ देवि देवि महाजी
तवाग्नेप्रेषितोचमूं ॥ ७८ ॥ मंत्रिणी देउनाथादिमहाशक्त्यभिपालितो ॥ धर्षितुं का
तरादुष्णमाया लुप्तपरायणाः ॥ ७९ ॥ पाष्णिग्रहणयुद्धेन बाधते रथपुंगव ॥ तस्मा
त्तिमिरसंलुप्तमूर्तीनां त्रिदशद्विषां ॥ ८० ॥ शमयामो वयंदर्पक्षयमात्रं विलोक
य ॥ यावद्विसासिनी नित्याया ज्वाला मालिनी परा ॥ ८१ ॥ ताभ्यां प्रदीपिते युद्धे

॥ ल ॥ इष्टं शक्त्या सरहिषः ॥ प्रशमय महर्षे पाष्णि ग्राह प्रवर्तिना ॥ ८४ ॥ सहसे वाग
 ॥ १२७ ॥ मिथ्यामोरक्षितुं श्रोपदं बुजं ॥ आज्ञां देति महाराजि मर्द्दनार्थं दुरात्मना ॥ ८५ ॥
 इत्युक्ते सति नित्याभिः तया स्त्विति जगाद सा ॥ अथ कामेश्वरि नित्याकुण्डली कृ
 त कार्मुका ॥ ८६ ॥ बालारूपा मिव क्रोधा रुणो वत्क्रं वितन्वती ॥ रेरेतिष्ठ तपापि
 षा माया मघल्लत ग्निवः ॥ ८७ ॥ इति तान् भर्त्सयंती सा तूणीर धृत सायका ॥ पर्वी
 वरोहणं चक्रे क्रोधे तप्रस्कल्लङ्घतिः ॥ ८८ ॥ सज्ज कार्मुक हस्ताश्च भगमात्मा पुरः
 सराः ॥ अन्याश्च ललितानि नित्या कृत पर्वी वरोहणाः ॥ ८९ ॥ ज्वालामालि नित्या ॥ श्री ॥
 च सानित्या वद्विवासिनी ॥ वज्रायुधे स्वतेजो भि समदीपय तां रणं ॥ ९० ॥ अथ ते दु ॥ १२७ ॥
 ष्टदतुजाः प्रदीपे युद्धमंडले ॥ प्रकाशवपुषस्तत्र महोतं कोपमाययुः ॥ ९१ ॥

कामेश्वर्यादिनित्याश्चमाः पंचदशसायुधाः ॥ ससिंङ्गनादास्तान्देत्यानमृधन्नेक
हेतुया ॥ महाकलकलस्तत्र समभृद्युहसीमनि ॥ १२ ॥ मंदरक्षोभितांभोधिबेलक
ल्लोलमोसलः ॥ ताश्चनित्याकलंकायाकंकणैर्युधिपालिभिः ॥ १३ ॥ अलक्षमाण
कोदंडास्ते निरेयुद्धमुत्थितं ॥ यामे तृतीयपर्यंतमेव युद्धमवर्त्तत ॥ १४ ॥ नित्यानां
निशितैर्बाणैरक्षोहिण्यश्चपातिताः ॥ जघानदमनंदुष्टं कामेशीप्रथमं शरैः ॥ १५ ॥ दी
र्घजिह्वं च मूनाथं भगमालाव्यदारयत् ॥ नित्यकिं नाचभैरुं डाहुं बकुलधूमधुकं ॥
१६ ॥ कल्कसंवद्धिवासाच निजघानशितैः शरैः ॥ महावज्रे श्वरीवायो अभिनक
ल्किवाहनं ॥ १७ ॥ पुल्कसंशिवदूतीच प्राहिनो घमसादनं ॥ पुंङ्गकेतुं भुजोदंडं
स्वरिता समुदारयत् ॥ १८ ॥ कुलसंदरि नित्याच चंडबाहुं च कुकुरं ॥ अथ नील

॥ ८८ ॥ पताकाचविजयाचजयोद्धता ॥ ९९ ॥ जंबुकाक्षं च भानुं च व्यतत्त्वानारणे बलं स
॥ १०० ॥ वसंगलकानित्यातीक्ष्णशृंगमखंडयत् ॥ १०१ ॥ ज्वाला मालीनिकानित्याजधानो
ग्रं निकंदकं ॥ चंद्रगुप्तेतदुःशीलं चित्रानित्याव्यदारयत् ॥ १०२ ॥ सेनानाथेषु सर्वेषु
निहतेषु दुरात्मसु ॥ विषंगः परमक्रुद्धो च चारपुरतो बलि ॥ २ ॥ अथ यामावशेषा
यां यामिन्यां घटिका द्वयं ॥ नित्याभिः सह संग्रामं विधाय स दुराशयः ॥ ३ ॥ अशक्य
त्वं समुद्दिश्य च कामे प्रपलायितुं ॥ कामेश्वरी करारुहजा योत्येति शितेः शरे ॥
४ ॥ भिन्नवर्मा हततरं विषंगोऽपि दुराशयः ॥ हतावशिष्टे लोकैश्च साधर्मिकः ॥ श्री ॥
पलायितः ॥ ५ ॥ तामिर्नितित्तो दुष्प्रेयस्माद्वध्यः सदानवः ॥ दंडनाथा शरेणो ॥ १०३ ॥
वकालदंडसमत्विषा ॥ ६ ॥ तस्मिन्पलायिते दुष्टे विषंगे भंडसोदरे ॥ साविभाता च

रजनीप्रसन्ताश्चाभवन्दिशः॥ ७॥ पलायितंरणेवीरमनुवर्तुमनौचितं इतितां
समरानित्यातस्मिन्कालेव्यरंसिषुः॥ ८॥ दैत्यशस्त्रव्रणस्यंतिशोणितपुतविग्रहः
नित्याश्रीललितादेवीप्रणिपेतुर्जयोत्थिताः॥ ९॥ इत्थंरात्रौमहद्युधंतत्रजातंभयं
करं॥ नित्यानांविक्रमैश्चापिललिताश्रीतिमासदत्तः॥ १०॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणोत्तर
तरभागेललितोपारव्यानेहयग्रीवागस्त्यसंवादेविषंगसपुरपलायनंनामविंशोऽध्या
यः॥ २०॥ हयग्रीवउवाच॥ दक्षाक्षोहिणिकायुक्तःकुटिलाक्षोतिवीर्यवान्॥ दं
डनाथाशरैस्तीक्ष्णैरणोभयःपलायितः॥ १॥ दक्षाक्षोहिणिकासैन्यंतयारात्रौ
विनाशनं॥ इदंवृत्तंतमाकर्ण्यभंडुःसक्षोभमाययौ॥ २॥ रात्रौकपटसंग्रामदुष्टा
नांनिर्जरदुहां॥ मंत्रिणीदंडनाथाचभृत्वानिर्वेदमापतुः॥ ३॥ अहोवतमहत्क

॥ ८४ ॥ हं महादेव्याः समागतं ॥ उत्तानबुद्धिभिर्दूरमस्माभिश्चालितं पुरः ॥ ४ ॥ महाचक्र
॥ १२९ ॥ रथेन्द्रस्य न जातं रक्षणं बलैः ॥ एतच्चावसरं प्राप्य रात्रौ दुष्टैः पराकृतं ॥ ५ ॥ किं वृ
त्तांतो भवत्तत्र स्वामिन्या किं रणः कृतः ॥ अन्यावाशक्तयस्तत्र च कुर्युर्हं महास
रेः ॥ ६ ॥ विमृष्टव्यमिदं कार्यं प्रवृत्तिस्तस्य कीदृशी ॥ महादेव्याश्च हृदये कः प्रस
गः प्रवर्तते ॥ ७ ॥ इति शंकाकुलास्तत्र देवनाथपुरोगमाः ॥ मंत्रिणां पुरतः क
त्वा प्रचेक्षुर्ललितां प्रति ॥ ८ ॥ शक्तिचक्रचमूरूढाः सर्वास्ताः पुंजिताः क्वचित् ॥
व्यतीतायां विभावयां रथेन्द्रं पर्यवारयन् ॥ ९ ॥ अवरुद्य स्वस्वयानान् मंत्रिणां ॥ श्री ॥
देवनाथिके ॥ अधस्तात्सौ त्यभावश्यतदारुरुहत्तूरथं ॥ १० ॥ क्रमेण नवपर्वणि ॥ १२९ ॥
त्यतित्वत्वरितक्रमैः ॥ तत्तत्पूर्वे गतैः शक्तिचक्रैः सम्यग्निवेदि ते ॥ ११ ॥

अभजेतां महाराजीं मंत्रिणीदंडनायिके ॥ ते व्यजज्ञपतां देव्या वंशंगस्य ह्यभूत
ले ॥ १३ ॥ महान्प्रमादः समभूदिति तः श्रुतमं बिके ॥ कूरयुद्धप्रकारेण देत्यरप कृतं
खले ॥ १४ ॥ सदुगत्मा दुराचारः प्रकाशममरात्रमनू ॥ कुहकस्यैव्यवहारेण जय
सिद्धिं तु कांक्षति ॥ १५ ॥ देवानस्वामिनी गात्रे दुष्टानामस्करदुहां ॥ शरादिकपराम
शीनजातस्तेन जीवितं ॥ १६ ॥ एकावलंबनं कृत्वा महाराजीभवत्पदं ॥ वयं सर्वेपि
जीवामः साधयामः समीहितं ॥ १७ ॥ अथस्वामिनिकर्तव्यं श्रीमदंगस्य रक्षणं ॥ मा
याविनश्च देत्येन्द्रास्तत्रमंत्रो विधीयतां ॥ १८ ॥ अपकालेषु येनैते भंडाद्यादानवाधा
माः ॥ कूरयुद्धं न कुर्वन्ति न विशन्ति च मूमिमां ॥ १९ ॥ तथा महेंद्रशैलस्य कार्ये दक्षिण
देशतः ॥ शिविरं बहु विस्तारं योजनानां शतावधि ॥ २० ॥ वङ्गिप्राकारवल्लयं रक्ष

॥२३॥ णार्थविधायतां ॥ अस्मत्से नानिवेशस्य द्विषां दर्पशमायच ॥ २० ॥ शतयोजनमात्रं
॥ १३० ॥ तु मध्यदेशः प्रकल्प्यतां ॥ वह्निप्रकारचक्रस्य हारं दक्षिणतो भवेत् ॥ २१ ॥ यतो
दक्षिणदेशस्थं श्रुत्य कं द्विषतां पुरं ॥ हारे च बहूतः कल्याः परिवारा उदायुधाः ॥ २२ ॥
निर्गच्छतां प्रविशतां जनानामुपशोधकाः ॥ अनालस्या अनिद्राश्च विधेयाः सत
राद्यमाः ॥ २३ ॥ एवं वसति दुष्टानां कूटयुद्धं च कीर्षतां ॥ अपवेला रुसंध्या रुमध्य
रात्रिषु च द्विषां ॥ २४ ॥ अशक्यमेव भवति प्रौढमाक्रमणं हरात् ॥ नो चेदुराशया देत्या
बहुमाया परिग्रहाः ॥ २५ ॥ पश्यतो हारयेत्सर्वं विलुंठंति महद्वलं ॥ मेघिण्या दंडना ॥ श्री ॥
थाया इति श्रुत्वा वचस्तथा ॥ २६ ॥ शुचिदंत रुचामुक्ता वर्षती ललिता ब्रवीत् ॥ भव ॥ १३० ॥
तीभ्यामयं मंत्रश्चारुबुध्या विचारितः ॥ २७ ॥ अयं कुशलधामार्गो नीतिरेषा सता

तनी ॥ स्वचक्रस्य पुरो रक्षां विधाय एथु साधनैः ॥ परचक्राक्रमः कार्यो जिगीष
द्विर्महाभ्रनैः ॥ २८ ॥ इत्युक्त्वा मोत्रिणी दंडनाथे सा ललितेश्वरी ॥ ज्वाला मालि निका
नित्या आहूये दमुवाच हः ॥ २९ ॥ वत्से त्वं क्षिरपासी ज्वल ज्वाला मया कृति ॥ त्वया
विधीयतां रक्षा बल स्या स्य महीय सः ॥ ३० ॥ शत योजन विस्तारं परिवृत्य महीतले ॥
त्रिंश योजन मुत्तमं ज्वाला प्राकारतां व्रज ॥ ३१ ॥ द्वारं योजन मात्रं तुं मुत्कान्यत्र ज्व
लत्तनुः ॥ वक्षिणालत्व मापन्ता से रक्ष सकलं बलं ॥ ३२ ॥ ज्वाला मालि निका नित्या मित्यु
क्त्वा ललितेश्वरी ॥ महेंद्रोत्तरभूभागं चलितुं चक्र उद्यमं ॥ ३३ ॥ सा च नित्या नित्यमभि
ज्वल ज्वाला मया कृतिः ॥ चतुर्दशीति थिमयी तथेति प्रणनामतो ॥ ३४ ॥ तयैव पूर्व
निर्दिष्टं महेंद्रोत्तरभूतले ॥ कुंडली कृत्य ज्वाल साल रूपेण सा पुनः ॥ ३५ ॥ नभो बलयजे

॥ ८५ ॥ घातुञ्चात्मा मात्मा कुला कृतिः ॥ वभासे सा लरूपा सारक्त प्राकाशो भिनी ॥ ३४ ॥ तं प्रका
 ॥ १३३ ॥ रमथा वेत्येन शक्तयः शस्त्रपाणयः ॥ सैनिके दंडनाथायामेचिनाथा चमू मपि ॥ ३५ ॥ अत्या
 सामपिशक्तीनां महतीनां महद्वलं ॥ विशंकरो हरं सालं प्रविवेश गक्रमं ॥ ३६ ॥ चक्रराजर
 थेंद्रं तु मध्ये संस्थाप्य दंडिनी ॥ धाम पक्षेरथं स्वीयं दक्षिणे शामलारथं ॥ ३७ ॥ पश्चाद्गणे
 संपर्दाशीं पुरस्ताच्च हयासनां ॥ एवं संवेश्य परितः चक्रराजरथस्य सा ॥ ३८ ॥ हारे निवे
 शयामास विंशत्यक्षो हिणीयुतां ॥ ज्वलद्दंडायुधो दग्रां स्तंभिनीनां मदेवतां ॥ ३९ ॥ यादे
 वी दंडनाथाया विघ्नदेवीति विश्रुता ॥ एवं सुरक्षितं कृत्वा शिविरं पोत्रिणीततः ॥ ४० ॥ श्री
 पूषण्युदितभूयिष्ठे पुनर्युद्धमुपाश्रयत् ॥ ततः किल किलारावं कृत्वा शक्तिमहाचमूः ॥ ४१ ॥ ॥ १३४ ॥
 अग्निप्राकारकद्वारा न्निर्जगाम महारवा ॥ इत्थं सुरक्षितं श्रुत्वा ललिता शिविरोदरे ॥ ४२ ॥

भूयःसंज्वरमापन्नः सचंडपंडितानवः॥ मोत्रयित्वा पुनस्तत्रकुटिलाक्षपुरोग
मे॥६५॥ विष्यंगेन विशुक्लेण सममात्यस्तैरपि॥ राको यस्य प्रकारेण युद्धं कर्तुं
महाबलः॥६६॥ चतुर्बाहुमुखान् चतुर्जलधिसंतिभान्॥ चतुरात्युत्थक
त्येषु समाहूय सदानवः॥६७॥ प्रेषयामास युधाय भंडः श्वंडः कथाज्वलन्॥ अत्रि
शदेवंहितस्तुत्रान् महाकायात्महो जसः॥६८॥ तेषां नामानि वक्ष्यामि समाकर्ण
यकुंभज॥ चतुर्बाहुश्च कोराक्षस्त्रितीयस्तु चतुःशिराः॥६९॥ वज्रकेतुश्चोर्ध्वके
शो महामायी महाहनुः॥ मखशत्रुर्महास्कंदी सिंहघोषः शिरालकः॥७०॥ अंधकः
सिंधुनेत्रश्च कृतकः रुपलोचनः॥ गुहासो गंडवल्गुश्च पंडवर्मा यमांतकः॥७१॥
लुटुनः पंडसेनश्च पुरजिह्वर्वमारकः॥ स्वर्गशत्रुः स्वर्गबलो दुर्गारव्यः स्वर्गकंरकः॥७२॥

॥८८॥ अतिमायो बृहन्मायः उपमायश्च वीर्यवान् ॥ इत्येते दुर्महाः पुत्रा भंडदैत्यस्य दुर्धि
॥८९॥ यः ॥ ८९ ॥ पितुः सदृशो वीर्यपितुः सदृशविग्रहाः ॥ आगत्य भंडचरणो अभ्यवेंदं
तभक्तितः ॥ ९० ॥ तातु हीक्ष्य प्रयत्नेन लोचनेनासदानवः ॥ स गौरवमिदं वाक्यं
प्रभाषे कुलघातकः ॥ ९१ ॥ भो भो मदीयतनया भवतां कः समो युधि ॥ भवतामेव
सत्वेन जितं विश्वं मया पुरा ॥ ९२ ॥ शक्रस्याग्नेयमस्यापि निर्ऋतेः पाशितः स्तथा ॥ क
ेषु कर्षणं कोपात् कृतं युष्माभिर्गह्वरे ॥ ९३ ॥ अस्त्राण्यपि च शस्त्राणि जानाथ तिस्रि
स्तान्यपि ॥ जाग्रत्वेव हियुष्मास्तकुलभ्रं शोयमागतः ॥ ९४ ॥ मायाविता दुर्ललिताका ॥ श्री ॥
चित्स्त्री युत्थ दुर्महा ॥ बहुभिः खसमामभिस्त्रीभिर्युक्ता हितस्तिनः ॥ ९५ ॥ तदेनां स ॥ ९६ ॥
मरेव श्यामात्मवश्यां विधास्यथ ॥ जीवग्राहं च सा ग्राह्या भवद्विज्वलदायुधैः ॥ ९७ ॥

अप्रतीपप्रतापाध्यातृयुष्मानेकां स्त्रियं प्रति ॥ संप्रेषणमनौचित्यं तथाप्येष वि
धः क्रमः ॥ ६१ ॥ इममेकं समध्वं च शौर्यकीर्ततेर्विपर्ययं ॥ इत्युक्त्वा भंडुदैत्ये इना
स्याहैषीदृशं प्रति ॥ ६२ ॥ द्विशतं चाक्षोहिणीनां तस्मात्सह्यतया हि नोत् ॥ द्विशत्यक्षो
हिणीसेनामुखस्य तिलकायिताः ॥ ६३ ॥ बह्वभृकुटयः शस्त्रपाणयोतिर्ययुर्ग्रहात् ॥
निर्गमे भंडुपुत्राणां भूः प्रकंपमलंबत ॥ ६४ ॥ उत्पाता विविधा जाता विचरन्ते च भवज्ज
गत् ॥ तालुमारान्महासत्त्वान्त्वाजवर्षे इवा किरन् ॥ ६५ ॥ वीथीषु याते श्रुतिता नृपो
रदृष्टपुरंध्रयः ॥ नावंतो मागधाश्चैव कुमाराणां स्तुतिं विधुः ॥ ६६ ॥ मंगला र्गार्तिकं च कुः
द्वरि द्वारे पुरांगताः ॥ मिंदमाने ववस्तथा शुष्यमाणश्चांबुधिः ॥ ६७ ॥ अगसीत्तेषां विनि
याणे घूर्णमानो महार्णवः ॥ द्विशत्यक्षोहिणीं सेनां गृहीत्वा भंडुसूतवः ॥ ६८ ॥ को

॥ ६८ ॥ धोघ इकुटीकूर निदत्या निययुः पुरात ॥ शक्तिसेन्या नि सर्वाणि भक्षयामः क्षणा
 ॥ ६९ ॥ तेषामायुधचक्राणि चूर्णयामः सितैः शरैः ॥ अग्नि प्राकार मखिलं श
 मयामश्चरं हसा ॥ ७० ॥ तां दुर्विहङ्गां ललितां बधीकर्मश्च सत्वरं ॥ इत्यन्योन्यं प्रज
 त्मंतो वीरभाषण घोषणैः ॥ ७१ ॥ आसेदुरग्नि प्राकार सविधं भंडसूतवः ॥ योव
 नेन मदो धेन भूयसारुह दृष्टयः ॥ ७२ ॥ भृकुटीकुटिलाश्चक्रुः सिंहनादं महत्तरं
 विदीर्णमिव तेनासीदुं त्मां दुं च दिवि गृशा ॥ ७३ ॥ उत्पानवारिदम्बहाघोरनिर्घात
 रं हसा ॥ एतस्याननुभूतस्य महाभद्रस्य दुं वरः ॥ ७४ ॥ शोभयामास शक्तीनां श्रवा ॥ श्री ॥
 सिचमनां सिच ॥ आगत्य ते कलकलं चक्रुः सार्धे स्वसेनिकैः ॥ ७५ ॥ विविधायुधसं ॥ ७६ ॥
 पातमूर्च्छैर्मानिक छुरैः ॥ चतुर्धा दुमुखान् श्रुत्वा भंडदेत्यं कुमारकान् ॥ ७७ ॥

आगता लुहृहृत्त्याय बालाको वृहलं दधे ॥ कुमारी ललिता देव्याः स्यौ ते निकटवा
सिनी ॥ ७७ ॥ समस्तशक्तिचक्राणां पूज्या विभ्रमशालिनी ॥ ललिता विजयाकारा
कुमारी कोपमा दधे ॥ ७८ ॥ या सदानववर्षो वसर्वविद्यामहारवनिः ॥ बालारुणतनुः
श्रेणी शोणवर्णवपुर्लता ॥ ७९ ॥ महाराजी पादपारे नित्यमाहितसन्निधिः ॥ तस्या
बहिः श्वराः प्राणाः चातुर्थे च विलोचनं ॥ ८० ॥ तानागता भंडस्तान् शोधयिष्यामि
सत्वरं ॥ इति संचित्य बालां बामहाराजैव्यजिज्ञयत् ॥ ८१ ॥ मातर्भंडमहादेत्यस्मिन्
वोयोधुमागताः ॥ तैः समं योधुमिच्छामि कुमारित्वात्सकौतुका ॥ ८२ ॥ स्फुरतीवचमे
बाहुर्युद्धकंदूयमानया ॥ क्रीडाममेषा हेतव्या न भवत्या निवारणेः ॥ ८३ ॥ अहं हि वा
लिका नित्यं क्रीडनेषु नुरागिणी ॥ क्षणं रणक्रीडया च प्रीतिं दास्यामि चे तसः ॥ ८४

॥ ८८ ॥ इति विज्ञा पिता देवी प्रत्युवाच कुमारिको ॥ वत्से त्वमपि मृद्वंगी न व वषो न वक्र मा ॥ ८९ ॥

॥ ९० ॥ नवीना युध शीशा च कुमारी त्वं ममौषिका ॥ त्वां विना क्षणमात्रं मे न विश्वासः प्रवर्त्त

ते ॥ ९१ ॥ ममोक्षु सित मेवासीन त्वं याहि महा त्व वं ॥ दंडिर्नामं त्रिणी चैव शक्तयो न्यास्तु

कोदिशः ॥ ९२ ॥ संत्येव समरं कर्तुं वत्से किं त्वं प्रयास्यसि ॥ इति श्री ललिता देव्या नि

रुत्थापि कुमारिका ॥ ९३ ॥ कोमार कोतु का विष्णु पुनर्युद्ध मया चक्ष ॥ सहृदं निश्चलं हृ

द्गत स्याः सा ललितां बिका ॥ ९४ ॥ अनुजो कुत वत्येव गादमा लिङ्ग्य बाहुभिः ॥ स्वकी

य कवचा देव मा छिद्य कवचं हृदो ॥ ९५ ॥ स्वायुधेभ्यश्चायुधाति विर्तार्य विमसर्जतां ॥ श्री ॥

कर्णैरिथं महाराज्ञी चाप दंशत्समुत्थितं ॥ ९६ ॥ हंस युग्य शतैर्युक्त मारु रोह कुमारि ॥ ९७ ॥

का ॥ तस्यां रण प्रवृत्तायां पेटः किं न्नरयो पितः ॥ ९८ ॥ देवी भुजापदानानि सर्व

पर्वस्थ देवताः॥ बलधंस्त्रिजेषु पुत्रेषुः प्रमुक्ताशीः परंपराः॥ ९३॥ इतस्ततः प्रसर्य
त्यो वेत्रहरताः पदे पदे॥ ताभिः प्रणम्य मानासास्वक्रगजं रथोत्तमात्॥ ९४॥ अव
रुद्धतले सैन्यं वर्तमानमगाहत॥ अथ तामायतीं दृष्ट्वा कुमारो कोपपादलां॥ ९५॥
मंत्रिणी दंडनाथा च समये वाचमूचतुः॥ किं भर्तृक्षरिके युद्धे व्यवसायः कृतस्त्वया
॥ ९६॥ अकांडे किं महाराजा प्रेषिता सिरणं प्रति॥ तवे ह मुचितं नैव वर्तमानेपि सैनिके
॥ ९७॥ त्वं मूर्ते जीवितमसि श्रीदेव्या वालिके यतः॥ निर्वर्तव्यारणोत्साहात्प्रणा
मस्ते विधीयते॥ ९८॥ इति ताभ्यां विरुद्धा पि प्राचल दृढनिश्चया॥ अत्यंतविस्मया
विष्टे मंत्रिणी दंडनाथिके॥ ९९॥ सहेव तस्या रक्षार्थं चेत्तुः पार्श्वयोर्द्वयोः॥ अथाज्ञा
वरणद्वारा ताम्ब्यामनुगता सती॥ १००॥ प्रभूतसेनायुक्ताभ्यां निर्जगाम कुमारिका॥

॥ ल ॥ शक्तिसेनाधिनाथानां सर्वसामनुग्रहति ॥ १ ॥ प्रणामांजलिजालानिकर्णरिथक्
 ॥ ३५ ॥ तासना ॥ भंडस्यतनयानुदुष्टान् अभ्यद्रवदरिद्रमा ॥ २ ॥ तस्याः प्रीतिस्त्रिकं सै
 न्यं कुमारी न हिवर्त्तते ॥ सर्वहिल्ललितां सैन्यं तस्मै न्ये समजायता ॥ ३ ॥ ततः प्रवह
 ते युद्धमत्यद्भुतपराक्रमं ॥ ववर्षशरजालानि दैत्ये देषु कुमारिका ॥ ४ ॥ भंडासुर
 कुमारैस्ते महागङ्गीकुमारिका ॥ यद्युद्धमत्तनोत्तनुस्य हर्षणायं सुराकरैः ॥ ५ ॥
 अत्यंतविस्मिता दैत्यकुमारानववर्षिणीं ॥ कण्ठिरथस्थामालोक्य किरंतीशर
 मंडलं ॥ ६ ॥ क्षणक्षणे तु बालायाः क्रीयमाणं महारणं ॥ व्यजिज्ञियं नमहा गङ्गां ब्रह्मा श्री ॥
 द्याः परिचारिकाः ॥ ७ ॥ मंत्रिणां देवनाथे ते विस्मये नरणं त्यजे ॥ प्रेक्षकत्वमनुप्राप्ते ॥ १३५ ॥
 तूष्णीमेव बभूवतुः ॥ ८ ॥ सर्वेषां दैत्यपुत्राणां मेकरूपा कुमारिका ॥

प्रत्येकभिन्नादहशेविंशमात्रेवभास्वतः॥ ९॥ गायकैरग्निचूडांलेस्तेषांमर्मणिभिंदती॥
आश्चर्यमहतिव्योम्निपशतांविदिवोकसां॥ १०॥ गाधुवादेर्बहुविधैर्मंत्रिणीदेडनाथ
योः॥ अर्चमानारण्यंचक्रेलघुहस्ताकुमारिका॥ ११॥ द्वितीययुद्धदिवसंसमस्तमसारणे॥
प्रकाशयामासबलंललितादहितानिजं॥ १२॥ अस्त्रप्रत्यस्त्रमोक्षेणतान्स्मर्वीतपि
भिंदती॥ रक्तोत्पलमिवक्रोधसंरक्तेविभ्रतीमुखं॥ १३॥ गायत्र्यास्त्रमोक्षेणमहारा
त्रीकुमारिका॥ त्रिशंत्यक्षोहिणीसैत्यंभस्मसादमतीन्क्षणात्॥ १४॥ अक्षोहिणीनां
क्षयतःक्षणात्कोपमुपागताः॥ आकृष्टगुणाधन्वानस्तेपतन्तेकहेलया॥ १५॥ ततःकि
लकिलेजातेशक्तीनांचदिवोकसां॥ युगपत्त्रिंशतंवाणान्असृत्साकुमारिका॥ १६॥
हस्तत्वाघववत्याथमुक्तैश्वंद्वार्कसायकैः॥ त्रिंशत्त्रिंशतंसुंदपुत्राणामाहतंशिरः॥ १७॥

॥८८॥ इति भंडस्य पुत्रेषु प्राक्षेपु यमसादनं ॥ अत्यंत विस्मया विष्णववर्षुः पुष्पमन्त्रगाः
॥१३६॥ १८ सा च पुत्री महागता विध्वस्ता सरसैनिका ॥ मंत्रिणी दंडनाथाभ्यामादिग्यत
भृशमुदा ॥१९॥ तस्याः पराक्रमोत्तमैः नृत्यं तोजयदायिभिः ॥ शक्तयस्तुमुलं चक्रुः
साधुवादे जगन्नयं ॥२०॥ सर्वोश्च शक्तिसेनान्यो दंडनाथपुरः सराः ॥ तदा श्रयं महारा
ज्ञौ निवेदयितुमागताः ॥२१॥ सिंहासनस्थितां देवीं दृष्ट्वा नेमुः स्मया त्विताः ॥ कुमारी
का कृतं कर्म विनिवेद्य पुनर्गताः ॥२२॥ तामिनिवेद्यमानानि सा देवी ललितां बिका ॥
पुण्याभुजापदानानि श्रुत्वा प्रीतिं समाययौ ॥२३॥ अंकेषु त्रीं समारोप्य त्यस्त्रशत्याणि ॥ श्री ॥
नावपुः मधुपात्राय सा देवी त्यानंदाश्च एवमुंचत ॥२४॥ समस्तमपि तच्चक्रं शक्तीनां त ॥१३६॥
त्यराक्रमैः अहह पूर्वैरेत्येषु विस्मयस्य वशंगतं ॥२५॥ इति श्री भंडपुत्रवधो नाम ०२३

हयग्रीव उवाच ॥ अथ पुत्रेषु नष्टेषु शोकानलपरिपुतः ॥ विललाप सदैव्येन्द्रो मत्वा जा
तं कुलं क्षयं ॥ १ ॥ हापुत्रहायुणो रा राहामदेकपरायणाः ॥ हामन्ते च राधापूराहामम
कुलवर्धनाः ॥ २ ॥ हाममस्तस्मिन् श्रेष्ठमंदभंजनतत्पराः ॥ ३ ॥ मन्मथाः ॥ ४ ॥ दिशत प्रतिवा
चं मे ममाकेव त्वाताधुवा ॥ किमुदीनमिमं तात मवमत्यदिवंगता ॥ ५ ॥ युष्मान्वितानभो
भंते ममराज्यानि पुपुं चकाः ॥ रिक्तानि ममगेहानि रक्ता राजसभापिमे ॥ ६ ॥ कथमेव हि निः
शेषं हतायुयंदुराशयाः ॥ अप्रधृष्य भुजा सत्वा भवतो मत्कुलां कुगता ॥ ७ ॥ कथमेकपदे
नुष्ठा वनिता संगरे वधीत् ॥ मम निहानि सौरव्यानि मम नष्टा कुलस्त्रियः ॥ ८ ॥ हतः परंकुतो
वीक्ष्ये सहासानि मुग्धानिव ॥ भवंतः स्मृते लब्ध्वा मम पूर्वजनः कृतैः ॥ ९ ॥ नाशो यं भवतां
मेघ जातो न हस्ततो स्पृहं ॥ हा हतोस्मि विपन्तोस्मि मंदभाग्योस्मि पुत्रकाः ॥ १० ॥ इति

॥ ल ॥ शोकात्स परतः प्रत्यपन्मुक्तकुंतलः ॥ मूर्छया लुप्तहृदयो निष्पातनृपासनात् १०
 ॥ १३७ ॥ विशुक्तस्य विषंगश्च कुटिलाक्षश्च संसदि ॥ भंडमाश्वासयामासुर्देवस्य कुटिलैः क्रमैः
 ११ ॥ विशुक्त उवाच ॥ देवकीं प्राकृतद्विप्राप्तः शोकस्य वश्यतां ॥ लपमित्वं प्रतिफला
 न्प्राप्तमृत्युत्तमहाहवे ॥ १२ ॥ धर्मपाणिं धमः पंथावीराणामेव शाश्वतः ॥ अशोच्य
 माहवे मृत्युं प्राप्नुवंति यदर्हितं ॥ १३ ॥ एतदेव विनाशाय शत्यवहाधते मनः ॥ यस्मिन्
 मागत्य हराति हति स भगवान् रणे ॥ १४ ॥ इत्युक्ते तेन दैत्येन पुत्रशोकविमुच्यतां ॥ भंडेन चंड
 कालाग्निमहशक्रो धआददे ॥ १५ ॥ सती व्रणशो उधून्वत् खड्गमुग्रयमोपमं ॥ विस्फा ॥ श्री ॥
 रिताक्षियुगलाभूशं जज्वालते जसा ॥ १६ ॥ इदानीमेव तां दुष्टां खड्गेनानेन खंडशः ॥ १३७ ॥
 शकलीकृत्य समरेशमं प्राप्यामि बधुभिः ॥ १७ ॥ इति रोषस्वल्हूणः स्वसन्ति वभुजं

गमः॥ खड्गं विधून्वन्त्युत्थाय प्रचचात्नातिमत्तवत्॥ ३८॥ तन्नूतिरुध्यचसेभ्राता स
वेदानवपुंगवाः॥ वाचमूचुरतिभ्रोधाज्वलंतोत्तलितां प्रति॥ ३९॥ न तदर्थे त्वया का
पि स्वामित्ते रंभ ईदृशः॥ अस्माभिः सकलैर्युक्तेः रणोत्साहो विधीर्यते॥ ४०॥ भवद्वाजा
फलं प्राप्य समस्ते भुवने हृदात्॥ विमर्दयितुमीशास्मः किमुतो मुग्धभामितां॥ ४१॥
किं शोषयामः सप्ताब्धिन्मक्षयामो महागिरीन्॥ अधरोत्तरमेवैतत् त्रैलोक्यं सचरा
चरं॥ ४२॥ भिनदामस्रगान् सर्वान् भिनदामस्रगालयात्॥ पिनस्थाम हरित्यालान्
आशो देहि महामते॥ ४३॥ इत्युदीरितमाकर्ण्य महाहंकारगर्वितं॥ उवाच वचने भ
उः प्रतिघारुणलोचनः॥ ४४॥ विशुक्र भवता गत्वा मायां तस्थितवर्षीणी॥ जयवि
घ्नं महायंत्रं कर्तव्यं कटके द्विषां॥ ४५॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा विशुक्रो रोषदूषिताः

॥ ल ॥ मायातिरोहितवपुः जगामललितावलं ॥ २६ ॥ अग्निनूपपातुमुद्युक्ते सूर्यस्तंस
॥ ३३ ॥ सुपागतः ॥ पर्यस्ते किरणस्तोमपादलीकृतदिङ्मुखः ॥ २७ ॥ अनुरागवतीसंध्या
प्रयोतमानुमालिनं ॥ अनुदुद्रावतरसाकुंजैरंतुंमिवोत्सका ॥ २८ ॥ वेगात्प्रपततो
भानोर्देहसंगात्समुत्थिताः ॥ चरमाब्धेरिवपयः कणास्तागविरेजिरे ॥ २९ ॥ अधास
सावतुवलंतमः कज्जलकालभं ॥ सात्यं कर्तुमिवोध्युक्ते सवर्णस्यास्यदुर्धियः ॥ ३० ॥
मायारथं समारुढो गाढशर्वरसंपुनः ॥ अहश्यवपुरापेदे ललिताकरकंखलः ॥ ३१ ॥
तत्रगत्वाज्वलज्वालवह्निप्राकारमंडलं ॥ शतयोजनविस्तारमालोकयतदुर्मतिः ॥ श्री ॥
॥ ३२ ॥ परितो विभ्रमंत्सालंमवकाशमवाप्तवान् ॥ दक्षिणाद्वारमासाद्यनिर्हृदयो ॥ ३३ ॥
क्षणमुत्पतः ॥ ३४ ॥ तत्रापश्यन्महासत्त्वासावधानाधृतायुधाः ॥

आरुढयानासन्तद्वर्मणो ह्यरदेशतः॥ स्तंभीनी प्रमुखाः शक्तिः विशत्यक्षो
हिणीयुताः॥ सर्वथा ह्यारक्षार्थं निर्दिष्टा दंडनाथया॥ विलोक्य विस्मया विह्वलं
तयित्वा चिरंतथा॥ ३५॥ सा तस्य बहिरेवासौ स्थित्वा यंत्रं समातनोत्॥ गव्युति
मात्रकायामेस्तस्मान्न प्रविस्तरे॥ ३६॥ शिलापट्टे स्म महति प्रालिरवे द्यं च मुत्त
मं॥ अष्टदिश्व ह्यश्रुतेन संहाराक्षरमोलिना॥ ३७॥ अष्टभिर्देवतश्चापि युक्तं यं
त्रं समालिरवत्॥ अलसा कृपणा दीनानि द्रातं द्रा प्रमीलिका॥ ३८॥ कूर्चवत्प्रनि
रहेकारा इत्यष्टौ देवता स्मृताः॥ देवताष्टकमेतच्च शस्त्राष्टकपुटोपरि॥ ३९॥ नि
योज्य निरित्यं च मायाविनममंत्रयत्॥ पूजां विधाय यंत्रस्य बलिभिश्चाग
आर्चिभिः॥ ४०॥ तद्यंत्रं वैरिनिकटे प्राक्षिपत्समाहासरः॥ प्रासादस्य बहिर्भाग

॥६॥ वर्तिनातेन दुर्धिया ॥ ४१ ॥ क्षिप्तमुल्लंघ्यावरणं पपातकरकांतरे ॥ तद्यंत्रस्यविका
॥१३९॥ रेणकरकस्थारक्तशक्तयः ॥ ४२ ॥ विमुक्तशस्त्रसत्यासमास्थितादीनमानसाः ॥ किं
हते रसरैः कार्ये शस्त्राशस्त्रिक्रमैरलं ॥ ४३ ॥ जयसिध्याफलं किंवा प्राणिहिंसा
चपापदा ॥ अमराणां कृते कार्ये किमस्माकं भविष्यति ॥ ४४ ॥ एथाकलकलेकृत्वा
नफलयुधकर्मणा ॥ कार्वा मिनी महाराज्ञी कावासादंडनायिका ॥ ४५ ॥ कावास
मंत्रिणी श्यामा भृत्यत्वं नोथकीदृशं ॥ ईहसर्वाभिरस्माभिर्भृत्यभूताभिरेरिका ॥ ४६ ॥
वसितांस्वामिनीं कृत्य किं फलं नो भविष्यति ॥ परेषां मर्मभिर्दूरैरायुधैर्नः प्रयो ॥ ४७ ॥
जनं ॥ ४७ ॥ युधं शान्त्यनुचारमाकमंगेशस्त्रक्षतप्रदं ॥ युधे च मरणं भावि दृथासू ॥ १३९ ॥
जिविताननः ॥ ४८ ॥ युधमृत्युर्भवेत्स्वर्ग इति तत्र प्रमेवका ॥ उस्ताहेन फलं नास्ति

निद्रैवेकाकरवावहा ॥४९॥ आलस्यसहशंतास्तिचित्तविभ्रान्तिदायकं ॥ एतादृ
शीचनो ज्ञात्वा सा राज्ञी किं करिष्यति ॥५०॥ तस्या राज्ञीत्वमपिनः समवायेन क
ल्पितं ॥ एवं चोपेक्षितेस्माभिः सापिन हृषला भवेत् ॥५१॥ न ह्यसत्या च सा राज्ञी
कान्तु शिक्षां करिष्यति ॥ एवमेवरणारंभं विमुच्य विमलाशयाः ॥५२॥ शक्तयो निद्र
यादुरंधूर्णमाना इवाभवन् ॥ सार्वत्रमाद्यं कार्येषु महदालस्यमागतं ॥५३॥ शिथि
ले च भवत्सर्वशक्तीनां कटकं महत् ॥ जयविघ्नमहायंत्रं मिति कृत्वा सदानव ॥५४॥
निर्विघ्नं तत्र भावेन कटकं प्रममं दिषु ॥ षीतीययुद्धदिवसस्यार्धरात्रे गते सति ॥५५॥
निवृत्य नगरं भूयस्त्रिंशदक्षोहिणीयुतः ॥ आजगाम पुनर्देवो विशुक्कः कटकं वि
षा ॥५६॥ अश्रूयत तस्ते तस्य रणानि सायानिःस्वनः ॥ तथापि तानिरुत्योगाः शक्त

॥८॥ यः करके भवन् ॥५७॥ ततो महानुभावत्वाद्दिकारैर्विघ्नयंत्रजैः अस्पृष्टे मंत्रि
॥१४॥ णीदं तु नाथे चिंतामवापतुः ॥५८॥ अहो बत महत्कष्टमिदमापतितं भयं क
स्य बाधविकारेण सैनिका निर्गतोद्यमाः ॥५९॥ निरस्ता युधसंभारानि द्रातं त्रा
विघूर्णिताः ॥ नमानयेति वाक्यानि नार्चयन्ति महेश्वरीं ॥६०॥ ओं ह्यसि क्यं वितन्वं
ति शक्तयो निस्पृहा इमाः ॥ इति ते मंत्रि णीदं तु नाथे चिंतापरायणे ॥६१॥ चक्रस्य द
नमारुहे महाराजी समूचतुः ॥ मंत्रिणी यवाच ॥ देवी कस्य विकारोयं शक्तयो विग
तोद्यमाः ॥६२॥ न शृण्वेति महाराजी तवाज्ञां विश्वपालितां ॥ अन्योन्यं च विरक्तास्ताः ॥ श्री ॥
पराच्यः सर्वकर्मसु ॥६३॥ निद्रातंद्री मुकुलिता दुर्वाक्यानि वितन्वते ॥ कादं डिनी मंत्रिणी का ॥१४०॥
महाराजी च का पुनः ॥६४॥ युधं च कीदृशमिति क्षेपेभूरिति तत्त्वते ॥ अस्मिन्नेवांतरेशु रागच्छति महाबलः ॥६५॥

उदंडैभेरितिः साणैविभिंदत्रि। वरोदसी॥ अत्रयत्यामरूपं तत्तमहाराजीप्रपद्यतां
६६। इत्युक्त्वा सहदंडिन्यामंत्रिणीप्रणतिं व्यधात्॥ ततः सा ललिता देवी कामेश्वर
मुखं प्रति॥ ६७। दत्तः दृष्टिः समहसत् इति व्यक्तरक्तौ चली॥ तस्यास्मितप्रभापुंजात्कुं
जराकृतिमात्मुखे॥ ६८। कटक्रोडगलक्ष्मणः कश्चिदेवो व्यजृम्भत॥ जपापटलस्यैषोद
पाटचरवपद्युतिः॥ ६९। बीजापुरंगदामिक्षचापं शूलं सुदर्शनं॥ अञ्जपाशोत्पलव्री
हिमंजरीस्फुरदंकुगत्॥ ७०। रत्नकुम्भं च दशभिर्हस्ते सैकैः समुद्रहत्॥ तुंदिलश्चंद्र
चूडालो मंदवृंहितनिखनः॥ ७१। सिंधलक्ष्म्या समाश्लिष्टः प्रणताम महेश्वरीं॥ तथा
कृतार्शाम महानृगणनाथोगजातनः॥ ७२। जयविघ्नमहायंत्रं भेत्तुं वेगाद्विनिर्ययो॥
अंतरेव हि सालस्य भ्रमहंता च लाननः॥ ७३। निभृतं कुत्रचिद्वृत्तं जयविघ्नं विलोक

दा

सर्वै

॥८॥ यन् ॥ सदेवो घोरनिर्घातदुःसहैर्देवपातनैः ॥ ७४ ॥ क्षणाच्चूर्णिकरोति स्म जयविघ्नम
॥१४३॥ हाशिलां ॥ तत्र स्थिताभिर्दुष्टाभिर्देवताभिः सहैव सः ॥ ७५ ॥ परागशेषतां नीत्वा तद्यंत्रं
प विक्षिप्तं ॥ नतः किल किला रावं कृत्वा लस्य विवर्जिताः ॥ ७६ ॥ उद्यताः समरं कर्तुं शक्त
यः शस्त्रपाणयः ॥ सदेति वदनः कंदगलिताकुंदनिःस्वनः ॥ ७७ ॥ ससर्जगत्बहुनात्मरू
पानूदंतावगन्तान् ॥ ते कंदक्रोडविगलन्मदकेज्वलचंचले ॥ ७८ ॥ चंचरीककुले रये
गायमानमहोदयाः ॥ स्फुटद्वाडिमकिंजल्बविक्षिप्तकरसेचिषः ॥ ७९ ॥ सप्तवारकगतेव
हेलयापाकुमुत्थताः ॥ आमोदप्रमुखवुद्धिमुख्यशक्तिनिषेविताः ॥ ८० ॥ आमोदश्च ॥ श्री ॥
मोदश्च समुखो दुर्मुखस्तथा ॥ विघ्नश्च विघ्नकर्ता च षडने विघ्ननायकाः ॥ ८१ ॥ एतस्य ॥ १४३ ॥
कोटिसंख्यानां हेरं वानामधीश्वराः ॥ तेषु रश्मिलितास्तस्य महागणपतेरपि ॥ ८२ ॥ अग्नि

प्राकारवल्ग्या हितिर्गत्य गजाननः॥ क्रोधहंकारतुमुलः प्रत्यप्यतदा नवान्॥ ८३॥
त्रिंशद्दशो हिणीबुधं विशुक्रं शक्रशासनं॥ अवाकिरत्तुरत्तोमै रिक्ष धन्यमुखच्युते॥
॥ ८४॥ ततः प्रचंडशुक्लारवधिशोकतविषयः॥ पपातदेत्यसैन्येषु गजवल्ग्वचमूगणः॥
॥ ८५॥ अल्लिदग्निशितैर्वीर्यैर्गणनाथः सदा नवान्॥ गर्जितानि सद्योराणि कु
त्वा कृत्वा च दानवान्॥ ८६॥ गणनाथेन तस्या बृहिशुक्रस्य महोजस्रः॥ युद्धमुद्धवर्द्ध
कारमिन्नकार्मुकनिस्वसं॥ ८७॥ भृकुटीकुटिलं वल्ग्वं दक्षीणमतिपादलं॥ विशुक्रो यु
धिविभ्राणः समयुध्यत तेन सः॥ ८८॥ शस्त्रसंघट्टनिश्चानैर्हंकारैश्च सरद्विषां॥
देत्यसनिखुरकोडकुहालीकुदनिःस्वनेः॥ ८९॥ फूत्कारैश्च गजेद्राणां भद्रानां कं
दनेरपि॥ हेवया च ह्यश्रेण्या रथचक्रस्वनेरपि॥ ९०॥ धनुषांगुणनिश्चानैश्च चक्रात्का

॥८॥ रणोरपि ॥ शरशात्कारघोषैश्चवीरभाषाकदंबकेः ॥ ९१ ॥ अहहासैर्भट्टैर्दण्डाणां सिंह
॥१४२॥ नादेश्चभूरिशः ॥ क्षुब्धदिगंबरंतत्रवहधेयुत्थसुत्थतं ॥ ९२ ॥ त्रिंशदक्षोहिणीसे
नांविशुक्लस्यदुरात्मनः ॥ प्रत्येकं पातयामासः गणनाथामहासुखाः ॥ ९३ ॥ दंतैर्ममवि
भिंदंतो वेहयंतश्चमुदया ॥ प्रोथयंतः कर्णतालैः पुष्कलावर्तकोपमैः ॥ ९४ ॥ नासाश्चा
सैश्चषड्षैर्विशिपंतः पताकिनीं ॥ उरोभिर्मदयंतश्चशैलवह्नसमप्रभैः ॥ ९५ ॥ पीड्यं
तश्चपदाघातैर्विनिघ्नस्तैर्तेथोदरैः ॥ विभिंदंश्चशूलैर्नकुर्वंतश्चपातनैः ॥ ९६ ॥ शंख
स्वानेनमहतापीडयंतोवरूथिनीं ॥ गणनाथमुखोद्भूतजैर्गवत्क्रसहस्रशः ॥ श्री ॥
॥ ९७ ॥ धूलिशेषंसमंस्तं तरुण्यं च कूर्मदोहताः ॥ अथक्रोधसमाविष्टो निज ॥ १४२ ॥
सैन्यपुरोगमं ॥ प्रेषयामास देवस्य गजाक्षरमसौ पुरः ॥ ९८ ॥ - - -

प्रचंडुसिंहनादेन गजदैत्ये दुर्धिया ॥ सप्ताक्षो हि णियुक्तेन युयुधेः स गणेश्वरः ॥ ९९ ॥
क्रीयमानं समालोक्य गजाक्षरभुजाबलं ॥ वर्धमानं च तद्दीर्घं विशुक्रप्रपत्न्यायित ॥ १०० ॥
सखकण्ववीरेंद्रः प्रचलन्तारुवाहनः ॥ सप्ताक्षो हि णिकायुक्तं गजाक्षरममर्दयत् ॥
॥ १०१ ॥ गजाक्षरे च निहते विशुक्रे च पत्न्यायिते ॥ ललितां तिकमापेदे महागणपतिर्मृ
धात् ॥ १०२ ॥ कालरात्रिश्च दैत्यानां सारात्रिर्विरतिंगता ॥ ललिता चिमुदिता बभू
वास्य पराक्रमैः ॥ १०३ ॥ विततार महा राक्षी प्रीयमाणामहेशितुः ॥ सर्वदैवतपूजायाः
पूर्वपूज्यत्वमुत्तमं ॥ १०४ ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्यानोद्
खंडे हयग्रीवागस्त्य संवादे गणनाथप्रादुर्भावतत्पराक्रमवर्णनं नाम द्वाविंशोऽध्या
यः ॥ २२ ॥ हयग्रीव उवाच ॥ रणे भग्नं महासत्वं भंडुदैत्यः सहोदरं ॥ समग्रं कदन्तं प्राप्तं

॥ ल ॥ संतमे बहुचिंतया ॥ १ ॥ उभा वपि समेतौ तौ युक्तौ सर्वेश्वरैः निकैः ॥ प्रेषयामास युक्ता
॥ १४३ ॥ यमंडदैत्यः सहोदरौः ॥ २ ॥ तावुभौ परमक्रुद्धौ मंडदैत्येन दर्शितौ ॥ विषंगश्च विशु
क्र ॥ महोद्यममवाप तुः ॥ ३ ॥ कनिष्ठसहितं तत्र युवराजं महाबलं ॥ विशुक्रम
मनुवव्राजसेनात्रैलोक्यकंपिनी ॥ ४ ॥ अक्षोहिणीचतुःशत्यासेनातामावृतश्चस ॥
युवराजः प्रवृद्धे प्रतापेन महीयसा ॥ ५ ॥ उलूकजित्प्रभृतयो भागिनेया दशोत्थ
ताः ॥ मंडस्यते भगिन्यां तु भूमिन्यां जातयो नयः ॥ ६ ॥ कृतारुद्रशिक्षा मंडेन मातुलेन
महीयसा ॥ विक्रमेण विवलांतः सेनाथैः नो प्रतरिष्यरे ॥ ७ ॥ उद्दंडचापनिर्घोषैः ॥ श्री ॥
भीषयं तोदिशो दश ॥ दूयोर्मातुल्योः प्रीतिं भागिनेयां वितेतिरे ॥ ८ ॥ आरूढया ॥ १४३ ॥
जाः प्रत्येकं गदाहंकारशालिनः ॥ आकृष्टगुरुधत्वानो विशुक्रमतुवव्रज ॥ ९ ॥

समस्त

यो वराजप्रधाचिह्नघेव्रचामकशोभितः॥ आरुढवाहनः प्राप्तः विशुक्रो युद्धमेदिनीं
१०॥ ततः किल किलानादेकुर्वीणो सेनया वृत्तः॥ विशुक्रपटुदध्मानसिंहना
देभयंकरं॥ ११॥ तत्क्षोभक्षमभितरवांताः शक्तयः संभ्रमोदताः॥ अग्निप्राकारवल
यामिर्जग्मुर्बहुपंतकयः॥ १२॥ तद्विन्मयमिवाकाशं कुर्वेत्यः शस्त्ररोचिषा॥ रक्तोबुजवि
तमिव व्योमक्रोधारुणैर्मुखैः॥ १३॥ अथ भंडकनीयां सावागतौ युद्धदुर्मदौ॥ निशम्य
युगपद्योद्धुमं त्रिणीदंडनायिके॥ १४॥ गिरिचक्रं गेयचक्रमारुढेरथशेखरं॥ धृता
तपत्रवलये चामराभ्यां चवीजिते॥ १५॥ अस्फरोभिः प्रवृत्ताभिर्गीयमानमहोदये॥
निर्जग्मतूरणं कर्तुं सहाभ्यां ललिता जया॥ १६॥ श्रीचक्ररथराजस्य रक्षणार्थं नि
वेशिनां॥ शताक्षोहिकां क्षेपसेनां वर्जयित्वा रत्नभीषणां॥ १७॥ अन्यत्सर्वचमूजा

॥ ल ॥ लं निजं गमरणोन्मुखं ॥ पुरतः प्राचलद्वन्द्वनाथारथनिषेदुषी ॥ १८ ॥ एकैव सा करोगु
 ॥ १४४ ॥ ल्या घूर्णयन्ती हलायुधं ॥ मुसलं चान्यहस्तेन भ्रामयन्ती मुहुर्मुहुः ॥ १९ ॥ तरलेंदुकुला
 तूलास्फुरतोन्नमुखो बुजा ॥ इतरस्ततः प्रचलिता सेनां त्रैलोक्यकंपिती ॥ २० ॥ पश्यन्ती
 मदिरापातवासिता धरषल्लवा ॥ पुरः प्रहन्त्री समरे सर्वदा विक्रमोद्यता ॥ २१ ॥ पौष्पि
 नोपधरन्त्येण तस्या अनुप्रचलिता गेयचक्ररथस्थिता ॥ धनुषो ध्वनिना विश्वं पूर
 यन्ती मलयैता ॥ २२ ॥ वेणी कृतकचन्यस्त विलसच्चंद्रपल्लवा ॥ सुरत्ततीयनेत्रेण सिं
 हूरतिलकत्विषा ॥ २३ ॥ पाणिना पद्मरम्येण मणिकंकणाचारुणा ॥ तूणीरमुखतः ॥ श्री ॥
 कृष्णं भ्रामयन्ती शिलीमुखं ॥ २४ ॥ जयवर्धस्ववर्धस्वेत्यतिहर्षसमाकुलेः ॥ नृत्यद्भि ॥ १४४ ॥
 दिव्यमुनिभिः वर्धिता शीर्षचोमृतेः ॥ २५ ॥ गेयचक्ररथेन्द्रस्य चक्रनेमि विघट्टनैः ॥ रा

रयंतीक्षितितलंदेत्यानां हृदयैः सह ॥ २६ ॥ लोकातिशायिनाविश्वमनोमोहनकारिणा ॥
मीतिबंधेननारीभिःवर्द्धाभिर्गतिवैभवा ॥ २७ ॥ अक्षोहिणीसहस्राणामष्टकंसमर्द्धतं ॥ कर्ष रो
यंतीकल्पविश्लेषतिर्मर्यादाब्धिसंन्तिभो ॥ २८ ॥ तस्याःशक्तिचमूचक्रेकाश्वत्कनकरोचि
षः ॥ अन्याःसिंदूररुचयःपीताःपाठलपादलाः ॥ २९ ॥ काश्विचंद्रिकीकारापराःकोमलकोम
लाः ॥ अन्यास्तुहीरकप्रख्यापरागारुक्ततोपमाः ॥ ३० ॥ विशुद्धैःपंचभिर्बीजैर्मिश्रितैःश
तकोटिभिः ॥ व्यंजयंतीदेहरुचिकतिचिह्नविधायुधा ॥ ३१ ॥ असंख्याःशक्तयश्चेतुःदं
डिन्याःसैतिकेतथा ॥ यथैवसैन्यमंनाहोमंत्रिण्याःकुंभसंभव ॥ ३२ ॥ यथाभूषणवेषा
दियथाप्राभवलक्षणं ॥ यथाभुजस्यविक्रान्तिःयथैवाश्रितलक्षणं ॥ ३३ ॥ यथासर्वाद्यसं
हारोयथासर्वैश्वपूज्यता ॥ यथाभक्तिर्महाराज्ञोदंडिन्याश्चतथास्वित्त्वं ॥ ३४ ॥ विशेष

॥ ८८ ॥ स्तु परं भक्त्याः सचिवेश्याः परं करे ॥ महाराजी वितीर्णत दाशासु द्यंगुलीयकं ॥ ३५ ॥ इत्थं
॥ १४५ ॥ प्रचलिते सौ न्ये मंत्रिणी दंडनाथयोः ॥ तद्धारं भंगुराभूमि दीलालीला मलंबत ॥ ३६ ॥ त
तः प्रवृद्धे युद्धं तु मुलं रोमहर्षणं ॥ उद्धृत धूलिजंवाली भूतसमार्णवी जलं ॥ ३७ ॥ ह
यस्थे हयसादित्योरथस्थारथस्थितैः ॥ अधोरणोर्हस्तिपकापद्वैः पद्माश्च संगताः ॥
३८ ॥ दंडनार्थविषंगेण समयुध्यत संगरे ॥ विशुक्तेण समं शमा विरुद्धमणिकारुका
३९ ॥ अश्वारूढाच कारोच्चैः सहोत्कृजितारणं ॥ संपदे शिचजग्राह पुरुषेण
युयुत्सया ॥ ४० ॥ कुंडिषेणेन समरं महामाया तदा करोत् ॥ मलदेन समंचक्रे युद्धं ॥ श्री ॥
मुन्मत्तभैरवी ॥ ४१ ॥ लघुशामाच कारोच्चैः सशूरेण समं रणं ॥ खट्वेशीमंगलाख्ये ॥ ४२ ॥
न देत्येद्रेण समं व्यधात् ॥ ४३ ॥ वाग्वाहिनी तु जघटे हृद्येणेन समं रणे ॥ कोल्हाटेन

चदुष्टेनचंद्रकाव्यकरोदृगं ॥ ४३ ॥ अक्षोहिणीभिर्देव्यानां शक्तयक्षोहिणिकास्ततः
महोत्तंसमरंचक्रुः अन्योन्यक्रोधमूर्छिताः ॥ ४४ ॥ प्रवर्त्तमानेसमरेविशुक्रोदुहदान
वः ॥ वर्धमानां शक्तिचमूंद्गीयमानानिजांचमूं ॥ ४५ ॥ अवलोक्यरुषाविष्टः संकुष्ट
गुरुकामुकः ॥ शक्तिसैन्येसमस्तेपितृषास्त्रं प्रमुमोचह ॥ ४६ ॥ तेनदावानलज्वाला
दीप्तेनक्वथितंबले ॥ तृतीययुद्धदिवसेयाममात्रंगतेरवौ ॥ ४७ ॥ विशुक्रमुक्ततर्षा
स्त्रव्याकुलाः शक्तयोभवन् ॥ क्षोभयंतींद्रियग्रामंतालुमूलंविशोषयन् ॥ ४८ ॥
रुक्षयन्कर्णकुहरमंगेदोर्बल्यमावहन् ॥ पातयन्पृथिवीपृष्ठेदेहंविस्त्रंसितायुधं ॥
४९ ॥ आविर्बभूवशक्तीनामतितीव्रः तृपाज्वरः ॥ युद्धेष्वनुर्धमकृतासर्वोत्साहावि
रोधिना ॥ ५० ॥ तर्षेणतेनक्वथितं शक्तिसैन्यं विलोक्य सा ॥ मंत्रिसहयोत्रिण्याभू ॥ ५१ ॥

॥५८॥ शंवितामवापह ॥ ५९॥ उवाच तां दंडनाथामत्वा पारविशं किनी ॥ रथस्थितोरथगतात्
॥१४६॥ प्रतीकारकर्मणो ॥ ६०॥ सखिपोत्रिणिदुष्टस्य तृषारन्नमिदमागतं ॥ शिथिलीकुरुते
सैन्यमस्माकं हि विधेः क्रमः ॥ ६१॥ विशुक्ता तु मूलत्वात् वक्तुमप्यालि नक्षमा ॥
इह शीनो गतिं श्रुत्वा किं वक्षति महेश्वरी ॥ ६२॥ ह्येव कृते दैत्यरुपायः प्रविचित्यंतां
सर्वत्र ह्यहसाहस्त्राक्षौ हि ययामत्र पोत्रिणी ॥ ६३॥ एकापि शक्तिर्नैवास्ति यातर्षे
षणपीडिता अत्रैवावसरे हृष्टा मुक्तशस्त्रां पताकिनी ॥ ६४॥ रंध्रप्रहारिणो हं
त बाणैर्निघ्नंति दानवाः अत्रोपायस्त्वया कार्यो मया च समरोधमे ॥ ६५॥ त्वदी ॥ श्री ॥
यरथपर्वस्थो योस्ति सीधुमहार्णवः ॥ ६६॥ तमादिशसं मस्तानां शक्तीनां तर्षमुत्त ॥ ३४६॥
ये ॥ नाष्टेः पानीयपानाद्यैरेता सोतर्षा संक्षयं ॥ ६७॥ सख्यमदिगसिंधुः सदुपाये

न हर्षिताः आज्ञाव स्रगसिंधुमज्ञाचक्रेश्वरीरणे ॥ समादा लसरक्ताक्षेमाहे
माञ्जुस्मकविभूषितः ॥ ६१ ॥ प्रणम्य देवनाथां तां तदाज्ञापरिपालकः ॥ आत्मा
नबद्धधाश्रुत्वा तरुणादित्यपालैरे ॥ ६२ ॥ क्वचित्तापिंष्ठवच्छासं क्वचिच्चधवलद्यु
तिं ॥ कोटिशोमदिगधामं करिहस्तमाकृतिं ॥ ६३ ॥ ववर्षमदिगसिंधुगजोयंब
हुलीकृतः ॥ पुष्करावर्तकाद्यैस्तु कल्पक्षयबलाहकैः ॥ ६४ ॥ निषिच्यमानोमघा
ब्धिः शक्तिसेन्यपपावह ॥ यद्गुधाशीतमात्रेण मृतउत्तिष्ठति स्फुरं ॥ ६५ ॥ दुर्व
लः प्रबलश्च स्यात्सर्वस्रगबुधिः ॥ परार्धसंख्यातीतास्तामद्यधारापरंपराः ॥ ६६ ॥
प्रतीक्षंतस्वपानार्थे मुखैः शक्त उत्थिताः ॥ यथा सामदिगसिंधुवृष्टिदैत्येषु नोप
तत् ॥ तथा सेन्यस्य परितो महाप्राकारमंडलं ॥ लघुहस्ततयामुक्तैः शरजालैः
॥ ६७ ॥

॥ ३४ ॥ सहस्रशः ॥ ६८ ॥ चकार विस्मय करीक दंबन वासिनी कर्मणा तेन सर्वेपि वि
॥ ३४ ॥ स्मिता मरुतो भवत् ॥ ६९ ॥ अथ ताः शक्त्यो भूरिपि बन्त्यस्मरणो नरे विविधा
मदिरा धारा बलोत्साह विवर्धिनी ॥ ७० ॥ यस्यायस्या मत्तः प्रीतिरुचिस्त्वादोय
थायथा ॥ तस्या तस्या सरा सिंधुस्तां ववर्ष तथा तथा ॥ ७१ ॥ तृतीययुद्धदिवसे
प्रहरद्वितयावधि ॥ मद्यसेत तधाराभिः प्रववर्ष सरां बुधिः ॥ ७२ ॥ गौडीः येष्वा
चमाध्वीचवल्लीः का दंबरीस्तथा ॥ हेतालीलागलीयाश्च तालजातास्तथा स
सराः ॥ ७३ ॥ कल्पवृक्षोद्भवा दिव्या नानादेशा समुद्भवाः ॥ स स्वादु सौरभा म्या ॥ ३४ ॥
श्वशुद्धगंधामदमदा ॥ ७४ ॥ बकुलप्रसवामोदाध्वनंती बुद्धदो ज्वलाः ॥ क ॥ ३४ ॥
दुकाश्च कषायाश्च मधुगन्ति कृता स्पृशः ॥ ७५ ॥ बहुवर्णसमाश्लिष्ट द्वेदिनी

पिच्छितासथा ॥ इषदाम्लाश्चकद्राम्लामधुराम्लास्तथापरा ॥ ७४ ॥ शस्त्रक्षती
रुजाहंत्री अस्थिसंधानरायिनी ॥ रणभ्रमहरीः शीताः कवोष्णाश्चतथातृषुः
७५ ॥ संतापहारिणी किंचानुष्णाः शीता जयप्रदाः ॥ नानाविधास्त्वमीधाराव
वर्षमदिगार्णवः ॥ ७६ ॥ अविच्छिन्नं याममात्रमेकैका तत्र योगिनी ॥ एरावतकर
प्रख्यां सुधारामुदावहो ॥ ७७ ॥ उत्तानं चूदनं कृत्वा विलोखरसनोचले ॥ शक्तयः
प्रपपुः सिंधुमुदामोलितलोचनाः ॥ ७८ ॥ इत्थं बहुविधैर्मद्यधारापातैः सरांबुधिः ॥
आगच्छंतर्पयित्वा ताः दिव्यरूपं समाश्रिताः ॥ ७९ ॥ पुनर्गत्वा देहनाथां प्रणम्य स
सरांबुधिः ॥ स्निग्धगंभीरघोषेण वाक्येनेदमुवाच तां ॥ ८० ॥ देवी पश्य महाराज्ञी
देहमेतलनायिके ॥ मया संतर्पिता मुक्ततर्पा शक्तिधरुथिनी ॥ ८१ ॥ काश्चिन्त

॥८॥ त्वंतिगायंतिकलकृणितमेखलाः॥ नृत्यंतीनापुरःकाश्चित्करतालवितत्वं
॥१४८॥ ते॥ ८५॥ काश्चित्त्वसेतिद्यावलादुल्लुवक्षोजमंडलाः॥ पतंत्यन्योन्यमंगेषुका
श्चिदानंदमंथता॥ ८६॥ काश्चिदुल्लातिचश्रोणीविगलत्मेखलावराः॥ काश्चिद्युहा
यसन्तद्वाघुर्णयंतीनिजायुधं॥ ८७॥ इत्थंनिर्दिश्यमानास्ताःशक्तीमैरियसिंधुना॥
अवलोक्यभृशंतुष्टादंडिनीनमुवाचह॥ ८८॥ परितुष्टास्मिमध्याब्धेत्वयासाध्य
मनुषितं॥ देवकार्यमिदंकिंचत्वयानिर्विघ्नतःकृतं॥ ८९॥ अतोहित्वेमत्प्रसादाद्वा
जपेयादिकेमखे॥ सोमपातवदत्यंतमुपयोज्योभविष्यति॥ ९०॥ मंत्रेणपूतंत्वंया ॥ श्री॥
गेणारिवलदेवताः॥ यागेषुमंत्रपूतेनपीत्तेनभावताजनाः॥ ९१॥ सिद्धिमृदुवें ॥१४८॥
लंस्वर्गंअपवर्गंचविभ्रतु॥ महेश्वरीमहादेवोवलदेवश्चभार्गवः॥ ९२॥

२
दजात्रेयस्तथात्येचत्वापास्यंतिमहाजनाः॥ यागेसर्चितस्त्वं हि सर्वो सिद्धिं प्रदा
स्यसि॥ ९२॥ इत्थं वरप्रदानेन तोषयित्वा करं बुधिं॥ मंत्रिणी त्वरयामास पुन
र्युत्थाय दंडिनी॥ ९३॥ पुनः प्रवृद्धे युद्धं शक्तीनां दानवैः सह॥ मुदा ह हासनि
भिन्ना दिगृक्कधरां धरं॥ ९४॥ प्रत्यग्रमदि रा मत्ताः पादलीकृतलोचनाः॥ शक्त
यो देत्यचक्रेषु न्यपतन्ते कहेलया॥ ९५॥ हृयेन हृयमारोज शक्तीनां समरश्रियां॥
मदरागेण चक्षुं षिदेन्यरक्तेन शस्त्रिणा॥ ९६॥ तदा बभूवतु मुत्स्युद्धं शक्ति कर
हिषां॥ तदा मृत्करपिस्तत्रं कां दिशी कत्वमागतः॥ ९७॥ प्रसवलत्यदविन्यासः
ल मदिगरक्तदृष्टयः॥ सर्वदक्षरसंदर्पवीरभाषारसोद्धताः॥ ९८॥ कदेव गोलका
कारदृष्टसर्वो गयष्टयः॥ युवराजस्य सैन्यानि शक्तयः समना शयन्॥ ९९॥ अ

॥ ल ॥

॥ १४९ ॥

क्षोहिणीशतं तत्र हंडिती समता इत्यत्र ॥ अक्षोहिणीसाधशतं नाशया मासमंत्रिणी
१०० ॥ अश्वारूढा मरुतयो मदारुणा विलोचनाः ॥ अक्षोहिणीसाधशतं नित्युरंतक
मंदिरं ॥ १०१ ॥ अंकुशेनातितीक्ष्णोष्मातुरगा रोहिणीरणे ॥ उल्हकजितमुन्मद्यापरलो
कातिथिं व्यधात् ॥ २ ॥ चंपकरीमरुतयः शक्तिदंडाधिनापिकाः ॥ पुरुषेण मुखान
त्यातवपुर्धेयदारयत् ॥ ३ ॥ अस्ते गते सवितरि ध्वस्ते सर्वबलंततः ॥ विशुक्रं यो ध
यामास शामलाकोपशालिनी ॥ ४ ॥ अस्त्रप्रत्यस्त्रमोक्षेण भीषणे तदिवौकसां ॥
महतारणा कृत्येत यो धया मासमंत्रिणी ॥ ५ ॥ आयुधानि कृतीक्ष्णानि विशुक्रस्य ॥ श्री ॥
महोजसः ॥ कमशः खेडयंती सा केतनं रथसारथिं ॥ ६ ॥ धनुर्गुणो धनुर्दंडं खेडयंती ॥ १४९ ॥
शिलीमुखे ॥ अस्त्रेण ब्रह्मशिरसा ज्वलत्पावकरोचिषा ॥ ७ ॥ विशुक्रं मर्दया

माससोपतच्छीर्णविग्रहः॥ विषंगेचमहोदैत्यं देउनाथामदोद्धता॥ ८॥ योधयामासचं
देनमुसलेनविनिघ्नती॥ सचापिदुष्टदनुजः कालदंरुनिभांगदो॥ ९॥ उद्यम्यबाहुनायु
त्थंचकाशशेषभीषणं॥ अन्योन्यमंगंमृध्नंतौ गदायुत्थप्रवर्तिनौ॥ १०॥ चंडाह्वासेषु
खरोपरिभ्रमणकारिणौ॥ कुवीयोविविधाश्वारीघूर्णंतौ तूर्णवेष्टने॥ ११॥ अन्योन्य
देउहननंमोहयंतौ सुहृर्मुहुः॥ अन्योन्यप्रहृतौ रंध्रमीक्षमाणौ मदोद्धतौ॥ १२॥ महा
मुसलदंराग्रघटमंक्षोभितां वरो॥ आयुध्यतांदुराधर्वौ दंदिनीदैत्यशेखरो॥ १३॥
अथार्धरात्रसमयपर्यंतं कृतसंगरो॥ सातन्मूर्ध्नि निजघ्नेतं हलेनाकृत्यवैरिणौ॥ १४॥
कठोरं ताडनंचके मुसलेनाथपोत्रिणी॥ ततो मुसलघातेन त्यक्तप्राणौ महाकरः॥ १५॥
चूर्णितेन शतंगेन समेभूतसमाश्रयात्॥ इति कृत्यामहकर्ममंत्रिणी दंडनायिके॥ १६॥

॥८॥ तत्रैव तं निशाशेषं नित्यतुः सह शक्तिभिः ॥ सागत्रिरपि दंडस्य व्यरंसीत्सममानुषा
॥१५॥ रणश्रांतं निजं सैन्यं नित्यतुः शिविरं प्रति ॥१७॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ल
लितोपाख्याने युं क हयग्रीवा गस्त्य संवादे विषंगविशुक्रवधो नाम त्रयोविंशो
ध्यायः ॥२१॥ अगस्त्य उवाच ॥ सोदरव्यापहं श्रुत्वा भंडः किमकरोहु च ॥२॥ अश्वान
नमहा प्राप्तवर्णितं मंत्रिणीवलं ॥ विषंगस्य वधो युत्थे वर्णितो दंडनाथया ॥३॥ श्रद्धे
व्याश्रोतुमिच्छामिरथ चक्रयगक्रमं ॥ कथं तस्य रणोत्साहाः कैः समं समयुध्यत ॥
सहायाः कैर्भवंतस्य हतभ्रातृ तनूभवः ॥४॥ हयग्रीव उवाच ॥ इदं शृणु महाप्राज्ञ ॥ श्री ॥
सर्वपापनिर्हंतं ॥ कलिताचरितं पुण्यमणिमादिगुणं प्रदं ॥४॥ ॥१५॥

विषयायनकालेषु पुं ण्येषु समयेषु च ॥ सिद्धिं सर्वपापघ्नं कीर्तितं पंचपर्वक ५
तथा हतोरणोत्साहोऽश्रुत्वानिजसहोदरो ॥ शोकेन मत्ताविष्टो भंडः प्रविललापसः
६ ॥ विकीर्णकेशो धरणौ मूर्छितः पतितस्तथा ॥ नलेभे किंचिद्वाश्वासं भ्रातुर्व्यस
नकर्षितः ७ ॥ पुनः पुनश्च प्रलपन् कुटिलाक्षोणभूरिशः ॥ आश्वास्यमानः शोकेन मु
क्तः क्रोधमवाप सः ८ ॥ कालं वहन्तति क्रूरं भ्रमद्भुक्तिभीषणं ॥ अंगारपाटलाक्ष
श्च तिश्वसत्कृष्णसर्पवत् ९ ॥ क्षिप्रं मुहुर्मुहुः स्पृष्ट्वा धून्वानः करवात्मिकां ॥ क्रोधं
हुंकारमातन्वन् गर्जन्नुत्पातमेघवत् १० ॥ उवाच कुटिलाक्षं च समस्तपुत्रनाप
तिं ॥ यये बहु हयामाबलायुधे विनाशिताः ११ ॥ भ्रातरो मम पुत्राश्च सेनानाथाः
सहस्रशः ॥ तस्यास्त्रियोतिधूर्तायाः कंठस्थे शोणितद्रवैः १२ ॥ भ्रातृपुत्रमहाशो

॥ ल ॥ क वङ्गिसंवापयाम्यहं ॥ गच्छ रे कुटिलाक्षत्वं सज्जीकुरुपताकिनीं ॥ १३ ॥ इत्युक्त्वा क
॥ १४ ॥ ठिणं वर्मवज्रपातसमं महत् ॥ दधानो भुजमत्वेन बंधन्यष्टेन धेषुधि ॥ १४ ॥ उत्थान
मोच ॥ निस्वानकरो बंधन्यधारयत् ॥ कालाग्नि रिवसंकुस्थो निर्जगाम निजापुरा
त् ॥ १५ ॥ तालजंघादिके सार्धं पुरद्वारनिवेशितैः ॥ चतुर्भिर्घृतशस्यो घैघृतवर्मभिरुध
तैः ॥ १६ ॥ पंचत्रिंशच्चमूनाथैः कुलिकक्षपुरःसरैः ॥ सर्वसेनापतींद्रेणाकुटिलाक्षेणा
सत्कृधा ॥ १७ ॥ मिलित्वा भंडनाथेन चत्वारिंशच्चमूवराः ॥ दोष्तायुधादीप्तकेशानिर्ज
ग्मुदीप्तकंकणाः ॥ १८ ॥ हिरहस्त्राक्षोहिणीनां पंचाशीतिः शलाधिका ॥ तमन्वगायया ॥ श्री ॥
वेकहेलया मथितुं द्विषः ॥ १९ ॥ भंडासुरे विनिर्याते सर्वसेनिकसंकुले ॥ शून्यकेन ग ॥ १९ ॥
रतत्रस्त्रीमात्रं मवशेषितं ॥ २० ॥ आभीलं नाम हेत्येन्द्रोरथवर्यं महारथः ॥ सहस्रयु

२
गमसिंहाद्यं आरुगोहरणोत्थतः ॥ २३ ॥ तत्करे प्रजज्वाल कात्माग्निरिव दीप्तियान् ॥
यातनानावान्खड्गं श्वेदं ह्यहमसमाकृतिः ॥ २४ ॥ इतरत्ततश्चक्रे तोनां सेनानां धूलि
रुत्थिता ॥ शोढं तस्याभरं भूमिरक्षमेवादि वययौ ॥ २५ ॥ केचिद्दूमेरपयीताः प्रचेतुर्व्यो
मवर्त्मना ॥ केषांचित्स्कंधमारुढान्केचिन्नेलुर्महो बलाः ॥ २६ ॥ नदिक्ष्मन्च भूचक्रेन व्यो
मानिचते ममुः ॥ दुःखदुःखेन ते चेलुः अन्योन्याश्चेषपीडिताः ॥ २७ ॥ अत्यंतसेनासंम
ही ब्रुथचक्रे विचूर्णिताः ॥ केचित्पादेन नागानां मर्दिनान्यपतन्मुवि ॥ २८ ॥ इत्थं प्रच
लतातेन समं सर्वैश्च सेनिकैः ॥ वज्रनिष्पेष सदहाः सिंहनाथो व्यधीपनः ॥ २९ ॥ तेना
त्यंतकठोरेण सिंहनादेन भूयसा ॥ भंडदेत्यमुरवोत्थेन विदीर्णमघवज्जगतू ॥ ३० ॥
सागराः शोषमापन्नाः चंद्राकौ प्रपलायितौ ॥ उडून्वपतन् षोमो भूमिर्दोलायिता

॥ ल ॥ भवत् ॥ २९ ॥ दिग्तागाभ्या भवन्त्ररताः मूर्तिताश्च दिवौ कसः ॥ शक्तीनां करकै
॥ ३५२ ॥ चाभूदकांडत्रासविह्वलं ॥ ३० ॥ प्राणान्यधारयामासुः कथमयश्च वारणाः ॥ श
क्तयोभयविभ्रान्त्या युधानिपुनर्दल ॥ ३१ ॥ वह्निप्राकारवल्लयं प्रशोतं पुनरुत्थितं
दैत्येन्द्रसिंहनादेन च मूलाथधनुस्वने ॥ ३२ ॥ क्रंदनेश्चापियो धानां जगच्छब्दमिवा
भवत् ॥ तेन नादेन महता भंडुदैत्यविनिर्गमं ॥ ३३ ॥ निश्चित्य ललिता देवी स्वयं यो
त्सं प्रचक्रमे ॥ अशक्यमन्य शक्तीनामा कल्प्य महाहवो ॥ ३४ ॥ भंडुदैत्येन दुष्टेन स्वय
मुद्योगमार्थिता ॥ चक्रराजरथश्चास्याः प्रचवालमहोदयः ॥ ३५ ॥ चतुर्वेदमहाचक्रः ॥ श्री ॥
पुरुषार्थमहाह्वयः ॥ आनंदध्वजसंयुक्तो नवभिः पर्वभिर्युतः ॥ ३६ ॥ नवपर्वस्थ ॥ ३५२ ॥
देवीभिराकृष्टगुरुधन्वभिः ॥ परार्धाधिकसंख्याताः परिवारसमृद्धिभिः ॥ ३७ ॥

पर्वस्थानेषु सर्वेषु पालितः सर्वतो दिशं ॥ दशयोजनसु नम्रश्चतुर्योजनविस्तृतः
३६ ॥ महाराजी चक्रगजरथेन्द्रः प्रचलन्वभौ ॥ तस्मिन्प्रचलिते दुष्टं श्यामयादं
दुनाथया ॥ ३७ ॥ गेयचक्रं च चालाभेकिरिचक्रं च पृष्ठतः ॥ अन्यासामपिशक्तीनां
वाहनानि परार्धशः ॥ ४० ॥ नृसिं होष्ठनरव्यालमृगपक्षिहयात्मना ॥ गजभैरुं दशर
भव्याघ्रवातमृगात्मना ॥ ४१ ॥ राता दशस्तुतिर्यत्तौ व्यन्येवाहनतो गताः ॥ उहुरु
च्चावचाशक्तिः भैरववरवधोद्यताः ॥ ४२ ॥ योजनामात्रविस्तारमपि तद्वारमंडलं
वद्विप्राकारचक्रस्य नपर्याप्तं चमूपतेः ॥ ४३ ॥ प्वाला मालिनिकानित्याहारस्या
त्यंतविस्मृतिं ॥ विततानसमस्तानां सैन्यानां निर्गमैषिणी ॥ ४४ ॥ अथ सा जगतां
माता महाराजी महोदया ॥ निर्जगामाग्निवरणा दशतीव्रप्रतापिनी ॥ ४५ ॥

॥८॥ देवदेवभयोनेदुःपतिताः पुष्पवृक्षयः ॥ महासुक्तासपञ्चतु दिविहीतमदृश्यत
॥९५॥ ६६ ॥ निमिनानिप्रसन्नानि सूचका निजयश्रियां ॥ अभवनूत्कलितासैन्येउत्पा
तास्तु द्विषां वले ॥ ६७ ॥ ततः प्रवृत्ते युद्धं सेनयो रुभयोरपि ॥ प्रसर्पद्विशिरवस्तोम
बद्धो धतमस छुटं ॥ ६८ ॥ हन्यमान गजस्तोमसृतशोणितविंदुभिः ॥ द्वायमाणशर
छुकोदैत्यश्चेता तपत्रकं ॥ ६९ ॥ नदिशोननभो भागोनभूमिर्नचकिंचन ॥ दृष्टं तु के
वलं - हं रजो मात्रे च मूर्त्थितं ॥ ७० ॥ नृत्यत्कबंधानिवहविधूततटपादपा ॥ दैत्यके
शशत्तत्रस्थशैकलककिको ज्वला ॥ ७१ ॥ श्वेतानपत्रवल्लयश्चेतपंकजनास ॥ श्री ॥
रा चक्रकृतकरिग्रामपादकूर्मपरंपरा ॥ ७२ ॥ शक्तिध्वस्तमहादैत्यगजगंडशि ॥ ९५॥
लोचया विधूनकोटैः पतितैः सफेनालौचचामरैः ॥ ७३ ॥ तीक्ष्णासिवधुरीजा

लनिविडोक्ततीरभूः॥ हेत्यवीरेक्षणश्रेणीशक्ति संपुटभासराः॥ ५४॥ हेत्यवाहन
 संभूतनक्तीनसमाकुला॥ प्रावहछोणितनदीसेनयोर्ध्वमानयोः॥ ५५॥ इत्थं प्र
 वृधेयुहंमृत्योश्चआसदायके॥ चतुर्थयुहदिवसे प्रातरारभ्यभीषणं॥ ५६॥ प्रहर
 द्वयपर्यंतंसेनयोरुभयोरपि॥ तत्रश्रीललितायाश्चभंडस्याप्यभवद्रुणः॥ ५७॥
 अस्त्रप्रत्यस्त्रसंक्षोभतुमुलीकृतदिकदः॥ धनुर्ज्याज्वातठंकारत्वंकारैरतिभी
 षणः॥ ५८॥ तूणीरवदनात्कर्षेसंदधानश्चधत्वेति॥ विमुचनविशिरवान्पाणि
 सर्वदादृश्यताहवः॥ ५९॥ हस्तलाघववेगेननप्रज्ञायतकिंचन॥ महारंजीकरंभो
 जव्यापारःशरमोक्षणो॥ ६०॥ संधानेरेकधातस्यादशधात्वापतिर्गमे॥ शतधागग
 नेदेत्यसैन्यप्राप्तौसहस्रधा॥ ६१॥ दैत्योगसंगेसंप्राप्ताःकोटिसंख्याःशिलीमुखाः॥

॥ ल ॥ शरांधकारं सृजती भिंदती रोदसी शरैः ॥ ६२ ॥ ममी भिंदन प्रचंडस्य महाराजी मह
॥ १५४ ॥ पुमिः ॥ ततः कोपारुणं ते त्रैवह्न भेडः सदानवः ॥ ६३ ॥ ववर्ष शरजालेन महता ल
लितेश्वरी ॥ अंधतामि स्म कंताम महारुन्ने प्रमु मो चह ॥ ६४ ॥ महातरुणि बाणे
ततस्तु नोद महेश्वरी ॥ पाषाणारुन्ने महार्वारो भेडः प्रमुमुचेरणो ॥ ६५ ॥ गावश्च
स्त्रं तस्य तुल्यै संस्मारजगदंबिका ॥ अंधारुन्ने मसृजद्वेडः शक्तिदृष्टि विना के श
॥ ६६ ॥ ~~चक्षुषा महीमहा रुन्ने ण शमयामा~~ चक्षुषा महीमहा रुन्ने ण शमयामा
सतत्प्रसूः ॥ शक्तिनाशाभियं भंडो मुमो चारुन्ने महारणो ॥ ६७ ॥ विश्वावसो रथारुन्ने ॥ श्री ॥
ण तस्य दर्पमपाक रोत ॥ अंतको रुन्ने ससजोच्चैः संकुधः भेडदानवः ॥ ६८ ॥ महा ॥ १५४ ॥
मृत्यो जयारुन्ने नाशयामा सतद्वले ॥ सवीरुन्ने स्मृतिनाशारुन्ने भंडो व्यमुचत ॥ ६९ ॥

धारणास्त्रेण च क्रीडति ह्येव समना शयत् ॥ भयास्त्रमसृजद्वन्दुः शक्तीनां भीति
दायकं ॥ ७० ॥ अभयं करमेवास्त्रं मुने च जगद्विका ॥ महारोगास्त्रमसृज हृत्किरी
तासुरानवः ॥ ७१ ॥ राजयश्मादयो रोगास्ततो भूवन्सहस्रशः ॥
तन्निवारणसिद्ध्यर्थं कलिता परमेश्वरी ॥ ७२ ॥ नामत्रयमहासंज्ञं महास्त्रं सममुच
त ॥ अच्युतश्चाप्यनेन श्वगोविन्दस्तु हरोत्थिता ॥ ७३ ॥ हुंकारमात्रनिर्दग्धरोगास्ता
मगमन्मुदा ॥ नत्वा च तोमहाराज्ञी तद्वक्त्रव्याधिमर्दनं ॥ ७४ ॥ विधातुं त्रिपुल्लोकेषु
नियुक्ता स्वपदेयुः ॥ आयुर्नाशनमस्त्रं च मुक्तधातुभेददानवः ॥ ७५ ॥ कालसंक
र्षणीरूपमस्त्रं राजीव्यमुचत ॥ महासुरास्त्रमुद्दामं व्यसृजद्वन्दुदानवः ॥ ७६ ॥ त
तः सहस्रशो जाता महाकायामहाबलाः ॥ मधुश्वके रभश्चैव महिषासुरावच ॥ ७७ ॥

॥८॥ धूम्रलोचनदेत्यश्वचंडमुंडादयोसरा ॥ चिह्नरश्मामरश्मैवरक्तविजासरस्त
 ॥१५५॥ था ॥७८॥ शुभश्चैवनिशुभश्चकालकेयामहाबलाः ॥ धूम्रातेसर्वेदानवश्रेष्ठाः
 कठोरैःशस्त्रमंडले ॥७९॥ शक्तिसेनामर्दयंतोनंदतश्चभयंकरं ॥ हाहेति क्रंदमा
 नश्चशक्तयोदेत्यमर्दिताः ॥८०॥ ललितोशरणप्राप्ताःपाहिपाहीतिसत्वरं ॥ अ
 थदेवीभृशंकुक्षारोषाद्दुहासमातनोत् ॥८१॥ ततःसमुदिताकाचित्तुदुर्गामाय
 शस्त्रीनी ॥ समस्तदेवतेजोभिःनिर्मिताविश्वरूपिणी ॥८२॥ शूलंचशूलिनावक्रंच
 क्रिणाच ॥ समर्पितं ॥ शंखंवरुणदत्तंचशक्तिंदत्तांहविर्भुजा ॥ चापमक्षयतूणीरंम
 रुदत्तंमहाध्वनि ॥ वज्रिदत्तंचकुलिशंघटामैरावतार्पितां ॥ कालदत्तंमहादंडं
 पाशंपाशंधर्पितं ॥ ब्रह्मदत्तांकुंडिकांचचषकंधनदार्पितं ॥ मृत्कदत्तोरवदुरेव

जिधानश्रयापदे ॥
 तस्मादस्यात्ममु
 थिताः ॥ २ ॥

॥ श्री ॥

॥१५५॥

टोहारं जलधिनापितं ॥ विश्वकर्मप्रदिष्टानि भूषणानि च विभ्रती ॥ अंगैः सह
स्त्रकिरणश्रेणीभासररश्मिभिः ॥ ८५ ॥ आयुधानि समस्ता निदीपयन्ती महोद
या ॥ अन्यदत्तैरथान्यैश्च शोभमानापरिच्छदैः ॥ सिंहवाहनमारुध्युधैर्नाराय
णीव्यधात् ॥ तथा ते महिषप्रख्यादानवा विनिपातिताः ॥ ८७ ॥ चंडिकासप्तशत्यां तु
यथा कर्मकृतं तथा ॥ तथैव समरं च के महिषादिमहापहं ॥ ८८ ॥ तत्कृत्वा दुष्कृतं कर्म
महाराजी न नामसा ॥ मूकारुन्मसृज दुष्टा शक्तिसेनास्तदा नवः ॥ ८९ ॥ दक्षहरतां
गुह्यतस्वामहाराजाः समुत्थितः ॥ महामस्याकृतिश्चीमात् आदिनारायणो मुवि ॥ ९० ॥
महावाग्वादिनी नाम ससर्ज जगतां प्रसू ॥ विश्वारूपस्य वेदस्य तस्कस्तमहोजसः
९१ ॥ ससर्ज तत्र समरे दुर्महोर्मदुदानवः ॥ तेन ते देवै हतारः सोमकाद्या विनाशि

॥२३॥ ताः॥ आर्णवास्त्रं महावीरैः पंडुरैः तयो रणे सृजत॥ ततो ह्यमपयः पूरेशक्तिसेन्यै
॥२४॥ रमज्जत॥ २४॥ अथ श्रीललिता दक्षहस्त तर्जनीकान्तरवात्॥ आदिकूर्मः समु
त्पन्नो योजनायुतविस्तरः॥ २५॥ धृतास्त्रेन महाभोगकर्परेण प्रधीयसा॥ तत्सामु
द्रं च भगवान् सलीलं सलिलं पयो॥ २६॥ शक्तयो हर्षमापन्तः समुद्रास्त्रभयं जङ्घुः॥
हिरण्याक्षमहाभस्त्रं तु विजहौ दुष्टदानवः॥ २७॥ तस्मात्सहस्रशो तौर्जो हिरण्या
क्षा गता युधाः॥ तैर्हन्यमाने शक्तीनां सैत्ये संभ्रास विद्रुले॥ २८॥ इतस्ततः प्रचल
ति शिथिले रणकर्मणि॥ अथ श्रीललिता दक्षहस्त मध्यांगुलीन्तरवात्॥ २९॥ महाव ॥ श्री॥
राहः समभूः श्वेतः कैलास सन्तिभं॥ तेन वज्रसमानेन पोत्रेणाभिविदारिता॥ ३०॥ २५६॥
कोटिशस्ते हिरण्याक्षामध्यमाना क्षयंगता॥ अथ भंडरस्यति क्रोधात्भूकुटिं वितता नृह
॥३०॥

तस्य मृकुटितो जातो हिरण्याः कोटि संख्याकाः ॥ जलदादित्यवह्निमादीन् प्रहर
णाश्र्वते ॥ १०१ ॥ अमर्दयं छुक्ति सैत्यं प्रल्हादे चाप्यपीडयन् ॥ यः प्रल्हादोस्ति शक्ती
नां परामानंदलक्षणाः ॥ १०२ ॥ स एव बालको भूत्वा हिरण्यपरिपीडितः ॥ त्रिपुरांशर
णे प्राप्तस्तेन राजीकृपामगात् ॥ ३ ॥ अथ शक्त्या नंदरूपं प्रल्हादं परिरक्षितुं ॥ दक्षह
स्तानामिकाग्रं धुनोति रश्मज्जलसूः ॥ ४ ॥ तस्मात् धनसदाज्वालः प्रज्वलल्लोचनत्रयः
सिंहास्यः पुरुषाकाराकंदसं धोजनार्दनः ॥ ५ ॥ नखायुधः कालरुद्ररूपी घोरादृहास
वान् ॥ सहस्रदंडदोर्दंडोललिताशानुपालकः ॥ ६ ॥ हिरण्यकशिपून् सर्वाभंडभृकु
टिसंभवान् ॥ क्षणाद्विपादयामास नरेवः कुलिशकर्कशैः ॥ ७ ॥ बलीशाल्त्रं महाघो
रं सर्वदैवतनाशनं ॥ अमुंचल्ललितादेवीं प्रति भंडमहासरः ॥ ८ ॥ तदस्त्रदर्पनाशा

॥८५॥ यवामनाः शतशोमवन् ॥ क्षणे क्षणे वर्धमाना पाशहस्ता महाबलाः ॥८॥ चलीं द्वास्ता
 ॥८६॥ समुद्रतानूवधन्तः पाशमंडलेः ॥ सहस्तक निष्ठाग्रा जाता कामेशयोषितः ॥९॥ महा
 कायामहोत्सा हास्तदस्त्रं समना शयन् ॥ हैहयास्त्रं समसृजद्वंद्वैत्योरणौ जिरे ॥१०॥
 तस्मात्सहस्तशो जाताः सहस्राज्जुनकोटयः ॥ अथ श्रीत्रिपुरावामहस्तां गुह्यनखो
 स्थितः ॥११॥ मज्जलद्गर्गवो नाम स क्रोधः सिंहनादवान् ॥ धारया मर्दयन्नेनात्कुठार
 स्य कठोरया ॥१२॥ सहस्राज्जित संख्यातानूक्षणा देवव्यनाशयन् ॥ अथ क्रुद्धो भंडुदैत्यः
 क्रोधहंकारमातनोत् ॥१३॥ तस्मान् क्रुद्धंकारतो जातः चंद्रहासकृपाणावान् ॥ सहस्रा ॥ श्री ॥
 क्षोहिणीरक्षः सेनया परिवारितः ॥१४॥ कनिष्ठं कुंभकण्ठं च मेघनादं च नंदनं ॥ गृहीत्वा ॥१५॥
 शक्तिसेन्यं तदतिदूरममर्दयत् ॥१६॥ अथ श्रीत्रिपुरावामहस्ततर्जनिकानखान्

कोदंडरामः समभूतलक्षणेन समन्वितः ॥ १७ ॥ जटामकुटवान् वल्कीवर्धनूणी
रष्ट्रभूः ॥ नीलोत्पलदलश्यामो धनुर्विस्फारयन्मुहुः ॥ १८ ॥ माशयामास दिव्यास्त्रैः
क्षणाद्राक्षसैर्निकं ॥ मर्द्यामास पौलस्त्यं कुंभकर्णी च सोदरं ॥ १९ ॥ रुद्रस्यागो मेघ
नादं च महावीरमनाशयन् ॥ द्विविदारुन् महाभीमं असृजत्तुंडानव ॥ २० ॥ तस्मात्स
हस्रशो जाताः कपयः पिंगलोचनाः ॥ क्रोधेनात्यंतताम्रास्याः प्रत्येकं हतुमत्समाः ॥ २१ ॥
व्यनाशयं छक्तिरैत्यं क्रूरकिंकारकारिणः ॥ अथ श्रीत्रिपुरावामहस्तमध्यागुलीनरचान्
२२ ॥ आविर्भवन् हलधरः क्रोधमध्यारुणेक्षणः ॥ नीलांबरपितृधागः कैलासाचलनि
र्मलः ॥ २३ ॥ द्विविदारुन् समुद्धूतान् कपीन् सर्वान् विनायन् ॥ राजा सरं नाम महत्समर्ज
स्त्रे महासरः ॥ २४ ॥ तस्मादस्त्रात्समुद्धूता बहवो नृपदानवाः ॥ शिरुपालोदंतवल्कः

॥ ८३ ॥ शास्त्रः काशीपतिस्तथा ॥ २५ ॥ पौंड्रकोवासुदेवश्च रुक्मीहंसकडिंबको ॥ शंबरश्च प्र
॥ ३५८ ॥ लंबश्च तथा बाणासुरोपि च ॥ २६ ॥ कंसश्चायूरमल्लश्च मुष्टिकोत्पलशेखरो ॥ अरिहो धे
नुकः केशीकालीयोयमलार्जुनौ ॥ २७ ॥ पूतनाशकश्चैव तृणावर्त्तादयो सराः ॥ अने
कैः सह सेनाभिरुत्थिताः शस्त्रपाणयः ॥ २८ ॥ तान्विनाशयितुं सर्वान् वासुदेवः सना
तनः ॥ श्रीदेवीवामहस्ताब्जानामिकानखसंभवः ॥ २९ ॥ चतुर्थ्यहं समातेने चत्वारस्ते
ततो भवन् ॥ वासुदेवो द्वितीयस्तु संकर्षण इति स्मृतः ॥ ३० ॥ प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्च ते
सर्वे प्रोद्यता युधाः ॥ तान् शेषान् दुर्गाचारान् भूमेभारिप्रवृत्तिकान् ॥ ३१ ॥ नाशयामासु ॥ श्री ॥
रुर्विशलेषोत्पन्तान् महासरान् ॥ अधतेषु विनष्टेषु संकुंधपंडदानवः ॥ ३२ ॥ वर्म ॥ ३५८ ॥
विष्णुवकघोरकल्पस्त्रंसममुंचत ॥ ततः कल्पस्त्रतो ज्जार्त्तं औंध्रापुंड्रीश्च भूतिधाः

ॐ ध्राः पुद्गाश्च भूतिभाः ॥ किराताश्च वराहाणाः यवनाः पापवृत्तयः ॥ देववित्प्यावका
धर्मद्रोहिणोः प्राणिहिंसकाः ॥ ३६ ॥ वर्णीश्च मेघसंकार्यकारिणो मलिनांगकाः ॥ त्रिपु
रासक्ति सैन्यानिभूयोभूयो व्यमर्दयन् ॥ ३७ ॥ अथ श्रीललितवामहस्तमध्यस्य भास्वतः ॥
कनिष्ठकानखोद्भूतः कल्किनामा जनार्दनः ॥ ३८ ॥ अश्वा रूढः प्रदीप्तश्रीरहहासं च
कारह ॥ तस्यैव ध्वनिना सर्वे वज्रनिष्पेषवधुना ॥ ३९ ॥ किरातामूर्छिताने शुः शक्तयः
श्वातिहर्षिताः ॥ दशावतारनाथास्ते कृत्वेस्य कर्मदुकरं ॥ ४० ॥ ललितां वान्तमस्कृत्य
बद्धजलिपुरास्थिताः ॥ प्रतिकल्पं धर्मरक्षां कर्तुमस्यादिजन्मभिः ॥ ४१ ॥ ललितां वानि
युक्तास्ते वैकुण्ठाय प्रतस्थिरे ॥ इत्थं समस्तेष्वस्तेषु नाशितेषु दुराशयः ॥ ४२ ॥ महामोहा
स्त्रमसृजच्छक्तेन मूर्छितैः ॥ शोभयारुन्ने विसृज्यां वा महामोहास्त्रमक्षिणीत् ॥ ४३ ॥

॥८॥ अस्त्रप्रत्यस्त्रधारभिरित्यंजातेमहाहवे ॥ अस्ते शैल गभस्ती शो गंतु मारभतारुणः
॥३५॥ ४२ ॥ अथ नारायणास्त्रेण सा देवी ललितां विका ॥ सर्वास्त्वक्षोहिणीस्तस्य भस्मसा
दकरोद्वणो ॥ ४३ ॥ अथ पाशुपतास्त्रेण दीप्तकालात्तल्लविषा ॥ चत्वारिंशच्चमूचाथान
महाराजीव्यमर्दयत् ॥ ४४ ॥ अथैकशेषं तदुष्टं निहतौ शेष बांधावं ॥ महाकामेश्वरास्त्रे
ण सहस्रादित्यवर्चसा ॥ ४५ ॥ गतास्तु मकरोस्तात्ता ललिता परमेश्वरी ॥ क्रोधेन प्र
ज्वलितं च जगद्दिप्लवकारिणं ॥ ४६ ॥ महासारंगं हासत्वं भंडुचंड पराक्रमं ॥ तदस्तप्रोद्ध
तोर्ज्वाक्षैः शून्यकं तस्य पतनं ॥ ४७ ॥ सरस्त्रीकं च सवालं च सगोष्ठधनशेषकं ॥ निर्दग्धमासी ॥ श्री ॥
त्सहसा स्थलमात्रमशिष्यता ॥ ४८ ॥ शून्यकं तत्पु रं नाम शून्यमासीत्यधार्थविः ॥ भंडुस्य ॥ ४९ ॥
संक्षये नासी वै लोको हर्षनर्तितं ॥ ५० ॥ विजयप्रायुतां देवीं दृष्ट्वा हर्षसमन्विताः ॥

शक्तयोद्धवतुस्तूर्णभेरीमंगलकाहलैः॥५०॥विकिरमुषवृष्टिंश्चदेवाहर्षसमन्विताः॥
देवतुंदुभयोनेदुर्वतुर्वासेतवायवः॥५१॥दिशःप्रसन्नतामापुनमश्चविमलंतथा॥मंग
लागार्तिकंचक्रुर्देवगंधर्वयोषितः॥५२॥ननृतुश्चास्मरश्चेह्यर्तुर्वशीमेतकादयः॥
प्लवनं व्यदधुर्हर्षादेवगंधर्वकिन्तगाः॥५३॥रमृत्वारमृत्वा महाराजापौरुषंचतुरा
चरं॥अभूत्कंटकितंसर्वकिमेतदिति विस्मितं॥५४॥विश्वावरुप्रभृतयोगंधर्वाः
सुरगायकाः॥तुंबुरुर्नारदश्चैव साक्षाद्देवासुरस्वर्ता॥५५॥जयमंगलपद्मानिकंठ
तिपटुगीतिभिः॥हर्षसंपुच्छवदनासुरत्पुलकभूषणाः॥५६॥मुहुर्जयजयत्येवंस्तु
वानाललितेश्वरीं॥हर्षेणांधामदोन्मत्ताःप्रनृत्येतःपदेपदे॥५७॥सप्तर्षयोवसि
ष्ठाद्याऋग्यजुःसामरूपिभिः॥अथर्वरूपैर्मन्त्रैश्चवर्धयंतोजयश्रियं॥५८॥हविषेव

॥ ६८ ॥ महावद्वि शिरवामत्यंत पावतीं ॥ आशीर्वादेन महता वर्धयामास कृतमाः ॥ ५९ ॥
॥ ६९ ॥ स्तूयमाना ललिता श्री डा नम्री कृतानना ॥ भंडाकरं विनिर्जित्य गंतुमुद्योगमाद
धे ॥ ६० ॥ अथ संपत्करी देवी च चालागते स्वने नया ॥ पाशा युध समुत्पन्ना हयारु
ढा स्वसे नया ॥ ६१ ॥ लोलाभिः केतुमात्राभिः उद्धिखंती घना हुनो ॥ व्यचलत्सुरतो दे
व्या बहु विक्रमशालिनी ॥ ६२ ॥ पार्श्वद्वयं समाश्रित्य महाराजाः प्रचेत्सुः ॥ मुद्रि
णी दंडनाथे ते आरुह्य रथपुंगवौ ॥ ६३ ॥ इत्थं विधाय सारकार्यमनिंद्य रूपा श्रीच
क्राज रथमंडलमंडितः श्रीः ॥ कामेश्वरी त्रिजगतां जननी बभाष विद्योत्तमान वि ॥ श्री ॥
भवा विजयश्रिया ह्या ॥ ६४ ॥ सैव्यं समस्तमपि संगरखड्गमिन्नं भंडाकरप्रबलबाण ॥ ६५ ॥
कृशानुत्तमं ॥ ॥ ॥ श्री ॥ ॥ ॥

अस्ते गते सवितरैरिच्छितैः प्रथितौ प्रभावा श्रीदेवताशिविरमात्मन आनिनाय ॥ ६५ ॥
यो भंडानववधं ललितां वये मं कृ संसृत्पटति तस्य तपो धनेंद्र ॥ नाशं प्रयोति क
दनानि धृता ह्यसिद्धे भुक्तिश्च मुक्तिरपि वर्त्तत एव हस्ते ॥ ६६ ॥ इमं पवित्रं ललिता
पराक्रमं समस्तपापघ्नमशेषसिद्धिदं ॥ पठंति पुण्येषु दिनेषु ये नरा भजंति ते भाग्यस
मृद्धिमुत्तमां ॥ ६७ ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्याने युद्धकोडे ह
यग्रीवागस्त्यसंवादे र्व के र भंडाकरवधो नाम चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ २४ ॥ अग
स्त्योवाच ॥ अश्वाननमहाप्राज्ञः श्रुतमारव्यानमुत्तमं ॥ विक्रमो ललितादेव्या विशि
ष्टो वर्णितस्वया ॥ १ ॥ चरितैरनघैर्देव्याः संप्रीतो मिहयानन ॥ श्रुत्वा च महती शक्ति
मंत्रिणी देवनाथयोः ॥ २ ॥ पश्चात्किमकरोत्तत्र युद्धानंतरमंबिका ॥ चतुर्थदिनशर्वभ्यां

८५

१६१

विभातायां हयानन ॥ ३ ॥ श्रीहयग्रीव उवाच ॥ शृणुकुंभभयप्राज्ञपञ्चयाजगद्देव
 या ॥ ५ ॥ आदाचरितं कर्म निहतं भंडानवे ॥ ४ ॥ शक्तीनामखिलं सैत्यं देत्यायुध
 शार्दितं ॥ मुहुर्गच्छादयामासलोचनैरसृतापुतैः ॥ ५ ॥ कलिता परमेशात्त्याः
 कटाक्षमृतधारया ॥ जडुर्युक्षरिश्रांतिं शक्तयः प्रीतमानसाः ॥ ६ ॥ अस्मिन्नवस
 रे देवा भंडमर्दनतोषिताः ॥ सर्वेऽपि सेवितुं प्राप्ता ब्रह्मविष्णुपुरोगमाः ॥ ७ ॥ ब्रह्मा
 विष्णुश्च रुद्रश्च शक्रो दिक्कास्तथैव च ॥ आदित्या वसवो रुद्रा मरुतः साध्यदेवताः
 ताः ॥ ८ ॥ सिद्धाः किंपुरुषायुक्षानिर्कृत्याद्यानिशाचराः ॥ प्रह्लादाद्यमहादेत्याः स ॥ श्री ॥
 वैष्णवं निवासिनः ॥ ९ ॥ आगत्य तुष्टुवुः प्रीत्या सिंहासनमहेश्वरीं ॥ नमोनमस्तेज ॥ १६१ ॥
 गदेकनाथेनमोनमश्चात्रिपुराभिधाने ॥ नमोनमोऽप्यं महास्वरघ्नी नमोऽस्तु कामेश्व

रवामकेशी ॥ १० ॥ चिंतामणे चिंतितदानदक्षे चिंत्ये चिदाकारतरंगमाले ॥ १० ॥ चिंताचरे
चित्रजगत्प्रसूते चित्रारव्यनित्याभिगते नमस्ते ॥ मोक्षप्रदे मुग्धशशांकचूडे मुग्ध
स्मिते मोहविभेददक्षे ॥ ११ ॥ मुद्देश्वरी चर्चितराज्यतंत्रे मुद्राप्रिये देवि नमो नमस्ते ॥
कूरांधकध्वंसि सिकोमलांगी कोपेषु काली तनुमादधाने ॥ १२ ॥ क्रोडाननायालित
सैन्यचक्रे क्रोडीकृताशेषमये नमस्ते ॥ षडंगदेवी परिवारगुप्ते षडंगयुक्तश्रीं
वाक्यमृग्ये ॥ १३ ॥ षट्चक्रसंस्थे च षडूर्मिहं श्रीषड्भावरूपे ललिते नमस्ते ॥ कामे
श्वरी मुख्यसमस्तनित्याकांतासनांते कमलायताक्षी ॥ १४ ॥ कामप्रदे कामिनि
कामशोभोः काम्ये कलानामधिपे नमस्ते ॥ दिव्यौघसिंघौघनरोघरूपे दिव्ये दि
नाधीशसहस्रकांते ॥ १५ ॥ देदीप्यमाने दयया सनाथे देवादिदेवप्रमदे नमस्ते ॥

॥ ६३ ॥ सदाणिमाद्य एक सेवनीये सदा शिवात्मो ज्वलमंचवासे ॥ १६ ॥ साम्ये सदेकायनपा
॥ १६२ ॥ दंपूज्ये स वित्रिलोकस्य नमोनमस्ते ॥ धात्रीसुरैर्मातृगणैर्निषेते ब्रह्मप्रिये ब्रा
ह्मणिबंधहंत्रो ॥ १७ ॥ ब्रह्मा मृतस्रोतसिराजहंसी ब्रह्मेश्वरी श्रीललितेनमस्ते ॥
संक्षोभिणीसुरव्यसमस्तमुद्रा संवेशिते सर्वरणाग्रहंत्रो ॥ १८ ॥ संसारलीलाकरि
सारसाक्षी सदानमस्ते ललिता नौधिथे ॥ नित्याकरी षोडशकेन कामाकर्षिण्य
धीशा प्रथमेन सेव्ये ॥ १९ ॥ नित्ये निरातंकदया प्रपंचे नीला लक्ष्मीर्णीतमोन
मस्ते ॥ अनंगपुष्पादिभिरुन्मदाभिरनंगदेवीभिरसिप्रसेव्ये ॥ २० ॥ अभव्यहंत्र्य ॥ श्री ॥
क्षरगशिरूपेत्तारिवर्गेललितेनमस्ते ॥ संक्षोभिणीसुरव्यचतुर्दशार्चिमात्मा ॥ १६२ ॥
वृत्तोदारमहाप्रदीप्तं ॥ २१ ॥ आत्मानमाविभृतिविभ्रमाद्येशुभ्राशये शुभ्रपदेन

॥६॥ कामेश्वरोत्संगसदा निवासे कालात्मिके कंदलितानु कं पे ॥ कल्यावसानोत्थितकाल
 ॥१६३॥ रूपे कामप्रदे कल्पते नमस्ते ॥ २० ॥ सर्वरूपे सांद्रकधा सुशीले सारंगशावाक्षिसरो
 जवर्णे सारस्वसारस्य सवैकभूमे समस्तविद्येश्वरिसन्तुतिस्ते ॥ २१ ॥ तव प्रभावेन
 विदग्निजायाः श्रीशंभुनाथप्रकटीकृतायाः ॥ भंडाकराद्या समरप्रचंडाहता जग
 कंठकतां प्रयाताः ॥ २२ ॥ नव्या निसर्वाणि वपुंषि देवीत्वत्सांद्रकारुण्यरुक्धापुवाचः ॥
 त्वया समस्तभुवनं सहर्षं संजीवितं स्फुरिसम्यलभ्ये ॥ २३ ॥ श्रीशंभुनाथस्य महाश
 यस्य द्वितीये जः प्रसरात्मको यः ॥ स्थाप्याश्रमे कूतनपाविरक्तः सती वियोगेन नि ॥ श्री ॥
 रस्तभोगः ॥ २४ ॥ तेनाद्रिवंशोद्धृतजन्मलाभा न्कन्या मुमो योजयितुं प्रवृत्ताः ॥ वयं स्मरं ॥ १६३ ॥
 प्रेषितवन्तरवतस्यांतिकं घोरतपस्थितस्य ॥ २५ ॥ तेनाथवैराग्यतपो विद्यातकृत्थे

नललावकुशानुदग्धः ॥ भस्मावशेषो मदनस्ततो भून्नतो हि भंडाकर एष जातः ॥ २६ ॥
 ततो वधवस्तस्य दुराशयस्य च ततो भवत्सारण दुर्मिदस्य ॥ अथास्मदर्थे स्वतनुत्यजरत्वे
 कामस्य संजीवनमाशुक्रुर्थाः ॥ २७ ॥ इयं रती भवविद्योगविन्नो वैधव्यमत्यंतमभव्य
 माप्ता ॥ पुनश्च दुःखादित कामसंगे हविष्यति श्रीललिते सनाथा ॥ २८ ॥ त्वया यस्मिन्
 मनोमवेत संमोहितः पूर्ववदिदुर्मौलिः ॥ चिरंकृतात्यंतमहातपस्यांतापर्वतीं श्रांकरि
 रोप्यतीशः ॥ २९ ॥ तस्योश्च संगे भविता कुमारः समस्तगीर्वाणचमूविनेता ॥ तेनैव वीने
 णरणे निरस्यः स तारको नाम सगरारिराजः ॥ ३० ॥ यो भंडुदैत्यस्य दुराशयस्य मित्रं स
 लोकत्रयधूमकेतुः ॥ श्रीकंदपुत्रेण हतश्चेत्प्राणप्रतिष्ठैव तदा भवेन्नः ॥ ३१ ॥ त
 स्मात्त्वमेव त्रिपुरे जनानां आनेदकं मन्मथवीरवर्यं ॥ उत्पाद्य रत्याविधवत्पुंः रवं

॥८॥ मया कुरुव्याकुलकुंतलायाः ॥४॥ राधात्यनाथाभवतीप्रपन्ताभर्तृप्रणाशेन कृशोग
 ॥१६॥ यष्टिः ॥ नमस्करोति त्रिपुराधिनाथे तदत्र कारुण्य कलानिधेहि ॥४॥ हयग्रीव उवाच
 नमस्करोति ॥ इत्थं स्तुत्वामहेशानीं ब्रह्माद्या विबुधोत्तमाः ॥ तारंती दर्शयामासु मलिनो
 शोकरेदिनी ॥४॥ सपर्यशु मुखीं घूर्णीकुंतलां धूलिधूसरां ॥ ननाम जगदंबाये वैधव्या
 त्यक्तभूषणा ॥४॥ अथ नतूदर्शनोत्थं न कारुण्या परमेश्वरी ॥ कांतं कटाक्षया
 मास कामेश्वरमनीश्वरी ॥४॥ नतः कटाक्षदुत्पन्नः स्मयमानमुखं बुजः ॥ पूर्वदेहा
 धिकरुचिर्ममथो मदमेदुरः ॥४॥ ह्युजः सर्वभूषाढ्यः पुष्पेषुः पुष्पकार्मुकः ॥ आ ॥ श्री ॥
 नंदयन् कटाक्षेण पूर्वजन्मप्रियोरति ॥४॥ अथ सारति देवी च महत्या नंदसागरे ॥१६॥
 मज्जंती निजभर्तारं अवलोक्य मुदेगता ॥४॥ सचकंदर्पवारीपि नमस्कृत्य महेश्वरी

मस्ते ॥२॥ स सर्वसिद्धादिक शक्तिवृंदे सर्वज्ञविज्ञातपदारविंदं ॥ सर्वाधिपे सर्व
 गते समस्तसिद्धिप्रदेशीललिते नमस्ते ॥२॥ सर्वज्ञतायुक् प्रथमाभिरन्यदेवीभि
 रप्याश्रितवक्रभूमे ॥ सर्वापराकोक्षितपूरयित्री सर्वस्य लोकस्य सवित्रिपाहि ॥२॥
 वंदे वशित्यादिकवाग्भित्तिवर्धिष्णुचक्रद्युतिवाहवाहे ॥ बलाहकश्यामकचेवचो
 ध्येवरप्रदेसंदरिपाहि विश्वं ॥२॥ बाणाधिकैरायुधसार्वभौमे भंडाकरानेकव
 नांतदावै ॥ प्रत्यग्रतेजोज्वलितंबुराशे प्रपात्यमाने परितो नमस्ते ॥२॥ कामे
 शिवज्जेशिभर्गेशिरूपे कल्पे कले कालविलोपदक्षे ॥ कथावशेषीकृतदैत्यसैन्ये
 कामेशको ते ललिते नमस्ते ॥२॥ बिंदुस्थिते बिंदुकले कल्पे विद्यात्मिके वं
 हितचिप्रकाशे ॥ बृहत्कुचाभोगविलो लहारे बृहत्प्रभावे वैरदेनमस्ते ॥२॥

॥ ल ॥ पितांभवमोहनः ॥ ५६ ॥ वत्रिंदायेकरिष्यंतित्वयिवाचिमुखाशयाः ॥ अचश्यंकीव
 ॥ १६५ ॥ वतैवस्यातेषां जन्मतिजन्मनि ॥ ५७ ॥ ये पापिनादुगात्मानो मद्रक्तद्रोहिणश्चये ॥ तान
 गम्याकताशीषु पातयित्वा विनाशय ॥ ५८ ॥ येषां मदीमूजासु मद्रक्तेष्व्यादृतं मनः ॥ ते
 षां कामसुखं सर्वं संपादय समीप्सितं ॥ ५९ ॥ इति श्रीललितादेव्या कृता ज्ञावचनः
 स्मरः ॥ तथेति शिरसा विभ्रं जलिर्निर्ययो स्मरः ॥ ६० ॥ तस्यातंगस्य सर्वेभ्यो रोमकूपे
 भ्य उत्थिताः ॥ बहवः शोभनाकारा मदना विश्वमोहनाः ॥ ६१ ॥ ते विमोक्ष्य समस्तं च ज
 गच्चक्रं मनोभवः ॥ पुनस्थापवाश्रमं प्राप चंद्रमौलि जिगीषया ॥ ६२ ॥ वसंतेन च मित्रे ॥ श्री ॥
 ण सेन्यासी तरोचिषा ॥ रागेणार्पीतमर्देन मंदानिलरथेन च ॥ ६३ ॥ पुंस्फो किल गल ॥ १६५ ॥
 स्तान काहलाभिश्च संयुतः ॥ शृंगारवीरसंपन्नोरत्यालिंगितविग्रहः ॥ ६४ ॥ जैत्र

शरासनं धून्वन् प्रवीराणां पुरोगतः ॥ तपो निष्ठं चंद्रमौलिना डया मासरायकैः ॥
 ६५ ॥ अथ कंदर्पबाणो वैस्तालितश्चंद्रशेखरः ॥ बाष्पायमा णो विरहिसंततो धैर्य
 विभ्रवात् ॥ ६६ ॥ भूयो भूयो गिरक्तो पूर्वदृष्टामनुस्मरन् ॥ अतंगबाण दहने स्तप्यमा
 नस्य शूलितः ॥ ६७ ॥ न चंद्ररेखा नो गंगा देहतापल्लिहे भवत् ॥ नंदी भृंगी महाका
 लप्रभुरेवै र्गणमंडलैः ॥ ६८ ॥ आहतै पुष्पा यने वि लुलुं कमुहुर्मुहुः ॥ ६९ ॥ शिलीमृ
 तान् नहि मपयः परानध्ववसल्लिखः ॥ भूयः शैलसुतासूयं चीत्रपठेन रैव लिखन् ॥ ७० ॥
 तदा लोकतो दूरमनं गार्तिमवर्धयत् ॥ तामालिख्य द्वियानन्नां वीक्ष्यमाणो कटा
 क्षतः ॥ ७१ ॥ तं चित्रपट्टमंगेषु रोमहर्षेषु चाक्षिपत् ॥ चित्रासंगेन सहता महत्यारति
 संपदा ॥ ७२ ॥ भूयः सस्मरतापेन विव्यथे विषमेक्षणः ॥ तामेव सर्वतः पश्यन् तस्मा

॥३६॥ मेवमनोदिशान् ॥ ७३ ॥ तयेवसंतनूसाधेउन्मादेनोपपन्तयान् ॥ तन्मयीभूयतत्तद्
 ॥३६॥ यस्तच्चित्रस्तत्परायणः ॥ ७४ ॥ तत्कयास्तयथानीतसमस्तरजनीदिनः ॥ तच्छीलवर्णी
 नव्यग्रस्तद्रुपा लोकनोत्सुकः ॥ ७५ ॥ तस्याश्वाभोगसंकल्पमात्मकरणमालिकः ॥ तन्म
 यत्वमनुप्राप्तस्तदायातितरोशिवः ॥ ७६ ॥ इमोमनोभवज्जंअचिकित्सांसधूर्जटिः ॥ अ
 वलोक्यविवाहायभृशमुद्यमवानभूत् ॥ ७७ ॥ इत्थंविमोक्षतंदेवंकंदर्पोललिताज्ञ
 या ॥ अथतांपर्वतसुतांआशुगैरभ्यताडयत् ॥ ७८ ॥ प्रभूतविरहज्वालामलिनेश्व
 सितानिकैः ॥ शुष्यमाणाधरदलाभृशोपांडूकपोलभूः ॥ ७९ ॥ नाहारेशयनेचैवनखां ॥ श्री ॥
 गेधुतिमिलुति ॥ सर्वासहस्ररचितैर्नित्यंशीतोपचारकैः ॥ ८० ॥ पुनःपुनस्तप्य ॥ ३६६ ॥
 मानापुनरेवचविक्रता ॥ नजगामरुजाशोतिमन्मथाश्रेमहीयसः ॥ ८१ ॥

॥ श्री ॥ विज्ञापयदिदेवाक्यंभक्तिनिर्भरमानसः ॥ ८२ ॥ यद्दग्धमीशनेत्रेणचपुर्मेक
 लितांबिके ॥ त्वदीयस्यकटाक्षस्यप्रसादाद्युनरागतं ॥ ८३ ॥ तवपुत्रोस्मिदासोस्मिद्वा
 पिकृत्येनियुंक्ष्यमां ॥ इत्युक्तापरमेशीतीतमाहमकरध्वजं ॥ ८४ ॥ देवौवाच ॥ गच्छ
 वत्समतोजन्मनभयंतवद्यते ॥ मत्प्रसादाज्जगत्सर्वमोहयाव्याहताशुगः ॥ ८५ ॥ त्वद्वा
 पापातनाज्जातधैर्यविष्णुवईश्वरः ॥ पर्वतस्यसुतांगौरीपरिणीप्यतिसत्वरं ॥ ८६ ॥
 सहस्रकीटयःकामामत्प्रसादात्यदुद्रवा ॥ सर्वेषांदेहमाविश्यदास्यंतिरतिमुत्तमां ॥ ८७ ॥
 मत्प्रसादेनवैराग्यसंक्रुधोपिनईश्वरः ॥ देहदाहेविधातुंतेनसमर्थोभविष्यति
 ॥ ८८ ॥ प्रत्युक्तासौकातरात्मात्वद्वाणहतमानसः ॥ स्वभायीविरहाशक्तोदेवस्या
 र्थप्रदास्यति ॥ अद्यप्रभृतिकंदर्पमत्प्रसादात्महीयसः ॥ अहश्यमूर्तिःसर्वेषांप्रा

॥३६७॥

कैलासमागत्य समस्तैः प्रथमैः सह ॥ पार्वतीमानिनायाबिनाथस्वप्रियमावहन्
॥१॥ रममाणस्तया सार्धकैलासे मंदिरे तथा ॥ विंध्याद्रौ हिमशैले च मलये पाषिया
प्रके ॥१॥ नानाविधेषु स्थानेषु रतिं प्राप सहेश्वरः ॥ ओ ~~॥~~ यतस्यो ससज्जो ग्रं वीर्य
सावो दुमक्षमा ॥१२॥ भुव्यत्यजत्सापिव द्रौ कृतिकास्तच सोक्षिषत् ॥ ताश्च गंगाजले
सुंचन् सा च स्वशरकानने ॥१३॥ तत्रोद्धूतो महावीरो महो मेतः षडाननः ॥ गंगया चां
तिकंतीतो धूर्जटे वृद्धिमागमत् ॥१४॥ संवर्धमानो दिवसे दिवसे तीव्रविक्रमः ॥ शि
क्षितो निजकान्तेन सर्वविद्याअवाप्तवान् ॥१५॥ अष्टौ तत्कृतानुजः सुरसैन्यपति
भवन् ॥ तारकमारया मास समस्तैः सह दानवैः ॥१६॥ पुनस्तारकदेव्ये द्रवध संतो
षशालिना ॥ शक्रेण दंतासगुहः देवसेनामुपागमत् ॥१७॥ साशक्तनया दे

॥श्री॥
॥३६७॥

वसेनानाम्नीयशशिनी ॥ आसाद्य रमणं स्कंदं आनंदं भूशमादधौ ॥१८॥ इत्थं
संमोहिताशेष विश्वचक्रो मतो भवः ॥ देवकार्यं कुरु संपाद्य जगाम श्रीपुरं सुतः ॥१९॥
यत्र श्रीनगरे पुण्ये ललिता परमेश्वरी ॥ वर्तते जगतामध्ये तत्र तां सेवितं ययौ ॥२०॥ इति
श्रीब्रह्मांडपुराणे उत्तरे भागे ललितोपाख्याने हयग्रीवागस्त्य संवादे मदनपुनर्भवो
नाम पंचविंशोऽध्यायः ॥२५॥ अगस्त्योवाच ॥ किमिदं श्रीपुरं नाम के रूपेण वर्तते ॥ के
न चानिर्मितं पूर्वे तत्सर्वमेति वेदय ॥३॥ कियत्प्रमाणं किं वर्णं कथय स्वममप्रभो ॥ स्व
मेव सर्वसंदेहपंकशोषणभास्कर ॥२॥ हयग्रीवोवाच ॥ यथा चक्रस्थं प्राप्य पू
र्वोक्तैर्लक्षणेयुतं ॥ मयौहो गानस्रोतपन्ताल्यलिपरमेश्वरी ॥३॥ व्यजे हर्षं दनामा
नमस्तस्मै लोककंदकं ॥ तदा देवा महेंद्राद्या संतोषं बहुभोजिरे ॥४॥ अथ कामशि

॥ ल ॥ वस्यापिललितायाश्च सुंदरे ॥ नित्योपभोगसेवार्थमंदिरं कर्तुं सुत्सुका ॥ ५ ॥ कुमा
 ॥ १६ ॥ गललितादेव्या ब्रह्माविष्णुमहेश्वराः ॥ वर्धकिं विश्वकर्माणां करुणां सिल्पि
 को विदो ॥ ६ ॥ अकरुणां सिल्पिनं च मयमायाविचक्षणं ॥ आहायकृतसत्कारा उचि
 रललिता जया ॥ ७ ॥ कारणापुरुषार्थुः भो विश्वकर्मा शिल्पिज्ञ भो भो मयमहोदय
 भवन्तो सर्वशास्त्रज्ञौ घटतामार्गको विदो ॥ ८ ॥ संकल्पमात्रेण महाशिल्पिकल्पविशा
 रदो ॥ युवाभ्यो ललितादेव्या नित्यजानमहोदधे ॥ ९ ॥ षोडशक्षेत्रमध्ये तु तक्षेत्रसम
 संस्थया ॥ कर्तव्या श्रीनगरीहि नाना रत्नैरलंकृताः ॥ १० ॥ यत्र षोडशधा भिन्ना ललि ॥ श्री ॥
 ता परमेश्वरी ॥ विश्वत्राणा य स त तं नि वा सं र च यिष्यति ॥ ११ ॥ आरमा के हि प्रियसि ॥ १२ ॥
 दं मरुतामपि च प्रियं ॥ सर्वलोकप्रियमिदं तस्मान्नैव विलेव्यता ॥ १३ ॥ इति कारण

न निद्रां पार्वती भेजे विरहेणोपतापिता ॥ स्वतनो स्नानवेनासोपितुः खेदमवर्धयन्
 ॥ २ ॥ अमतीकारपुरुषं विरहं दुहितुः शिवे ॥ अवलोक्य स शैलेन्द्रो महातुः खमवा
 सवान् ॥ ३ ॥ भद्रे त्वं तव सा देवं तोषयित्वा महेश्वरे ॥ भर्तारं तं समृद्धेति पित्रा सं
 प्रेरिताथ सा ॥ ४ ॥ हिमवत्क्षेत्रशिखरे गौरी शिखरनामनी ॥ चकार पतित्वा भाय
 पार्वती दुष्करं तपः ॥ ५ ॥ शिशिरेषु जलावासा ग्रीष्मे पंचाग्निमध्यगा ॥ अर्के नि
 विष्टा धृष्टिश्च सुधोरं तप आस्थिता ॥ ६ ॥ तेनैव तपसा तुष्टः सान्निध्यं दत्तवांछि
 वः ॥ अंगीचकार तां भार्या वैवाहिकविधानतः ॥ ७ ॥ अथ प्राप्ते यशैलेन्द्रदत्तां
 तां नलिनैक्षणो ॥ सप्तऋषिद्वारतः पूर्वप्रार्थितश्चोत्थतश्च सः ॥ ८ ॥ तया चरममा
 यो सो बहुकाले महेश्वरः ॥ ओषधी प्रस्थत गरीश्वकरस्य गृहे वसन् ॥ ९ ॥ पुनः

॥ल॥ सः॥२०॥ सृजतां दिव्यघटनापंडितो शिल्पिनो युवां ॥ एषु क्षेत्रेषु कुता नो श्रीदेवी
 ॥१६९॥ श्रीमहापुरां ॥२१॥ नामानित्या नामैव प्रथितानि न संशयः ॥ साहित्या स्वरूपेण
 कालव्याप्तिकरीवरा ॥२२॥ सर्वे कलयन्ते देवी कलना कलया जगत् ॥ नित्यायाश्च
 महाराज्ञी नित्यायाश्च न तद्दिदा ॥२३॥ अतस्त्वदीयनाम्ना तु स्वनाम्ना प्रधनं पुरां
 कामेश्वरी पुरी चैव भगमाला पुरो तथा ॥२४॥ नित्यकिन्ता पुरीत्यादिनामनि प्रथिता
 त्यलं ॥ ततो नामादिवर्णस्य योगेषु ष्यत्तरे दिने ॥२५॥ महाशिल्पिप्रकारेण पुरीरच
 यतां शुभाः ॥ इतिकारण कृत्ये द्वै ब्रह्मा विष्णु महेश्वरैः ॥२६॥ प्रोक्तौ श्रीपुरीस्तेषु क्षेत्रेषु ॥ श्री ॥
 क्षेत्रेषु चक्रतुः ॥ अथ श्रीपुरविस्तारं पुराधिष्ठानं देवताः ॥२७॥ कथयाम्यवधा ॥१६९॥
 यैव लोपा मुद्रायते शृणु ॥ यो मेरुरखित्वा धारस्तु गसा हस्तयोजनः ॥२८॥ चतुर्द

शतगचक्रसं प्रोतनिजविग्रहः ॥ तस्य शृंगाणि चत्वारि पूर्वैर्नैऋति वायुषु ॥२९॥
 मध्यस्थले च जातानि प्रोद्गायस्तेषु कथ्यते ॥ पूर्वोक्तशृंगत्रितयं शतयोजनमुत्त
 तं ॥३०॥ शतयोजनविस्तारं स्तेषु लोकास्त्रयो मताः ॥ ब्रह्म लोको विष्णु लोकः शि
 वलोकस्तथैव च ॥३१॥ एतेषां ग्रहवित्यासान् वक्ष्याम्यवसरं तरे ॥ मध्यस्थितस्य
 शृंगस्य विस्तारं चोद्गयं शृणु ॥३२॥ चतुःशतं योजनाना मुच्छितं विस्तृतं तथा ॥ तत्रै
 व शृंगे महतीं सित्पिभ्यो श्रीपुरं कृतं ॥३३॥ चतुःशतं योजनानां विस्तृतं कुंभसंभ
 व ॥ तत्रायं प्रविभागस्ते प्रविविच्य प्रदर्श्यते ॥३४॥ प्राकारः प्रथमः प्रोक्तः कालाय
 सविनिर्मितः ॥ षट्शताधिकसाहस्रयोजनाय तवेष्टतः ॥३५॥ चतुर्दिक्ष्वारयु
 कः चतुर्योजनमुच्छितः ॥ सालमूलपरीणाहो योजनाय तमब्धिप ॥३६॥

॥ ६॥ सालाग्रस्य तु गव्यूते रर्धं वा तापिता पन ॥ सालहारस्य चोन्नत्य मेक योजनमिष्टि
 ॥ ३७० ॥ तं ॥ ३७॥ द्वारे द्वारे कपाटे द्वे गव्यूत्यर्धं प्रविस्तरे ॥ एक योजनमुन्नत्येकालाय संविनिर्मि
 ते ॥ ३८॥ उभयो र्गल हंड मर्धं क्रोश समा यतं ॥ एवं चतुर्षु द्वारेषु सह शं परिकीर्तितं
 ३९॥ गोपुरस्य च संस्थानं कथये कुंभ संभव ॥ पूर्वोक्तस्य च सालस्य मूले योजन सं
 मिते ॥ ४०॥ पार्श्व द्वये योजने हे समादाय विनिर्मितं ॥ विस्तारमपि तावत्तं सं प्रा
 तहार निर्मितं ॥ ४१॥ पार्श्व द्वये द्वि योजिन्या मध्ये सालस्य योजनं ॥ मोलयित्वा
 पंचरव्या योजने विस्मृतं मते ॥ ४२॥ द्वार पार्श्व द्वये नैव क्रोशैर्द्वाः क्रोश युग्मतः ॥ श्री ॥
 मोलयित्वा पंच संख्या योजना द्वारमायतं ॥ ४३॥ एवं प्रकारतस्तत्र गोपुरं रचितं ॥ ३७१ ॥
 मुने ॥ तस्माद्गोपुरमूलस्य वेद्यो विंशति योजनः ॥ ४४॥ उपर्युपरि वेद्यस्य द्वास

देवानां वचने तं निशम्य तौ ॥ विश्व कर्म मयौ नत्वा व्यभाषे तां तथा स्त्वि ति ॥ १३॥ पु
 नर्नत्वा हृष्टवंतौ तौ तात्कारण पुरुषान् ॥ केषु क्षेत्रे कर्तव्या श्रान्त गयो महोदय ॥
 १४॥ ब्रह्माद्याः परिहृष्टास्ते प्रोचुरे तौ शिल्वि नो पुनः ॥ क्षेत्राणां परिभागं तु कल्पय
 तो यथोचितं ॥ १५॥ कारुण्य पुरुषा उचुः ॥ प्रथमे मेरु पृष्ठे च निषधे च महीधरे ॥ हेम
 कूटे हिम गिरौ च मे गंधमादते ॥ १६॥ नील मेघे च शृंगा रव्ये महेंद्रे च महा गिरौ ॥
 क्षेत्राणि नैवेतानि भौमानि विदिता त्वथा ॥ १७॥ ओदकानि कुसमेव प्रोक्ता त्वगि
 लसिंधुषु ॥ लवणाब्धी कुसा रत्नैः सराब्धि घृत सागराः ॥ १८॥ दधिसिंधुः शीर
 सिंधुर्जलसिंधुषु सप्तमः ॥ पूर्वोक्तान व शैले द्वापश्चात्सप्त च सिंधवः ॥ १९॥ आह
 त्य षोडश क्षेत्रा यं वार्थं पुर कृतये ॥ एषु दिव्या निवेशा नि तल्लिना यामहौ ज

॥२२॥ मन्विनः॥ हारे हारे गोपुराणि पूर्वलक्षणभाति च ॥२३॥ कालाय मस्य कोमस्य योतर्देशः
 ॥२४॥ समेततः॥ नाना वृक्षमहोद्याने तत्प्रोक्तं कुंकुमसंभवः ॥२५॥ उद्विज्जा त्रेयावदस्ति
 तत्सर्वे तत्र वर्तते ॥ परः सहस्रास्तरवः सदा पुष्पाः सदा फलाः ॥२६॥ एतावदेव ग
 तकोत्तस्तदा कर्पूरशाखिनः ॥ पीलवः काकतुंडाश्च सर्जकाश्चासनास्तथा ॥२७॥
 कोचनाराश्वलिकुचा फतसारवर्जरास्तथा ॥ पाटलाश्च फलित्यश्च जरा लोजघ
 ने फलाः ॥२८॥ कर्णिकाश्च कुंकुडाश्च बंधुजीवाश्च दारुमा ॥ अश्वकर्णा हस्तिक
 र्णाश्चोपेयकनकद्रुमाः ॥२९॥ यूथिकास्तालपणीश्च लोगत्यश्च सदा फलाः ॥ ॥ श्री ॥
 सालास्तमाहाहिताला कर्बूराश्चारबुर्बुराः ॥३०॥ इक्षवः क्षीरणश्चैव श्लेष्मात ॥३१॥
 कविभीतकाः ॥ हरितक्यश्च काकपुष्पी घोटाच स्वर्णपुष्पिकाः ॥३२॥ भक्षुतक

श्वखदिराचकोराश्चंदनद्रुमाः ॥ कालागरुद्रुमाः कालस्कंधाः चिंचावदास्तथा ॥३३॥
 औदुंबरास्तथाश्च तथा शमी वृक्षाश्च द्रुमाः ॥ रुचकाः कुटजाश्चैव एवमाद्याः सह
 स्रशः ॥३४॥ नाना क्रतुसमाविष्टा देव्याः शृंगारहेतवः ॥ नाना वृक्षमहोद्याने वर्तते
 वरशाखिनः ॥३५॥ कोस्यसालस्यां ताले सप्तयोजने दूरतः ॥ चतुरस्रस्तो वसालः
 सिंधुयोजने मुन्नतः ॥३६॥ अनयोरंतरक्षोणी प्रोक्ता कल्पकवारिका ॥ कर्पूरम
 ज्जमिश्रा रुरत्नबीजसमन्विते ॥३७॥ कोचनत्वक् हरुचिरेः लेफेस्ते स फलद्रुमाः ॥
 चीरां वराणि दिव्यानि प्रवालाव्यपिशखिषु ॥३८॥ अमृतं स्यान्मधुरमः पुष्पाणि
 च विभूषणं ॥ ईदृशा बहुस्तत्र कल्पवृक्षाः प्रकीर्तिताः ॥३९॥ एषा कक्षा हि तीया स्या
 कल्पवारीनुनामतः ॥ ताश्च सालस्यां ना ताले सो स सालः प्रकीर्तितः ॥४०॥ अन

॥६॥ योरुभयैस्तिर्यग्देशः स्यात्सप्तयोजनः ॥ तत्र संज्ञानवादी स्यात्कल्पवात्स्यवादी स
 ॥१७२॥ सा कृतिः ॥६॥ सां स सा स स्यात्तराले सप्तयोजनदूरतः ॥ आरकूटमयः सालः पूर्वसा
 लसमाकृतिः ॥७॥ तयोर्मध्ये मही प्रोक्ता हरिचंदनवाटिका ॥ कल्पवादी समाकारा
 फलपुष्पसमाकुला ॥८॥ एवं सर्वेषु सालेषु पूर्ववद्द्वारकल्पने ॥ पूर्ववद्गोपुराणां
 च मुकुटानां च कल्पने ॥९॥ गोपुरद्वारकुप्तिश्च द्वारे द्वारे च संमतिः ॥ आरकूट
 स्यात्तराले सप्तयोजनदूरतः ॥१०॥ पंचलोहमयः सालः पूर्वसालसमाकृतिः ॥
 तयोर्मध्यमही प्रोक्ता मंदारद्रुमवाटिका ॥११॥ पंचलोहस्यात्तराले पंचयो ॥ श्री ॥
 जनदूरतः ॥ रौप्यसालस्तु संप्रोक्तः पूर्वैर्कैर्लक्षणैर्युतः ॥१२॥ तयोर्मध्यमही ॥१३॥
 प्रोक्ता पारिजातद्रुवाटिका ॥ दिव्यामोदस्तसंपूर्णा फलपुष्पभरोज्वला ॥१४॥

रावप्रकथ्यते ॥ गोपुरस्योन्नति प्रोक्ता पंचविंशतियोजना ॥१५॥ योजने द्योजने द्वारे
 सकषांटे मनोहरं ॥ भूमिकाश्वापितावंतो यथोर्ध्वं द्वा स संयुता ॥१६॥ गोपुराग्रस्य
 विस्तारो योजनामात्रमाश्रितः ॥ आया मोपि च तावान्ये तत्र त्रिमकुटं स्मृतं ॥१७॥
 मुकुटस्य विचैस्तारः क्रोशमात्रे घटोद्भवः ॥ क्रोशद्वयसमुन्नम्रो द्वा सो गोपुरव
 स्मुने ॥१८॥ मुकुटस्यात्तरक्षोणी क्रोशार्धेन च संमिता ॥ मुकुटाः पश्चिमप्राच्या
 दक्षिणद्वारगोपुरे ॥१९॥ दक्षिणोत्तरमुकुटाः पश्चिमद्वारगोपुरे ॥ दक्षिणे द्वारव
 प्रोक्ता उत्तरद्वारः किरीटिका ॥२०॥ पश्चिमद्वारवत्पूर्वद्वारे मुकुटकल्पने ॥ कालाय
 सस्य सालस्यात्तरे मास्तयोजने ॥२१॥ अंतरे कोस्य सालस्य पूर्ववद्गोपुरान्वितः
 सालमूलप्रमाणे च पूर्ववत्परिकीर्तितं ॥२२॥ कोस्य सालोपि पूर्वादि दिक्षु द्वारस

॥८८॥ सेवार्थेन गरी त्वन्या महामत्तादवी स्थले ॥ यद्यत्रैव गृहं तस्य बहु यो जन दूरतः
 ॥१७३॥ ८९॥ श्रीदेव्या नित्यसेवायामत्रिण्या न घटिष्यति ॥ अतश्चिन्तामणि गृहोपातेति
 भवन्तकृतं ॥ ९०॥ तस्या श्रीमंत्रिनाथायाः करत्वहामयेन च ॥ श्रीपुरीमुद्रिणीदे
 व्यामंदिरस्य गुणान् बहून् ॥ ९१॥ वर्णयिष्यति कोनामयदि जिह्वासहस्रवान् ॥ का
 दं चरीकृधाताम्नानयना कलवीणया ॥ ९२॥ गायत्यस्तत्र रवीकंती मान्या मातंगक
 न्यका ॥ ९३॥ अगस्त्योवाच ॥ मतंगो नामकः प्रोक्तो तस्य कन्याः कथंचताः ॥ सेवते
 मंत्रिणीनाथां सदा मददो मे लसाः ॥ ९४॥ हयग्रीव उवाच ॥ मतंगो नाम तपसा मे ॥ श्री
 करगणितपो धनः ॥ महाप्रभावसेयन्तो जगत्सर्जनलेपटः ॥ ९५॥ तपशक्त्याती ॥ १७३॥
 ब्रयाच सर्वत्राज्ञा प्रवर्तकः ॥ तस्य पुत्रस्य मानंगो मुद्रिणीमंत्रिनायिको ॥ ९६॥

घोरैस्तपोभिरत्यर्थं पूजयामास धीरधीः ॥ मतंगमुनिपुत्रेण सत्तिरं समुपस्थितो
 ९७॥ मंत्रिणीकृतसान्निध्याद्यणीष्वरमित्यशात् ॥ सोपि सर्वमुनिश्रेष्ठो मा
 तंगस्तपसा बनिधिः ॥ ९८॥ उवाच तां पुरोदत्तसान्निध्यां शामलां चिको ॥ देवी त्व
 त्स्मृतिमात्रेण मम सर्वार्थसिद्धयः ॥ ९९॥ ज्ञात्वा एवाणिमाद्यास्ते सर्वे अविभूतयः ॥
 प्रापणीयं न मे किंचिदस्यं बभूव न त्रये ॥ १००॥ सर्वतः प्राप्तं कामस्य भवत्याश्चर
 ण स्मृतेः ॥ तथापि तव सन्निध्यमिदं नो निफलं भवेत् ॥ १०१॥ एकं वरं प्रार्थयेहं
 तं वरं पूरयामि के ॥ पूर्वं हि मवता सार्धं सौहार्दं परिहासवान् ॥ १०२॥ कीडा मतन
 वे वा कौस्तुभेन प्रगल्भितं ॥ अहं गौरी गुरुरिति श्लाघमात्मनिते निवान् ॥ १०३॥
 तद्वाग्यं मम ने वा भूद्य तस्त्राधिको गुणः ॥ उभयोर्गुणसाम्ये तु मित्रयोरधिको गुणो ॥ १०४॥

॥८॥ एकस्वकारणाज्जाते तत्रान्यस्य स्पृहा भवेत् ॥ गौरीगुरुत्वश्चाद्यार्थप्राप्तकामो
 ॥१७४॥ व्यहेतपः ॥१०१॥ कृतवान्ते त्रिणीनाथे तत्त्वे मत्तनया भव ॥ यतो मन्ता मविरव्यात्ते भ
 विष्यति न संशयः ॥१०२॥ इत्युक्तं वचनं श्रुत्वा मातंगस्य महामुनेः ॥ तथा स्त्वितिति रो
 धत्त सच प्रीतो भवन्मुनिः ॥३॥ मातंगस्य महर्षे स्तुपत्या स्वप्ने सदा मुदा ॥ नापि कुमे
 जरी मे को ददौ कर्णवत्तं सतः ॥४॥ तत्स्वमस्य प्रभावेन मातंगस्य स धर्मिणी ॥ नाक्ता
 सिद्धि मती गभीरघुस्यामामधारयन् ॥५॥ तत्त एव स मुत्पन्ना मातंगी तेन कीर्तिता
 लघुश्यामेति सा प्रोक्ता श्यामेयं मूलकं दभूः ॥६॥ पितृसहस्रमहाविद्यां अर्धस्य ॥ श्री ॥
 कलशोद्भव ॥ तत्प्रभावाद् लघुश्यामा ससर्ज स्वसमावत् ॥७॥ मातंगकन्यका ॥१७४॥
 लघुचाकोटी नामपि कोटिशः ॥ लघुः श्यामामहः श्यामामातंगी वृंद संयुता ॥ ८ ॥

रोष्यसात्तस्योतराले सप्तयोजन दूरतः ॥ हेमसातः प्रकथितः पूर्ववद्धारशोभितः ॥७७॥
 तयोर्मध्यमः ही प्रोक्ता कदेव तरुवाटिका ॥ तत्र दिव्यी नीयवृक्षा योजनद्वयमुन्न
 ताः ॥७८॥ सदैव मदि रास्पंद मेदुरप्रसवो ज्वलाः ॥ राभ्यः का देवशनामयोगिनी
 भोगदायिनी ॥७९॥ विशिष्टामदिरोत्पन्ना मे त्रिण्याः सततं प्रिया ॥ तेनापि वृक्षाः
 सुच्छायाचकुलाः पद्मवाकुलाः ॥८०॥ अमोदलोत्तभृंगाली संकारैः पूरितौ दराः
 तत्रैव मंत्रनाथायामेदि रं सुमनोहरं ॥८१॥ कदेव वनवद्वास्तुविदिक्षु ज्वरुना
 दितः ॥ चत्वारि मंदिराण्युच्चैः कल्पितान्यादि शिल्पिना ॥८२॥ एकैकस्य तु गेहस्य
 विस्तारः पंचयोजनं ॥ पंचयोजनमायामः सप्तावरनता स्थिता ॥८३॥ एवमन्यदि
 दिक्षु स्यात्सर्वत्र प्रियकटुमाः ॥ निवासनगरी सेय श्यामायाः परिकीर्तिता ॥८४॥

॥८॥ कथतः कृतं प्रथमो ध्यातवासिनो ॥१६॥ कालचक्रं महत्तत्र तस्यैवाप्ततोगतं च
 ॥१७॥ तुरावरणो मे तं मध्ये बिंदुमनो हरं ॥१७॥ त्रिकोणं पंचकोणं च षोडशाक्षुदपेकजं
 अष्टारपंकजं चैव महाकालस्तनध्यमः ॥१८॥ त्रिकोणे तु महाकल्या महासंध्या
 महानिशा ॥ एतास्ति स्रोमहादेत्यो महाकालस्य शक्तयः ॥१९॥ पंचकोणे कृतत्रेताहा
 पराः च कलिस्तथा ॥ मत्वेन राच विज्ञेयामहाकालस्य शक्तयः ॥२०॥ तत्रैव पंचकोणा
 ग्रै प्रत्यूषां च पितृ प्रसूः ॥ प्राज्ञा पराह्म मध्याह्ना पंचकालस्य शक्तयः ॥२१॥ अध षोड
 शपत्राञ्जै स्थिता शक्तीर्मुने शृणु ॥ दिनानि शातमिस्त्रा च ज्योतिषैव तु पक्षिणी ॥२२॥ श्री
 प्रदोषा च निशीधा च प्रहरा पूर्णिमा पितृ ॥ राका चानुमती चैव तथैवामावर्त्सा पुनः ॥२३॥ ॥१७॥
 सिनीवाली कर्कशुर्भद्रा उपरागा च षोडशी ॥ एताः षोडशपत्रस्था शक्तयः षोडशी ॥

स्मृताः ॥२४॥ कलाकाष्ठानि मेघा च क्षणा चैव लवा तृदिः ॥ मुहूर्त्तौ कुतुपा होरा शकुप
 क्षस्तथैव च ॥२५॥ कृष्णपक्षायना चैव विषुवा च त्रयोदशी ॥ सेवत्सरा च परिवत्सरे
 दावत्सरापि च ॥२६॥ एता षोडशपत्रा रवासिन्यः शक्तयः स्मृतः ॥ -- त्सरा ततश्चै
 दुः वत्सरा वत्सपि च ॥२७॥ तिथिर्वा राच नक्षत्रा यो गा च करणापि च ॥ एतास्तु श
 क्यो नाग पत्रा भोरुह संस्थिता ॥२८॥ कलिः कल्या च कलना काली चैव चतुष्टयं ॥
 द्वारपाल कतां प्राप्तं कालचक्रं स्वभास्वतः ॥२९॥ एता महाकाल देव्यो मदप्रहसिता
 तनाः ॥ मदि रा पूर्ण च षकं पिशितं चारुया प्रभं ॥३०॥ दधाना श्यामला कारा सर्वा
 कालस्य योषितः ॥ कलिता पूजन ध्यान जपस्तोत्र परायणाः ॥३१॥ तिषेवैते महा
 कालं कालचक्रा सन स्थितं ॥३२॥ अथ कल्मक वाद्यास्तु रक्षकः कुंभसंभवः ॥

॥६॥ वसंतर्तुमहातेजाललिताप्रियकारकः॥३४॥ पुष्पसिंहासनासीनः पुष्पमाध्वीम
 ॥३५॥ दारुणः॥ पुष्पायुधः पुष्पभूषा पुष्पलत्रेण शोभितः॥३५॥ मधुस्त्रीमाधवस्त्रीचहेदे
 ज्योत्स्नदीप्तिः॥ प्रसूतमदिरामते प्रसूतशरत्कालसे॥३६॥ संतानवाहिकापालोप्रा
 ष्मर्तुः स्त्रीवल्लोचनः॥ ललिताकिंकरो नित्यं तस्या आज्ञाप्रवर्तकः॥३७॥ शुक्रस्त्रीश्च
 शुचस्त्रीश्च तस्य भार्ये उभे स्मृते॥ हस्तिदंतवारी तु मुने वर्षर्तुना स्थिता॥३८॥ सवर्ष
 तुर्महातेजा विद्युलिंगल्लोचनः॥ वज्राद्गहा समुत्तरो मत्तजीमूतवाहनः॥३९॥
 जीमूतकवचल्लोमणिकार्मुकधारकः॥ ललिता पूजनजपस्तोत्रपरायणः॥ श्री॥
 ॥४०॥ नभस्त्रीश्च नभस्य स्त्री सरसास्य मालिनी॥ अंबा दुत्तानीत ॥४०॥
 लीचाभयंती मेघयंति च॥४१॥ वर्षयंती च पूर्णिका वारिधारा च शक्तयः॥॥

अंगशक्तित्वमापन्नासेवते प्रियकप्रियां॥ इति मातंगकन्यानां उत्पत्तिकुमसं
 भव॥९॥ कथिताः सप्तकक्ष्याश्च सात्यालोहादिनिर्मिताः॥ अगस्त्योवाच॥ गोहा
 दिसप्तसालानां रक्षका येव संति वै॥१०॥ तन्नामकीर्तय प्राज्ञयेन संशयभेदनं
 हयग्रीव उवाच॥ नानावृक्षमहोद्याने वर्तते कुंभसंभवः॥११॥ महाकालः सर्वलोक
 भक्षकः श्यामविग्रहः॥ श्यामकंचुकधारी च मदारुणविलोचनः॥१२॥ ब्रह्मांडच
 षके पूर्णबिंबन्वि श्वरसासवं॥ महाकालिंघन श्यामां अनंगा द्रीमयांगवत्॥१३॥
 सिंहासने समासीनः कल्याणो कनकालैके॥ ललिध्यानसपन्नो ललितापूज
 तोत्सुकः॥१४॥ वितन्वत् ललिताभक्ते श्वायुषो दीर्घदीर्घतां॥ कालमृत्युप्रमुख्ये
 श्च किकेरौ सोभिपूजितः॥१५॥ महाकालो महाकालो ललिताज्ञाप्रवर्तकौ॥ विश्व

॥६३॥ राक्षसः ॥ ५८ ॥ शिशिरर्तुर्मुनिश्रेष्ठवर्तते कुम्भसंभव ॥ साकक्ष्यातेन सर्वत्र शिशिराकु
 ॥३७७॥ तभूतला ॥ ५९ ॥ तद्वा सिनीततः श्यामा देवता शीतला कृतिः ॥ तपस्वी श्वतपस्यस्त्री
 तस्य स्त्री योषितुत्तमे ॥ ६० ॥ ताभ्यां सहा चैव त्वं वां ललितां विश्वपालिनीं ॥ अगस्त्य
 उवाच ॥ गंधर्ववदनश्रीमान्नाना रक्षादिसप्तके ॥ ६१ ॥ प्रथमोद्यानपालस्तु महाका
 लो मया श्रुतः ॥ चतुरावरणं चक्रं त्वया तस्य प्रकीर्तितं ॥ ६२ ॥ षण्णो चरतूनामन्ये
 षां कल्पकाद्यास्तवादिषु ॥ पालकं च शतं त्वत्तः चक्रदेव्यस्तु तश्चक्राः ॥ ६३ ॥ अतए
 व वसंतादिचक्रावरणदेवताः ॥ क्रमेण ब्रूहि भगवान् सर्वज्ञत्वं यतो महत् ॥ ६४ ॥ श्री
 हयग्रीव उवाच ॥ आकर्ण्य मुनिश्रेष्ठ तत्र चक्रस्थ देवताः ॥ कालचक्रं पुरा प्रोक्तं ॥ ६५ ॥ श्री
 शासंतं चक्रमुच्यते ॥ ६६ ॥ त्रिकोणपंचकोणोचना गच्छ दसरोरुहं ॥ षोडशारं सरो

जं चंदशारहितं पुनः ॥ ६७ ॥ चतुरस्रं च विज्ञेयं सप्तारण संयुतं ॥ तन्मध्ये विंदुच
 क्रस्थो वसंतर्तुर्महद्युतिः ॥ ६८ ॥ तदं कद्वयसंलग्ने मधुस्त्रीमाधवस्त्रियो ॥ उभाभ्यां
 निजहस्ताभ्यां उभयोरुत तमेककं ॥ ६९ ॥ निपीडयंत न्यहस्तयुगलेन स सौरसं ॥ स्व
 पुष्पमदिरा पूर्णं च षकं पिशितं महत् ॥ ७० ॥ एवमेव तु सर्वर्तुध्यानं विधिविस्तृतं ॥ च
 र्गतोस्तु पुनर्ध्याने शक्तिद्वितयमादिमं ॥ ७१ ॥ अंकस्थितं तु विज्ञेयं शक्तयो न्याः समी
 पगाः ॥ अथ वा संतचक्रस्था देविष्टुवदीम्यहं ॥ ७२ ॥ प्रथमा मधुशुक्ला च मधुशुक्ल
 द्वितीयका ॥ मधुशुक्ल तृतीया च मधुशुक्ल चर्था ॥ ७३ ॥ मधुशुक्ला पंचमी च मधुशुक्ला
 षष्ठीका ॥ मधुशुक्ला सप्तमी च मधुशुक्ला अष्टमी पुनः ॥ ७४ ॥ नवमी मधुशुक्ला तु दशमी
 मधुशुक्लतः ॥ मधुशुक्ला दशमी च दशमी मधुशुक्लतः ॥ ७५ ॥ मधुशुक्लत्रयोदश्यां म

॥८॥ धुक्कुचतुर्दशी ॥ मधुक्कुपोर्णिमीचप्रथमा मधुकृष्णातः ॥६८॥ व मधुकृ
 ॥९॥ णाहितीयाचमधुकृष्णातृतीयका ॥ मधुकृष्णचतुर्थीचमधुकृष्णातुपंचमी
 ॥६९॥ षष्ठीतुमधुकृष्णास्यातसप्तमीमधुकृष्णातः ॥ मधुकृष्णाष्टमीचान्यात
 वमीमधुकृष्णातः ॥७०॥ दशमीमधुकृष्णातुविंध्यगर्वतिपूरन ॥ मधुकृष्णो
 कादशीतुहादशीमधुकृष्णातः ॥७१॥ मधुकृष्णत्रयोदश्यामधुकृष्णाचतुर्द
 शी ॥ मध्यमाचेतिविज्ञेयात्रिशदेतास्तुशक्तयः ॥७२॥ एवमेवप्रकारेणमा
 धवारव्योपरिस्थिताः ॥ शुक्लप्रतिपदाद्यास्तुशक्तयत्रिंशदन्यकाः ॥७३॥ मिलि ॥ श्री ॥
 त्वाषष्ठिसंख्यास्तुख्यातावासंतिशक्तयः ॥ स्वेस्वेमेवैस्तेचचक्रेपूजनीया ॥७४॥
 विधानतः ॥७५॥ वसंतचक्रराजस्य -- ॥ श्री ॥ ॥ ॥ ॥

वर्षतोर्हीरशप्रोक्तामदारुणविलोचनाः ॥६९॥ ताभिः समंसवर्षतुः शक्तिभिः परमेश्वरी ॥
 सदैवपूजयन्नास्तोनिजोधैः पुष्पमंडलैः ॥७०॥ कलिताभक्तदेशास्तुभूषयंत्यस्यसंपदा
 तद्देरीणांतुवसुधामनाहृष्यातिपीडयन् ॥७१॥ वर्ततेसततंदेवीकिंकराजलक्षण
 मः ॥ सदारवाहिकायांतुसदाशरदुर्वसनू ॥७२॥ लोकक्षोरक्षतिश्रीमातृलोकचि
 त्तप्रसादनः ॥ इवश्रीश्वेतथोर्जस्त्रीस्तस्यतौः प्राणनायिके ॥७३॥ ताभ्यामहंभक्तुस्तौ
 मंनिजोधैः पुष्पमंडलैः ॥ अभ्यर्चयति साम्राज्ञी श्रीकामेश्वरयोषितं ॥७४॥ हेमंतर्तुम
 हातेजाहिमशीतलविग्रह ॥ सदाप्रसन्नवदनोत्कलिताप्रियकिंकर ॥७५॥ निजो
 धैः पुष्पसंभारैः रचयन्परमेश्वरी ॥ पारिजातस्यवारींतुरक्षणीत्वंलमर्दन ॥७६॥
 सहस्रीश्वसहस्यस्त्रीस्तस्यद्वयोषितेशुभे ॥ कदंबवनवाड्यास्तुरक्षकः शिशि

स सावरणभूमयः॥ षष्टि स्याद्देवताषष्टीरत्वा स्यु भूमिषु संस्थिताः॥ ७५॥ प्रविभज्या
र्चनीयास्फः तत्तत्संज्ञेण धैसोक्तैः॥ यथा वा संतचक्रं स्यात्तथैवांगेषु चतुर्षु॥ ७६॥ देव
तास्तु परंभित्ताः शुक्रकृष्णादिकीर्तयेत्॥ एवमेव प्रकारेण शुचिशुक्लादिभेदतः
७७॥ शक्तयः षष्टि संख्याता ग्रीष्मचक्रे महोदयाः॥ एवं षट्कोटिचक्रे भेदात्तन्मन
भस्य जान्॥ ७८॥ षष्टिष्वष्टितुशक्तीनां चक्रे चक्रे प्रतिष्ठिताः॥ ग्रंथविस्तरभात्या
क्ततत्संख्याता हिरण्यते॥ ७९॥ आर्तव्यः शक्तयस्वेतालल्लिताभक्ति सौरव्यदाः॥
ल्लिता पूजनध्यानज. परतो च परायणाः॥ ८०॥ कल्यादिवाटिकाषट्क संचरंत्योमहा
लसाः॥ स्वस्वपुण्योऽधमधु निस्तर्पयंतोमहेश्वरीं॥ ८१॥ मिलित्वा चैव संख्याताः षष्ट
फलशतत्रयं॥ एवं सप्तसप्तसालेषु पालकाश्चक्रदेवताः॥ ८२॥ नामकीर्तनपूर्वतुप्रो

॥८॥ कास्तुभ्यं प्रपृच्छते ॥ अन्येषामपि सालानां उपदानस्वरूपकं ॥ ८३ ॥ विस्तारं तत्र श
॥१७९॥ कीदृशं कथयाम्यवधारय ॥ ८४ ॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे कलिनोपाख्याने
अयतनखंडे हयग्रीवागस्त्यसंवादेश्रीतगरलोहादिसप्तप्रकारवक्ष्यादिकथनं ना
मषड्विंशोऽध्यायः ॥ ८५ ॥ श्रीहयग्रीव उवाच ॥ कथितं लोहसालानां कथितं शिल्पिभिः
कृतं ॥ अथ रत्नमयाः सालाः प्रकीर्त्यते वधारय ॥ १ ॥ सुवर्णमयसालस्य पुष्परागमय
स्य च ॥ सप्तयोजनमात्रं तु मध्येनरमुदाहृतं ॥ २ ॥ तत्र सिद्धसिद्धनार्यो रवे लंति
मत्सालसाः ॥ रसैरसायनैश्चैव खंडैः पादांबुजैरपि ॥ ३ ॥ ललितायां भक्तियुक्ता ॥ श्री ॥
स्तर्पयंतो महाजनान् ॥ वसंतिविविधास्तत्र पिवंत्यो मदिरा रसान् ॥ ४ ॥ पुष्परागा ॥ १७९ ॥
दिसालानां पूर्वविहारकृतयः ॥ पुष्परागादिसालेषु कवारागलंगोपुरं ॥ ५ ॥ पुष्प

रागादिजज्ञेयं मुद्यदादित्यभास्वरं ॥ हेमप्राकारचक्रस्य पुष्परागमयस्य च ॥ ६ ॥
 अंतरेयास्थलीत्यापि पुष्परागमयी स्मृता ॥ वक्ष्यमाणमहोसालकैस्तु निर्विनास्व
 पि ॥ ७ ॥ तद्गुणपक्षिणस्तत्र तद्गुणी निरजांसि च ॥ ७ ॥ तद्गुणललिता नद्यः तद्गुणीश्च
 मणिहृमाः ॥ सिद्धजातिषु यो देवा मुपास्य विविधैः क्रमैः ॥ ८ ॥ ते तत्र सखसपन्ना
 सिद्धास्तत्र च संगताः ॥ ललिता मंत्रजप्ता रोललिता क्रतुतत्पराः ॥ ९ ॥ ते सर्वे ल
 लिता देव्यानामकीर्तनकारिणः ॥ पुष्परागमहासालां तरेमारुतयोजने ॥ १० ॥ पद्मरा
 गमहासालः चतुस्रः समंततः ॥ स्थलीचपद्मरागाद्व्यागोपुराद्यंचतन्मयं ॥ ११ ॥
 तत्र चारणालोकस्थः पूर्वदेहविनाशतः ॥ सिद्धिं प्राप्ता महाबीचरणो भोजसेवकाः
 १२ ॥ चारणानां स्त्रियश्चापि चार्वेगीमदलौचनाः ॥ गायेत्योललिता देव्या गीतव्ये

क्षा

॥३८॥ धामुहुमुहुः ॥३९॥ तत्रैव कस्य वृक्षाणामदस्था हेदिका स्थिता ॥ भर्तृभिः सहचारिण्यः
॥३९॥ पिवन्ति मधुरं मधु ॥४०॥ पद्मरागमहासालांतरे मारुतयोजने ॥ गोमेधिकस्य साल
रक्तपूर्वसालसमाकृतिः ॥४१॥ तदंतरे योगिनीनां भैरवानां च कोटयः ॥ कालसंकर्षणी
मेनां सेवन्ते तत्र मूर्तयः ॥४२॥ गोमेधिकमहासालांतरे मारुतयोजने ॥ अत्युत्तुंगो
हीरसालरक्तयोर्मध्यं च हीरभूः ॥४३॥ तत्र देवीं समभ्यर्च्य पूर्वजन्मनिकुंभज ॥ वसेत्स
सरसां वृंदैः सौर्धं गंधर्वपुंगवाः ॥४४॥ महाराजी गुणगया गायतो वल्लकी स्वनैः ॥
कामभोगैकरसिकाः कामसन्ति भविष्यहा ॥४५॥ सुकुमारप्रभृतयः श्रीदेवीभक्ति ॥ श्री ॥
शालिनः ॥ उर्वशीमेनका चैव रंभा बालंबुसा तथा ॥४६॥ मंजुघोषा सुकेशी च पूर्वचि ॥ ३८॥
तिधृता चिका ॥ कृतस्थला च विश्वाची पुंजी कस्थलया च ह ॥४७॥ ॥

॥६८॥ महाराजीमंत्रजपैः विधाताशेषकल्मषाः ॥ नृत्यं तश्चैव गायं तस्मावर्तते कुंभसंभव
 ॥३८३॥ २०॥ तत्रैव हीरकक्षोण्यां वज्रा नाम नदीमुने ॥ वज्राकारैर्निविडिते भासमाने रदुमैः
 ॥३१॥ कज्जरत्नैकरसिकता वज्र इव मणोदका ॥ सदा वहंती सा सिंधुः परितस्तत्रा
 वर्ती ॥ २२॥ ललिता परमेगान्या भक्ता ये मानवोत्तमाः ॥ ते तस्या उदकं पीत्वा वज्ररूप
 कलेवराः ॥ २३॥ दीर्घायुषो निरोगाश्च भवन्ति कलशोद्भव ॥ भंडा सुरेण गलिते मुक्तवज्र
 भक्तकतुः ॥ २४॥ तस्यास्ति रेतपस्तेषु वज्रेशी प्रतिभक्तिमान् ॥ वज्रला तु हिता देवी
 वज्रदंत्वा बलिहिषे ॥ २५॥ पुनरंतदधे सोपि कृतार्थस्वर्गमेषिवान् ॥ अथ वज्रास्थ ॥ श्री
 सालस्यांतरे मारुत योजने ॥ २६॥ वैदुर्य साल बुत्तुंगः पूर्ववद्गोपुरा न्वितः ॥ स्थली च त ॥ ३८३
 ॥ वैदुर्य निर्मिता स्वराकृतिः ॥ २७॥ पातालवासिनो ये ये श्रीदेव्यर्चनसाधकाः ॥ ते सि

धमूर्त्तयस्तत्र वसन्ति सख मेदुराः ॥ ३८॥ शेषका कौतुक महापद्मवक्त्रकिशोरवकाः ॥ तक्ष
 कः शंखचूडश्च महादंतो महाफणाः ॥ ३९॥ इत्येवमादयस्तत्र नागानां गस्त्रियोपि च
 बलींष्टप्रमुखा नां चंदेत्यानां धमवर्तिना ॥ ४०॥ गणास्तत्र सदानां गेसार्धवसन्ति सांग
 नाः ॥ ललिता मंत्रजपारो ललिता शस्त्रदीक्षकाः ॥ ४१॥ ललिपूजका नित्यं वसंत्यसु
 रभोगिनः ॥ तत्र वैदुर्य कक्षमायां नद्यः शिशिरयाधसः ॥ ४२॥ सरांशिमत्तहंसा निसार
 सालंकृतानि च ॥ भवनानि च दिव्यानि वैदुर्यमणिवन्ति च ॥ ४३॥ तेषु क्रीडन्ति ते नागा
 असुराश्च सहोगनाः ॥ वैदुर्यारव्य महासालांतरे मारुत योजने ॥ ४४॥ इंदुनील महा
 सालः चक्रवाल इवापरः ॥ तन्मध्यकक्ष्या भूमिश्च नीलरत्नमर्षा मुने ॥ ४५॥ तत्र नद्य
 श्वमधुगः सरांशिशिरवराणि च ॥ नानाविधानि भोग्यानि वसूनि सरसा न्यपि ॥ ४६॥

॥८८॥ ये भूभोकगतामर्त्या ललिताक्रमसाधकाः ॥ ते देहांतेश्चुनीलो कक्ष्यां प्राप्य वसं
 ॥९८॥ ति हि ॥ ४७ ॥ तत्र दिव्यानि वस्तूनि भुंजानावतितामखाः ॥ पिवंत्यो मदिरं मद्यं नृत्यंतो
 भक्तिनिर्भराः ॥ ४८ ॥ सरस्तरेषु सिंधूनां कुलेषु कलशोद्भव ॥ लताग्रहेषु रम्येषु मंडपे
 षु महर्दिषु ॥ ४९ ॥ सदा जयंतः श्रीदेवीं पतंतः श्वापितरुणात् ॥ निवसंति महाभागां
 नारिभिः परिवेष्टिताः ॥ ५० ॥ कर्मक्षये पुनर्योति भूभोके मानुषांतनुं ॥ पूर्ववासनया
 युक्तः पुनरर्चति चक्रिणं ॥ ५१ ॥ पुनर्योति श्रीनगरे शक्रनाल महास्थलीं ॥ तस्थलस्यै
 व संपर्काद्भागद्वेषसमुद्भवैः ॥ ५२ ॥ नालैर्भावे सदा युक्ता वर्त्तेते मनुजामुने ॥ ये ॥ श्री ॥
 पुनर्ज्ञानो मर्त्या निर्दृष्टानिवर्ते द्विधाः ॥ ५३ ॥ ते मुने चित्तमया भूत्वा संवि ॥ ९८ ॥
 शान्तिमहेश्वरीं ॥ इंदुनीलारव्यसालस्यो तरे मारुतयोजने ॥ ५४ ॥

तिलोत्तमेति देवानां वेश्या एतादृशोपराः ॥ गंधर्वे सह नव्यानि कल्पवृक्षमधूनि च ॥ २२ ॥
 पिवंत्यो ललिता देवीध्यायंत्यश्वमुहुर्मुहुः ॥ स्वसौभाग्यविद्युद्वर्धयन्त्यश्वतत्मा
 नुं ॥ २३ ॥ चतुर्दशसु चोत्पन्ना स्थानेषु पुरसो रिविलाः ॥ तत्रैव देवीमर्चंत्यो वसंति मु
 दिताशयाः ॥ २४ ॥ उगर्त्यो वाच ॥ चतुर्दशापि जन्मानि तासां सत्परसो विभो ॥ कीर्त
 यत्वं महाप्राज्ञा सर्वविद्या कलानिधे ॥ २५ ॥ हयग्रीव उवाच ॥ ब्रह्मणो हृदयं कामो मृ
 त्युरुर्वच मारुतः ॥ न पतस्य कराश्चंद्रकरा वेदाश्च पावकः ॥ २६ ॥ सोऽहमिती च पीयू
 षां दक्षकत्येजलं तथा ॥ जन्मनः कारणान्येतान्यामनंती मनीषिणः ॥ २७ ॥ गीर्वाणप
 न्यनारीणां स्फुरंत्यो भाग्यसंपदो ॥ एताः समस्माद्गंधर्वे सार्थमिह वर्त्ति चक्रिणीं ॥ २८ ॥ किं
 नराः सह नारीभिस्तथा किंपुरुषामुने ॥ स्त्रीभिः सह स दोन्मताः हीरकस्थलमाश्रिताः ॥ २९ ॥

॥६॥ मंत्रचोरात् कुमेत्रांश्च कुविद्या धरमाश्रितान् ॥६३॥ नास्तिकान् पापभीक्षांश्च वृथैव प्रा
 ॥६४॥ णि हिंसकान् ॥ स्त्रीहिंसांश्चो कविहिंसांश्च अत्यानपि च पापिनः ॥६५॥ कालसूत्रैरौरवे
 च कुंभीपाके च कुंभज ॥ असौ पत्रवने घोरे किमिभक्षे प्रतापिनी ॥६६॥ प्वात्मा भक्षे
 सूचिवधेतथेवांगारतापिनी ॥ एवमादिषुकद्वेषु तरकेषु घरोद्भव ॥६७॥ पातय
 त्या जयातस्या श्रीदेव्याश्च महोजसः ॥ तस्यैव पश्चिमे भागे निःकृतिरवदुधारकः ॥६८॥
 राक्षसं लोकमाश्रित्य वर्तते तत्तुलितार्चकः ॥ तस्य चोत्तरभागे सुहृदयो रंतरस्थ ले
 ६९॥ वारुणं लोकमाश्रित्य वरुणो वर्तते सदा ॥ वारुण्या स्वादनोत्तमः शुभ्रांगो ॥ श्री ॥
 सप्तवाहनः ॥६९॥ सदा श्रीदेवता मंत्रजापी श्रीक्रमसाधकः ॥ श्रीदेवता दर्शनस्य ॥७०॥
 द्वेषिणः पाशबंधनैः ॥७०॥ बध्ना नयनधो मार्गे भक्तानो बंधमोचकः ॥ तस्य चोत्तरको

ता ॥ ७१॥ तत्र वायुशरीराश्च सदा तंदमहोदयाः ॥ सिंहादि
 व्यक्रयश्चैव पवनाभ्यासिनो परे ॥७२॥ गोरक्षप्रमुखाश्चात्येयोगिनो योगतत्परः ॥
 एतैः सह महासत्त्वस्तत्र श्रीमारुतेश्वरः ॥७३॥ ध्वजहस्तो मृगपतेर्वाहने महति स्थि
 तिः ॥ कलिजपनध्यानक्रमपूजनतत्परः ॥७४॥ सप्तधाभिन्नमूर्तिश्च वर्तते कुंभसं
 भवः ॥ दृष्टा च पिंगला चैव स्रष्टुम्या तस्य शक्तयः ॥७५॥ तिस्रो मारुतनाथस्य सदा म
 धुमदा लसाः ॥ आनंदपूरितांगीभिरन्याभिः शक्तिमिदृताः ॥७६॥ समा रुतेश्वरश्चा
 मानसदा जपति चक्रिणी ॥ येन सत्त्वेन कल्पंते त्रैलोक्यं सचराचरं ॥७७॥ परागम
 यतानां त्वाविनाशयति तत्क्षणात् ॥ तस्य सर्वस्य वृद्धयर्थं तासेवललितेश्वरी ॥७८॥
 पूजयद्वा वयं न्नास्ति सर्वाभरणभूषिता ॥ तल्लोकपूर्वभावस्थे यक्षलोके सहस्रयुतिः ॥७९॥

॥ १८ ॥ यक्षेन्द्रो वसति श्रीमान् तद्द्वारं ह मध्यगः ॥ निधिभिश्च नवाकारैरिधिवृद्ध्यादिशक्ति
 ॥ १९ ॥ मिः ॥ ८४ ॥ सहितो ललिताभक्तान् पुरयन् धनसंपदां ॥ यक्षिभिश्च मनोज्ञाभिरनुकूलप्र
 वर्तिभिः ॥ ८५ ॥ विविधैर्मधुमेदैश्च संपूजयति चक्रिणीं ॥ मणिभद्रः पूर्णभद्रो मणि
 मान् मणिकंधरः ॥ ८६ ॥ इत्येवमादयो यक्षाः सेनान्यस्तत्रशक्तिवै ॥ तल्लोकपूर्वभागे
 तु रुद्रलोको महोदयः ॥ ८७ ॥ अतर्धरत्नरवाचितास्तत्र रुद्रो धिदेवता ॥ स देव
 मनुना दीप्ताः सदा बन्धमहेषुधाः ॥ ८८ ॥ अधिज्ये च धनुर्विभ्रज्वलत्विंगललो
 चनः ॥ जटामुकुरशोभाख्या सर्वाभरणभूषितः ॥ ८९ ॥ स्वसमानैर्महासत्त्वैर्लोक ॥ श्री ॥
 निर्दहदक्षकैः ॥ अधिज्यकार्मुकैर्दक्षैषोडशावरणास्थितैः ॥ ९० ॥ आवृतः स ॥ १९ ॥
 ततं वल्लैर्जपंछी देवतामनु ॥ श्रीदेवीध्यानसंपन्नो श्रीदेवीपूजनोत्सुकः ॥ ९१ ॥

मुक्तारत्नमयः सालः पूर्ववद्गोपुरात्त्वितः ॥ अत्यंतभास्वरखलातयोर्मध्यस्थस्त्रीमुने ॥ ९२ ॥
 सर्वापि मुक्ताखचिताशिशिरातिमनोहरा ॥ ताम्रपर्णीमहापर्णीसदा मुक्तामहोदकाः
 ॥ ९३ ॥ एवमाद्यामहानद्यो वहंत्यत्र महास्थले ॥ तासां तीरेपि सर्वेपि देवलोकनिवासि
 नः ॥ ९४ ॥ वसन्ति पूर्वजनुषी श्रीदेवीमंत्रसाधकाः ॥ पूर्वोद्यद्गुप्तभागेषु लोकाश्चक्रादि
 गोचराः ॥ ९५ ॥ मुक्तासालस्यपरितः संयुक्तद्वारदेशिकाः ॥ मुक्तासालस्यनीलस्यद्वार
 योर्मध्यदेशतः ॥ ९६ ॥ पूर्वभागे शक्रलोकः ॥ रत्नकोणे वज्रिलोकभूः ॥ याम्यभागे यमपुरं
 तत्र देवधरः प्रभुः ॥ ९७ ॥ सदा श्रीदेवतामंत्रजापितीव्रस्वभाववान् ॥ आज्ञाधरो यमभ
 दैश्चित्रगुप्तपुरोगमैः ॥ ९८ ॥ सार्धं निपीडयत्येव श्रीदेवीसमयद्वहः ॥ गुरुशमान्दु
 राचारात् ललिताह्वेयकारिणः ॥ ९९ ॥ कूटभक्तिपरात्सूचीन् स्तब्धानत्यंतदर्पितान् ॥

॥ ल ॥ च वर्षमिषवः प्रदीतापिगलेक्षणाः ॥ अर्णवेचोत्तरिक्षेचवर्तमाना महोजसः ॥ १८५ ॥
 ॥ १८५ ॥ जरावंतो धनुष्मन्तो नालग्रीवाः कपट्टिनः ॥ ये त्वन्तेषु विविध्यन्ते पात्रेषु पिबन्तो ज
 नात् ॥ १८६ ॥ येष थोरक्षकारुद्रा ये च तीर्थनिवासिनः ॥ सहस्रसंख्या ये चान्ये रुका
 वन्तो तिष्ठन्ति गिणः ॥ १८७ ॥ ललिताज्ञाप्रणेतारो दिशोरुद्रवितास्थिरः ॥ ते सर्वे समहात्मा
 नः क्षणाद्विश्वत्रयं दहन् ॥ १८८ ॥ श्रीदेवी ध्याननिष्पातान् श्रीदेवीमंत्रजपितः ॥
 श्रीदेवतायामुक्तोऽश्वपालयेति कृपालयः ॥ १८९ ॥ षोडशावरणं चक्रं मुक्ताप्राकारमं
 दुले ॥ अश्रित्य रुद्रास्ते सर्वे महारुद्रं महोदयं ॥ १९० ॥ हिरण्यबाहुप्रसुराज्वरुन्म ॥ श्री ॥
 न्युमुपासते ॥ इति ते रत्नसालस्था कक्ष्यास्तत्र स्थिता अपि ॥ १९० ॥ संक्षेपतो म ॥ १९० ॥
 या प्रोक्तो मुक्ताख्यावरणावधी ॥ २ ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपा

ख्याने अयननरत्ने देहयग्रीवागस्त्यसंवादे पुण्यशगादिमुक्ताप्राकारोत्तरकथनं नाम
 सप्तविंशोऽध्यायः ॥ २ ॥ हयग्रीवउवाच ॥ षोडशावरणं चक्रं किं तद्बुद्ध्याधिदेवतं ॥ तत्राः
 स्थिताश्च रुद्राः के केन नाम्ना प्रकीर्तिताः ॥ १ ॥ केषावरणविबेषु किन्तामानो वसन्ति
 ते ॥ योगिकं रोठिकं नाम षोडशैर्ब्रह्मकृपातिथेः ॥ २ ॥ हयग्रीवउवाच ॥ तत्र रुद्राः प्रो
 क्तो मुक्ताजालकनिर्मितः ॥ पंचयोजनविस्तारः तत्संख्यायामशौभितः ॥ ३ ॥ षोडशा
 वरणैर्युक्तो मध्येषां च मनोहरः ॥ मध्येषां देमहारुद्रो ज्वरुन्मन्युस्त्रिभुवन ॥ ४ ॥
 सज्जकार्मुकहस्तश्च सर्वदा वर्तते मुने ॥ त्रिकोणे कथितारुद्रास्त्रय एव घटोद्भ
 वः ॥ ५ ॥ हिरण्यबाहुः स नानादिशोऽपतिरथापरः ॥ दक्षश्च हरिकेशश्च तथा पश्च
 पतिः परः ॥ ६ ॥ सस्त्रिंशरस्त्रिषोमोऽश्वपथी नोऽपतिरेव च ॥ एतेषु कोणगाः किंचि

॥८६॥ वस्तुशास्त्रेष्टकोणके ॥७॥ विव्याधन्तपतिश्चैव हरिकेशोपवीतिनो ॥ पुष्पानोप
 ॥३८६॥ तिरष्यत्योभवो हेतिस्तथैव च ॥ ८॥ दशपत्रेत्वावरणे प्रथमोजगता पतिः ॥ रुद्रातता
 विनोक्षेत्रे पतिः सूतस्तथा परः ॥ ९॥ अहंत्यो न्योवनपतिः रोहितस्थपतिस्तथा
 वृक्षाणां पतिरत्यत्यः एते सज्जशरासनाः ॥ १०॥ मंत्रीचवाणिश्चैव तथा कक्षपति
 स्तथा ॥ भुवन्तस्तु चतुर्थस्या पंचमो वरिवरकृतः ॥ ११॥ औपधीनां पतिश्चैव षष्ठः
 कलशसंभवः ॥ उच्चैर्घोषाक्रंदयंतौ पतीनां च पतिस्तथा ॥ १२॥ कृत्स्नवीतश्च धा
 वश्च सत्त्वानां पतिरेव च ॥ एते द्वादशपत्रस्थाः पंचमावर्णदेवताः ॥ १३॥ सहमान ॥ श्री ॥
 श्वनिव्याधिरव्याधिति पतिस्तथा ॥ कुंकुमश्च निषेगी च स्तेतानो च पतिस्तथा ॥ १८६॥
 १४॥ निषेगी स्यादिषु धिमानूतस्कराणां पतिस्तथा ॥ चंचश्च परिवंचश्च

अनेककोटिरुद्राणि गणमंडितपार्श्वभूः ॥ ताश्च सर्वा प्रदीप्तांगो नवयौवनगर्विताः
 ८८॥ ललिताध्याननिरता सदा लसमालसाः ॥ ताभिश्चासाकंसश्चोमान् महारुद्र
 विश्रुतभूतः ॥ ८९॥ हिरण्यबाहुप्रमुखैरुद्गैरन्ये निषेवितः ॥ ललितादर्शनभ्रष्टानू
 त्थतान् गुरुभिः कृतान् ॥ ९०॥ शूलकोट्यादिभिर्भिष्वनेत्रोच्चैः कटुपावकैः ॥ दहंस्ति
 षोपशूचभृत्यान् प्रजांश्चैव विनाशयन् ॥ ९१॥ आज्ञाधरो महावीरो ललिताज्ञाप्र
 वर्त्तकः ॥ रुद्रलोकेति रुचिरेवर्त्तते कुंभसंभवः ॥ ९२॥ महारुद्रस्य तस्य ऋषे परिवार
 राप्रमाधिनः ॥ रुद्रस्थानान् संख्यातान् को वा वक्तुं पटुर्भवेत् ॥ ९३॥ ये रुद्रा अधिभू
 म्यां च सहस्राणां सहस्रशः ॥ मेनरिक्षे हिवर्त्तते सहस्राणां सदस्रशः ॥ दिविये पि
 च वर्त्तते सहस्राणां सहस्रशः ॥ येषां नन्मिषुश्चैव येषां वा तस्तथैव च ॥ ९४॥ येषां

॥८॥ श्वैव ब्राह्मणाधिपास्तथा ॥२३॥ गणाश्च गणपतयो विस्मयो विश्वरूपकः ॥ महा
 ॥९॥ तक्षुकाश्चैव रथिनश्च तथा परे ॥२४॥ रथाश्च रथपत्याख्या सेना सेना नयस्तथा
 क्षत्तारः सं ग्रहीतारः तक्षाणोरथकारकाः ॥२५॥ कुला लाश्चेति धर्मास्ते नवमावृ
 त्तिदेवताः ॥ रुद्रास्ते ते विश्वरूपा विशंत्यत्रेभ्यः स्थिताः ॥२६॥ कर्माश्चैव पुंजिष्ठा
 निषाधाश्चैव पुंजिष्ठाः ॥ धन्वकाशमृगयवः श्वनयः श्वान एव च ॥२७॥ तथा श्वय
 तयश्चैव भवोरुद्रो घटो द्वव ॥ शर्वः पशुपतिर्नरः प्रीवश्च शक्ति कंदकः ॥२८॥
 कपर्दिष्युक्तकेशश्च सहास्त्राक्षस्तथा परः ॥ शतधन्वा च गिरिशः शिपि विष्टश्च ॥ श्री ॥
 कुंभजु मोदुस्मादिति प्रोक्ता रुद्राश्च शमसात्तगाः ॥ द्वाविंशत्सदलेष्टे सं स्थि ॥२९॥
 ताः प्रभुसंमिताः ॥३०॥ अथैकादशचक्रस्या इषुम इश्वरामनः ॥ दृष्ट्वैव धर्मिणो

श्वैव दृष्टव्यं दृष्ट्वा सह ॥३१॥ अन्यः प्रथम आशुश्च जिरोत्यः शीघ्रशोभ्यको
 उर्म्यो वस्वत्य रुद्रो च स्त्रोतस्यो द्वीप एव च ॥३२॥ प्ये छश्चैव कनिष्ठश्च पूर्वजो व
 वरजस्तथा ॥ मध्यमश्चापगल्भश्च जघन्यश्च घटो द्वव ॥३३॥ चत्वारिंशतिमं
 ख्याता ये ते रुद्रा महाबलाः ॥ बुध्यः सोम्यश्च रुद्राश्च प्रतिसर्पक्याम्यको ॥३४॥
 शोभ्यो र्वर्षाश्च खल्यश्च ततश्चोक्ता वसान्यको ॥ वन्यकक्षश्चैव ततो न्यस्तु प्र
 तिश्च वा ॥३५॥ आशुषेणश्चाशुरथः श्वरश्च तव सान्तिधे ॥ अवमिंदश्च वर्मश्च
 वरुधी विल्वनासत ॥३६॥ कवर्चाश्च तसेतश्च श्वतो दुंदुभ्य एव च ॥ अहन्यश्च
 धृष्णूश्च ते षड्विंशतिः स्मृताः ॥३७॥ द्वादशावरणस्थाश्च महाकासा महाबलाः ॥
 प्रमृशश्चैव हूतश्च प्रहितश्च निषंगिकः ॥३८॥ अन्यस्ति पुंजिष्ठा नसीक्षुणे

॥८॥ पुश्चतथायुधी॥ स्वायुधश्चसुधन्वाचक्रत्यं पध्यश्चकुंभज॥ ३९॥ काव्योनीव्य
 ॥१८८॥ स्तथासृष्टः सरस्यो विध्यमर्दत॥ तथाचाद्योनाघनामा वैशंतः कूप्यएवच॥ ४०॥
 अवस्थावर्णवर्षीश्चमेध्यो विद्युत्यएवच॥ ईध्यातय्यतथावात्वारेषीचश्चतथा
 परः॥ ४१॥ धास्तव्योवास्तुपश्चैव सोमश्चेति महाबलाः॥ त्रयोदशावरणागा बलि
 स्त्रिंशद्वत्सेधमी॥ ४२॥ संस्थिता सर्वगा रुद्रा एवंनामावृत्तिमुने॥ रुद्रस्ताम्यो
 रुणश्चंगस्तथापशुपतिमुने॥ ४३॥ उग्रोभीमस्तथैवाग्रेवधदूरेवधोअपि॥ हंता
 चैवहर्तायश्चवृक्षस्य हरिकेशवः॥ ४४॥ तारः शंभुर्मयोभूश्चशंकरश्चमयस्क ॥ श्री॥
 रः॥ शिवश्चिवतरश्चैव तार्थ्यकून्यस्तथैवच॥ ४५॥ पार्योवायौ प्रतरणौ तथाचो ॥ १८८॥
 तरणोमुने॥ आतार्योलाघनामानो शषण्युफेत्यस्तथा परः॥ ४६॥ ॥

स्तायूनोचपतिस्तथा॥ ४५॥ निचेरुश्चेति विज्ञेयाषष्ठावरणादेवताः॥ आधत्परिचर
 ण्यपतिः किंचसृकावयः॥ ४६॥ जिघांसंतोमुष्णानांचपतयः कुंभसंभव॥ अगोमेत
 श्वेसुप्राज्ञतथानक्तंचरामुने॥ ४७॥ प्रकृतानांपतिश्चैवउष्णीषीचगिरिचरः॥ कु
 लुचानांपतिश्चैव मंतःकलशोद्भव॥ ४८॥ धत्वाविधश्चातन्वानाप्रतिपूर्वदथा
 तकाः॥ आयंछंतःषोडशैतेषोरुशारतिवासिनः॥ ४९॥ विसृजेतस्तथास्येतः वि
 ध्यंतश्चापिसिंधुप॥ आसीताश्चशयानाश्चस्वयंतोजाग्रतस्तथा॥ ५०॥ तिष्ठंतश्चै
 वधावंतोसभाश्चैवसभाधिपाः॥ अश्वाश्चैवाश्वपतयः आव्याधित्यस्तथैवच
 ॥ ५१॥ विविध्यंतश्चोगणाश्चरुः॥ हंतो विध्यमर्दत॥ गृत्साश्चाष्टादशविधादेव
 नाहमाह तौ॥ ५२॥ अष्टादशसुपत्रेषु रुद्रास्त्वेतेरुसंस्थिताः॥ अथगृत्सपति

॥८८॥ त्रिकः॥ वर्तते जगज्जतां रुध्रे मुक्त सालेश कोणके ॥८९॥ शतरुडिय संख्या तारुते रुद्रा
 ॥९०॥ महावलाः॥ ललिता भक्ति संपत्ता पालयंती दिवा निशां ॥९१॥ विभक्ता ललिता दे
 व्यां प्रत्यहं योजयंत्यमी ॥ इत्यंशकादिदिक्पाला मुक्ता साले समाश्रिताः ॥९२॥ ललि
 ता परमेशान्या सेवामेव वितन्वते ॥ अथ मुक्ताख्य सालस्य अंतरे मारुत योजनो ॥९३॥
 सालो मरकताभिरव्यः चतुर्थो जितमुल्लिखितः ॥ पूर्ववद्गोपुरादीनां संस्थानैश्चरुशोभि
 तः ॥९४॥ तत्र श्रीदेवनाथाया दहनदिविदिगताः च त्वारो निलयाः प्रोक्ता मे त्रिगृह
 विस्तराः ॥९५॥ किरिचक्ररथे द्रस्य याः पर्वणि समाश्रिताः ॥ भंडा स्तरम हायुधेता ॥ श्री ॥
 देव्यस्तत्र जागती ॥९६॥ सर्वा स्थलो मरकतश्रेणीभिः खचित्ता शुभाः ॥ हेमतालव ॥९७॥
 नाद्या च सर्ववर्क्त समाकुलाः ॥९८॥ तत्र देव्य समस्ताश्च देवनाथा समाश्रयाः ॥ हलो

सूर्या हला पूर्णमुसलाः संचरत्यमार्गं संख्याती स्तालवृक्षानवस्वर्णविचित्रिताः ॥
 योयं जनायत कांडांश्च दत्ते युक्ता विशंकरो ॥९९॥ हेमत्वचोतिरुस्तिग्धसुच्छायाः
 कलभंगुराः ॥ आमूलाग्रं लंबमानास्तालहास्त्य वदा कुलाः ॥१००॥ वर्तते देवनाथा
 याः प्रीत्यर्थं शिषुभिः कृताः ॥ तत्र तालस्तरा पूरं पीत्वा पीत्वा मदा कुलाः ॥१०१॥ जेमिन्या
 धाश्चक्रदेव्यो हेतुकाद्याश्च भैरवाः ॥ सप्तविप्रदेव्यश्च नृत्यं तामदविज्ञताः ॥१०२॥
 चतुर्विदिक्षदंडित्या यत्र यत्र महाद्रुहात् ॥ तत्र पूर्वादिदिग्भागे देवी स दशवर्चसः
 ॥१०३॥ उन्मत्तभैरवीश्चैव स्वप्ने शोचतिररुतिः ॥ तथा किरिपथा देवी सेवते देवनाथि
 का ॥१०४॥ एषा कसमरकता प्रकृतिः सर्वतोदिगः ॥ निवास देवनाथायाः केवलत्वाभि
 मानिकः ॥१०५॥ तस्यात्यसेवा वासो त्यामहा मद्यादविस्थले ॥ तत्कस्यापादवीयेत्वा

॥ ६८ ॥ सेवार्थेन व्रतं द्रुहं ॥ ६९ ॥ अधोमरकताकारा मालोत्ते स्वत्ययोजने ॥ प्राकारो विह
 ॥ १९० ॥ माकारः प्रातरर्थमपादकः ॥ ६९ ॥ तत्र स्थली च सकला विहमेयो वनिर्मिता ॥ तत्र
 विद्रुम संकाशो ब्रह्मानलिनविष्टरः ॥ ७० ॥ ब्रह्मलोका समागत्य सार्धं सर्वैर्मुनी
 श्वरैः ॥ महाश्रीललिता देव्याः सेवनार्थं मतं दितः ॥ ७१ ॥ मरीत्याद्यैः प्रजासृभिर्व
 र्त्तते सा कमलवः ॥ चतुर्दशापि विद्यास्ता उपविद्याः सहस्रशः ॥ ७२ ॥ चतुःषष्टिक
 लाश्चैव शरीरिण्यो महत्तराः ॥ प्राकारे विद्रुमाकारे ब्रह्मलोकं समाश्रिताः ॥ ७३ ॥
 वर्त्तते जगतामेधै ललिता देवता ज्ञया ॥ अथ विद्रुमसालस्यांतरे मारुतयोज ॥ श्री ॥
 मे ॥ ७४ ॥ माणिक्यमंडपन्ता मा कस्यांतरमुदीरितं ॥ नानारत्नकृतः सालः पूर्वव ॥ १९० ॥
 द्रोपुरान्वितः ॥ ७५ ॥ माणिक्यमंडपस्थाने परितः सर्वतो दिशो ॥ वर्त्तते विष्णुलोकस्तु

एते त्रिंशत् महारुद्रा दीप्तकोपा उता युधाः ॥ ७६ ॥ चतुर्दशावर्णगाम महारुद्रा मुपा
 सते ॥ सिकत्यस्य प्रवाह्यश्च ईरिण्यश्च प्रपथ्यकः ॥ ७७ ॥ किंशिकक्षययोश्चैव
 कपर्दी च पुलस्त्यकः ॥ गोहृयो गृधः बल्यगे लोका ल्यश्याद्वहरे हयः ॥ ७८ ॥ द्वादशश्च
 निवेश्यश्च पांसव्यश्च रजश्चकः ॥ शुष्को हरित्वो लोच्यश्चौ लक्ष्याधोसूर्म एव च
 ॥ ७९ ॥ पर्णश्च वर्णशिल्धश्च तथोपगुरं काणकः ॥ आविघ्नं तारिदं चैव प्रनिदति
 रिकस्तथा ॥ ८० ॥ देवानां हृदयं चैव हि त्रिंशद्बुद्धदेवताः ॥ वर्त्तते सा युधा प्राज्ञनिदं
 पंचदशावृत्तो ॥ ८१ ॥ षोडशो घणके पूर्वा हि हारवर्त्तिनः ॥ विक्षिणका विचिन्व
 कास्तथा निर्हंत नामकाः ॥ ८२ ॥ अमी चक्ताश्च दीप्तास्त्रामहारुद्रमुपासते ॥ इति
 षोडशसालेषु स्तितैरुद्रैः सहस्रशः ॥ ८३ ॥ सेवितस्तु महारुद्रो ललिताज्ञा प्रव

॥ ८८ ॥ त्यांजलदप्रदः ॥ ८९ ॥ वायव्यां वामनो वज्री तरुणादित्यदासिमान् ॥ ईशान्यां पुंड-
 ॥ ९० ॥ रीकाक्षः श्रोधरपंडीशायुधः ॥ ९१ ॥ विद्युत्प्रभो तृषीकेशः अधस्था द्विशिमुखः
 पद्मनाभः शार्ङ्गपाणिः सहस्राक्षो समप्रभः ॥ ९२ ॥ माणिक्यमंडपस्थानमनुलोमे-
 नवेष्टते ॥ सर्वायुधः सर्वशक्तिः सर्वज्ञः सर्वतोमुखः ॥ ९३ ॥ देवगोपकसंकाशः पा-
 शाहस्तोपराजितः ॥ दामोदरस्तु सर्वात्मा ललिताभक्तिनिर्भरः ॥ ९४ ॥ माणिक्यमंड-
 पस्थानं विलोमेन विवेष्टितं ॥ इति द्वादशभिर्देवैर्भगवानंबुजेक्षणः ॥ ९५ ॥ माणिक्य-
 मंडपगते विष्णुलोके विराजिते ॥ अथ नानारत्नसालांतरे मारुतयोजनः ॥ ९६ ॥ ॥ श्री ॥
 सहस्रस्तंभकं नाम मंडपं सुमनोहरं ॥ नानारत्नैस्तु खचितं नानाकल्पैरलंकृतं ॥ ९७ ॥ ॥ ९८ ॥
 नानारत्नकृतः सालस्तुंगस्तत्राभिवर्तते ॥ एकापंक्तिः सहस्रैश्च स्तंभैस्तीर्थप्रव-

र्त्तते ॥ ९९ ॥ तादृश्यपंक्तयो बह्व्यः स्तंभानां तु चतुर्दिशं ॥ उपर्याच्छादनं चापि पूर्वं
 वदन् दारुभिः ॥ १०० ॥ शिवलोकस्तत्र महान् जागर्ति स्थगितद्युतिः ॥ शैवागमामृ-
 र्त्तिमंतः तत्राष्टाविंशतिस्मृताः ॥ १०१ ॥ नंदीभृंगी महाकालप्रमुखस्तत्रोत्तमाः ॥
 षड्विंशतचदेवाश्च गजवत्क्रासहस्रशः ॥ १०२ ॥ शिवलोकोत्तमेतस्मिन् सह-
 स्रस्तंभमंडपे ॥ ईशानः सर्वविद्यानां राजते चंद्रशेखरः ॥ १०३ ॥ ललितापालक-
 श्वललिताज्ञाप्रवर्तकः ॥ ललितामंत्रजापी च नित्यमानंदमानसः ॥ १०४ ॥ शैव्या-
 हृष्टा स्वभक्तानां ललितामंत्रसिद्धये ॥ अंतर्वहिःस्तमः पुंजनिर्भेदनपरीयसां
 ॥ १०५ ॥ महोपकाशरूपांतां मेधाशक्तिं प्रकाशयन् ॥ सर्वज्ञः सर्वकर्ता च सहस्र-
 स्तंभमंडपे ॥ १०६ ॥ वर्तमानो महादेवः श्रीदेवीमेव सेवते ॥ इत्थं कारणकृत्यं

॥८८॥ श्वरी ॥ वल्लभास्तत्रोत्पलश्यामास्तारायाः परिचारिकाः ॥१३॥ रत्ननौकासहस्रे
 ॥१९३॥ यस्वेकतासरसीजले ॥ अपरंपारमायोतिपुनर्योतिपरंततं ॥१४॥ रीणावेणुमृदं
 गादिन्वादयंतोमुहुर्मुहुः ॥ कोटिशस्तत्रतारायाः नाविक्योनवयोवनाः ॥१५॥ मुहुर्गो
 यंतिनृत्यंतिवाहयंतोमुहुस्तरीः ॥ अरित्रपाणयः काश्चिकाश्चिच्छृंगांबुपाणयः ॥१६॥
 पिवंत्यस्तत्सुधातोयं संचरत्यस्तरोशतैः ॥ तासांनौकावाहिकानां शक्तीनांशामल
 त्विषां ॥१७॥ प्रथमतस्तारांवाजलग्नय - मनक्षमा ॥ आशाविनायतस्तारांमेवि
 णादंडनाथयोः ॥१८॥ त्रिनेत्रस्यापिनोदत्तेवापिकोभसिसतरी ॥ गायंतोचलं
 तीतांनौकाभिमणि सानुभिः ॥१९॥ महाराज्ञीमहोदर्यैवदेतीनां पदेपदे ॥ पिवंतो
 नामधुस्तीतंमाणिक्यचषकोदरैः ॥२०॥ प्रतिनौका मणि गृहेवसंतोनामनोहरे ॥

॥श्री॥

॥१९३॥

तारातरणि शक्तीनां समवायोतिरुंदरः ॥२१॥ काश्चिन्नौकाः सुवर्णाभाकाचिद्रत्न
 कृतामुने ॥ मकराकारमापन्नाः काश्चिन्नौकामृगाननाः ॥२२॥ काश्चिस्त्रिंशाननाना
 वः काश्चिद्देताबलानना ॥ इत्येवचित्ररूपाभिर्नौकाभिः परिवेष्टिता ॥२३॥ तारां
 वामहतीनौका अधिरूढा विराजसे ॥ आत्मानुरूपवेषणल्ललिमंत्रजापिना ॥२४॥
 सार्धप्रियतमेनैवरत्नमालामुपेयुषी ॥ अनुलोमविलोमेन संचारंवापिकाजले
 ॥२५॥ तत्त्वानासतंतं ताराकक्ष्यामेतां हिरक्षति ॥ मनःसालस्यांतराले सप्तयोज
 नदूरतः ॥२६॥ बुद्धिसाल इतिख्यातः चतुर्योजनमुल्लिखतः ॥ तन्मध्याकक्ष्याभाग
 स्तु सर्वोपानंदवापिका ॥२७॥ तत्रदिव्यमहामत्यं बहुला मोदमेदुरं ॥ प्रतप्तक
 नश्चायंतज्जलत्वेनवर्तते ॥२८॥ आनंदवापिकागंधपूर्ववत्परिकीर्तनं ॥ सोपा

॥ ८८ ॥ नादिक्रमश्चैव पक्षिणस्तत्र पूर्ववत् ॥ २९ ॥ तत्र स्थं सलिलं मधं पायं पायं तरस्थि
 ॥ १९४ ॥ ताः ॥ विहरंति मद्येन्मत्ताः शक्तयो मदपाटलाः ॥ ३० ॥ साक्षाश्च वारुणी देवी तत्र
 नौकाधिनायका ॥ यो सुधा मालिनी मादुच्यमादुरमु तेश्वरो ॥ ३१ ॥ सा तत्र मणिनो
 कास्था शक्तिसेना समावृता ॥ ईषदा लोकमात्रेण त्रैलोक्यम ददायिनी ॥ ३२ ॥ तरु
 णादित्य संकाशा मदरक्तकपोलभूः ॥ पारिजातप्रसूतेन परिधान कचोच्चया ॥ ३३ ॥
 ॥ वहंति मदिरा पूर्णचषके लो लु दुत्पलं ॥ पक्षेपिशितखंडे च मणि पात्रे तथा त्य
 के ॥ ३४ ॥ नायके नानु कूलेन साकं श्रीमं ब्रजापिता ॥ वारुणी तरुणी श्रेणी नायि ॥ श्री ॥
 का तत्र राजते ॥ ३५ ॥ सा प्या जयौव सवेषां मंत्रिणी दंडनाथयो ॥ ददाति वापि ॥ १९५ ॥
 तरुणां त्रिनेत्रस्यापि नान्यथा ॥ ३६ ॥ अथ बुद्धि महा सारो तरे मारुत यो जने ॥

तस्याममृतवायां नुवर्तते तोयदागते ॥ तद्वंधाघ्राण मात्रेण सिद्धि को नापति भवेत्
 ५ ॥ अस्पृशन्नपि विंधारे पुरुष क्षीण कल्मषः ॥ उभयोः सालये पार्श्वे सुधाया पित
 रद्वयं ॥ ६ ॥ अर्धक्रोशस्व माया समन्य त्सर्वे च वादिका ॥ चतुर्योजन दूरा तु तत्रांतरं
 जलान्तिके ॥ ७ ॥ सोपान वलयास्तस्यां नानारत्न विचित्रिताः ॥ स्वर्णवर्ण रत्न वर्णा
 तस्याहं सा स्य सारसा ॥ ८ ॥ आस्फाल्यते तद्वहं हस्तरंगै रति चंचलैः ॥ पक्षिणस्तज्ज
 लं पीत्वा रसायन मयं नवं ॥ ९ ॥ अजगमरणं प्राप्तास्म त्रविध्य निषूदन ॥ सदा कू
 जितलक्षणे तत्र कारं ड क द्विजाः ॥ १० ॥ जपंति ललिता देव्या मंत्रमेव महत्तरं ॥ परितो
 वापि कचक्र परिवेषेण भूयसा ॥ ११ ॥ न तत्र गंतुं मार्गो स्ति नौका वाहन मंतरा ॥
 आशया केवलं तत्र मंत्रिणी दंडनाथयो ॥ १२ ॥ तारा नाम महाशक्ति वर्तते तरुणी

॥ ६८ ॥ शंते जस्ता हस्तप्रबोधय ॥ ६९ ॥ तन्मध्यकक्ष्यवस्तुधारवचिनाकुरुविंदके ॥ तत्र
 ॥ ७० ॥ बाळातपोद्धारः सर्वदावर्तते मुने ॥ ७१ ॥ तस्य स्पर्शनमात्रेण सूरसिद्धतरासुराः
 सूर्यवश्च प्रकाशंते तेजो रूपत्वमागताः ॥ ७२ ॥ तत्र बाळातपोद्दारे ललिता परमेश्व
 रा ॥ प्रतितीव्रतपस्तत्त्वा सूर्योत्पद्यततोत्पत्ति ॥ ७३ ॥ ग्रहराशिगणाः सर्वे नक्षत्रा
 ण्यपि तारकाः ॥ तत्रैव हितपस्तत्त्वा लोकभासरंतो गताः ॥ ७४ ॥ मार्ते उभैरेवस्तत्र
 भिन्नो हादशधा मुने ॥ शक्तिभिस्तैजसीभिश्च कोरि संख्या भिरन्वितः ॥ ७५ ॥ महाप्रका
 शरूपश्च मदारुण विलोचनः ॥ कंकेलीतरुपे देषु नित्यं कीदृशो लोकक ॥ ७६ ॥ धर्त ॥ श्री ॥
 ते विंध्यदपरिपारे वक्तुमसंस्थितः ॥ महाप्रकाशनामास्ते तस्य शक्तिर्मेहीयसी ॥ ७७ ॥ ७८ ॥
 चक्षुष्यपराशक्ति छाया देवव्यपराजितो ॥ रथंति सृभिरह्याभिः शक्तिभिः परिवारितः ॥

रितः ॥ ७९ ॥ ललितायामहे शान्त्या सदा विद्यां तद्दा जपन् ॥ तद्भक्तानामिंदिया निभा
 स्वराणि प्रकाशयन् ॥ ८० ॥ बहिरंतस्तमो जाते समूलमवमदीयन् ॥ तत्र बाळातपोद्दारे
 भाति मार्ते उभैरेव ॥ ८१ ॥ सूर्यविंध्यमहासायां तरे मारुतयोजने ॥ चंद्रविंध्यमयः सायः
 चतुर्थो जनमुद्धितः ॥ ८२ ॥ पूर्ववद्धो पुरदारकपादा गलसे युतः ॥ तन्मध्यभूः समस्ता
 यि चंद्रिकार उद्धितः ॥ ८३ ॥ तत्रैव चंद्रिकोद्धारितपस्तत्त्वा सदा रुपा ॥ अचिनेत्र
 समत्ये च चंद्रमाः कोतिमाययो ॥ ८४ ॥ तत्र श्रीसोमनाथारव्यावर्तते निमेषा कृतिः
 दिवने लोक्यमिति रध्वे सिसंसारवर्तकः ॥ ८५ ॥ पिवन् चषकसे पूर्णो निर्मलं चंद्रिका मृ
 तं ॥ सप्तविंशति नक्षत्रशक्तिभिः परिवारितः ॥ ८६ ॥ सदा पूर्णो निजाकारो निष्कलं कृति
 जा कृतिः ॥ तत्रैव चंद्रिकोद्धारितवर्तते भगवान्महाश्रीः ॥ ८७ ॥ ललिताया जपध्याने रतो

॥८॥ त्रैः पूजाशतैरपि ॥ अभिन्यादियुतस्तकालक्षिपति चंद्रमाः ॥६३॥ अन्याश्च शक्त
 ॥१९६॥ यस्तारा नाम धेयाः सहस्रशः ॥ संतितस्यैव निकटे सा कक्ष्या तत्प्रपूरिता ॥६४॥ अ
 थ चंद्राख्य सालस्यो तरे मारुतयोजने ॥ शृंगारनामसालो रिति चतुर्योजनमुद्धि
 तः ॥६५॥ शृंगाररसरूपैस्तु कौस्तुभेरेव निर्मितः ॥ महाशृंगारपरिघातन्मध्य
 वक्त्रधारिविला ॥६६॥ परिघावलये तत्र शृंगाररसपूरिते ॥ शृंगारशक्तयः संति
 नानाभूषणभासराः ॥६७॥ तत्र नौका सहस्तेन संचरंती मदीयताः ॥ उपा
 सते सदा मत्तानौकास्थाः कुक्कुमायुधं ॥६८॥ सतु संमोहयत्येव विश्वसंमो ॥ श्री ॥
 हकारिभिः ॥ विशिरेवैरखिला नूला नूललिता जावशंवदः ॥६९॥ तत्प्रभावे ॥१९६॥
 न संमृता महापद्मादृवी स्थली ॥ न गंतुं पारयत्येव स्फुरसिधनरासः ॥७०॥

आहंकारमहासालः पूर्ववद्गोपुगन्वितः ॥३॥ तयोस्तु सालयोर्मध्ये कक्ष्याभूर
 खिलामुने ॥ विमर्शवापिकानामसुप्तामृतरूपिणी ॥३८॥ यन्महायोगितामैतर्मनो
 मारुतपूरिते ॥ सुप्ता दंडविवरे जागर्ति परमासूते ॥३९॥ तदेव तस्या सलिलं वा
 पिकायास्तपोधन ॥ पूर्ववत्तटसौ पानपक्षिनौकाभिदासृता ॥४०॥ तत्र नौकेश्वरी दे
 वी कुरुकुलेति विसृता ॥ तमालस्यामया काराभ्यामकंचुकधारिणी ॥४१॥ नौकेश्व
 राभिरन्याभिस्वसमानाभिरावृता ॥ कहरिद्रकरानित्यमुखसन्मदमांसदा ॥४२॥
 प्रियं करेण संयुक्ता प्रियेण श्रुक्तमोक्तता ॥ परितोन्नाम्यति मुने मणिनौकाधि
 रोहिणी ॥४३॥ वापिका - - सोगाधः पूर्ववत्परि कीर्तितः ॥ अथाहंकारसालस्य
 तरे मारुतयोजने ॥४४॥ सूर्यबिंबमयः सालः चतुर्योजनमुद्धितः ॥ सूर्यस्य यादृ

॥६॥ जनसंमितं ॥ पद्मादवीस्थले वक्ष्ये सावधानं मुनेश्वर ॥ ८१ ॥ समस्तरत्नरवचिने तत्र षड्
 ॥१९७॥ योजनान्तरे ॥ परितः स्थलपद्मानि महाकांडानि संति वै ॥ ८२ ॥ कांडास्तु योजनायामासृदु
 भिः कंदकैर्वृताः ॥ पत्राणि तालदशकमात्राया मानि संति वै ॥ ८३ ॥ केशराश्वसरोजानां
 पंचतालसमायताः ॥ किंजल्काश्च समुन्मत्ताकारिणः परिकीर्तिताः ॥ ८४ ॥ अत्यंतको
 मलात्यत्र सदा विकसितानि च ॥ नवसौरभहृद्यानि विशंकटदलानि च ॥ ८५ ॥ बहु
 शः संति पद्मानि कोटिनामपि कोटिशः ॥ महापद्मादवीकक्ष्या पूर्वभागे घटोद्भव ॥ ८६ ॥
 धूम्राचिप्रमुखामांति कलादशविभावसोः ॥ ओशोन्नतावकिरूपावर्तुलाकारसंस्थि
 ताः ॥ ८७ ॥ अर्धयोजनविस्तारः कलाभिर्दशभिर्युतः ॥ अव्ययात्र महाधारो वर्तते कुंभसं
 भव ॥ ८८ ॥ तस्याधारस्य परितः शक्तयोदीप्तविग्रहाः ॥ धूम्राचिप्रमुखामांति कलादशवि

॥ श्री ॥

॥ १९७ ॥

भावसोः ॥ दीप्तनारुण्यलक्ष्मीकानानालंकारभूषिताः ॥ ८९ ॥ आधाररूपेश्वरी संतंभग
 वंतं हविर्भुजं ॥ परिषज्जैव परितो वर्तते मन्मथालसाः ॥ ९० ॥ धूम्राचिरूपाज्वलिनीज्वा
 लिनीविष्णुलिंगका ॥ सश्रीस्वरूपा कपलाहव्यकव्यवहा अपि ॥ ९१ ॥ एतादृशकलाप्रो
 क्ता वङ्गेराधाररूपिणः ॥ तत्राधारे स्थितो देवः पात्ररूपं समाश्रितः ॥ ९२ ॥ सूर्यस्त्रिलोकति
 मिरध्वंसी विप्रथितो दयः ॥ सूर्योऽसकं मुतया त्रैसाधयोजनमुन्मत्तं ॥ ९३ ॥ योजनामा
 त्रविस्तारं महाज्योतिः प्रकाशितं ॥ तस्यात्रे परितः सक्तः वपुषः पुत्रिकाद्व ॥ ९४ ॥ वर्तते
 हादशकला अतिभास्वररोचिकाः ॥ तपिनीतापिनी धूम्रा मरीची ज्वालिनी रुचिः ॥ ९५ ॥
 संपुष्ताभोगदाविश्वा बोधिनीधारिणी क्षमा ॥ तस्मिन्नात्रे महानंदकारणं परमा मृतं ॥ ९६ ॥
 सर्वोपधिरसाढ्यं च तद्घसौरभ्य संयुतं ॥ नीलोत्पलैश्च कल्हारैरस्त्यानैरतिशोभनं ॥ ९७ ॥

॥ ६ ॥ यास्यमानं सदाहृद्यं शीतललघुनिर्मलं ॥ चलद्वाची शतोद्धारं ललिताभ्यर्चनोचितं
 ॥ १९८ ॥ ॥ १९८ ॥ सदाशहायमानं च भासते शुद्धिकारणं ॥ तद्वर्धयामस्मते प्रोक्तेति शाकरकला
 मयं ॥ १९९ ॥ तस्मिन् न नीयसीं नो कामणिक्कृष्णसमास्थिताः ॥ तिशाकलकलाहृद्या की
 दुर्ती नवयौवनाः ॥ २०० ॥ अमृतामानसा पूषा पुष्टिस्तु हिरतिर्द्युतिः ॥ शशिनी चंद्रिका का
 तिर्ज्योत्स्ना प्रीतिनदंगदा ॥ २०१ ॥ पूर्णा पूर्णो मृता चेति कलाः पीयूषरोचिषः ॥ नव
 यौवनसंपूर्णाः सदाप्रहसिताननाः ॥ २०२ ॥ सुहृत्कल्हिरस्मृतिर्मधा कीर्तिलक्ष्मीद्यु
 तिर्धृतिः ॥ जरासिधिरिता प्रोक्ताः कीर्तुंति ब्रह्मणः कलाः ॥ २०३ ॥ स्थितिश्च पालिलिनी ॥ २०४ ॥
 शोतिरेश्वरी रतिकामिके ॥ वरदाह्लादिनी प्रीति दीर्घा चेति हरेः कलाः ॥ २०५ ॥ तीक्ष्णा ॥ २०६ ॥
 रोदीभयानिद्रा तद्दीक्षु क्रोधिनी क्रिया ॥ उत्करी सुत्करित्येतारोदास्तत्र स्थिताः कलाः ॥ २०७ ॥

ब्रह्मा विष्णु महेशास्तु शब्दचित्तास्वभावतः ॥ तस्या ज्ञया परं योति महापद्मादविस्थ
 ले ॥ ७१ ॥ संसारिणश्चरा गोधा बहु संकल्पकल्पनाः ॥ मोहाकुलाश्च पुरुषा विक्लव्यक्षो
 भधूसराः ॥ ७२ ॥ प्रभूतरागा गहनाः प्रोदव्यामोहदायिनीं ॥ महाभृंगारपरिधाधिकारी
 वर्तते स्मरः ॥ ७३ ॥ तस्य तत्समति क्रस्य महतामपि मोहने ॥ महापद्मादवीगंतुं न को
 पि भयति क्षमः ॥ ७४ ॥ अथ भृंगारसालस्यांतराले रसयोजने ॥ चिंतामणिगृह्णाम
 चक्रराजमहालयं ॥ ७५ ॥ तन्मध्यभूः समस्तापि परिनोरत्नभूषिता ॥ महापद्मादवी
 नाम सर्वसौभाग्यदायिनी ॥ ७६ ॥ भृंगारसालपर्यंतं गापुरं मुने ॥ चतुर्दि
 श्वप्येवमेव गोपुराणां व्यवस्थितिः ॥ ७७ ॥ सर्वदिक्षु तथोक्तानि गोपुराणि शतं मुने
 सालास्तु विंशतिः प्रोक्ता पंचसंख्याधिकाः शुभाः ॥ ७८ ॥ सर्वेषामपि सालानां मूलं यो

॥१८॥ नापरिचारक शक्तयः ॥ अणिमादिक शक्तीनां अपर्येति म द्योत्थताः ॥१९॥ महाप
 ॥२०॥ स्मरवीकक्ष्या पूर्वभागे ध्व्य कल्पने ॥ इत्थं समीरितं पश्चात्तत्रात्यदपि कथ्यते ॥२१॥
 इति श्री ब्रह्मांडपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्याने हयग्रीवागस्त्यसंवादे महापद्मा
 दय्यर्घ्य स्थापन कथनं नाम एकोनविंशोऽध्यायः ॥२२॥ हयग्रीव उवाच ॥ चिंतामणि
 गृहस्याग्निदिग्भागे कुंडमानलं ॥ योजनायाम विस्तारं योजनामात्रखानकं ॥२३॥
 तत्र ज्वलति चिह्नं रुद्रिः सुधाधारा शतान्वितः ॥ परमेश्वर्यजनकः पावनो ललिता ज
 या ॥२४॥ अनिधनो महाज्वालः सुधया तर्पिता कृतिः ॥ कंकेलिपल्लवच्छायस्तत्र ज्व ॥ श्री ॥
 लति चिह्नं रवी ॥ तत्र होत्री महादेवी होता कामेश्वरः परः ॥ उभौ तौ नित्यं होता मे ॥२५॥
 रक्षतः सकलं जगत् ॥२६॥ अतुत्तरपराधीना ललितं सौतो प्रवर्तिता ॥ ललिता चोदितः

कामाशं करोपि प्रवर्तितः ॥२७॥ चिंतामणि गृहे द्रस्य रक्षो भागो बुजारवौ ॥ चक्राजय
 श्रेष्ठस्ति द्युन्नतविग्रहः ॥२८॥ नवभिः पर्वभिर्युक्तः सर्वरत्नमया कृतिः ॥ चतु
 र्योजनविस्तारो दशयोजनमुन्नतः ॥२९॥ तथोत्तरं द्वा सयुक्तः स्थूलतः कूबरो ज्वलः ॥
 चतुर्वेदमहा चक्रः पुरुषार्थमहा हयः ॥३०॥ तत्परूपध्वजश्रेण्या चामरैरपि मेदितः ॥
 पूर्वोक्तलक्षणे युक्तः सुक्ता छत्रेण शोभितः ॥३१॥ भंडाकरमहायुष्मोक्तसाहसिक
 क्रियः ॥ वर्तते रथमूर्धन्या श्रीदेव्या सतपावितः ॥३२॥ चिंतामणि गृहे द्रस्य वायुभा
 गो बुजारवौ ॥ गेयचक्रार्थे द्रस्तु मंत्रिण्या प्रतिष्ठति ॥३३॥ चिंतामणि गृहे द्रस्य रुद्र
 भागो बुजारवौ ॥ वर्तते दंडनाथायाः किरिचक्रमहारथः ॥३४॥ एतद्वयत्रयं सर्वक्षे
 त्रं श्रीपुरपंक्तिषु ॥ समानमेव विज्ञेय मेदुस्था देवतायथा ॥३५॥ आनंदकुंडमाजेय

॥८६॥ यत्तिष्ठति समुच्चलत ॥ १३ ॥ तत्पश्चिमे तु गायत्री तत्पश्चादभयं करः ॥ घृणिः सूर्य
 ॥१००॥ स्तुत तत्पश्चादौ कारस्य च मंदिरं ॥ १४ ॥ देवी तुरीया गायत्री च क्षुण्णव्यपितायम ॥ अ
 थ गंधर्वराजश्च परिषदुद्रयवच ॥ १५ ॥ तारां बिकामगवतीं तत्पश्चाद्भागवतस्थि
 ता ॥ चिंतामणि गृहेन्द्रस्य रक्षोभागे समाश्रिता ॥ १६ ॥ नाम त्रयमहमंत्रवाच्यो
 स्ति भगवात्तु हरिः ॥ महागणपतिस्तस्योत्तरे कृतनिकेतनः ॥ १७ ॥ पंचाक्षरी मंत्र
 वाच्योस्तस्य चोत्तरे शिवः ॥ अथ मृत्कंजये शश्च वाच्यस्त्यक्षमंत्रतः ॥ १८ ॥ धा
 रणाख्यासरस्वत्यप्यस्य चोत्तरवासिनी ॥ अकारादिक्षकारोत्तवर्णमूर्तेस्तु मं
 दिरं ॥ १९ ॥ मातृकाया उत्तरस्यां तस्या विध्य निषूदन ॥ तदुत्तरे संपदा शोकाक
 संकर्षणी तथा ॥ २० ॥ श्रीमहाशंभुनाथश्च देव्या विभाव कारणं ॥ श्रीपरां वाच विशद

ईश्वरस्य कलाः पीताः श्वेता चैवारुणा सिता ॥ चतस्र एव प्रोक्तास्तु सदा शिवकला
 अथ ॥ ६० ॥ तिष्ठतिश्च प्रतिष्ठाश्च विद्या शान्तिस्तथैव च ॥ इंधिरा दीपिका चैव रोचिका
 चैव मोचिका ॥ ७ ॥ परा सूक्ष्मा च विध्यारे तथा सूक्ष्मा मृता कला ॥ ज्ञानो मृता व्यापिनी च
 व्यापिनी व्योमरूपका ॥ ८ ॥ एताः षोडश संप्रोक्ताः स्तत्र कीदृंति शक्तयः ॥ क्षुद्रनौका
 समारूढा ततश्चेतश्च चंचलाः ॥ ९ ॥ शक्तिरूपेण खिलंती तत्र विद्याः सहस्रशः ॥ अ
 र्घ्यं संशोधनार्थं यकल्पिताः परमेष्ठिना ॥ १० ॥ तदर्घ्यं ममृते पीत्वा सदा माद्यंति शक्त
 यः ॥ महापद्मादवीसौ वो महाचक्रस्थिता अपि ॥ ११ ॥ मुहुर्मुहुः पीयमानमुपयुप
 रिवर्चते ॥ मुहुर्मुहुर्नवनवमुहुश्चावधसौ हृदं ॥ १२ ॥ सत्तत्कुंभसहस्रैश्च स्रव
 णं घटकोटिभिः ॥ आपूर्या पूर्य सततं तदर्घ्यं ममृते महत् ॥ १३ ॥ चिंतामणि गृहस्था

॥८॥ इत्थं श्रीरश्मिमालायामणि कृत्वा महाग्रहाः ॥ उच्च ध्वजोच्चशाखाश्च सौधानाश्च त
 ॥२०॥ पोधन ॥ ३० ॥ चिंतामणिगृहेन्द्रस्य पूर्वद्वारस्य सिंधुप ॥ दक्षिणे पार्श्वभागे तु मंत्रिनाथा
 गृहं महत् ॥ ३१ ॥ वामभागे दंडनाथा भवनं रत्ननिर्मितं ॥ अत्र विष्णुमहेशानाम
 ध्य स्थानस्य पूर्वतः ॥ ३२ ॥ भवनं दीपिता शेष दिग्चक्रं रत्नरश्मिभिः ॥ समस्ता देवता
 एता ललिता भक्तिनिर्भराः ॥ ३३ ॥ ललिता मंत्रजाप्यश्च श्रीदेवीं समुपासते ॥ पूर्वो
 क्तमध्यस्थानं च पूर्वोक्तं चार्घ्यकल्पनं ॥ ३४ ॥ यास्य द्वारप्रभृतिषु सर्वेषु समं स्मृतं
 अथ चिंतामणिगृहं वक्ष्ये शृणु महामुने ॥ ३५ ॥ आपद्वणस्य मध्यस्थं योजनद्वयवि ॥ ३६ ॥
 स्मृतं ॥ तस्य चिंतामणिमपीभित्तिः कोशकविस्तृता ॥ ३७ ॥ चिंतामणिशिलाभिश्च ॥ ३८ ॥
 छादिनीभिस्तथोपरि ॥ संवृता कूटरूपेण तत्रस्था पीसमुन्नता ॥ ३९ ॥ गृहभित्ति

रत्तथो नम्रा चतुर्योजनदूरतः ॥ विशंतिये जितस्तत्र चोन्नम्रा स्थूपिरुच्यते ॥ ४० ॥
 यथोर्ध्वं हाससंयुक्ता स्थली त्रिमकुटोच्चला ॥ तानि चेच्छाक्रियात्मानरूपाणि मुकुटा
 न्युषे ॥ ४१ ॥ महादेदीप्यमानानि चिंतामणिमया त्यपि ॥ चिंतामणिगृहे सर्वं चिंताम
 यं स्मृतं ॥ ४२ ॥ तस्य द्वाराणि चत्वारि कोशाधीयामे भांजि च ॥ कोशाधीर्ध्वं च विस्तारो
 द्वाराणां कथितो मुने ॥ ४३ ॥ द्वारेषु सर्वेषु च चिंतामणिगृहांतरे ॥ पिंडिता ललिदेव्या
 मूर्तिर्लोहित्यसिंधवः ॥ ४४ ॥ तरुणा कंसहस्त्राभा चंद्रवल्ली तस्या अपि ॥ मुहुः प्रवाह
 रूपेण प्रसतिरे महामुने ॥ ४५ ॥ पूर्वात्मा यमयं चैव पूर्वद्वारं प्रकीर्तितं ॥ दक्षिण द्वारं
 देशस्व दक्षिणात्मा यलक्षणाः ॥ ४६ ॥ पश्चिम द्वारं देशस्तु पश्चिमात्मा यलक्षणाः ॥ उत्त
 रद्वारं देशस्या दुत्तरात्मा यलक्षणाः ॥ ४७ ॥ गृहराजस्योत्तरादेभिर्नो खचित देडका ॥

॥१८॥ रत्नप्रदीपाभास्वेतः कोट्यर्कसहस्रालिखः ॥ परितस्तव चर्त्तते भासयंतो गृहोत्तरं
 ॥२०॥ ॥४॥ चिंतामणिगृहस्यास्य मध्यस्थाने महीयसी ॥ अत्युच्चवेदिकाभागे विंदुचक्रं
 महत्तरं ॥४॥ चितारत्नगृहोत्तुंगमिति विंदुश्च मध्यभूः ॥ भित्ति कोशं परित्यज्य क्रौ
 शतत्रयमुदाहृतं ॥४॥ तत्र क्रौशत्रयीस्थानमणिमाद्यात्मरोत्तिपां ॥ क्रौशत्रयं स
 मस्ततल्लस्तसंख्याप्रकारतः ॥४॥ चतुर्विंशति सा हस्तं हस्ते संमितमुच्यते ॥ विं
 दुपीठे शपर्यंतं चतुर्दशविभेदतः ॥५॥ अंतरे भेदिते जाते हस्तसंख्या मयो
 च्युते ॥ पद्मादवीस्थाला चिंतामणिवेशं तरं मुने ॥५॥ हस्तविंशतिरुत्तमं तस्य ॥ श्री ॥
 स्युरणिमादयः ॥ अणिमांतरविस्तारश्चतुर्नल्वसमन्वितः ॥५॥ किष्कुः शतुशती ॥१०॥
 नल्वः किष्कुर्हस्त उदीर्यते ॥ तत्रांतरेणिमाद्यास्तु पूर्वादि कृतमंदिराः ॥५॥

ज्योत्स्नानिर्मलविग्रहा ॥२॥ उत्तरोत्तरमेतास्तु देवताः कृतमंदिराः ॥ बालाचैवान्त
 पूर्णा च हयारुहा तथैव च ॥२॥ श्रीपादुका च तस्मिन् उत्तरोत्तरमंदिराः ॥ चिंताम
 णिगृहे द्रस्य पश्चिमद्वारभागतः ॥२॥ उत्तरोत्तरवासिन्यो देवता अपरा मुने ॥ लघुश्या
 मा च वाग्वाही नित्यश्रीनकुलां विका ॥२॥ शामला च च तस्मिन् वायव्यो तसमाश्रि
 ताः ॥ चिंतामणिगृहे द्रस्य वायव्यवसुधाधिकः ॥२॥ महापद्मादवौ त्वन्या देवताः कृ
 तमंदिराः ॥ उन्मत्तभैरवा चैव स्वप्नवाराहिकापरा ॥२॥ निरंशु रिणिको वा च तथा
 त्यापंचमीपरा ॥ यथा पूर्वकृतग्राहा एता देव्यो महोदयाः ॥२॥ श्रीमूर्तिश्च महादे
 वी श्रीमहापादुका पितृ ॥ यथा पूर्वकृतगृहे एते देवतोत्तमे ॥२॥ शंकरेण षड
 स्तायसागरे प्रतिपादिताः ॥ या विद्यास्तासमस्ताश्च महापद्मादवीस्थले ॥२॥

॥८॥ माहेश्वरीचैवकौमारीवैष्णवीतथा ॥६१॥ वाराहीचैवमाहेंद्राचामुंदात्वथसप्तमी म
 ॥२०३॥ हालक्षारहर्मातुर्नचैताकृतमंदिशः ॥६२॥ नानाविधायुधान्याश्वनानाशक्तिपरितु
 दाः ॥ पूर्वादिदिशमारभ्यप्रादक्षिण्यकृतालयाः ॥६३॥ अथब्राह्म्याद्यंतरस्यापरितु
 ल्कुंभसंभव ॥ हस्तविंशतिमुन्नम्रचतुर्नत्वप्रविस्तरं ॥६४॥ सुद्रांतरमितित्रेधंत
 चसुद्राकृतालयाः ॥ संक्षोभद्रवणीकर्षचर्योन्मादमहोक्ताः ॥६५॥ खेचरीबीज
 योन्याश्वर्यास्त्रिखंडादशमापुनः ॥ पूर्वदिदिशमारभ्यसुद्राएताप्रतिहिताः ॥६६॥
 अत्यंतसुंदराकारानवयोवनविह्वलाः ॥ कान्तिभिकमनीयाभिः पूरयंतोमहान्तरे ॥
 ६७॥ सेवन्तेमुनिशार्दूलकलितां परमेश्वरीं ॥ अंतरत्रयमेतत्तुचक्रं त्रैलोक्यमोहनं
 ६८॥ एतस्मिंशक्तयोपास्तुक्ताः प्रकटाभिधाः ॥ एतासांसमधिष्ठात्रीत्रिपुराच

॥श्री॥

॥२०३॥

क्रनायिका ॥६९॥ तच्चक्रपालनकरीमुद्रासंक्षोभणात्मिका ॥ अथसुद्रांतरस्योर्ध्वो
 कंतित्याकलांतरं ॥७०॥ हस्तविंशतिमुन्नम्रचतुर्नत्वप्रविस्तरं ॥ पूर्ववच्चैवसोपान
 मुत्तरोत्तरमिव्यते ॥७१॥ नित्याकलांतरेतस्मिन्कामाकर्षणिकामुखाः ॥ परितःकु
 तसंस्थानाः षोडशेदुकलात्मकाः ॥७२॥ तर्पयंत्योदिशोचक्रंस्तथास्पंदेस्तृतीतलैः ॥
 तासान्नामानिमत्तस्वमवधारयकुंभज ॥७३॥ कामाकर्षणिकानित्याबुध्याकर्षणिका
 वका ॥७४॥ चित्ताकर्षणिकानित्याधैर्याकर्षणिकाकला ॥ स्मृत्याकर्षणिकानित्या
 नामाकर्षणिकाकला ॥७५॥ एताचक्रपालिकास्तुमुद्राद्रावणिकाभिधा ॥ नित्याक
 लांतरादूर्ध्वधिष्यमत्यंतसुंदरं ॥७६॥ हस्तविंशतिमुन्नम्रचतुर्नत्वप्रविस्तरं ॥
 प्राग्वाक्सोपानसंयुक्ते सर्वसंक्षोभणाभिर्दं ॥७७॥ तत्राष्टौशक्त्यस्तीग्रामदारुणवि

॥ ६५ ॥ लोचनाः ॥ नवतारुण्यमताश्च सेवते परमेश्वरी ॥ ७७ ॥ कुक्कुमा मेखला चैव मदना
 ॥ २०४ ॥ मदनाचुरा ॥ रेखा वै गित्यं कुशाचमालिन्यहोचशक्तयः ॥ ७८ ॥ कोटीशस्तत्परीवा
 राः शक्त्यो नंगपूर्विकाः ॥ सर्वसंक्षोभणमिदं चक्रं तदधिदेवता ॥ ७९ ॥ स्कंदरीनामवि
 ज्ञेयानाम्नायुस्ततराश्च ताः ॥ तच्चक्रपावनकरासु द्वाकर्षिणिका स्मृता ॥ ८० ॥ अनेग
 शक्त्यंतरस्योपरिष्ठात्कुंभसंभवे भव ॥ हस्तविंशतिमुत्तमं चतुर्नल्वप्रविस्तरं ॥ ८१ ॥
 संक्षोभिण्याचंतरस्यात्सर्वसौभाग्यदायकं ॥ सर्वसंक्षोभिणी शक्तिः सर्वविद्याविणीत्त
 था ॥ ८२ ॥ सर्वाकर्षणिका शक्तिः सर्वात्मादिनिका तथा ॥ सर्वसंमोहिनी शक्तिः सर्व ॥ श्री ॥
 स्तभनशक्तिका ॥ ८३ ॥ सर्वजंभिति शक्तिश्च सर्वोत्मादिनिशक्तिका ॥ सर्वार्थसाधकी ॥ ८४ ॥
 शक्तिः सर्वमेष्टिपूरिणी ॥ ८५ ॥ सर्वमंत्रमयी शक्तिः सर्वहृदक्षयं करी ॥

अणिमामहिमा चैव गरिमालघिमा तथा ॥ ईशित्वा च वशित्वा च प्राकाम्या मुक्तिरेव च
 ॥ ८६ ॥ इच्छा प्राप्तिः सर्वकामैत्येता सिध्य उत्तमाः ॥ रससिद्धिर्मोक्षसिद्धिबलसिद्धि
 रतथैव च ॥ ८७ ॥ खड्गसिद्धिः पादुकायाः सिद्धिरंजतसिद्धिका ॥ वाकसिद्धिर्लोहसि
 द्धिश्च देहसिद्धिरनंतरं ॥ ८८ ॥ एतादृश्या सिध्यस्तु बल्योन्यायोगिसंमताः ॥ तत्रांत
 रेतुपिरितः सेवते परमेश्वरी ॥ ८९ ॥ कोटिशः सिध्यस्तस्मिन् अणिमाद्यंतरेशुभे ॥ न
 वलावण्यसंपूर्णः स्मयमानमुखो बुजाः ॥ ९० ॥ च्चलच्चिंतामणिकराः सदा पौंड्र
 वार्षिकाः ॥ अत्यक्षरप्रकृतयः खलंति मदविह्वलाः ॥ ९१ ॥ तस्याणिमाद्यंतरस्योप
 रिष्ठात्सुमनोहरं ॥ हस्तविंशतिमुत्तमं चतुर्नल्वप्रविस्तरं ॥ चतुर्दिक्षु च सोपानपं
 किभिः सुमनोहरं ॥ ९२ ॥ आत्म्याद्यंतरधिष्यं स्यात्तत्र देवी स्थिता शृणु ॥ ब्राह्मीमा

॥२३॥ शक्तिश्च सर्वेश्वर्य प्रदायिनी ॥ १३ ॥ सर्वज्ञानमयी देवी सर्वव्याधिविनाशिनी ॥ स
 ॥२०५॥ र्वाधारस्वरूपा च सर्वपापहरास्तथा ॥ १४ ॥ सर्वानन्दमयी देवी सर्वरक्षास्वरूपिणी
 सर्वेशितप्रदा चैव निर्गर्भयोगिनी श्वराः ॥ १५ ॥ मालिनी च किष्किणी प्रोक्ता मुद्रा सर्वम
 ह्नां कुशा ॥ इति विंतामणिगृहे सर्वज्ञाद्यंतगवर्धा ॥ १६ ॥ चक्राणिकानि चिह्नोक्ता
 न्यन्यात्यपि मुनेश्वर ॥ १७ ॥ इति श्रीब्रह्मोदयपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्याने ह
 यग्रीवा गस्त्य संवादे चिंतामणिगृ त कतनं नाम त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३० ॥ हयग्रीव उ
 वाच ॥ सर्वज्ञाद्यंतगलस्योपरिष्ठात्कलशोद्भव ॥ हस्तविंशतिमुन्नम्रं चतुनल्वप्र ॥ श्री ॥
 विस्तरं ॥ १ ॥ वशिन्याद्यंतगं ज्ञेयं प्राग्वत्सौपानमंदिरं ॥ सर्वरोगहरनाम्ना तच्चक्र ॥ २०५ ॥
 मिति विश्रुतं ॥ २ ॥ वशिन्याद्यास्तत्र देव्या पूर्धादिदिगनुक्रमात् ॥ स्वरैस्तु सहिता तत्र

प्रथमा वशिनी श्वरा ॥ ३ ॥ कवर्गसहिता पश्चात् कामेश्वर्यारव्यवाहु-मयी ॥ चवर्गज्जहा
 वागीशो मोदिन्याख्यास्तृतीयका ॥ ४ ॥ एवर्गमंडिता कारा विमलारव्या सरस्वती
 तवर्गेण ततो याता पंचमो वा गथारुणा ॥ ५ ॥ षवर्गेण परिक्षिता षष्ठी तु जयिनी म
 ता ॥ यादिवर्णचतुष्टये सर्वेश्वर्यारव्यवाहुमयी ॥ दशादिका क्षरषट्केन कोटि
 नीत्वष्टमीमता ॥ एता देव्यो ज पारक्ता मुक्ता भरणमंडिताः ॥ ७ ॥ सदा स्फुरद्गुण
 द्युलहरी ललिता तनाः ॥ काव्यैश्च नादकैश्चैव मधुरैः कर्णहारिभिः ॥ ८ ॥ विना
 दयैः श्रीदेवी वर्तते कुंभसंभव ॥ एतारहस्यनाम्नैव ख्याता वातापितापना ॥
 नायिका त्वस्य चक्रस्य सिद्धानां स्ती प्रकीर्तिता ॥ अस्य चक्र संरक्षा कारिणी ख
 चरीमता ॥ १० ॥ वशिन्याद्यंतगलस्योपरिष्ठादिंध्यमर्दन ॥ हस्तविंशतिमुन्नम्रं

॥२०॥ चतुर्नल्वप्रविस्तरं ॥ अरुन् चक्रमिति ज्ञेयं तत्र वादिदेवताः ॥२१॥ पंचकामेश्वरीवा
 ॥२०॥ णाः पंचकामेश्वरीसंगाः ॥ अकुशहितयेदीसंमादिस्त्रीपुंसयोर्देवोः ॥२२॥ धनुर्दे
 यंचविंध्यारेनवपुंद्रेषुकल्पिते ॥ पाशंद्वयं दीप्ताभंचत्वायस्त्राणिकुंभज ॥२३॥
 कामेश्वर्यस्तु चत्वारि चत्वारश्चामहेश्वरः ॥२४॥ आहत्याष्टायुधानांतिप्रज्वहीति
 भोजित्व ॥ भेदास्तरुमायुधेदुष्टदानवशोणिते ॥२५॥ पीतैरतीवत्तृप्तातिदिव्या
 स्त्रायत्रजाग्रती ॥ एतेषामायुधानां तु परिवारास्तु धाव्यले ॥२६॥ वर्त्तते स्त्रोतरेत
 त्रतेषां सरव्या तु कोशिकः ॥ वज्रं शक्तिः शतमीचभृशुं डीमुसलं तथा ॥२७॥ कणकः पद्म
 संचैव मुद्गरं भिडिपालकं ॥ एवमादीवशस्त्राणि सहस्राणां सहस्रशः ॥२८॥ अष्टा
 युधमहाशक्तिः सेवंते मद्विज्ञताः ॥ अथशस्त्रांतरालस्योपरिवातापितापन ॥२९॥

॥ श्री ॥

॥ २०६ ॥

एताश्च सप्रदायारव्या चक्रिणीपुरवासिनी ॥२९॥ मुद्राचसर्वेश्वर्याख्यातचक्रैर
 क्षिकामता ॥ कोटिशः शक्तयः स्तत्र तासां किंकर्षुधता ॥३०॥ संक्षोभिण्याद्यंतर
 सोपरिष्ठाकुंभसंभव ॥ हस्तविंशतिमुन्नम्रं चतुर्नल्वप्रविस्तरं ॥३१॥ सर्वसिध्या
 दिकातांतुमंदिरंधिष्णुमुच्यते ॥ सर्वसिद्धिप्रदाचैव सर्वसंपत्प्रदा तथा ॥३२॥
 सर्वप्रियंकरीदेवी सर्वसंगलकारिणी ॥ सर्वकामप्रदादेवी सर्वसौभाग्यदायिनी ॥३३॥
 एतादेव्यः कुलोत्तीर्णायोगिन्योनामतः स्मृताः ॥ चक्रिणीश्चैव विज्ञेयाचक्रं सर्व
 र्थसाधकं ॥३४॥ सर्वोन्मादनमुद्रारव्याचक्रस्यपरिपालिका ॥ सर्वसिध्याद्यंतरस्या
 परिष्ठाकुंभसंभव ॥३५॥ हस्तविंशतिमुन्नम्रं चतुर्नल्वप्रविस्तरं ॥ सर्वज्ञाद्यंतरं ना
 स्ता सर्वरक्षाकरं स्मृतं ॥३६॥ चक्रं महत्तत्र देव्य सर्वज्ञाः प्रकीर्तिताः ॥ सर्वज्ञा सर्व

॥८॥ महादेव्यायोगशास्त्रप्रवर्तकाः ॥ सर्वश्रीं पांमंत्रगुरवः सर्वविद्यामहार्णवाः ॥ २० ॥ चत्वारो
 ॥२०॥ रीयुगनाथारत्नलोकां नामभिगुप्तये ॥ सृष्टाः कामेशदेवेन तेषां नामानि मल्लुपु ॥ २१ ॥
 मित्रोपेक्षाशषहाशचर्याख्याकुंभसंभव ॥ तैः सृष्टावहो लोकरक्षार्थपादुकात्मकाः
 ॥ २२ ॥ दिव्योद्यमानकोद्याश्चसिद्धोद्याः सरतापसाः ॥ प्राप्तसालोक्यसारूप्यासायु
 ज्यादिकमिष्ययः ॥ २३ ॥ महान्तो गुरवस्तारत्नसेवते चतुरोगुरुत् ॥ अथनाथांतरालस्यो
 परिष्ठाधिष्ठयमुत्तमं ॥ २४ ॥ हस्तविंशतिमुत्तमं चतुर्नल्वप्रविस्तरं ॥ नित्यांतरमि
 तिप्रोक्तं नित्याः पंचदशात्रवे ॥ २५ ॥ अथकामेश्वरी नित्या नित्या च भगमा लिनी ॥ २६ ॥
 नित्यकिन्तापि च तथा भेरुतावद्गिवा सिनी ॥ २७ ॥ महावज्रे श्वरी दुती त्वरिता कु ॥ २८ ॥
 लसंदरी ॥ नित्यानीलपताका च विजया सर्वमंगला ॥ २९ ॥ ज्वाला मालिनी काचि

त्रैत्येतापंचदशोदिताः ॥ कालत्रितयरूपाश्च कालप्रासविचक्षणाः ॥ ३० ॥ ब्रह्मा
 दीनमशेषाणां चिरकालमुपेयुषां ॥ तत्तत्कालशतायुष्यरूपा देव्या जयास्थिताः
 ॥ ३१ ॥ नित्योद्यता निरातंकाः श्रीपरांगममुद्रवाः ॥ सेवते जगतामृध्यै ललितांस्वे
 क्यरूपिणी ॥ ३२ ॥ तासां भवततो प्राप्ता दीप्ताः पंचदशस्वराः ॥ विरुद्धि बिंदुचक्रे
 तुषोडश्या भवनमते ॥ ३३ ॥ अथ नित्यांतरालस्यो परिष्ठाकुंभसंभव ॥ अंगदेव्यं त
 रं प्रोक्तं हस्तविंशतिमुत्तमं ॥ ३४ ॥ चतुर्नल्वप्रविस्तरं प्राग्वत्सौपनमंदिरं ॥ तस्मि
 न् हृदयदेव्याद्याः शक्तयः संति वैमुने ॥ ३५ ॥ तद्देवी च शिरो देवी शिखा देवी तथैव च
 वर्मदेवी हर्षिदेवी शस्त्रदेवी षड्रीरिताः ॥ ३६ ॥ परितो बिंदुपाठं च भ्राम्यं तोदास
 मूर्तयः ललिजा प्रवर्तिन्यो वर्तते वशिनां वर ॥ ३७ ॥ अथांगदेव्यंतरस्यो परि

॥२३॥ ह्यन्मगत्वा कृतिः ॥ बिंदु पीठमिदं ज्ञेयं श्रीपीठमपि पुष्यते ॥२४॥ महापीठमिति ज्ञे
 ॥२५॥ यं विद्यापीठमथोच्यते ॥ आनंदपीठमपि च ये चाशरीररूप धृक् ॥२६॥ तत्र श्री
 ललिता देव्या ये च ब्रह्ममयं महत् ॥ जागर्ति मंच रत्ने तु प्रपंचत्रयमूलकं ॥२७॥
 तस्य ये च स्य पादास्तु चत्वारः परिकीर्तिताः ॥ दशहसमुन्नम्रा हस्तत्रिंशय वेष्टनाः
 ॥२८॥ ब्रह्मविष्णु महेशानि श्वररूपत्वमागताः ॥ शक्तिभावमतु प्राप्ता सदा श्रीध्या
 नयोगतः ॥२९॥ एकस्तु मंच पादस्या ज्जपाकुसुमसन्निभः ॥ ब्रह्मात्मकसविज्ञे
 यो चक्षुर्दिग्भागमाश्रितः ॥३०॥ द्वितीयो मंच पादस्तु महानीलोत्पलप्रभः ॥ श्री ॥
 विष्णवात्मकः सविज्ञेयो रक्षोर्दिग्भागमाश्रितः ॥३१॥ तृतीयो मंच पादस्तु शुक्लरूपः ॥३२॥
 त्रिकनिर्मलः रुद्रात्मकः सविज्ञेयो वायुर्दिग्भागमाश्रितः ॥३३॥ चतुर्थो मंच पादस्तु

हस्तविंशतिमुन्नम्रं चतुर्नत्वप्रविस्तरे ॥ धिण्यं तु समये शीतोस्थानं चेतसृणाम
 पि ॥३४॥ कामेशाद्यास्तत्र देव्यस्ति स्त्रो न्या तु चतुर्थिका ॥ सेवनिः शेषविश्वानां सावि
 त्री ललितेश्वरी ॥३५॥ तिसृणां शृणु नामानि कामेशा प्रथमं मता ॥ वज्रेशी भगमात्मा च
 ताः सेवन्ते सहस्रशः ॥३६॥ सर्वेषां दर्शना नां च या देव्यो विविधा स्मृताः ॥ ताः सर्वा तत्र
 सेवन्ते कामेशा दीर्महोदयाः ॥३७॥ एतासां च प्रसेगेषु नित्यानां च प्रसंजने ॥ चक्रिणी
 नां योगिनीनां श्रीदेवी पूरणात्मिका ॥३८॥ या कामेश्वरदेवां नां क शायिनी ललिता
 बिका ॥ कामेश्यादि चतुर्थी सानित्यानां षोडशी मता ॥३९॥ योगिनी च देवीनां नवमा
 परिकीर्तिता ॥ समये संतरालस्यो परिष्ठादित्वलांतिक ॥४०॥ नाथांतरमिति प्रोक्तं
 हस्तविंशतिचोन्नतं ॥ चतुर्नत्वप्रविस्तारं प्राग्वत्सौपानमंडितं ॥४१॥ तत्र नाथा

॥१८॥ यतिः कालुरोगो च कलाविद्ये च मायया ॥ शुद्धविद्येश्वरहो मे शिवशक्तिः शिवायति
 ॥२०॥ ५९॥ एताः षोडशविंशदारव्यातास्तत्त्वसोपानपंचकयः ॥ एषा सोपानपंचक्तिश्च मे
 च पूर्वदिशाश्रिता ॥ ६०॥ अधपंचस्योपरिष्ठात्वं स तुलिकतत्त्वकं ॥ हस्तमात्रसमु
 त्पन्नं चतुर्नल्वप्रविस्तरं ॥ ६१॥ पादोपधानमूर्धोपधानद्वंद्वविराजितं ॥ गडुकानां
 चतुष्टयशोभितं पादलत्विषा ॥ ६२॥ तस्योपरिष्ठात्कोसंभवसनेनोत्तरछदः शु
 चीनामृदुक्लृप्तयत्परागमणित्विषा ॥ ६३॥ तस्योपरिच सत्पूर्वदिग्मुखोदयया
 त्वितः ॥ शृंगारवेषरुचिरः सदा षोडशवर्षिकः ॥ ६४॥ उद्यद्भास्करविंवाभश्चतु ॥ श्री ॥
 हस्तत्रिलोचनः ॥ हारकेयूरमुकुटकटकाद्यैरलंकृतः ॥ ६५॥ कमनीयस्मितज्या ॥ २०१ ॥
 रत्नापरिपूर्णकपोलभूः ॥ जागतिभगवानादिदेवः कामेश्वरः शिवः ॥ ६६॥

तस्योत्संगे समासीनातरुणादित्यपादला ॥ सदा षोडशवर्षाचनवयौवनदर्पि
 ता ॥ ६७॥ आमृष्टयमरागामचरणान्नरवल्लभा ॥ पावकश्चानिव्यपेक्षपादलोहि
 त्यवाहिनी ॥ ६८॥ कलनिरवानमंजीरउत्कंकणमतोहरा ॥ अतंगवीणातूणीर
 द्योन्मथनजघिका ॥ ६९॥ करिभुंडाकदलिकाकांतितुल्योरुशोभिनी ॥ अरुणेन
 दुक्लृप्तेन सस्पर्शेन तनीयसा ॥ ७०॥ अलंकृतनितंबाद्यजघनाभासरा ॥ अधोरुक
 ग्रंथिमतीरत्नकांचिविराजिता ॥ ७१॥ नतनाभिमहावर्तचिवत्पूमिप्रभासरा
 स्तनकुलुमलहिंसोलमुक्तादामशतावृता ॥ ७२॥ अशिपीवरवक्षोजभारभंगुरमध्य
 भूः ॥ शरीषदामकौमल्यशालितश्चतुरोभुजान् ॥ ७३॥ कयूरकंकणश्रेणीमंडि
 तानसोर्भिकोगुलीन् ॥ वहंतीपरिसंमृष्टशंखसंदरकंधरा ॥ ७४॥ मुखदर्पणा

॥८८॥ चंताभचुबुका पातलाधरा ॥ शुचिभिः पंक्तिवर्धैश्च विद्यारत्यै विभास्वरैः ॥ ७५ ॥ कुं
 ॥२१०॥ उकुड्मलसञ्जायेदं ते दिशितचंद्रिका ॥ स्थूलमौक्तिकसन्तधना साभरणभासरा
 ॥ ७६ ॥ केतकोतदलद्रोणी दीर्घदीर्घविलोचना ॥ अर्धेदुबुलिताभाले सम्यक्कुता
 लकहुता ॥ ७७ ॥ पालिवत्तं समाणिक्यकुंडला मंडितश्रुतिः ॥ नवकर्पूरकस्तूरीम
 दोमोदितवीरिका ॥ ७८ ॥ शरच्चरुतिशाताथमंडलीमधुरानना ॥ चिंतामणी
 नां सारेण कुसुमचारुकिरीटका ॥ ७९ ॥ स्फुटिरैलकरत्नाभभालनेत्रविराजिता ॥
 गाढाधकारनिविडश्यामकुंडलसंहतिः ॥ ८० ॥ सीमंतरेखा विन्यस्तसिंदूरश्रेणि ॥ श्री ॥
 भासरा ॥ स्फुरचंद्रकलोत्तंसमदलोचविलोचना ॥ ८१ ॥ सर्वशृंगारवेषाढ्यासर्वा ॥ २१० ॥
 भरणभूषिता ॥ समस्तलोकमाता च सदानंदविवर्धिनी ॥ ८२ ॥ अस्मद्विष्णु

कर्णिकारकरूपधृक् ॥ ईश्वरात्मा सविज्ञेय ईशदिग्भागमाश्रितः ॥ ८३ ॥ एते स
 र्वसायुधाश्च सर्वोत्तंकारभूषिताः ॥ उपर्यधत्तं भूषणमध्ये पुरुषरूपिणः ॥ ८४ ॥
 श्रीध्यानमालिताश्च श्रीध्यानानिश्चलांगकाः ॥ तेषामुपरिमंचस्य फलकस्तु
 सदाशिवः ॥ ८५ ॥ विकासिद्धिमल्लायश्चतुनल्वप्रविस्तरः ॥ नल्वषट्कामेयोवां
 श्च सदाभारमूर्तिमान् ॥ ८६ ॥ अंगदेव्यंतरारंभा मंचस्य फलकावधि ॥ चिंतामणि
 मयोगातिरिक्तस्वरूपाणि तापस ॥ ८७ ॥ सोपानानि विभासंते षट्त्रिंशद्व्यनिवेश
 नैः ॥ आरोहस्य क्रमेणैव सोपानान्यभिदध्याहे ॥ भूरिगणोत्तमोवायुराकाशोगंध
 एव च ॥ रसोरूपं स्पर्शशब्दोपस्थपायुपदानि च ॥ ८८ ॥ पाणिवाक्प्राणजिह्वा
 श्चत्वक्चक्षुश्चोत्रमेव च ॥ अहंकारश्च बुद्धिश्च मनः प्रकृतिपुरुषौ ॥ ८९ ॥ नि

॥८४॥ ह स्पति समा वक्ता रो यदि कुंभज ॥ तथा पितृभ्या श्री देव्या पादाब्जै कां गुलि द्युति ॥२३॥
 ॥२३३॥ सहस्रां शेषैव कांश वर्णानां न हि जायते ॥ अतो वाग्दृतिरखितानि ध्यातुं द्रुयास्तु
 तो ॥ १२॥ बिंदु पीठस्य परितश्चतुरस्रं तथा स्थिता ॥ महामाया जवति कालं वते
 मेचकप्रभा ॥ १३॥ देव्या उपरि हस्तानां विंशतिर्द्वितीयोर्ध्वतः ॥ इंदुगोपवितानं तु
 वल्लभं त्रैलोक्य दुर्लभं ॥ १४॥ तत्रालंकारजालं तु वर्तमानं सुबुद्धिर्भ ॥ मद्रूपीवर्त
 तिष्ठति केतु रवहिया हता ॥ १५॥ सैव जानाति तत्सर्वं तत्रत्य मत्तुल्यं गुणं ॥ मनसो
 पि हि दूरे तत्सौ भाग्यं केन वर्ण्यते ॥ १६॥ इत्थं भद्रमहादेव्य वधाय ललितां विका ॥ श्री ॥
 प्रादुर्भूता चिदनला दतनिः शेषदातवा ॥ १७॥ ह्रिय शिल्पि जनैः कृतं षोडशक्षे ॥ २१३॥
 प्रवेष्टितं ॥ अधिष्ठाय श्रीनगरं सदा रक्षति विष्णुपं ॥ १८॥ इत्थमेवं प्रकारेण श्री

पुराण्यन्यकान्यपि ॥ न भवेत्कोपि विद्यासो नाम मात्रे पुरां भिदा ॥ १९॥ नानावृत्तम
 हो ध्यानमारभ्येति क्रमेण ये ॥ वदंती श्रीपुरकथा स्ते यांति परमां गतिं ॥ ३०॥ आ
 कर्णयंति पृच्छंति विचिन्वंति च ये नराः ॥ येषु स्तके धारयंति ते यांति परमां गतिं
 १॥ ये श्रीपुर प्रकारेण तत्तत्साला न्विभेदतः ॥ कृत्वा शिल्पि जनैः सर्वे श्रीदेव्या
 यतनं महत् ॥ २॥ संपादयंति सद्भक्ता स्ते यांति परमां गतिं ॥ ३॥ इति श्री ब्रह्मा
 उपुराणे उत्तरभागे ललितोपाख्याने हयग्रीवा गस्त्य संवादे गृहराजतारकथनं ता
 मरकत्रिंशोऽध्यायः ॥ ३१॥ अगस्त्यो वाच ॥ श्रुतमेतन्महावृत्तमाविर्भावादिकं म
 हत् ॥ भद्राकरवधं चैव देव्या श्रीनगरस्थितिः ॥ १॥ इदीनीं श्रोतुमिच्छामि तत्त्वमे
 तस्य साधनं ॥ तद्भक्तानां लक्षणं च सर्वमेतन्ति वेदय ॥ २॥ सर्वेभ्योपि हि वेदेभ्यो

॥ ल ॥ हयग्रीव उवाच ॥ सर्वेभ्योऽपि पदार्थेभ्यः शाहं वस्तु महत्तरं ॥ सर्वेभ्योऽपि शब्देभ्यो वेद
 ॥ २३२ ॥ राशि महासुते ॥ ३ ॥ सर्वेभ्योऽपि हि वेदेभ्यो वेदमंत्रा महत्तराः ॥ सर्वेभ्यो - - - - -
 विष्णुमंत्रा महत्तराः ॥ ४ ॥ तेभ्योऽपि दैर्गमंत्रास्तु महान्तो मुनिपुंगव ॥ तेभ्योऽपि गणपत्या
 रक्तमंत्रा वीर्यमहत्तराः ॥ ५ ॥ तेभ्योऽप्यर्कस्य मंत्रा रक्ततेभ्यः शैवामहत्तराः ॥ तेभ्योऽपि ल
 क्ष्मीमंत्रास्तु तेभ्यः सारस्वता वरा ॥ ६ ॥ तेभ्योऽपि गिरिजामंत्रास्तेभ्यस्त्वाम्नायदेवताः ॥
 सर्वास्माय मनुभ्योऽपि वाराहामनुजो वरा ॥ ७ ॥ तेभ्यः शामामनु वरा वरिष्ठा इव लांतकं ॥
 तेभ्योऽपि ललितामंत्राः दशभेद विभेदिताः ॥ ८ ॥ तेषु द्वौ मनुराजो तु वरिष्ठौ विंध्य ॥ श्री ॥
 मर्दन ॥ लोपासुद्रा कामराज इति ख्यातिमुपागतौ ॥ ९ ॥ हा हि स्तुलोपासुद्रास्या काम ॥ २३३ ॥
 राजस्तु कादिका ॥ हंसा देवाच्यतायातः ॥ १० ॥ ॥ ॥ ॥

गिरीशोऽसदाशिवनिदानभूः ॥ अपांगरिरेव करुणानि झरोतर्पिताखिला ॥ ८३ ॥
 भासते सा भगवती पापघ्नो ललिता विका ॥ अन्यदेवतपूजानां पश्चाः पूजाफलं वि
 दुः ॥ ८४ ॥ यस्याः पूजाफलं प्राहु यस्या एव हि पूजनं ॥ तस्या श्रीललिता देव्या वरीयामि
 कथं वयुः ॥ ८५ ॥ वर्षकोटि सहस्रेणाप्येकां शो वरयेते न हि ॥ वर्णानामवाग्रपावा
 चस्तस्यां कुतो गतिः ॥ ८६ ॥ यतो वाचो निवर्त्तते अप्राप्य मनसा सह ॥ बहुना किमिहो
 क्तेन तत्त्वभूतमिदं शृणु ॥ ८७ ॥ न पक्षपातान्तहस्ते हात्र मोहाद्वामयोच्यते ॥ संतु
 कत्यतरोः शारवालेखित्यस्तपसालिधे ॥ ८८ ॥ मणिपात्राणि सर्वेऽपि सप्तसंतुम
 हाणवाः ॥ पंचाशत्कोटि विस्तीर्णा भूमिः पत्रत्वमिच्छतुः ॥ ८९ ॥ तस्य लेखकालोस्तु
 परार्धाधिकवत्सरैः ॥ लिखंतु सर्वे लोकाश्च प्रत्येकं कोटिवाहवः ॥ ९० ॥ सर्वे च

॥८॥ त्वा प्रसन्ने क रुणा लयं ॥ ततो बहिर्विनिर्गत्यो कुर्वीछो चादिका क्रिया ॥ ३८ ॥ अथा
 ॥२१३॥ गत्य च तैलेन सामोदेन विलेपितः ॥ उद्धर्तितश्च संस्नातः शुद्धे नो णेन चारिणा ॥ ३९ ॥
 आयो नि सर्गतः पूता किंपुन वै हि संयुताः ॥ तस्मादुष्णोदके स्नायात्तद्भावे यथोद
 के ॥ ४० ॥ परिधाय पटौ शुद्धो कौ संभो वाथ चारिणो ॥ आचम्य प्रयतो विहान् हृदि
 ध्यायत्परां विका ॥ ४१ ॥ उर्ध्वं पुट्टं त्रिपुट्टं वापवर्धनमेव वा ॥ अगस्त्यपत्राकारं वा
 धृत्वा फलिनियो नितं ॥ ४२ ॥ अंतर्वहिश्च शुद्धात्मा संध्या वंदनमाचरेत् ॥ अथ
 त्थपत्राकारेण पात्रेण सकुशाक्षतं ॥ ४३ ॥ सपुष्पचंदनं चार्घ्यं मार्तंडाय समुत्क्षि
 पेत् ॥ तथार्धभानवेदत्वाललितास्त्रिरर्घ्यकं ॥ ४४ ॥ तर्पयित्वा यथा शक्तिमूलेन ॥ ४५ ॥
 ललितेश्वरीं ॥ देवर्षिपितृवर्गैश्च तर्पयित्वा विधानतः ॥ ४६ ॥ दिवाकरमुपस्थाच

देवीं च रविर्विंबगान् ॥ मौनी विशुद्धा हृदयः प्रविश्य मखमं दिरं ॥ ४७ ॥ चारु कर्पु
 रकस्तूरी चंदनादिविलेपितः ॥ भूषणे भूषणो गश्च चारु शृंगारवेषधृक् ॥ ४८ ॥ आ
 मोहिकुसुमस्तग्भिरवतंसितकुंतलः ॥ संकल्पभूषणो वाथ यथा विभवभूषणः ॥
 ४९ ॥ न्यासखंडे वक्ष्यमाणान् कृत्वा न्यासानुक्रमतः ॥ मृदासने समासीनो ध्याये
 द्भीतगरं महत् ॥ ५० ॥ नानादृशमहोद्यातमारभ्या ललितावधि ॥ ध्यायेद्भानगरं दि
 व्यं अवहिमीत सः शुचिः ॥ ५१ ॥ पूजारवेदोक्तमार्गेण पूजां कृत्वा विचक्षणः ॥ अक्षमालां
 समादाय चंद्रकस्तूरिवासितां ॥ ५२ ॥ उदङ्मुखं प्रादुर्मुखी वा जयेत्सिंहासनेश्वरीं ॥
 षट्त्रिंशद्वक्ष्यसे रव्या तु जयेद्दिद्यो प्रसिध्यति ॥ ५३ ॥ तदंशं शश्वहोमस्या तदंशं
 च तर्पणं ॥ तदंशं शं प्राक्ष्यानां भोजनं समुद्दिशितं ॥ ५४ ॥ एवं संसिद्धमंत्रस्तुक्

॥ ८५ ॥ र्थाकाम्यजपेपुनः ॥ लक्ष्यमात्रं जपित्वा तु मनुष्यान्वशमानयेत् ॥ ८६ ॥ लक्षद्वितय
 ॥ ८७ ॥ जायेत नारीः सर्वा वंशं नयेत् ॥ लक्षत्रितीयजापेन सर्वा न्वशयते नृपान् ॥ ८८ ॥ चतु
 लक्षजपे जाते लभ्यन्ति फणि कन्यकाः ॥ पंचलक्षजपे जाते सर्वाः पातालयोषितः ॥ ८९ ॥
 भूलोकसंस्मृतिवर्गो धन्यः षड्लक्षजायतः ॥ क्षुभ्यन्ति सप्तलक्षेण स्वर्गलोकमृगी
 दृशः ॥ ९० ॥ देवयोनिभवाः सर्वेऽप्यष्टलक्षजपादृशः ॥ नवलक्षणा गीर्वाणो न सि
 लान्यशमानयेत् ॥ ९१ ॥ दशलक्षणा शक्रा दोनदिकृपा लान्यशमानयेत् ॥ लक्षे
 कादशजापेन ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा न् ॥ ९२ ॥ लक्षद्वादशजापेन सिद्धारहो वंशं नये ॥ श्री ॥
 त् ॥ इन्द्रस्येन्द्रत्वमेतेन मंत्रेण त्वभवत्पुनः ॥ ९३ ॥ विष्णोर्विष्णुत्वमेतेन शिवस्य शि ॥ ९४ ॥
 वतामुना ॥ इन्द्रोऽश्वेन्द्रत्वमेतेन भानो भानुत्वता फता ॥ ९५ ॥ सर्वा सो देवतानां च

कामैराजमहेश्वरः ॥ ९६ ॥ स्मरा देवार्थं तां याता देवी श्रीललितो विका ॥ हादिकाद्यो मे
 त्रयोस्तु भेदो वर्णत्रयो द्रवः ॥ तयोस्तु कामराजो यं सिद्धिदो भक्तिशालिनां ॥ ९७ ॥
 शिवेन शक्त्या कामेन क्षित्या चैव तु मायया ॥ हंसेन भृगुणा चैव कामेन शशिमो लि
 ना ॥ ९८ ॥ शक्रेण भुवनेश च चंद्रेण च मनोभुवा ॥ क्षित्या त्पुण्ड्रे स्वयां चैव प्रोक्तो हंसा
 दिमंत्रराट् ॥ ९९ ॥ कामादिमंत्रराजस्तु स्मरयो निश्चिन्तासुखे ॥ पंचत्रिकमहावि
 द्यो ललितो वा प्रवाचिकां ॥ १०० ॥ ये यजन्ति महाभागास्तेषां सर्वत्र सिद्धयः ॥ सद्गुरो
 र्स्तु मनुं प्राप्य त्रिपंचार्णपरिष्कृतं ॥ १०१ ॥ सम्यक् संसाधयेद्दिज्ञानं वक्ष्यमाणप्रकारतः
 तत्केन च प्रवक्ष्यामि सावधानो मुनीश्वर ॥ १०२ ॥ प्रातरुत्थाय शिरसी स्मृत्वा कर्मे
 लमुञ्चले सहस्रचंद्रशोभादयं सकेसरसुकर्णिकं ॥ १०३ ॥ तत्र श्रीसद्गुरुं ध्या

॥ ल ॥ दुः ॥ तत्त्वं जानाति तिरिवलं सार्वज्ञं चापि गच्छति ॥ ५० ॥ स दृष्ट्वा दृष्टं दंयत स्य वै पुञ्जं तु
 ॥ २१५ ॥ तुषु ॥ तत्कोपाग्ने विषयतां गते नालं जत्रै गे यं ॥ ५१ ॥ तस्य दर्शनं वेलायां श्रुतं नीतिरिति
 बंधनाः ॥ विसृज्य रश्मिना बद्धा गलकुंतलसंचया ॥ ५२ ॥ धर्मवार्तिकेण श्रेणीमु
 क्ता भूषितमूर्त्तयः ॥ अत्यंतरागतरलव्यापारनयनोचलाः ॥ ५३ ॥ स्नेसमानेकरांभो
 जमणिके कणपंक्तयः ॥ उरुस्तेभेन निष्पदानमिता स्याच्चक्षुजया ॥ ५४ ॥ कुलं जा
 तिचशीलं चलज्जांचपरिवादना ॥ लोकोद्भवबंधुभयं परलोकभयं तथा ॥ ५५ ॥ मु
 चं त्यो हृदि चंचल्यो भवति हरणीहृशः ॥ अरण्ये पट्टणे वापि देवालयमठेषु वा ॥ ५६ ॥ श्री ॥
 यत्र कुत्रापि तिष्ठंते तंधावन्ति मृगो हृशः ॥ वात्याहर्तयथा पांडुपत्रं भवति पुष्करे ॥ ५७ ॥ २१५ ॥
 तद्गुणमंति चिंतानि दर्शने तस्य सुभुवा ॥ वतिता नवनीतानां विद्रावणमहाव

लं ॥ ५८ ॥ संसेवते समस्तानां विद्यानामपि पंक्तयः ॥ चंद्रार्कमंडलहृदकुचमंडलगो
 भिनी ॥ ५९ ॥ त्रिलोकीललना तस्य दर्शनादतुरंजति ॥ अत्यासोत्तुवराकीणां वक्तव्यं
 किंतपो धनं ॥ ६० ॥ पट्टणेषु च वीथीषु च त्वरेषु धनेषु च ॥ तत्कीर्तिघोषणा पुण्या स
 दाधुमुधुमायते ॥ ६१ ॥ तस्य दर्शनितः पापजालं न स्यति पापिनां ॥ तद्गुणा एव द्रुष्येते
 सर्वत्र कविषु गवैः ॥ ६२ ॥ भिल्लैर्वर्णैरायुधैश्च भिल्लैर्वाहनभूषणैः ॥ ये ध्यायेति म
 हादेवी तस्मात्सिद्धिं भजंति हे ॥ ६३ ॥ मनोरादिमखंदस्तुकुंदं दुधवलचुतिः ॥ आत्
 र्चक्रं गजलज्जालचिंतनीयस्तु मूलके ॥ ६४ ॥ इंद्रगोपकसंकाशो द्वितीयो मत्तुरवेडकः ॥
 विभावनीयो ह्यर्चक्रो आफालो तेजवल्लिखः ॥ ६५ ॥ अथ राजा तप इत्युद्धिदलो वृज
 कोदरे ॥ विभावनीयस्ता तीर्थः खंडोदुरितखंडकः ॥ ६६ ॥ मुक्तो ध्येया शशिज्या

॥२३॥ ललाधवलाकृतिरंवि का ॥ रक्तसंध्यकरोचि स्याद्दृशीकरणकर्मणा ॥ **६७॥** सर्वसंप
॥२३६॥ तिलाभेतु श्यामलां गीविचिंत्यते ॥ नीलाचमूकाकरणे पीतारत्ने भक्तकर्मणि ॥ **६८॥**
 कवित्वे विशदाकारस्फटिकोपलनिर्मला ॥ धनलाभे सुवर्णाभाचिंत्यते ललितां
 बिका ॥ **६९॥** आमूलगा अल्लविलंज्वलन्माणिक्यदीपवत् ॥ येध्यायंति महःपुंजं
 ते स्फसंस्थिस्थिः ॥ **७०॥** एवं बहु प्रकारेण ध्यात भेदेन कुंभज ॥ विभावयंतः
 श्रीदेवीं भजंति महती श्रियं ॥ **७१॥** प्राप्यते सहिरे वैषा नास द्विस्तु कदाचनः ॥
 येस्तु तप्तं तपस्तीव्रं तैरेवात्मनि धीयते ॥ **७२॥** तस्य नोपश्वि संजन्त स्वयं योवानशं ॥ श्री ॥
 करः ॥ न तेन लभ्यते विद्या ललिता परमेश्वरी ॥ **७३॥** वंशेतु यस्य कस्यापि भवे ॥ **२३६॥**
 देश मनुयदि ॥ तद्देश्याः सर्व एव स्युः मुक्तास्तु तान संशयः ॥ **७४॥**

तास्ता सिद्धि उज्ज्वलः ॥ अनेन मेत्रराजेन जाता इत्यवधारय ॥ **६२॥** एतन्मंत्रस्य जा
 पीतु सर्वपापैर्विजितः ॥ त्रैलोक्य सुंदरा कोरो मन्मथस्यापि मोहकृत् ॥ **६३॥** सवी
 मिः सिद्धिभिर्युक्ता सर्वज्ञः सर्वपूजितः ॥ दशना देव सर्वेषां मंत्रानंदपूरकः ॥ **६४॥**
 वाचा वाचस्पति समः श्रिया श्रीपति संन्तिभः ॥ बले मरुत्समान स्यात्स्थिरत्येहि मवानि
 ह ॥ **६५॥** औनत्येने रतुल्य स्यात्तूगां भार्येण महार्णवः ॥ क्षणात्क्षोभकरो मृत्यो ग्रा
 मपल्ली पुरादिषु ॥ **६६॥** इषित् भूभंगमात्रेण स्तंभको जेभकस्तथा ॥ उच्चाटको मोहस्तु
 श्वमारको दुष्टचेतसा ॥ **६७॥** क्रुधः प्रसीदति हरात् तस्य दशनि हर्षितः ॥ अष्टादश
 सुविद्या सति रुढि मधि गच्छति ॥ **६८॥** मंदा किनी प्रसमा मधुगतस्य भारती ॥ न त
 स्या विदितं किंचित्सर्व शास्त्रेषु कुंभज ॥ **६९॥** दशना निवसर्वाणि कर्तुं खेडयितुं

॥८८॥ यो मूर्ति तेजो विजृम्भिता ॥ कामाक्षात्रिविधा भ्रातुं प्रस्तुता ललितेश्वरी ॥ ८९ ॥
 ॥२१७॥ यत्नः परया भक्त्या तां परां ललितो बिकां ॥ सदा शिवस्य मनसो ललना ललितामिधा
 ८९ ॥ यद्यत्कृतवती कृत्यं तस्मै विनिवेदितं ॥ पूजाविधानमस्विलं शास्त्रोक्तेनैव
 कर्त्तव्यम् ॥ ९० ॥ एवं शोचरे वदिष्यामि तद्द्विलासं महाद्युतिं ॥ ९१ ॥ इति श्री ब्रह्मांडपुराणे हयग्री
 वा गुरोः संवादे ललितोपाख्याने मंत्रराजसाधनप्रकारके नाम द्विंशोऽध्यायः ॥ २० ॥
 प्रविश्य तु जपस्थानं मानोयति जमानसं ॥ अभ्यर्चयिष्ये वत्समी गुरुकृत्तमया
 गतः ॥ १ ॥ स्वात्मानं देवतामूर्तिं ध्यायेत्तत्रावशेततः ॥ प्राङ्मुखो हृदमावध ॥ २ ॥
 पद्मासनमनौषधी ॥ २ ॥ त्रिखंडमनुबद्धाथ गुर्वीक्ष्य नमिष्ये च ॥ हिरुक्त्वा ॥ २१ ॥
 आर्वाजाति मध्यांघ्रं गुलिषु क्रमात् ॥ ३ ॥ करयोरपि विन्यस्य करस्थुर्ध्वपुःस

रं ॥ अग्निप्राकारपर्यंतं कुर्यात्स्वाग्नेयमंत्रवित् ॥ ४ ॥ प्रतिलोमेन पादाद्यमनुलो
 मेन कादिकं ॥ व्याख्यामासमारोप्य व्यापयन्वाग्भवादिभिः ॥ ५ ॥ व्यक्तेः कारणः
 सूक्ष्मस्थूलरूपाणिकल्पयेत् ॥ नाभौ हृदि श्रुवोर्मध्ये बालावाजात्रिवित्यसेत् ॥
 मातृका मूलपुरितान्यासेनाभ्यादिषु क्रमात् ॥ बालावाजातितान्येव हिरगृह्या
 थविन्यसेत् ॥ ७ ॥ मध्यादिकरशाखास्तल्लयोरपितान्यथ ॥ नाभ्यादावथ वि
 न्यस्य न्यसेदथ पदद्वये ॥ ८ ॥ जातूरुस्फिग्गुल्फमूलनाभित्त्वं धंसक्रमात् ॥
 नवामनानि ब्रह्माणं विष्णुं रुद्रं तथैश्वरं ॥ ९ ॥ सदा शिवं पुष्पमहि कोत्तजान
 प्रकाशनं ॥ विद्यासनं च विन्यस्य हृदये दशयेत्ततः ॥ १० ॥ यन्मंत्रिखंडे यो त्या
 ग्यामुद्राओष्ठे पुरा निच ॥ वायुमापूर्येद्दुंदुभिमिति प्रावोध्य कुंडलीं ॥ ११ ॥ रु

॥ ८५ ॥ इशक्त्या समुन्नीय द्वादशोत्तेशिवैकतां ॥ भावयित्वा पुनस्तोच स्वस्थाने विनिवे
॥ २३८ ॥ शच ॥ १२ ॥ वाग्मवादीनि बीजाति मूलहृदि हुपुन्यसेत् ॥ समस्तं मूर्ध्नि रोमूलमध्या
 ग्रेषु यथा क्रमं ॥ १३ ॥ व्यस्तवित्य चो गैस्वै रंगुहादितलावधि ॥ हृदयादौ च वित्यस्य
 कुंकुमन्यासमाचरेत् ॥ १४ ॥ शुद्धातृतीयबीजेन पुटितो मातृका पुनः ॥ अद्य बीजह
 यान्याद्या मेत्य बीजांततो न्यसेत् ॥ १५ ॥ पुनर्भूतलिपिन्यासमाचरेत्ताति विस्तरं ॥ वर्गा
 ह्यंकन्यसेत्तुलेनाभौ हृदयकाष्ठयोः ॥ १६ ॥ प्राद्यास्येषु भाषसा मूलस्त्रिभूतवित्य
 सेत् ॥ दक्षकहं सवामंस कटिहृत्तु च वित्यसेत् ॥ १७ ॥ प्रभूताद्याः षडंगानि हादि ॥ श्री ॥
 वर्गे प्रवित्यसेत् ॥ ऋषिस्तु शब्द ब्रह्मास्य छंदो भूतलिपिर्मता ॥ १८ ॥ श्रीमूलप्रकृ ॥ २३८ ॥
 तिस्त्वस्य देवता कथिता मतोः ॥ अधस्त कृपुस्तकावूर्ध्वपुष्पवाणैः कर्मा मुके ॥ १९ ॥

गुमा गुप्त न रैवैषा सर्वशास्त्रेषु निश्चिता ॥ वेदाः समस्ताः शास्त्राणि स्तुवंति ललिते
 श्वरी ॥ ७ ॥ परमात्मेयमेव स्यदियमेव परागति ॥ इयमेव महतीर्थमियमेव महत्क
 लं ॥ ७ ॥ इमां गायंति मुनयो ध्यायंति सनकादयः ॥ अर्चंतीमां सुरश्रेष्ठा ब्रह्माद्या
 पंचसिद्धिदां ॥ ७ ॥ तप्राप्यते कुचारित्रैः कुत्सितैः कुटिलाशयैः ॥ वेदवात्स्यैर्वृथा त
 कैर्वृथा विभ्रांत बुद्धिभिः ॥ ७ ॥ नष्टे रशीलै रुच्छिष्टैः कुलभ्रष्टैश्च निष्ठुरैः ॥ दर्शने ह
 षिभिः पापशीलैराचार्यनिंदकैः ॥ ७ ॥ चार्वाकमतनिष्ठा ते गेर्वितैः परदूषकैः ॥ अ
 नात्मज्ञैरनल्पैष्वः क्रोधनैरुबुबाधकैः ॥ ८ ॥ उत्थतैरुदृता जायेदी भिकैरतिमा
 निभिः ॥ एता ह शान्ता मर्त्यानां देवानां चातिदुर्लभा ॥ ८ ॥ देवतानां वपूज्यत्वमस्याः
 प्रोक्तं घटोद्भव ॥ भंडास्तरवधा येषां प्रादुर्भूता च दक्षिणतः ॥ ८ ॥ महाविपुलसंद

॥८५॥ शषसा इति विख्याता शचत्वारिंशदक्षरः ॥ आद्यः पंचाक्षरो वर्गो द्वितीयश्चतु
 रक्षरः ॥ २९ ॥ पंचाक्षरस्तु षड्वर्गः त्रिवर्णो नवमोगतः ॥ ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च प्रज
 शोऽयमाः क्रमात् ॥ ३० ॥ वरुणश्चैव सोमश्च शक्तित्रयमितेतव ॥ वर्गीणामाश्वरः
 प्रोक्तः क्रमो भूतलिपेरयं ॥ ३१ ॥ एष हि सृष्टौ पादो विपरिसंहता बभूव्येव ॥ स्थाना
 नियोजनीयो विसर्गविद्वच्च वर्ण्यते ॥ ३२ ॥ ध्यातपूर्वततः प्राज्ञो रत्यादित्या समाचरेत्
 जयाकुसुमसंकाशाकुंकुमारुणविग्रहाः ॥ ३३ ॥ कामावामाधिरुद्राकाध्येयाः शरध
 तुर्धराः ॥ रतिप्राप्ति युतो कामौ कामिन्याकांत इष्यते ॥ ३४ ॥ कोतिमान्मोहिनीयु ॥ श्री ॥
 कः कामुकः श्यामवर्णया ॥ शुचिस्मिता न्विता कामबंधको विस्मितायुतः ॥ ३५ ॥ का ॥ ३६ ॥
 मोगकलहप्रिया ॥ अन्वेति कामाचारस्तु विलासिन्या समन्वितः ॥ ३७ ॥ रूमणा

विस्मिताक्ष्याचरामोयं लोलिहानया ॥ रमणे पिरतीनाथो दिगंबरस्त्योरतिप्रि
 यः ॥ ३७ ॥ धामया कुलिकायुक्तो रतिनाथो धरायुतः ॥ रमाकांतोरित्यथोक्त्यात्म
 माणो निशाचरः ॥ ३८ ॥ कन्याणो मोहिनीनाथो नंदकश्चोत्तमासितः ॥ नंदीसरोत्त
 माब्धो नंदनानंदयितायुतः ॥ ३९ ॥ एकाक्ष्यापुष्पधत्वापि रक्तमुखी शो महाहनुः ॥
 नीलीजटील्यो भ्रमयाः क्रमशः पालिनीपतिः ॥ ४० ॥ भ्रममाणः शिरवाकांतो भ्रम
 भ्रांतश्च मुग्धधा ॥ भ्रमिकोरमया शोभासिको भृंगरयिष्यते ॥ ४१ ॥ भ्रांताचातो लो
 चनया दीर्घजिह्विकयायुतः ॥ भ्रमावहः समन्वेति मोहनस्तुरतिप्रियां ॥ ४२ ॥ मो
 हनश्च पलाशाक्ष्यांगुहिण्यो मोहयिष्यते ॥ विकरेड्यो मोहधरो वर्धनो थवरा
 युतः ॥ ४३ ॥ मदुनाब्धो नूपमरुमन्मथो मलयान्वितः ॥ मातंगोऽहोदिनीयुक्तः स

॥८॥ मिंदं तिष्ठती मुखी ॥८॥ नायको भृंग पूर्वस्त गायको नदिनी युतः ॥ गीतिको नाम
 ॥२१॥ याजेयः कल्याणतर्कदृष्टते ॥८॥ श्वेलकः कालके वीज्वः कायो मत्तचर्यते ॥ नर्त
 कः श्यामलाकांतो विलासी उषयान्ति ॥८॥ उन्मत्ता मुपसंगम्य मोदते कामवर्धकः ॥
 ध्यानपूर्वततः श्रीकंठादिविन्यासमाचरेत् ॥८॥ सिंदूरकोचनसमो भयभागमर्ध
 नाशिश्वरगिरिस्तता हरभूषविङ्ग ॥ पाशह्याक्षवलयेष्टदहस्तनेवं सात्वत्यसेल्लिपि
 वदेषु समाहितार्थः ॥८॥ श्रीकंठो नंत सूक्ष्मो च प्रि मूर्तिरमरेश्वरः ॥ अधीशो भार्मी
 तिश्च कृत्तिशः स्थाणुको हान्तः ॥८॥ अदीशो भौतिकः सद्योजातश्चानुग्रहेश्वरः ॥ ॥ श्री ॥
 अक्रूरश्च महासेनः सुरते स्वरमूर्तयः ॥९॥ ततः क्रोधीशचंडीशौ पंचांतकशिवो ॥ ॥ २२ ॥
 तमौ ॥ तथैकरुद्रकूर्मकनेत्राश्च चतुराननाः ॥९॥ अजेश सर्वसोमश्च राश्च लो ग

वराभीति करालैश्च धारयंती मनुष्या ॥ रत्नाक्षरमयीं मालां वहंती कंददेवताः
 ॥२१॥ हारकेयूरकटकलुप्तवोरविभूषणां ॥ दिव्यागरागसेभिन्नां मणिकुंदलं
 सेडितां ॥२२॥ लिपिकल्पद्रुमस्याधोलिपिपंकजवासिनीं ॥ साक्षात् लिपिमयीं देवीं
 भैरवीं भक्तवत्सलां ॥२३॥ अनेककोटिदुर्तीभिः समंतात्समलेखतां ॥ एवं ध्यात्वा
 त्यसेद्भूयो भूतलिप्यक्षरानूक्रमात् ॥२४॥ मूलाद्या जावरा नेषु वर्गीष्टकमथन्यसेत्
 शषसामूर्ध्नि संहत्या स्वरा नेष्वेव विन्यसेत् ॥२५॥ हीदीनूर्ध्वादिपंचास्य षष्ठे मूले च
 मध्यतः ॥ अंगुली मूलं मणिवंधयो दोष्ठाश्च पादयोः ॥२६॥ उत्तरे पाश्वर्योर्दक्षवामयो
 नाभिश्च स्रोतेः ॥ शषसामूलं तृन्मूर्ध्नि स्वेतान्वालादिकान्यसेत् ॥२७॥ इत्था पंचा
 थ संख्यायां श्वत्वारो हयरावलौ ॥ उकोरवद्येन गश्वा दो क्रमोयं शिष्टवर्गके ॥२८॥

॥ ल ॥ गजिनी काली रात्रौ कूर्दन्त्य एव च ॥ कपर्दिनी तथा वज्री जया च स मुरवेश्वरी ॥ ६० ॥
 ॥ २२१ ॥ रवती माधवी चैव वारुणी वायवी तथा ॥ रक्षावधारीणी चान्या तथैव समजाङ्गया ॥ ६१ ॥ ल
 क्ष्मीश्च व्यापिनी मायेत्याख्याताः स्वरशक्तयः ॥ हिरुक्ता वाक्ता षड्बीजे रगे कृत्वा च केव
 ले ॥ ६२ ॥ षोढा त्यासं प्रकुर्वीत देवतात्मत्वसिद्धये ॥ विघ्ने भादि च तत्रादौ वित्यमेध्या
 पूर्वकं ॥ ६३ ॥ अरुणारुण संकाशान् गजकल्पां त्रिलोचनात् ॥ पाशं कुशवरातीति
 हस्तां कृत्ति समन्वितान् ॥ ६४ ॥ विघ्ने शो विघ्न राजश्च विनायक शिवो नमो ॥ विघ्न क
 रविघ्न हर्ता च विघ्न गङ्गण नायकः ॥ ६५ ॥ एकदंते हि दंतश्च गजवत्क्रतिरंजनः ॥ श्री ॥
 कपर्दे चानूर्दीर्घे मुरवः शंकुकर्णो वृषध्वजः ॥ ६६ ॥ गणनाथो गजेन्द्रश्च भूर्षकर्णस्त्रि ॥ २२१ ॥
 लोचनः ॥ लंबोदरो महानाद चतुर्मूर्तिः सदा शिवः ॥ ६७ ॥ आमोदो दुर्मुखश्चैव

स मुरवश्च प्रवेदकः ॥ एकपादो हि जिह्वश्च शूरो वीरश्च षण्मुखः ॥ ६८ ॥ वरदो वा
 मदेवोश्च वक्रतुंडो हिरंडकः ॥ सेनानी श्रीमणीर्मतो विमत्तो मत्तवाहनः ॥ ६९ ॥ जटी
 मुंडी तथा खड्गी वरेण्यो वृषकेतवः ॥ वक्षप्रियोगणेशश्च मेघनादोगणेश्वरः ॥ ७० ॥
 एते गणेशा वर्णानां एकपंचाशतः क्रमात् ॥ श्रीश्चक्षीश्चैव पुष्टिश्च शांतिः स्तुष्टिः
 सरस्वती ॥ ७१ ॥ रतिर्मेधा तथा कान्तिकामिनी मोहिनी जरा ॥ तीव्रा च ज्वालिनी दंता
 सयथाः कामरूपिणी ॥ ७२ ॥ उग्रा तेजसि धिरम्या मानुषी मकरध्वजा ॥ विकर्णो भृ
 कुरी लज्जा दीर्घघोण धनुर्धरा ॥ ७३ ॥ तथैव रजनी रात्रिश्चंद्रकांता शशिप्रभा ॥ लो
 लाक्षी च पलाञ्ज्वी दुर्भगा स भगा शिवा ॥ ७४ ॥ दुर्गा गुह प्रिया काली कालजिह्वा च
 कयः ॥ गृहं न्यासेततः कुर्याध्यानपूर्व समाहितः ॥ ७५ ॥ वरदा भयहस्ता ह्या न

॥ ८८ ॥ शक्यालिं गितविग्रहान् ॥ कुंकुमक्षीररुधिरकुंदकोचकेयुभिः ॥ ७६ ॥ अमोदधूम
 ॥ २२२ ॥ निमिरैः सूर्यदीप्तान्दृशान् रमरेत् ॥ हृदयाधोरविन्यस्यानृष्टीर्णिसोमं हृशोः कुजे
 ॥ ७७ ॥ हृदिशुक्रं हृद्वर्चबंधुकंतेष्टहृत्पतिं ॥ नाभोशनैश्वरं वल्के राहुं केतुपद
 हृये ॥ ७८ ॥ ज्वलत्कालानलप्रख्यावरदाभयपाणयः ॥ स्तरात्यस्यास्तपोध्याये
 सर्वाभरणभूषिताः ॥ ७९ ॥ फालेनयनयोः कर्णद्वयेनासापुटद्वये ॥ कंठे स्कंधद्वयेप
 श्चानूकपोल्यां मणिबंधयोः ॥ ८० ॥ स्तनयोनाभिकक्षूरुजानुजंघापदद्वये ॥ योगि
 नीत्यासमादध्याद्विशुद्धौ हृदये तथा ॥ ८१ ॥ उर्ध्वकेशाभ्रधिरुणाहृकाहृषातये ॥ श्री ॥
 वच ॥ एकगदात्मिकाश्चर्योकारिणीचौषधात्मिका ॥ ८२ ॥ ततोबिंकाथाक्षरात्मिके ॥ २२३ ॥
 तिषोडशक्तयः ॥ कालिकारवेचरीगायत्रिघंटाधारिणीतथा ॥ ८३ ॥ भाद्रात्मिकाचचामुंडी ॥

लिङ्गरुको ॥ अर्धनारीश्वरः श्रोगाकोतः श्वाषाढदंडिनौ ॥ ८४ ॥ अत्रिमिश्रश्चमे
 षश्चलोहितश्चशिखीतथा ॥ छुगलंडविरंडौ च समाकीलवचालिनौ ॥ ८५ ॥ भुजंगे
 शः पिनाकीचरवज्रीशश्चकरतथा ॥ श्वेतोभृगुश्चलकुलीशिवः संवर्तकरततः ॥ ८६ ॥
 पूष्पोदरीचविरजातृतीयाशाल्मलीतथा ॥ लोलाक्षोवर्चुलाक्षीचदीर्घघोणात
 थैवच ॥ ८७ ॥ सदीर्घमुखिगोमुख्यो नवमीदीर्घजिह्विका ॥ कुंडोदयोर्ध्वकेशयो
 चमुखीविकृतपूर्वका ॥ ८८ ॥ सज्वालोल्लाश्रियाविद्यामुख्यस्फः परशक्तयः
 महाकालीसरस्वत्यो सर्वसिद्धिसमन्विते ॥ ८९ ॥ गौरीत्रैलोक्यविद्याचतथामंत्रा
 त्मशक्तिके ॥ भूतमातालेखोदरीद्रावणीनगरीतथा ॥ ९० ॥ रवेजरीमंजरीचैवसू
 पिणीधारिणीतथा ॥ कोटरीपुतनाभद्राकालीयोगिन्यएवच ॥ ९१ ॥ शाखिनी

॥८॥ नगरं केदारं च द्रयुक् परं ॥ श्रीपादं चैव वीरं च जंघं मालवं तथा ॥ ९२ ॥ कुलोतं देवि
 ॥२२३॥ कोटं च गोकर्णं मारुतेश्वरं ॥ अहं संच विरजं गजागृहं महापथे ॥ ९३ ॥ कोह्वा
 पुरं मेलापुरं ओंकारं तु जयंतिका ॥ उज्जयिन्यपि चित्राक्षी रक्तकं हस्तिनापुरं ॥ ९४ ॥
 उडुगं च प्रयागरव्याषाणीमायापुरी तथा ॥ गौरेशं मलयगिरिं श्रीशैलं मेरुमेव
 च ॥ ९५ ॥ पुनर्गिरिवरं पश्चात्सहं वामनं गिरिं ॥ स्यात्स्थिरण्यपुरं पश्चात्सहलक्ष्मीं
 पुरं तथा ॥ ९६ ॥ परोऽस्यास्वा तथा छाया लुत्रमाहुर्मनीषिणः ॥ लिपिक्रमसमायुक्ता
 लिपिस्थानेषु विन्यसेत् ॥ ९७ ॥ अन्योन्यथोक्तस्थानेषु संयुक्तं लिपि संक्रमात् ॥ श्री ॥
 हान्यामोयमारव्यातः साक्षादीश्वरभाषितः ॥ ९८ ॥ एवं विन्यस्त देहस्तु देवतावि ॥ २२३ ॥
 ग्रहो भवेत् ॥ ततः षोडशपुरः कृत्वा श्रीचक्रन्यासमाचरेत् ॥ ९९ ॥ चक्रेश्वरी चक्रस

सावर्णमत्रान् हृदि न्यसेत् ॥ अन्योन्यथोक्तस्थानेषु गणपत्यादिकान्यसेत् ॥ १०० ॥
 दक्षिणोर्वे सयोर्वीमांसोर्वीश्वक्रमशो न्यसेत् ॥ गणेशं क्षेत्रपालं च योगिनीं बहुकंत
 भा ॥ १ ॥ आदाविं द्वाययोन्यस्याः त्पादां गुह्यद्वयग्रके ॥ जानुषां श्वीं समूर्धस्य पार्श्वे
 जानुषु मूर्धनि ॥ २ ॥ मूलाधारे च दक्षादि सिद्धिनां दशकं पुनः ॥ न्यस्तव्यं संसदाः
 दृष्टस्फिक् प्रपद्योः स्फिजि ॥ ३ ॥ दोरं सप्तहयोर्ध्वपादद्वितीययोः क्रमात् ॥ यद्वा सि
 धिरसं सिद्धिर्भोक्षसिद्धिरपि स्मृता ॥ ४ ॥ ततः प्रविन्यसेत् श्रीमातृमातृणामष्टकं
 क्रमात् ॥ पादां गुह्यपुटे रक्षणां श्वे मूर्धोति वामतः ॥ ५ ॥ पार्श्वजान् चोर्ध्वजान् चोर्ध्वजान् चोर्ध्वजान्
 मोसयोस्तथा ॥ ब्रह्माणी चैव माहेशो कोमारी चैव वीर्यवती तथा ॥ ६ ॥ वाराहो च तथै
 द्वाणी चामुंडा चैव सप्तमी ॥ महालक्ष्मीश्च विजेया मातरो ह्येव क्रमाद्बुधैः ॥ ७ ॥

॥ ८३ ॥ मुद्रादेवीन्यसेत्पश्चादेषेवत्थेचतेपुनः ॥ मूर्धास्थोरपिमुद्रास्तु सर्वसंक्षोभिणीत
 ॥ ८४ ॥ था ॥ ८५ ॥ सर्वविद्राविणीपश्चात्सर्वाद्याकर्षिणीतथा ॥ सर्वाद्याचवशीकर्णीसर्वा
 द्याप्रियकारिणी ॥ ८६ ॥ महोक्ताचसर्वाद्यासर्वाद्याखेचरीतथा ॥ सर्वत्रिखंडासर्व
 बीजा मुद्रासर्वप्रपूर्का ॥ ८७ ॥ योनिमुद्रेतिविज्ञेयास्ततश्चक्रेश्वरीन्यसेत् ॥ त्रैलोक्य
 क्यमोहनेचक्रं समर्पेद्याप्यवर्षाणि ॥ ८८ ॥ ततः कलातांनित्यानां क्रमात्षोडशक
 त्यसेत् ॥ कामाकर्षणरूपाचबुद्ध्याकर्षणरूपिणी ॥ ८९ ॥ चित्ताकर्षणरूपाचधैर्यकर्ष
 णरूपिणी ॥ स्मृत्याकर्षणरूपाचमनआकर्षिणीतथा ॥ ९० ॥ अल्पाकर्षणरूपाच ॥ श्री ॥
 आत्मकर्षणरूपिणी ॥ अमृताकर्षिणीरूपाशरीराकर्षिणीतथा ॥ ९१ ॥ स्थानानि ॥ ९२ ॥
 दक्षिणश्रोत्रपृष्ठमंसंचकूर्परं ॥ दक्षिणस्तलमस्यार्थपृष्ठं तस्मिन्कुचं जातुच ॥ ९३ ॥

छत्रिकाचजयातथा ॥ संकारिणीचज्ञानाचटंकहस्ताततः परं ॥ ९४ ॥ टंकारिणी
 चज्ञेयाचशक्तयोद्वादशक्रमात् ॥ पापरटंकारिणीचणामिनीतामसीतथा ॥ ९५ ॥
 थंकारिणीदयाधात्रीनादिनीपार्वतीतथा ॥ फट्कारिणीचविज्ञेयाशक्तयोद्वा
 पत्रगा ॥ ९६ ॥ बंधनीचतथाभद्रमज्जाचैवयशस्विनी ॥ रमाचलाकिनीचेतिश
 क्तयः षडथक्रमात् ॥ ९७ ॥ वरदाश्रीतथाषणासरस्वतिचशक्तयः ॥ चतस्रोथतथै
 वहेहाकिनीचक्षमातथा ॥ ९८ ॥ ततः पादेचलिंगेचकुक्षौहृदिशिरस्कुचं ॥ दक्षा
 दिवामपादांतं राशीन्मेघादिकान्यसेत् ॥ ९९ ॥ ततः पीठानिपंचाशदेकंचक्रमतो न्य
 सेत् ॥ कामरूपं वाराणसीनैपालं पोंड्रवर्धनं ॥ १०० ॥ पुरस्थिरंकान्यकुलं कर्णशे
 लंतथावुज्जं ॥ आभ्रतं केश्वरैकान्तिस्रोतः कामकोष्ठकं ॥ १०१ ॥ कैलासंभृगु

॥ लृ ॥ रिणी ॥ २३ ॥ सर्वमंत्रमयीशक्तिः सर्वहृक्षयंकरी ॥ चक्रेशीत्यस्य चक्रं च समर्प्य
 ॥ २२ ॥ व्याप्य वर्षाणि ॥ २४ ॥ सर्वसिद्धिप्रदादीनां दशकंचाथवित्यसेत् ॥ दक्षतासा
 पुटे हंत मूले दक्षस्तने तथा ॥ २५ ॥ वृषणे चैव सीवित्यां तथा वामे विलोमतः ॥ सर्व
 सिद्धिप्रदा देवी सर्वसंपन्नदा तथा ॥ २६ ॥ सर्वप्रियंकरी देवी सर्वमंगलकारिणी
 सर्वकामप्रदा देवी सर्वदुःखविमोचनी ॥ २७ ॥ सर्वमृत्युप्रशमनी सर्वविघ्ननिवा
 रिणी ॥ सर्वो गणकंदरी देवी सर्वसौभाग्यदायिनी ॥ २८ ॥ चक्रेशीत्यस्य चक्रं च
 समर्प्योस्य च वर्षाणि ॥ सर्वज्ञादीन्यसेत्तु क्षमीषदंतस्थले वृथ ॥ २९ ॥ सर्वज्ञा सर्व
 शक्तिश्च सर्वेश्वर्ये प्रदायिनी ॥ सर्वज्ञानमयी देवी सर्वव्याधिविनाशिनी ॥ ३० ॥
 सर्वाधारस्वरूपा च सर्वपापहरा तथा ॥ सर्वानंदमयी देवी सर्वरक्षास्वरूपिणी ॥ ३१ ॥

विज्ञेया दशमो देवी सर्वैशितफलप्रदा ॥ चक्रेशीत्यस्य चक्रं च समर्प्य व्याप्य
 वर्षाणि ॥ ३२ ॥ वाग्देवतासु कंयश्चाह्मशित्यादीन्यसेत्तु धी ॥ दक्षेतुचुबुके कं
 टे स्तने नाभौ च पार्श्वतः ॥ ३३ ॥ वामे विलोमतो विद्याह्मशिता प्रथमा मता ॥ कामेश्व
 री पराज्ञेया मोहिनी विमला तथा ॥ ३४ ॥ अरुणा जयिनी पश्चास्तथा सर्वेश्वरी मता
 कौलीतीति समुक्तातिनासां नामानि सूरिभिः ॥ ३५ ॥ चक्रेश्वरीन्यसेत्तु चक्रं समर्प्य
 व्याप्य वर्षाणि ॥ तद्दित्रिकोणं संभाव्य दिक्षप्रागादिषु क्रमात् ॥ ३६ ॥ तद्दित्रिवित्य
 सेहीमान्नाधारनाचतुष्टयं ॥ त्यसे दग्नादि कोणेषु मध्ये सीतचतुष्टयं ॥ ३७ ॥
 मध्यरत्नं तद्दिध्यात्वा नित्यापो दशकं त्यसेत् ॥ कामेश्वरी तथा नित्या नित्या च भ
 गमाहिनी ॥ ३८ ॥ नित्यक्लिन्ना तथा नित्या नित्या भेरुंडयोदिता ॥ वज्रिवासिनि

॥२३॥ कानित्यामहाविद्येश्वरीतथा ॥४॥ नित्याचद्वी नित्याचत्वरिता तु ततः परं ॥४॥
 ॥२४॥ नित्यानीलपताकारव्या नित्या तु विजयापरा ॥ भूतस्तु मंगला चैव नित्या पूर्वा प्रच
 क्षते ॥४॥ पालामालि नित्या च चित्रा नित्या तथैव च ॥ एतस्तु कोणांतरेण परितो
 हृदिवित्यसेत् ॥४॥ नित्या तु षोडशासाक्षात् महात्रिपुरं संहरी ॥ हृन्मध्ये वि
 त्यसेद्देवी मखंडजगदात्मिका ॥४॥ चक्रेश्वरी हृदित्यस्य कृत्वा चक्रसमर्पणं ॥
 सुद्रो प्रदर्शयित्वा रक्षां सर्वा तं दमंतुं त्यसेत् ॥४॥ इत्यात्मन्यस्त चक्रस्तु साक्षा
 देवा भविष्यति ॥४॥ यद्दं श्रुणुयादिव्यमाराख्या तं कुंभसंभव ॥ तस्य सि
 धि करस्थे वनसभूया भिजायते ॥१॥ आख्या तं ललिता देव्याः पठेद्यः श्रुणुयाद्यदि
 विधूय सर्वपापाति देवी लोके महोचते ॥२॥ कत्याथ लिभते कत्यां जयाथ जिजय

श्री
 २२६

तज्जंघाप्रपदेवामप्रपदादिविलोमतः ॥ चक्रेश्वरीत्यस्य चक्रं च समर्प्य व्याप्य वर्षाणी
 १६ ॥ न्यसेद नंगकुसुमा तृदेव्यादीनामथाष्टकं ॥ शंखजत्रुजंघासुखामेतुप्र
 तिलोमतः ॥१॥ अतंगकुसुमापश्चाद्वितीयानं गमेरवला ॥ अतंगदमनापश्चा
 दतंगदमनातुरा ॥१॥ अतंगैरेखा तप्तश्चाद्देगा चानंगपूर्वका ॥ ततो नंगां कु
 शापश्चात् अतंगाद्या च मालिनी ॥१॥ चक्रेश्वरीत्यस्य चक्रं च समर्प्य व्याप्य वषाति ॥
 शक्तिदेवी न्यसेत्सर्वसंक्षोभिण्यादिका अथ ॥२॥ ललाटगंडुयोरंसे पादमू
 ले च जानुनी ॥ उपर्यधश्च जंघायास्तथा वामे विलोमतः ॥२॥ सर्वसंक्षोभि
 णी शक्तिः सर्वविद्राविणी तथा ॥ सर्वाद्या कर्षणी शक्तिः सर्वाद्या वसिष्ठीरिणी ॥२॥
 सर्वमंत्रमयी शक्तिः सर्वोद्योत्मादिनी तथा ॥ सर्वार्थसाधनी शक्तिः सर्वाशापरिपू

माप्नुयात् ॥ मोक्षार्थं लभते मोक्षं धर्मार्थं धर्ममाप्नुयात् ॥ ३ ॥ अर्थकामो लभेद
र्थपुत्रकामो बहुनस्तनान् ॥ विद्यार्थं लभते विद्यां योगार्थं योगमाप्नुयात् ॥ ४ ॥
राज्यार्थं लभते राज्यं ग्रामार्थं ग्राममाप्नुयात् ॥ गर्भिणी लभते पुत्रं कन्या विंदति स
प्ततिं ॥ ५ ॥ यान्यान् कामयते कामान् मानवः श्रवणादिह ॥ तत्सर्वं शीघ्रमाप्नोति दे
वानां च प्रियो भवेत् ॥ ६ ॥ श्रुत्वा चरिषं श्रीदेव्या संग्रामं प्रविशेन्नृपः ॥ सतिर्जित्यभ
यं शंढान् कल्याणैः परिपूर्यते ॥ ७ ॥ सर्वान्याधिवितिर्मुक्तः पुत्रपौत्रैः प्रतिष्ठितः ॥
ललिताया उपारव्यानं यमुहिं यपठेत्सकृत् ॥ ८ ॥ तस्य रोगान् बाधंते वानपि प्रादि
संभवाः ॥ नाकात्समरं तस्य न सपैश्चापि दृश्यते ॥ विषं नाक्रमते देहे ॥ न जड
त्वं न मूकता ॥ नोपसर्गभयं तस्य न चोत्पातभयं न धा ॥ ९ ॥ नाभिचारकृते दोषे लि

॥८॥ अतएव कदाचन सर्वकामसमृद्धार्थो यः पठेन्नुदिनेदिने ॥११॥ नित्यमूर्जितभक्त्या
॥२२॥ चतुर्विधाया दिवर्जितः ॥ यत्पुण्यं सर्वतीर्थानां गंगादीनां विशेषतः ॥१२॥ तत्पुण्यं
कोटिगुणितं प्राप्तोति श्रवणादिह ॥ दशानां राजसूयानां अग्निहोमशतस्य च ॥१३॥
श्रवणात्फलमाप्नोति कोटिकोटिगुणित्वयं ॥ अवध्यः सर्वभूतानां मन्येषां च विशेष
तः ॥१४॥ जीवेदृषंशतं साग्रं सर्वव्याधिविवर्जितः ॥ गोघ्नश्चैव कृतघ्नश्च भ्रूणहा
गुरतल्यगः ॥१५॥ शरणागतघाती च मित्रविश्वासघातकः ॥ दुष्टपापसमाचा
रो मातृहा पितृहा न धा ॥१६॥ श्रवणादस्य भावेन नुच्यते सर्वपातकैः ॥ तीर्थेषु पूजा ॥ श्री ॥
बेलासु विषुवत्ययनेऽपि च ॥१७॥ पंचपर्वसु जन्मक्षौण्डेऽप्येवायतनेषु च ॥ राज्यक्षौ ॥२२॥
भोगभये मारीचोरभयादिषु ॥१८॥ ये पठन्तीदमारव्यानं ते संसिद्धिमवाप्नुयुः ॥

यत्रेदं लिखितं पुस्तं वर्तते कुंभसंभव ॥१९॥ तस्मिन्देशे नरोगश्च तच्च बुभुक्षं संभ
वः ॥ इदं द्वात्रिंशदध्यायसंमितं दर्शनोत्तमं ॥२०॥ कारणं सर्वसिद्धिनां नास्मात्पर
नरं महत् ॥ द्वात्रिंशिकाया अस्यास्तु सकृदावर्तनादपि ॥२१॥ चंडिका कोटिपाठ
स्य सहस्रं फलमुद्भवेत् ॥ आख्यातैर्मैतदवदा - - भगवताः पठंतः ॥२२॥ सत्संप्रदा
यकमपाकृतसर्वदुःखं विज्ञानदीप्तिकलिकां ललितामहेशीमासाद्यचेतसि बहं
ति सदा भित्तिं ॥ इत्यध्यायः ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे हयग्रीवागस्त्यसंवादे ल
लितोपाख्याने न्यासविधिर्नाम मंत्रोऽष्टोऽध्यायः ॥२३॥ यादृशी पुस्तकं दृष्ट्वा तादृ
शीलितं मया ॥ यदि शुद्धं शुद्धं वाममदोषो न विद्यते ॥ शके १७७४ चैष शुक्ल १२
मंदवार इदं पुस्तकं समाप्तं ॥ श्रीमहालक्ष्मीपूजामस्तु ॥ शुभं भवतु ॥ श्री ॥

ॐ
२२८

X

॥५
८

॥ इति श्रीललितारवंडः समाप्तः ॥

X

श्री
२२८